ПРАВОСЛАВИЕТО
И РЕЛИГИЯТА НА БЪДЕЩЕТО

Иеромонах Серафим (Роуз)

Orthodoxy and the Religion of the Future
by Hieromonk Seraphim Rose,
Saint Herman of Alaska Brotherhood,
Platina, California 1996

Copiright 1975 by the
St. Herman of Alaska Brotherhood

First Printing: April, 1975
Second Printing: August, 1975
Third Printing: May, 1976
Fourth Printing (Second Edition): March, 1979
Fifth Printing (Second Edition): February, 1983
Sixth Printing (Third Edition): January, 1990
Seventh Printing (Fourth Edition): December, 1996

Превод от английски: Мая Иванова

Защото тесни са вратата и стеснен е пътят, който води в живота, и малцина ги намират. Пазете се от лъжливите пророци, които дохождат при вас в овча кожа, а отвътре са вълци грабители: по плодовете им ще ги познаете... Не всеки, който Ми казва: Господи, Господи! ще влезе в царството небесно, а оня, който изпълнява волята на Моя Отец Небесен. Мнозина ще Ми кажат в оня ден: Господи! Господи! не в Твое ли име пророкувахме? И не в Твое ли име бесове изгонвахме? И не в Твое ли име много чудеса правехме? И тогава ще им кажа открито: никога не съм ви познавал; махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие. И тъй, всекиго, който слуша тия Мои думи и ги изпълнява, ще оприлича на благоразумен мъж, който си съгради къщата на камък.

Мат. 7:14-16, 21-24

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор към седмото американско издание **7.**

Предговор **15.**

Въведение **21.**

1. "Диалогът с нехристиянските религии" **21.**
2. "Християнски" и нехристиянски икуменизъм **28.**
3. "Новата епоха на Св. Дух" **32.**
4. Настоящата книга **34.**

I."Монотеистичните" религии. *Един и същ ли е Бога на нехристияните и християните?* **37.**

II.Силата на езическите богове: *Атаката срещу християнството* **44.**

1. Съблазните на индуизма **45.**
2. Войната против догматите **51.**
3. Индуистки светилища и ритуали **55.**
4. "Евангелизирането" на Запада **62.**
5. Целта на индуизма: Универсалната религия **69.**

III."Чудото" на факира и Иисусовата молитва **79.**

IV. Източната медитация нахлува в християнството **81.**

1."Християнска йога" **84.**
2."Християнски дзен" **89.**
3.Трансцендентална медитация

V."Новото религиозно съзнание". *Духът на*

източните култове през 70-те години. **100.**
1.Харе Кришна в Сан Франциско **102.**
2.Гуру Махарадж-джи на стадиона в Хюстън **105.**
3.Тантра йога в планините на Ню Мексико **108.**
4.Дзен тренинг в Северна Калифорния **113.**
5.Новата "духовност" срещу християнството **119.**
VI. "Личби от небето": Православното християнско разбиране за неидентифицираните летящи обекти (НЛО) **123.**
1.Духът на научната фантастика **125.**
2.Срещи с НЛО и научното им изследване **132.**
3.Шестте вида срещи с НЛО **142.**
4.Обяснение на феномена НЛО **157.**
5.Значението на НЛО **170.**
VII. "Харизматичното възраждане" като личба на времената **178.**
1.Петдесетническото движение на XX в. **180.**
2."икуменическият" дух на "харизматичното възраждане" **183.**
3."Говорене на езици" **189.**
4."Християнски" медиумизъм **193.**
5.Духовна заблуда **211.**
А.Отношението към "духовния" опит **215.**
Б.Физически съпровод на "харизматичния" опит **220.**
В."Духовни дарове", съпровождащи "харизматичния" опит **229.**

Г. Новото "изливане на Св. Дух" **235.**
VIII.Заключение: Духът на последните времена **241.**
1."Харизматичното възраждане" като личба на времената **241.**
А."Петдесетница без Христа" **242.**
Б."Новото християнство" **245.**
В."Иисус идва скоро" **248.**
Г. Трябва ли православието да следва отстъплението? **253.**
Д. *"Деца, последно време е" (1 Иоан 2:18)* **258.**
2. Религията на бъдещето **261.**
Епилог: ***Джоунстаун и 80-те години.*** **269.**
Епилог към четвъртото издание: Личбите на религията на бъдещето през 90-те години. **276.**
1. Новата епоха **277.**
2. Благословията от Торонто **281.**
3. Съвременната представа за НЛО **283.**
4. Планът за Новата епоха **284.**
5. Глобализъм **286.**
6. Фалшиво единство и безпочвен еклектизъм **288.**
7. Заключение **290.**

Предговор
към четвъртото американско издание

На 10 май 1976 год. отец Серафим Роуз пътуваше към манастира "Св. Герман Аляскински" в планините на Северна Калифорния. Връщаше се от Орегон, токущо натоварил пратка от първата си публикувана книга *Православието и религията на бъдещето*. Тази книга, оприличавана на духовен динамит, особено в Русия, представляваше изследване на съвременните религиозни явления - симптоми на "новото религиозно съзнание". Описваните феномени подготвиха пътя за бъдещата световна религия и маркираха началото на една "демонична петдесетница" в края на времената. Подобен проницателен анализ на духовните течения на XX в. се появаваше за първи път. Никой досега не ги беше изследвал в светлината на надхвърлящата времето светоотеческа мъдрост. В началото на 70-те, когато отец Серафим пишеше тази книга, тези феномени бяха до голяма степен изолирани явления. Но той прозря, че т. нар. изключения ще се превръщат все повече и повече в "основна тенденция". Зад външното многообразие на наблюдаваните явления отец Серафим прозря ужасяващото единство в целта и крайния резултат, задаващ се на хоризонта.

Докато пътуваше на юг с книгата, която трябваше да разбули маската и на най-финитe форми на демонична измама в нашите времена, той реши да спре при центъра на неоезичеството в Америка: планината Шаста.

Смятана от някои за свещена планина на местните индианци, тази планина се бе превърнала в център на окултни дейности и убежище на нарастващ брой колонии.

Отец Серафим се отклони от основния път и спря натоварения с книги камион. Застанал в сянката на огромната планина, на мястото, където обикновено се провеждат неоезическите фестивали, той запя песнопенията от Пасхалния канон; запя за Христовото възкресение и за Неговата победа над сатаната и смъртта. Тогава в съзнанието му дойде една мисъл, която вече го бе навестявала и преди: "Тук трябва да дойде православен свещеник и да поръси тази планина със светена вода!"

По-късно, след като вече бе ръкоположен за свещеник, той щеше да се върне и да го направи. Но книгата му щеше да направи повече: тя щеше да премества планини.

1. Как се роди тази книга

Отец Серафим живееше с идеята за подобно изследване много преди да напише *Православието и религията на бъдещето*. В началото на 60-те год. той бе започнал един монументален труд (*Царството на човека и Царството Божие*), който трябваше да проследи философските, духовните и социалните течения през последните 900 год. В него трябваше да бъде включен и обширен раздел, озаглавен "Православната християнска

духовност и `новата духовност". През годините в монашество неговият събрат отец Герман го подтикваше да завърши своя *magnum opus*, но отец Серафим винаги се оправдаваше с това, че работата е прекалено много, за да бъде съвместена с всички други цели на тяхното братство. Освен това той вече смяташе тази идея за твърде интелектуална и абстрактна. "Нуждаем се от нещо по-практично", казваше той. През това време разбирането му за православното християнство бе станало по-задълбочено както от прочетеното, така и от преживяното. Той вече можеше по-добре да различи псевдодуховността от трезвия и спасителен духовен живот. Едновременно с неговото израстване във вътреш-ното и външното знание произведенията му не само че не ставаха по-сложни и по-трудни за разбиране, а напротив, ставаха по-достъпни, разбираеми, базисни и точни.

През 1971 год. отец Серафим започна да пише и съставя главите за *Православието и религията на бъдещето*, като ги публикуваше последователно в списанието на братството *Православно слово* (*The Orthodox Word*). Четири години по-късно, на Светли петък, 9 май 1975 год., братята приключиха с отпечатването на първото издание. То се изчерпа толкова бързо, че се наложи ново отпечатване през август. Книгата предизвика голям отклик и търсенето `и се увеличи. В манастира започнаха да се получават писма и да идват много посетители, освободили се от духовната заблуда след прочитането `и.[1]

---

1 Някои от тези срещи са описани в *Not of This World: The Life and Teaching of Fr. Seraphim Rose, Forestville, California, 1993, pp. 652-655.*

2. Яснотата на светоотеческия ум

В миналия век руският православен философ Иван Киреевски обяснява как придобиването на светоотечески ум дава възможност на човека да види това, което другите не могат: "Православният ум стои на точката, където се пресичат всички пътища. Той внимателно наблюдава всеки път и от своята уникална позиция изследва състоянията, опасностите, смисъла и крайното назначение на всеки път. Той оценява отделните пътища от светоотеческа гледна точка и личните му убеждения влизат в действителен, а не в хипотетичен контакт със заобикалящата го култура." Тези думи описват точно отец Серафим и обясняват защо неговите трудове изглеждат днес толкова пророчески. Не поради това, че е бил боговдъхновен пророк, комуто са били открити тайните на бъдещето. Отец Серафим по-скоро бе придобил православният светоотечески ум, умът на древните свети отци. Така той съзираше накъде водят пътищата на заобикалящата го култура и какви са основните `и духовни насоки.

В средата на 70-те, когато отец Серафим пишеше за опасностите от неоезическите култове, имаше и други "наблюдатели на култовете" (те бяха напълно неизвестни до 1979г., когато "страхът от култовете" завладя пробудената от ужаса в Джоунстаун Америка). Без светоотеческите принципи за духовен живот обаче тези изследователи не бяха способни да доловят това, което обединява феномена НЛО, източните религии *и* "харизматичното възраждане" - способността под различна маска посредством медиумичните техники да влизат в контакт с падналите духове.

Днес, след като движението "Нова епоха" (New Age) стана толкова популярно и силно, вече се появиха и редица "предупреждаващи" книги от християнски автори. В 1983 - година след смъртта на отец Серафим, една от тези книги стана бестселър сред протестантите: *"Скритите опасности на дъгата - Движението Нова епоха и настъпващата епоха на варваризма"*, с автор адвокат Констанс Къмби.* Макар че тази книга също не се основава на светоотеческите принципи и съдържа някои преувеличения, тя е полезна с това, че отваря очите на християнския свят, като разкрива малкоизвестни факти за корените на движението "Нова епоха". В нея е описано взаимодействието на множеството религиозни, политически, икономически, здравни и природозащитни организации, които работят за установяването на "Новия световен ред".

След появата на книгата Констанс Къмби предприе една обиколка в САЩ и взе участие в редица телевизионни и радиопредавания. Тя даде много интервюта и участва в дискусии дори с такива именити лидери на "Нова епоха" като Бенджамин Крийм. В 1989 г. Констанс Къмби се запозна и с *Православието и религията на бъдещето*.

Тази книга, появила се като предтеча в нейната област, ѝ подействала като откровение. В своето писмо до братството "Св. Герман Аляскински" тя сподели: "Преди година неизвестен благодетел ми изпрати копие от книгата на отец Серафим.

---

* **Constance Cumbey, *The Hidden Dangers of the Rainbow: The New Age Movement and our Coming Age of Barbarism*, Huntington House, Layfayette, 1983.**

Трябва да призная, че това е най-значимата книга, която съм чела на тази тема до днес. Четенето на отец Серафим е като глътка чиста вода сред блатото! Препоръчвала съм неговата книга на много хора по време на моите срещи и интервюта."

3.Въздействието на тази книга в Русия

От четиридесетте книги, които братството "Св. Герман Аляскински" публикува за времето, докато отец Серафим бе жив, двадесет са на английски и двадесет на руски език. От всички *Православието и религията на бъдещето* е най-известната. Към настоящия момент тази книга се преиздава за седми път в Америка.

В Русия въздействието на *Православието и религията на бъдещето*, дори преди официалното ѝ публикуване на руски език, бе далеч по-голямо, отколкото в Щатите! Отец Серафим научи, че книгата е била преведена на руски зад "желязната завеса", но до края на живота си той не разбра за поразителните резултати. След неговата смърт стана известно, че руският превод или някол-кото превода са били тайно разпространявани между вярващите от *цяла Русия* на машинопис. Хиляди хора променили живота си, пробудени за духовните опасности на времето.

Книгата е особено полезна за Русия днес, където обществото, изтощено от седемдесетте години строго прилаган материализъм, става жертва на нарастващото влияние на измамни духовни тенденции.

С "отварянето" на източноевропейските държави части от широко известния "таен" ръкопис на *Православието и религията на бъдещето* бяха публикувани в някои руски вестници. Главите

"Чудото на факира и Иисусовата молитва" и "'Личби от небето': Православното християнско разбиране на НЛО" бяха съпроводени и от биографична справка за отец Серафим. И в двата случая статиите бяха публикувани, за да удовлетворят една специфична необходимост - източните религии и НЛО преживяванията предизвикваха огромен интерес в Русия. Според издателите обяснението, което отец Серафим даваше на тези феномени, се оказваше по-правдоподобно от всяка друга теория. По думите на един вяр-ващ в Русия: "Книгите на отец Серафим доказват, че тези привидно 'непонятни' феномени *могат* да бъдат обяснени посредством здравото православно светоотеческо учение."

Накрая през 1991 год. цялата книга бе публикувана на руски в голям тираж. Оттогава са отпечатани няколко издания и са разпространени милиони екземпляри. Заедно с *Душата след смъртта* тази книга е една от най-четените духовни книги в Русия днес. Тя се продава не само в книжарниците и църквите из цялата страна, но и в метрото, и по масите с книги на улиците.

4. Безкомпромисното свидетелство

Отец Серафим съзнателно се въздържаше от търсене на сензации. Някои читатели обаче могат да оценят изводите му в тази книга като прекалено сурови и строги. И тук, както и във всичките му публикувани произведения, той не смекчава своите удари.

Отец Серафим съзнаваше, че измените на християнската истина - от очевидните до извънредно финитe - са повсеместни. Именно заради това той не можеше да си позволи да ползва кадифени ръкавици; той трябваше да бъде безкомпромисен.

Въпреки строгостта, когато трябваше да пише за демоничните измами, способни да погубят търсещите, отец Серафим бе любящ и състрадателен в своето пастирско отношение към отделните хора. Тази персонална, насочена към всеки поотделно грижа може да бъде видяна в неговите писма, дневници и съвети, поместени в биографията му *Не от този свят*.* Настоящата книга, от друга страна, е едно недвусмислено послание за нашия свят, което има специфична цел. Отец Серафим остана верен на тази цел, без да отстъпва ни най-малко встрани. Това е причината за успеха на неговата книга през всичките тези години сред толкова много хора. Тя ги караше да възприемат духовния живот по-сериозно и им даваше първия тласък по правия път. Книгата им отправяше предизвикателство, разкривайки, че наистина се води духовна война, битка за души и че те трябва да *постъпват внимателно* (вж. Ефес. 5:15), за да не загубят Божията благодат, която ги води към небето.

Нека Бог продължи да използва тази книга за просвещаване на онези, които блуждаят в тъмнина, и да напомня на ходещите в светлината колко отговорен и тесен е пътят, по който вървят - пътят към вечния живот.

Отец Дамаскин
манастир "Св. Герман Аляскински"
Платина, Калифорния
Декември, 1996 г.

---

* ***Not of This World, The Life and Teaching of Fr. Seraphim Rose, Pathfinder to the Heart of Ancient Christianity*, Forestville, CA, 1993.**

ПРЕДГОВОР

Всяка ерес има своя специфична "духовност", своя характеристика, която се отпечатва в практическия религиозен живот. Така до неотдавна римокатолицизмът се характеризираше с едно определено благочестие, свързвано със "свещеното сърце", папизма, чистилището и индулгенциите, с откровенията на различни "мистици" и тем подобни. Внимателният православен изследовател би могъл да забележи в тези аспекти на съвременната латинска духовност практическите последици от богословските грешки на Рим. Фундаменталният протестантизъм също има свой подход към молитвата, свои собствени химни, свое отношение към духовното "възраждане" . Във всички аспекти и на протес- тантския духовен живот могат да се забележат последиците от фундаменталните грешки в неговата християнска доктрина.

Настоящата книга е посветена на "духовността" на основната ерес на XX столетие - икуменизма.

До неотдавна се смяташе, че икуменизмът е нещо толкова изкуствено и синкретично, че не може да притежава своя собствена духовност. Извършваните "литургии" на икуменическите събрания независимо от това дали са многолюдниq или не, по всичко при-

личаха на обикновена протестантска неделна служба.

Но самата природа на икуменическата ерес, нейната вяра, че не съществува видима Църква Христова и че икуменизмът дава възможност за формирането `и, подлага душата на духовно влияние, което с течение на времето продуцира типичните икуменически "благочестие" и "духовност". Изглежда в наши дни този процес се осъществява окончателно. Състоянието на религиозно "очакване" и "търсене" започва да се възнаграждава от действието на един "дух", който дава на безплодните души в икуменическата пустош религиозно удоволетворение. Така се поражда едно особено "благочестие", което не бива да се разглежда като просто протестантско по характер.

Началото на тази книга бе положено през 1971 год. по повод последната "икуменическа" мода - започване на "диалог с нехристиянските религии". През 1971 и 1972 год. в списание *Православно слово* бяха отпечатани четири статии, посветени на тази тема и позоваващи се главно на събитията от края на 1960 до началото на 1972 год. Предмет на детайлно обсъждане в последната статия бе "харизматичното възраждане", което точно по това време бе започнало да влияе на някои православни свещеници в Америка. В статията това движение бе определено като една от формите на "икуменическата духовност" - форма, съдържаща религиозни преживявания, които определено не са християнски.

Тази последна статия предизвика особено голям интерес сред православните християни и предлази мнозина от въвличане в "харизматичното" движение. Други, вече участвали в "харизматични" срещи, напуснаха движението и потвърдиха истинността

на много от направените в статията заключения. Доколкото можем да съдим по списанието *Логос* (*The Logos*), издавано от отец Евсевий Стефану, с течение на времето "харизматичното възраждане" в "православните" енории на Америка изцяло възприема езика и методите на протестантското възрожденчество* . Така неправославният му характер става ясен за всеки сериозен наблюдател. Въпреки протестантския манталитет на своите проповедници обаче "харизматичното възраждане" като "духовно" движение със сигурност е нещо повече от протестантизъм. В последната от поредицата статии то бе определено като вид *"християнски" медиумизъм*, което се потвърждава от редица свидетелства. Така "харизматичното възраждане" напълно се вписва в новата "икуменическа духовност", от която се ражда новата, нехристиянска религия.

През лятото на 1974 год. в един от руските манастири в Америка пристигнал млад мъж, който бил упътен от постоянно посещаващия го "дух" към един от монасите. През времето на краткото си посещение младият човек разказал историята на своя живот. Произхождал от консервативна протестантска среда, която

*** в книгата е ползвано понятието "възрожденчество" вместо *ривайвълизъм (от. англ. revival - възраждане, пробуждане)* - религиозно движение сред последователите на протестантските общности в САЩ, Англия и др. страни за духовно възраждане или пробуждане в духа на апостолската Църква, започнало в XVIII век. Новата вълна на *възрожденчество* през 60-те години на XX век е свързана с проникването на петдесетничеството в традиционните протестантски общности и в римокатолицизма (бел. прев.).**

намирал за духовно безплодна. Към "духовния" опит бил приобщен от своята баба - петдесетничка. В един момент, когато докоснал Библията, подадена му от нея, той получил "духовни дарове". Най-важен от тях бил невидимият "дух", който му давал точни напътствия за всичко, което трябва да прави. Така младият човек можел когато поиска да хипнотизира други хора и да ги кара да левитират (способност, която използвал на шега, за да дразни познатите си атеисти). Понякога се разколебавал в увереността си, че е получил "даровете" си от Бога. В такива моменти си спомнял, че изчезването на духовното "безплодие" и "духовното му възраждане" били следствие от контакта *с Библията* и бързо отхвърлял съмненията. Струвало му се, че води богат молитвен и "духовен" живот. След като се запознал с Православието в този манастир и особено след като прочел статията за "харизматичното възраждане", човекът признал, че за първи път намира пълно и ясно обяснение на своя "духовен" опит. Той изповядал, че вероятно неговият "дух" е зъл. Това осъзнаване обаче явно не докоснало сърцето му и той си отишъл, без да бъде обърнат в Православието. При следващото си посещение две години по-късно този човек разказал, че се е отказал от "харизматичните" преживявания като твърде опасни и сега бил духовно удовлетворен, практикувайки дзен медитация.

Тази тясна връзка между "християнския" и "източния" духовен опит е типична за "икуменическата" духовност на нашето време. В настоящото издание освен източните религиозни култове и влиянието им днес се разглеждат и "секуларните" феномени, които помагат да се формира "ново религиозно съзнание" дори сред нерелигиозни хора. Само по себе си нито едно от тези явления не

може да има решително значение в духовното израстване на съвременния човек. Всяко от тях обаче по свой начин е симптом за стремежа на съвременния човек да намери нов духовен път, различен от християнството. Събрани заедно, всички тези явления водят към една страшна цел, чието окончателно постигане, изглежда, вече наближава.

Скоро след като бе публикувана статията за "харизматичното възраждане", в редакцията на списание *Православно слово* се получи писмо от известната руска църковна писателка Елена Концевич, познаваща добре православната богословска и духовна литература. В писмото си тя казва: "Това, което сте описали тук, е религията на бъдещето, религията на антихриста." Различните форми на фалшива духовност все по-често увличат дори номинални православни християни и човек може да се ужаси, виждайки заблудата, в която изпадат духовно неподготвените християни. Тази книга е едно предупреждение към тях и към всички, които се опитват да живеят съзнателен православен християнски живот в един гостоприемен за нечистите духове свят. Това не е изчерпателно изложение на религията на бъдещето, която все още не е достигнала окончателната си форма. Книгата представлява по-скоро изследване на онези духовни тенденции, които (и това е очевидно) проправят пътя за религията на антихристиянството - религия външно "християнска", но основана на езическия опит на "инициацията" (посвещението).

Нека това описание на все по-очевидните и дръзки действия на сатаната - княза на мрака, които той върши сред "християните", вдъхнови истинските православни вярващи със страха от загубата

на Божията благодат. Нека ги върне към чистите извори на християнския живот - Св. Писание и поученията на св.отци на Православието!

ВЪВЕДЕНИЕ

1."Диалогът с нехристиянските религии"

Живеем в един духовно неуравновесен век, в който много православни християни усещат себе си като *люлеени и увличани от всеки вятър на тъжливо учение, по лукавството на човеците, по хитрото изкуство на измамата* (Ефес.4:14). Изглежда, че наистина е дошло *време, когато човеците не ще търпят здравото учение, но водени от своите похоти, ще си насъберат учители да им гъделичкат слуха; те ще отвърнат слуха си от истината и към басни ще се обърнат* (2 Тим.4:3-4).

Единствено с чувство на недоумение човек може да чете за последните действия и официалните декларации, направени от икуменическото движение. Православни богослови, на най-високо ниво, представители на Американския постоянен съвет на православните епископи и на други официални православни организации водят научни "диалози" с римокатолици и протестанти и издават "съвместни изявления" по такива въпроси като Евхаристията, духовността и други подобни, без дори да споменат пред инославните, че Православната църква е Църквата на Христос, към която

всички са призовани, че само нейните тайнства са благодатни, че православната духовност може да бъде разбрана само от онзи, който я познава от опит в Православната църква, че всички тези "диалози" и "съвместни изявления" са една академична карикатура на истинския християнски дискурс, чиято цел е спасението на душите. Наистина мнозина от православните участници в тези "диалози" знаят или подозират, че не това е мястото за православното свидетелство и че самата атмосфера на икуменическия "либерализъм" изкривява всяка правдива дума, произнесена там. Но те запазват мълчание, защото днес "духът на времето" често е по-силен от гласа на православната съвест (вж. *Diakonia,* 1970, no. 1, p. 72; *St. Vladimir's Theological Quarterly,* 1969, no. 4, p. 225, etc.).

Провежданите на по-популярно ниво икуменически "конференции" и "дискусии" често са организирани с участие на "православен лектор" или дори с отслужване на "православна литургия". Изказванията на тези "конференции" често са толкова дилетантски и в техните заключителни становища дотолкова липсва сериозност, че по-скоро вместо да усилят "единението", към което се стремят организаторите им, в същност само доказват съществуването на непреодолима бездна между истинското Провославие и "икуменическия" мироглед (вж. *Sobornost,* Winter, 1978, pp. 494-8, etc.).

В действията си икуменическите активисти се възползват от факта, че мнозина от интелектуалците и богословите са колебливи в своите убеждения и са откъснати от православната традиция. Те са склонни на "фундаментално съгласие" дори по въпроси от сакраментален и догматически характер, включително

и относно допускането до св. причастие на еретици. Това състояние на объркаността от своя страна допуска идеолози на икуменизма да правят абсурдни изявления. Така основни богословски въпроси се свеждат до нивото на евтина комедия, като напр. случаят, когато патриарх Атинагор си позволи да каже: "Вашата жена винаги ли ви пита колко сол трябва да сложи в яденето? Разбира се, че не. Тя притежава непогрешимост. Тогава нека папата също я прите-жава, щом така желае" (*Hellenic Chronicle*, April 9, 1970).

Информираният и съзнателен православен християнин уместно може да попита: Къде ще свърши всичко това? Няма ли предел измяната, изкривяването, самоунищожението на Православието?

Все още не е направен достатъчно сериозен анализ на въпроса до какво ще доведе всичко това. От гледна точка на логиката обаче пътят е ясен. Идеологията, която стои зад икуменизма и вдъхновява действия и декларации, подобни на горепосочените, е една определена ерес: Църквата на Христос не съществува, никой не притежава Истината, Църквата едва сега се съгражда. Но и без да разсъждаваме в дълбочина, се вижда, че самоунищожението на Православието, на *Христовата Църква*, е едновременно с това самоунищожение на християнството в самата му същност. Ако нито една църква не е *Църквата* на Христос, то комбинацията от всички секти също не е *Църквата*, не и в смисъла, в който Христос я основа. И ако всички "християнски" направления са сродни помежду си, то всички те са сродни и с други "религиозни" тела, а по този начин "християнският" икуменизъм би могъл да намери своя завършек само в една синкретична световна религия.

Такава е в действителност неприкритата цел на масонската идеология, която вдъхновява икуменическото движение и печели все повече последователи. Така "диалогът" и евентуално единството с нехристиянските религии стават следващите логични стъпки за съвременното изкривено християнство. Ето няколко примера, които свидетелстват за това, че пътят към "икуменическото" бъдеще излиза *извън християнството*.

1. На 27 юни 1965 год. бе проведен "Събор на религиите за световен мир" в Сан Франциско по случай двадесетата годишнина от учредяването на ООН. Пред десетхилядна аудитория представители на индуизма, будизма, исляма, юдаизма, протестантизма, римокатолицизма и православието направиха обръщения за "религиозната" основа на световния мир, а двехиляден "междуверски" хор изпълни химните на всички вероизповедания.

2. В официално изявление на своя XIX конгрес на клира и миряните (Атина, юли, 1968 г.) Гръцкият архидиоцез на Северна и Южна Америка декларира следното: "Ние вярваме, че икуменическото движение, макар и считано за християнско по произход, трябва да стане движение на всички религии, които протягат ръце за единение една към друга."

3."Храмът на разбирателството" (*Temple of Understanding, Inc.*) - американска фондация, основана през 1960 год. като разновидност на "Асоциацията на обединените религии", е провела няколко "конференции на най-високо ниво" в изпълнение на целта "да се изградят общи храмове-символи в различни части на света" (точно в съгласие с доктрината на франкмасонството). На първата конференция, състояла се в Калкута през 1968 год., ла-

тинският трапист* Томас Мертон (който на връщане от тази конференция умира при удар от електрически ток в Банкок) заявил: "Ние вече сме ново единство. Това, което трябва да си върнем отново, е нашето първоначално единство." На втората конференция, състояла се в Женева през април 1970 год., осемдесет представители на десет световни религии се срещнали, за да дискутират върху въпроси като т. нар. "Проект за създаване на световна общност на религиите". Също на тази конференция генералният секретар на Световния съвет на църквите (ССЦ) д-р Юджин Карсон Блейк направил обръщение, в което призовал към единство главите на всички религии. На 2 април в катедралата "Св. Петър" се провела една "безпрецедентна" надконфесионална молитвена служба, която протестантският пастор Бабел описва като "велико събитие в историята на религиите". На тази служба "всеки се молел на своя роден език и според обичаите на религията, която представлявал". "Вярващите от всички религии били поканени да се обединят в култа към единия Бог ." Службата завършила с "Отче наш" (*La Suisse*, April 3, 1970).

От рекламните материали, които "Храмът на разбирателството" разпространява, става ясно, че на проведената в Съединените щати през есента на 1971 год. втора "конференция на най-високо ниво" са присъствали и православни делегати, а митрополит Емилиан от Константинополската патриаршия е член на

---

* *трапист* (фр. trappiste от абатството La Trappe) - католически монах, който дава обет за мълчание, въздържане от местна храна и спиртни напитки (бел прев.)

"Интернационалния комитет" на Храма. "Конференциите на най-високо ниво" предоставят на православните делегати възможността да участват в дискусии за "създаване на световна общност на религиите" и "ускоряване осъществяването на мечтата на човечеството за мир и разбирателство" според философията на "Вивекананда, Рамакришна, Ганди, Швайцер" и основателите на различните религии. Също така делегатите на конференциите участват в "безпрецедентни" надконфесионални молитвени служби, където "всеки се моли според обичаите на религията, която представлява". Само можем да гадаем какво става в душата на един православен християнин, който участва в такива конференции и се моли заедно с мюсюлмани, иудеи и езичници.

4.Спонсорираната от ССЦ конференция с участието на индуисти, будисти, християни и мюсюлмани, проведена в началото на 1970 год. в Аджалтун, Либия, и последвалата я през юни същата година конференция в Цюрих, организирана също от ССЦ, на която участвали двадесет и трима "богослови", декларирали нуждата от "диалог" с нехристиянските религии. На срещата на Централния комитет на ССЦ в Адис Абеба през януари същата година митрополит Жорж Кодр от Бейрут (Антиохийската патриаршия) шокирал дори делегатите протестанти, когато не само призовал към "диалог" с другите религии, но пренебрегвайки духовния опит на Христовата църква и потъпквайки деветнайсетте века християнска традиция, приканил християните "да изследват автентичния духовен живот на некръстените" и да обогатят своя опит с "богатствата на универсалната религиозна общност" (*Religious News Service*). По думите му "именно Христос бива възприеман като

светлина, когато благодатта посещава един брахман, будист или мюсюлманин, четящ съответните на вярата му писания" (*Christian Century*, Feb. 10, 1971).

5. На среща, проведена в Адис Абеба през януари 1971 год., Централният комитет на ССЦ дал своето одобрение и насърчение за осъществяване на възможно по-чести контакти между представителите на различните религии, определяйки, че "в настоящия етап може да се даде приоритет на двустранните диалози от специфично естество". В съгласие с тази директива основният християнско-мюсюлмански "диалог" започнал в средата на 1972 год. В него участват около четиредесет представители от двете страни, в това число и православни делегати (*Al Montada*, January-February, 1972, p. 18).

6. През месец февруари 1972 год. в Ню Йорк се провело друго "безпрецедентно" икуменическо мероприятие. Според местния архиепископ Иаков за първи път в историята Гръцката православна църква (архидиоцеза на Северна и Южна Америка към Вселенската патриаршия) провела официален богословски "диалог" с евреите. Постигнатите след двудневни дискусии резултати могат да се разглеждат като симптоматични за бъдещето на "диалога с нехристиянските религии". Гръцките "богослови" се съгласили "да ревизират своите литургически текстове на местата, които са негативни или враждебни по отношение на евреите и иудаизма" (*Religious News Service*). Не е ли повече от очевидна целта на "диалога"? - "Реформиране" на православното християнство така, че да бъде удобно за религиите на този свят.

Това са събитията, положили началото на "диалога с не-

християнските религии" в края на 60-те и началото на 70-те год. И от тогава до сега те не са останали единствени. Провеждането на "християнски" (и дори "православни") дискусии и богослужения с участието на представители на нехристиянски религии започва да се приема като нормална част от съвременния живот. "Диалогът с нехристиянските религии" става свойствен за интелектуалната мода на деня. Този "диалог" отразява настоящия етап от развитието на икуменизма в неговия прогрес към универсален религиозен синкретизъм. Сега следва да се спрем върху "богословието" му, за да изясним целта на този разрастващ се "диалог" и да видим по какво той се различава от преобладаващия до днес "християнски" икуменизъм.

2. "Християнски" и нехристиянски икуменизъм

"Християнският" икуменизъм в своя най-добър вариант представлява непреднамерено и разбираемо заблуждение на протестанти и римокатолици, неспособни да разберат, че видимата Църква Христова вече съществува и че те са извън нея. "Диалогът с нехристиянските религии" обаче е нещо съвсем различно. Той представлява по-скоро съзнателно отклонение дори от онази част на истинската християнска вяра и познание, които някои римокатолици и протестанти запазиха. Подобен "диалог" е продукт не просто на човешките "добри намерения", а по-скоро на дяволско "внушение". То може да покори само онези, които вече са се отдалечили от християнството до такава степен, че са се превърнали в същински езичници - поклонници на *бога на този век*, сатаната (2 Кор. 4: 4), и последователи на всяка интелектуална

мода, която този силен "бог" е способен да вдъхнови.

"Християнският" икуменизъм се основава на смътния, но не по-малко реален стремеж към "общо християнство", споделян от мнозина, които се отнасят повърхностно и равнодушно към Църквата. Тяхната цел е по някакъв начин да се "построи" такава църква, която да обхваща всички подобни индиферентни "християни". Но на каква обща подкрепа разчита "диалогът с нехристиянските религии"? Възможно ли е да съществува основа за каквото и да било единство на християните с онези, които не само че не познават Христос, но и решително Го *отхвърлят* - каквито са всички представители на съвременните нехристиянски религии, опитващи се да установят контакт с християнството? Възможно ли е единство и с онези, които подобно на митрополит Жорж Кодр от Ливан водят авангарда на православните отстъпници (име напълно справедливо, след като се отнася за "отпадналите" от пълнотата на православната християнска традиция) и говорят за "духовните богатства" и "автентичния духовен живот" на нехристиянските религии. Защото само когато силно се изопачава смисълът на думите и когато собствените фантазии се вписват в опита на други хора, е възможно да се заяви, че в писанията си езичниците откриват "Христос" и "благодатта" или че "всеки мъченик за истината, всеки човек преследван заради вярата си в това, което смята за правилно, умира в общение с Христос"[2]. Разбира се, самите тези хора (дали това ще е будист, който се предава на самоизгаряне, или комунист, умиращ за "делото", в което искрено

2 *Sobornost*, Summer, 1971, с. 171.

вярва, или който и да е) никога не биха казали, че приемат Христос или че умират за Него. Идеята за несъзнателно изповядване или несъзнателно приемане на Христос противоречи на самото естество на християнството. Ако някой нехристиянин твърди, че има опит в "Христа", то това трябва да се разбира само в смисъла, който свами Вивекананда влага в следните свои думи: "Ние, индусите, сме не просто толерантни, а се отъждествяваме с всяка религия, като се молим в джамията с мохамеданина, покланяме се пред огъня със зороастриеца и коленичим пред кръста с християнина." За него това са разнообразни, но равностойни духовни опити.

Не! Въпреки най-новите начини, по които е интерпретиран и определян, Христос не може да изпълнява ролята на общ знаменател в "диалога с нехристиянските религии". В най-добрия случай Неговото Име се използва само като допълнителен елемент към единството, основано върху нещо друго. Единственият възможен общ знаменател на всички религии е едно напълно мъгляво понятие за "духовност", което в действителност предоставя на религиозните "либерали" безкрайни възможности за безотговорно богословстване.

Обръщението на митрополит Жорж Кодр, направено по време на генералната сесия на Централния комитет на ССЦ в Адис Абеба през януари 1971 год., може да се разглежда като един от първите опити "диалогът с нехристиянските религии" да бъде богословски "духовно" обоснован.[3] Като поставя въпроса

3 Целия текст вж. пак там, с. 166-174.

"действително ли християнството е толкова несъвместимо с другите религии както е било твърдяно до сега", митрополитът, отделно от своите абсурдни идеи за "проекция" на Христос в нехристиянските религии, отстоява една друга своя мисъл, именно, че "Св. Дух", разбиран като напълно независим от Христос и Христовата Църква, е истинският общ знаменател на всички световни религии. Като цитира библейските думи *ще излея от Моя Дух върху всяка плът* (Иоил 2: 28), митрополитът заявява: "Това трябва да се разбира като пророчество за една универсална изначална Петдесетница... Идването на Духа на земята не е подчинено на Сина... Духът действа и дарява Своите енергии в съгласие със собствената Си икономия и от тази гледна точка ние можем да разглеждаме нехристиянските религии като такива, в които също действа Неговото вдъхновение" (с. 172). Според разсъжденията на митрополита трябва ние "да развиваме еклисиология и мисиология, в която Св. Дух заема първостепенно място" (с. 166).

Всичко това, разбира се, е ерес, която отрича самата природа на Св. Троица и цели да подкопае и разруши както идеята, така и самото съществуване на Христовата Църква. Защо наистина Христос трябва да основава Църквата, ако Св. Дух действа съвсем независимо не само по отношение на Църквата, но и по отношение на самия Него? Тези мисли са представени твърде предпазливо, явно с цел да се провери реакцията на други православни "богослови", преди да се продължи по-категорично.

Всъщност "еклисиологията на Св. Дух" вече е написана - при това от "православен" мислител, един от всепризнатите "пророци" на "духовното" движение в наши дни. Затова нека разгледаме неговите идеи, за да разберем природата и целта на обширното "духовно" движение, в което има своето място и "диалогът с нехристиянските религии".

3."Новата епоха на Св. Дух"

Във всяко друго време Николай Бердяев (1874-1949) не би бил считан за православен християнин. В най-добрия случай, той може да бъде определен като философстващ гностик-хуманист, който черпи вдъхновението си по-скоро от западните сектанти и "мистици", отколкото от православните извори. Това, че в някои православни кръгове той и до днес е наричан "православен философ" или дори "богослов", е тъжно отражение на религиозното невежество в наше време. По-долу ще приведем цитати от някои негови произведения.[4]

Отнасяйки се с пренебрежение към православните отци, към "монашеския аскетичен дух на историческото православие" и изобщо към цялото "консервативно християнство, което ... насочва духовните сили на човека само към разкаяние и спасение", Бердяев търси по-скоро "духовната Църква", "Църквата на Духа", онзи "духовен поглед на живота, който през XVIII в. намерил подслон в масонските ложи". Според него "Църквата все още е само в потенциалното си състояние", тя е "несъвършена". Бердяев очаква идва-

4 Както е цитирано в J. Gregerson, "Nicholas Berdyaev, Prophet of a New Age," *Orthodox Life*, Jordanville, N. Y., 1962, no. 6, където са дадени пълните справки.

нето на "икуменическата вяра", "пълнотата на вярата", която ще обедини не само различните християнски направления (тъй като "християнството в универсалната църква трябва да е способно на съществуване под многообразни форми"), но също така ще обедини "частичните истини, притежавани от всички ереси" и "цялата хуманна съзидателна дейност на съвремения човек... като религиозен опит, осветен в Духа". Настъпва ерата на "новото християнство", на "новия мистицизъм, който ще бъде по-дълбок от религиите и е призван да ги обедини". Защото "съществува голямо духовно братство... към, което принадлежат не само църквите от Изтока и Запада, но също така и всички, които са насочили волята си към Бога и божественото, всички, които на практика се стремят към някаква форма на духовно издигане" - иначе казано, това са хората от всяка религия, секта и религиозна идеология. Бердяев говори за настъпването на "новото и окончателно Откровение", на "Новата епоха на Св. Дух", като по този начин възобновява предсказанието на латинския монах от XII в. Иоаким Флорийски, който видял двата века - на Отца (Стария Завет) и на Сина (Новия Завет) - да отстъпват пред последния век, "третата ера на Св. Дух". Ето какво още пише Бердяев: "Светът се е насочил към нова духовност и нов мистицизъм; в него няма вече място за аскетичен мироглед." "Успехът на движението към християнско единство предполага нова епоха в самото християнство, нова и дълбока духовност, което означава ново изливане на Св. Дух".

Очевидно е, че няма нищо общо между тези свръхикуменически фантазии и православното християнство, което Бердяев в действителност презира. Освен това всеки, който усеща религи-

озния климат на нашето време, ще види, че тези фантазии практически съвпадат с едно от водещите течения на съвременната религиозна мисъл. Явно Бердяев наистина се оказва "пророк", тъй като е успял да почувства не толкова очевидната в негови дни, но доминираща понастоящем насока в развитието на религиозната мисъл. Навсякъде днес се говори за ново "движение на Духа". И ето, че вече един гръцки православен свещеник - отец Евсевий Стефану - призовава православните християни да се присъединят към това движение, описвано от него като "мощно изливане на Св. Дух в наши дни" (*The Logos*, January, 1972). На друго място в същото издание (March, 1972, p. 8), помощник-редакторът Ашанин припомня не само името, но и самата концепция на Бердяев с думите: "Ние препоръчваме произведенията на Николай Бердяев - великия духовен пророк на нашия век. Този духовен гений... е най-великият богослов на духовното творчество... Сега каноническото Православие е разрушено ... Божественият Логос води Своя народ към ново разбиране на историята и мисията си пред Него. Списанието *Логос* е вестителят на тази нова епоха, на новото разбиране за Православието".

4. Настоящата книга

Споменатите по-горе въпроси са основа на направеното в тази книга изследване на "новия" религиозен дух на нашето време, който мотивира и вдъхновява "диалога с нехристиянските религии". В първите три глави е предложен общ поглед върху нехристиянските религии и техните основни различия с християнството както в сферата на богословието, така и в отношението им към

духовния живот. Първа глава представлява богословско изследване на понятието за Бога в религиите от Близкия изток, с които християнските икуменисти се надяват да се обединят на базата на "монотеизма". Втора глава разглежда най-мощната от източните религии - индуизма - и се базира върху продължителния личен опит на една християнска, обърнала се от индуизма към Православието. Освен това тази глава дава и една интересна оценка на значението *за индуизма* на "диалога" с християнството. Трета глава съдържа разказ на очевидец за срещата между православен монах и източен "чудотворец" - свидетелство за прякото съприкосновение на християнската духовност с нехристиянската.

Следващите четири глави представляват обособени изследвания на някои от най-значителните духовни движения на 70-те години. Четвърта и пета глава разглеждат "новото религиозно съзнание", като се спират конкретно върху движенията, които се занимават с "медитация" и които имат - по техни твърдения - много последователи "християни" (а още повече последователи "бивши християни"). Шеста глава се спира върху духовното значение на едно привидно нерелигиозно явление от нашето време, което обаче подпомага формирането на "ново религиозно съзнание" дори сред хора, които мислят, че са далече от всякакви религиозни интереси. Накрая седма глава дискутира подробно най-спорното религиозно движение сред "християните" днес - "харизматичното възраждане", и се опитва да определи неговата природа в свет-лината на православното учение.

В заключението на настоящата книга се обсъждат значението и целите на "новото религиозно съзнание" в светлината на

християнските пророчества за последните времена. "Религията на бъдещето", за която говорят те, противоречи и противостои на единствената религия, намираща се в непримирим конфликт с нея - истинското православно християнство. В навечерието на новото десетилетие на 80-те год. "личбите на времената" стават все по-очевидни. Затова нека православните християни и всички, които желаят да запазят душите си във вечността бъдат внимателни и решителни в противодействието си!

I. "Монотеистичните" религии

ПОЧИТАТ ЛИ ХРИСТИЯНИТЕ И НЕХРИСТИЯНИТЕ ЕДИН И СЪЩ БОГ?

Отец Василий Сакас

"Еврейският и ислямският народ, както и християните.... тези три разновидности на идентичен монотеизъм, говорят с най-автентичния и древен език, с гласове смели и уверени. Защо да не може името на един и същ Бог вместо да поражда непримирима съпротива, да води към взаимно уважение, разбирателство и изпълнено с мир съвместно съществуване? Може ли споменаването на един и същ Бог, един и същ Отец, без предразсъдъците на богословските полемики да не ни води с положителност към един ден, в който ще открием колкото явно, толкова и трудно, че сме синове на един и същ Отец и че всички сме братя?"

Папа Павел VI, *La Croix,* Aug. 11, 1970

На 2 април, четвъртък, 1970 год. в Женева се състоя една голяма религиозна проява. В рамките на втората конференция на "Асоциацията на обединените религии" представителите на десет големи религии бяха поканени да се съберат в катедралата "Св. Петър". Тази "обща молитва" се основаваше на следната мотивация: "Вярващите от всички религии са поканени да участват заедно в *поклонението пред единия и същ Бог*"! Нека сега видим дали тази формулировка е валидна в светлината на Св. Писание.

С цел по-добре да обясним този въпрос ние ще се ограничим върху три от религиите, които в историческа последователност една спрямо друга стоят в следния ред: юдаизъм, християнство, ислям. Тези три религии имат общ произход като поклонници на Бога на Авраам. Широко е разпространено мнението, че доколкото последователите им се считат за Авраамово потомство (евреите и мюсюлманите по плът, а християните - духовно), то Бог за всички тях е Бога на Авраам и че трите религии се покланят (всяка по свой собствен начин естествено) на *един и същ Бог*! Този общ Бог е основата за единство и "взаимно разбирателство", на която могат да бъдат установени "братските отношения", както подчертава великият равин д-р Шафран, парафразирайки псалома: "О, колко е хубаво да видиш братя, седнали заедно..." (вж. Пс. 132: 1)

В този ред на мисли представата за Иисус Христос като Бог и Човек, Син съвечен на безначалния Отец, Неговото въплъщение, Неговият кръст, Неговото славно възкресение и Неговото второ и страшно пришествие се превръщат във второстепенни детайли, които не могат да попречат на "побратимяването" с тези, които Го считат за "обикновен пророк" (според Корана) или за "син на

проститутка" (според Талмуда)! Разсъждавайки по този начин, ние бихме поставили на едно и също ниво Иисус от Назарет и Мохамед. Аз не зная кой християнин, достоен да се нарича така, е способен да допусне подобни мисли в съзнанието си.

Някой може да каже, че тези три религии, изминали дълъг път на развитие, биха могли да постигнат единодушие по отношение на това, че Иисус Христос е една изключителна личност и че Той е бил изпратен от Бога. Но за нас, християните, ако Иисус Христос не е *Бог*, то ние не можем да Го приемем нито като "пророк", нито като "изпратен от Бога", а само като най-големия самозванец, обявил се за "Син Божий" и по този начин *приравнил* себе си с Бога! (Марк 14: 61-62). На надконфесионално ниво ику-меническият подход към този проблем признава за верни в еднаква степен и християнското учение за Триипостасния Бог, и моно-теизма на юдейството, на исляма, на древния еретик Савелий, на съвременните антитринитаристи и вероятно на илюминатските секти. Тогава не би могло да се говори за *Три Лица в едно Божество*, а за една отделна Личност, която според мнението на едни не се променя, а според други успешно сменя "маски" (Отец-Син-Дух)! И след всичко това някой ще продължава да настоява, че става дума за "*един и същ Бог*"!

Някой наивно може да каже, че "въпреки всичко тези религии имат обща точка, защото и трите изповядват *Бог Отец*"! Според св. православна вяра това е нелепо. Ние винаги въздаваме "слава на Светата, Единосъщна, Животворяща и *Неразделна* Троица". Как бихме могли да отделим *Отца* от *Сина*, когато Иисус Христос казва: *Аз и Отец едно сме* (Иоан 10: 30); и св. Иоан - апостолът на

любовта, евангелистът и богословът ясно твърди: *Всякой, който отрича Сина, няма и Отца* (1 Иоан. 2: 23).

Но дори ако се приеме, че и трите религии наричат Бога *Отец*, то на кого Той е наистина Отец? За евреите и мюсюлманите Той е Отец на човеците в *творението*; докато за нас, християните, Той е на първо място, *преди светът да се създаде* (Иоан 17: 24), *Отец на Господа нашего Иисуса Христа* (Еф. 1: 3) и чрез Христа, Той е наш Отец, защото *ни осинови* (Ефес.1: 4-5), в *изкуплението*. Следователно, какво общо има между божественото Бащинство в християнството и в другите религии?

Други биха възразили, че "и евреите чрез Исаак, и мюсюлманите чрез Агар са потомци на истинския поклонник на Бога - Авраам". По този въпрос обаче следва да се изяснят някои моменти. Авраам се покланял именно на Св. Троица, а не на безличния примитивен Бог на монотеистичните религии. В Св. Писание ние четем: *И яви се Господ на Авраама в дъбрава Мамре, когато той седеше при входа на шатрата си през дневната жега. Той дигна очите си и погледна: и ето, трима мъже стоят срещу него. Като ги видя, затече се от входа на шатрата си да ги посрещне и се поклони доземи* (Бит.18: 1-2). В каква форма Авраам почита Бога? В безлична или във формата на божествено Триединство? Ние, православните християни, почитаме тази старозаветна проява на Св. Троица на празника Петдесетница. В този ден ние украсяваме храмовете с клонки, символизиращи древните дъбове и се покланяме пред иконата на Трите Ангела точно както е направил Авраам, нашият праотец! Без значение би останал произходът ни по плът от Авраам, ако не бяхме възродени за

неговата вяра чрез водата на Кръщението. Вярата на Авраам е била вяра в Иисус Христос, както Самият Господ заявява: *Авраам, вашият баща, би се зарадвал да види Моя ден, и видя, и се възрадва* (Иоан 8: 56). Такава е била и вярата на пророка-цар Давид, който чул как Отец говори от небето на Своя единосъщен Син: *рече Господ Господу моему* (Пс. 109: 1; Деян. 2: 34). Същата вяра са имали и тримата младежи в огнената пещ, спасени от *Сина Божи* (Дан. 3: 92), и св. пророк Даниил, комуто във видение били открити двете природи на Иисус Христос в тайната на въплъщението, когато Синът Човечески дошъл *до Стария по дни* (Дан. 7: 13). Ето защо Господ се обърнал към биологически неоспоримото потомство на Авраам с думите: *да бяхте чеда на Авраама, щяхте да вършите делата Авраамови* (Иоан 8: 39), а тези "дела" са *да повярвате в Оногова, Когото е Той пратил* (Иоан 6: 29).

Кои в крайна сметка са *потомство* Авраамово? Синовете на Исаак по плът или синовете на Агар египтянката; Исаак или Измаил? Нека видим какво учи Св. Писание чрез устата на божествения апостол: *Обещанията бидоха дадени на Авраама и на семето му. Не е казано: "и на семената", като за мнозина, а като за едного: "и на семето ти", което е Христос* (Гал. 3:16). *Ако пък вие сте Христови, тогава Авраамово семе сте, и по обещание наследници* (Гал. 3: 29). Следователно само чрез Иисус Христос Авраам става *баща на много народи* (Бит.17: 5; Рим. 4: 17). След такива обещания и уверения нима има значение плътският произход от Авраам? Потомство Авраамово са тези, които изповядват Христос, чедата Христови. Според Св. Писание *семе*

или потомък на Авраам е Исаак, но само като *предобраз на Иисус Христос*. Противоположно на Измаил, сина на робинята Агар (Бит.16:11), Исаак бил роден в "свобода", по свръхестествен начин от безплодна майка в напреднала възраст и въпреки законите на природата така, както и нашият Спасител бил чудесно роден от Дева. Исаак се изкачил на хълма Мориа, носейки дървата за жертвения огън, точно както Иисус се изкачил на Голгота, носейки на раменете Си жертвения кръст. Ангел избавил Исаак от смърт и също ангел отместил камъка от гроба, за да покаже, че възкръсналият Христос не е вече там. Във време на молитва Исаак срещнал Ревека в полето и я завел в шатрата на своята майка Сара, точно както Иисус Христос ще срещне Своята Църква на облаците, за да я заведе в небесните чертози, в Новия Иерусалим - най-желаната родина.

Не! Християните и нехристияните не почитат един и същ Бог! Познанието на Отца е възможно само чрез Сина - *никой не дохожда при Отца, освен чрез Мене; който е видял Мене, видял е Отца* (Иоан 14: 6, 9). Нашият Бог е Въплътен Бог, Когото *сме видели с очите си... и ръцете ни са попипали* (1 Иоан 1: 1). "Нематериалното става материално заради нашето спасение - казва св. Иоан Дамаскин - и Бог *открива* Себе Си в нас." Но кога Той е разкрил Себе Си на днешните евреи и мюсюлмани? На какво основание можем да предполагаме, че те познават Бога? Ако те имат познание за Бога извън Иисуса Христа, то тогава въплъщението, смъртта и възкресението Му са били напразни!

Съгласно Христовите думи те още не са *стигнали до Отца*. Те имат някакви *идеи* за Отца, но тези идеи не съдържат пълното

откровение Божие, дадено на човечеството посредством Иисус Христос. За нас, християните, Бог е *непостижим, непредставим, неописуем* и *нематериален*, както казва св. Василий Велики. Заради нашето спасение Той стана (доколкото сме в единение с Него) разбираем, описуем и материален чрез тайната на въплъщението на Своя Син. *Слава на Него во веки векое. Амин!* Затова и св. Киприан Картагенски твърди, че на този, комуто Църквата не е майка, и Бог не е Отец!

Нека Бог ни запази от отстъпничеството и от идването на антихриста, признаците за чието приближаване стават все повече с всеки изминал ден. Нека Той ни запази от големи злини, които дори избраните няма да бъдат способни да понесат без Неговата благодат. И нека Бог ни запази в "малкото стадо", "оставено според избраничеството на благодатта", така че подобно на Авраам да се радваме на божествената светлина, по молитвите на Пресвета Богородица и Приснодева Мария, на всички небесни сили, свидетели и пророци, мъченици, иерарси, евангелисти и изповедници, останали верни до смърт, пролели кръвта си за Христа, и по молитвите на тези, които са ни възродили чрез Евангелието на Иисус Христос и чрез водата на Кръщението. Ние сме техни синове, и макар да сме слаби, грешни и недостойни, няма да протегнем ръце към *чужд бог*! Амин!

Отец Василий Сакас,
***La Foi Transmise*, April 5, 1970**

II.Силата на езическите богове

НАСТЪПЛЕНИЕТО НА ИНДУИЗМА СРЕЩУ ХРИСТИЯНСТВОТО

Всички богове на народите са идоли.
Пс. 95: 5

В основата на тази глава е опитът на една жена, която е увлечена от индуизма още докато посещавала гимназия в римокатолически женски манастир. Това `и увлечение продължава двадесет години, докато накрая, по благодатта Божия, тя се обърнала към православната вяра и завършила своето търсене на истината в лоното на Руската православна църква. Днес тази жена живее на Западното крайбрежие. Нека думите `и послужат на онези православни християни, които сега се изкушават или вече са последвали "либералните" теолози, появили се дори в Православната църква. В отговор на неоезическата атака, насочена срещу Църквата Христова, те водят "диалог" с езическите мъдреци и се присъединяват към поклонението на езическите богове.

1. Съблазните на индуизма

Когато бях едва шестнадесетгодишна, в живота ми се случиха две неща, които предопределиха посоката му. От една страна, започнах да уча в гимназия към доминиканския римокатолически женски манастир в Сан Рафаел (Калифорния) и така за първи път се докоснах до християнството. От друга страна, през същата година се запознах и с индуизма в лицето на един индуски монах - свами, който скоро стана мой гуру. Така борбата бе започнала, а аз не подозирах нищо почти двадесет години.

В манастира се преподаваха основните истини на християнската вяра. Учеха ме, че силата е в смирението и че трябва да се пазя от примките на гордостта. Прав е бил св. апостол Иаков, когато е написал, че *Бог се противи на горделиви, а на смирени дава благодат* (4: 6). Но аз бях толкова горда... Не исках да приема първородния грях и ада и имах много, много аргументи срещу тях. Една от сестрите, известна със своето милосърдие, ми под-сказа изхода с думите: "Моли се за дара на вярата." Но уроците на свами вече бяха дали резултат. Смятах, че е унижение да моля някого, макар и Бога, за каквото и да е. Много по-късно обаче си спомних думите на сестрата. Трябваше да минат години, преди семето на християнската вяра, посято в душата ми, да поникне от бездънното море на отчаянието.

Не след дълго намериха книгите, които бях взела със себе си в манастира. Това бяха: *Бхагавад Гита, Упанишадите, Ведантасара, Аштавакра Самхита*... Отчасти тайната ми бе разкрита, но никой не ми се скара. Без съмнение сестрите мислеха,

че това увлечение ще отмине, както действително става с повечето от интелектуалните суетности на младите момичета. Но една смела монахиня ми каза истината. Това е много непопулярна истина и рядко се чува днес. Тя каза, че ще отида в ада, ако умра като индуистка, след като вече съм познала истината на християнството. Св. апостол Петър изразява това състояние по следния начин: *от когото някой бъде победен, от него бива и поробен. Защото, след като са избягнали световните скверности чрез познаване Господа и Спасителя нашего Иисуса Христа, ако пак се заплетат в тях и бъдат победени, то за такива последното състояние бива по-лошо от първото. За тях би било по-добре да не бяха познали пътя на правдата, отколкото, след като са го познали, да се върнат назад от предадената тям свята заповед* (2 Петр. 2: 19-21). Колко презирах тази сестра за нейния "фанатизъм". Но ако тя беше жива днес, щях да `и благодаря от все сърце. Това, което тази монахиня ми каза в яда си, се превърна за мен в истинско завещание, което окончателно ме водеше към пълнотата на св. Православие.

Манастирът ми даде нещо много важно - критерий за истинност, с помощта на който впоследствие осъзнах лъжата на индуизма.

По време на обучението ми в манастирското училище ситуацията се промени коренно. Единичните случаи на увлечения в индуизма прераснаха в епидемия. Сега считам, че за запазването на младите християни от духовно самоубийство при сблъсъка им с източните религии ще е необходимо едно сериозно вникване в индуистките учения.

Индуизмът е привлекателен благодарение на своята всеобхватност. Той привлича, защото поощрява всяко положително качество в човека и се отнася снизходително към всяка слабост и най-вече към гордостта. И тъй като бях много горда, макар и само на шестнадесет години, аз попаднах в тази клопка. Не можех да се примиря с мисълта за първородния грях, ада и вечните мъки. Преди да дойда в манастира, изобщо не се отнасях сериозно към тези проблеми. И ето че свами ми предложи една "интелектуално удоволетворителна" алтернатива на неудобните християнски догмти. Адът, в крайна сметка, се превърна само във временно състояние на душата, причинено от лошата карма на съответния човек (неговите минали действия) в този или в предишния живот. Една конкретна причина не може да предизвика безкрайно следствие. Първородният грях по чуден начин се превърна в "първородна божественост". Тази "божественост" бе мое право по рождение и нищо, което бих направила, не можеше да отмени нейния окончателен триумф. Аз бях божествена. Аз бях Бог: "Безграничен Мечтател, който сънуваше ограничени сънища."

Относно проблема за страданията философията на индуизма, известна като Веданта, притежава система, която дава едно наистина елегантно разрешение. Казано накратко, страданието е *майа* или илюзия. То няма реална същност и нещо повече - последователите на Адвайта Веданта претендират, че това може да се докаже!

Индуизмът се позовава и на удобната, породена от високомерие заблуда, че човек може да постигне съвършенство чрез определено възпитание (под това се разбира системата на гуру) и

посредством "еволюция" (на техния език това означава постоянно духовно усъвършенстване). Като аргумент в своя полза индуистите използват и идеята за културната относителност. Днес тази теория се ползва с такова уважение, че да се оспорва относителността на каквото и да било, се смята за истински грях (дори и от тези, които не вярват в греха). Според тях няма нищо по-нормално от това различни нации и народи да почитат Бога по различен начин. В крайна сметка Бог е един, а разнообразните начини на поклонение само създават условия за взаимно религиозно "обогатяване".

Но главната и най-трудно преодолима съблазън на индуизма е неговият прагматизъм. Цялостната философска конструкция на индуизма се поддържа от практически религиозни инструкции, които ученикът получава от своя гуру. Въоръженият с тези практически умения ученик се насърчава да провери истинността на предлаганата му философия чрез собствения си опит. Нищо не бива да се приема на вяра. Противно на общоприетите представи индуистката практика не представлява никаква тайна. Тя само обобщава огромно количество езотерични знания, на фона на които просто няма нужда от вяра. Наставленията гласят: "Опитайте и сами вижте дали това действа." Подобен прагматичен подход, който изглежда толкова "научен", е върховно изкушение за западния начин на мислене. Ето как почти всички, прекрачили прага на индуизма, веднага стават жертва на един своеобразен прагматичен софизъм. Те започват да вярват, че ако упражненията действат (а те наистина дават резултат), то системата е резултатна и съответно - добра. Но, разбира се, от първото не може да следва второто. Единственото заключение, което може да се направи, е,

че получаваният резултат е следствие от практиката. Пропускайки обаче този момент, невнимателният ученик се оказва в плен на евтини психологически трикове, достатъчни, за да го убедят в правотата на цялата система.

Последната клопка на индуизма, върху която ще се спра, са "духовните преживявания". Те имат психичен и допускам - демоничен произход. Но кой сред практикуващите индуистки практики притежава някакъв критерий, с помощта на който да различава измамните от истинските духовни преживявания? Увлечените от индуизма нямат никакъв образец, към който да се придържат. Наивно е да се мисли, че всичко, което практикуващите виждат, чуват, осезават и докосват по време на своите опити, е само резултат от разстройство във възприятията. И самите практикуващи, разбира се, не мислят така. Нещата не са толкова прости. Тук става дума за състояние, което нашата православна традиция нарича *прелест**. В разглеждания от нас проблем това понятие е изключително важно, защото точно определя състоянието, в което изпада човек по време на индуистките "духовни опити". В английската лексика няма прецизен еквивалент на думата *прелест*. Смисълът, който влагаме в това понятие, обхваща цялата офера на фалшиви духовни преживявания - от обикновената илюзия и измама до истинското демонично обсебване. Общото между всички тези случаи е, че лъжата се приема за истина, а окончателното въздействие върху човешката душа се изразява в усилване на гордостта. Човекът, изпаднал в *прелест*, бива завладян от топлото

* **В смисъла на *прелъст*-яване *(бел. прев.)*.**

и приятно чувство за собствена значимост и това усещане замества всички аскетични подвизи и страдания.[5]

В своето I-во послание св. Иоан Богослов предупреждава древните християни с думите: *Възлюбени, не на всеки дух вярвайте, а изпитвайте духовете дали са от Бога...* (4:1).

Св. Григорий Синаит грижливо дава наставления на своите монаси за опасностите от подобни преживявания, като казва: "Демоните са винаги близо до начинаещите и своеволните, постоянно разстилат около тях мрежите на измислиците и гибелните фантазии и копаят ровове, в които невнимателните да паднат..." Един монах го попитал: "Какво трябва да направи човек, когато демонът взима образ на светъл ангел?" Светецът отговорил: "Необходима е силата на проницателността, за да може човек правилно да различи доброто от злото. Нека човек в своята непредпазливост да не се увлича твърде бързо по това, което вижда, а да бъде непоколебим и след като внимателно е изпитал всичко, да приеме доброто и да отхвърли злото. Човек винаги трябва първо да проверява и изпитва, а след това да вярва. Знай, че действията на благодатта проличават и демонът въпреки своите преобразявания не може да ги възпроизведе. Резултат от благодатта са кротостта, приветливостта, смирението, отсичането на страстите и на похотта. Делата на демоните са: високомерие, суета и всяко друго зло. По тези белези човек може да различи дали светлината, огряла неговото сърце, е от Бога или е от сатаната. Ето един пример: цветът на оцета е като този на виното, но щом опитате

5 **Допълнително за състоянието на *прелест* вж. по-долу, гл. VII, 5.**

двете течности, небцето ще определи каква е разликата между тях. Така и душата, ако е проницателна, може да различи по духовния вкус даровете на Св. Дух от мечтанията и внушенията на сатаната."

Заблуденият и горд търсач на духовни усещания е най-уязвимият от *прелестта*. Разпространението и устойчивостта на индуизма в голяма степен се дължат на този фалшив мистицизъм. Колко привлекателен е той за младите духовни наркомани, които вече са изпитали този вид опиянение! Така учителите свами, появили се в изобилие през последните години, разполагат с един "готов пазар", който им предоставя удобна възможност за придобиване на слава и богатство. И те постигат своите цели.

2. Войната против догматите

В наши дни християнството е обсипано от ударите на един враг, който се старае да остане незабележим за вярващите. И ако можеше, този враг би пронизал самото сърце на християнство-то, преди да разкрие името си. Врагът е индуизмът и войната, която той води срещу християнството, е война против догматите.

Първите усилия на основаните в края на XIX и началото на XX в. общества на Веданта в Америка се насочват към утвърждаване на мнението, че между индуизма и християнството *няма никаква реална разлика*. И не само че между тези религии няма противоречия, но и добрият християнин би станал още по-добър християнин, ако изучава и практикува Веданта - едва тогава той би разбрал истинското християнство.

В началните лекции учителите свами се опитват да докажат,

че идеите, които изглеждат характерни за християнството - като идеята за Логоса и Кръста, - в действителност произхождат от Индия. А онези идеи, които изглеждат характерни за индуизма - като идеите за прераждане, преселение на душата и самадхи (транс), - също така могат да се "открият" и в християнското Писание, когато то се тълкува по подходящ начин.

Този подход на учителите свами съблазнява много искрено вярващи, но заблудени християни. Първата атака на индуизма се изразява в борба *срещу* догматите. Те биват определяни като "сектантски" и това се *подкрепя* от т. нар. "научна религия", основаща се на сравнителното изучаване на всички религии. Първоначално винаги се набляга върху това, че по принцип различия не съществуват. Всичко е Едно. Различия се откриват само на повърхността. Те могат да бъдат очевидни или относителни, но фактически са нереални. Този начин на разсъждение при индуистките учители ясно може да се проследи в множество техни лекции, изнесени и публикувани през 1900 год. Днес ние сме изправени пред една сериозна опасност, защото усилията на индуизма се увенчаха с успех.

В съвременния говорим език понятието "догмат" е придобило отрицателен оттенък. Вината за това естествено не е в хората, които знаят, че догматът съдържа най-скъпоценното наследство на Църквата. Но след като превратното тълкуване веднъж се е утвърдило, неуверените човек, който се стреми да отбягва всичко непопулярно, започва да говори, че трябва да се откажем "суровите догмати". Постепенно подобно отношение било насадено от "свободомислещи" критици, които или не знаят, че догматите

обхващат същността на християнското учение, или просто не харесват самото християнство.

В резултат много християни се оказват склонни да отстъпят срещу обвинението, че спазват догмати. Такова поведение обаче в голяма степен помага на индуистите, осигурявайки им стратегическо предимство.

Колкото и да звучи невероятно, малцина осъзнават, че силата, която се опълчва срещу християнските догмати, сама по себе си не е нищо друго освен противостояща система от догмати. Тези две системи не могат нито да се слеят, нито взаимно да се "обогатят", защото са напълно несъвместими.

Ако християните бъдат убедени да отхвърлят или (което се смята за тактически по-умно) да променят своите догмати, като по този начин удовлетворят искането за по-модернизирано или "универсално" християнство, те биха загубили всичко. Защото стойността на християнството или индуизма произлиза непосредствено от техните догмати. *Но индуистките догмати са пряко отрицание на християнските догмати.* Ето как стигаме до изумително заключение: *това, за което християните вярват, че е зло, индуистите считат за добро*; и обратно: *това, за което индуистите вярват, че е зло, християните считат за добро.*

Тук следователно откриваме същностното противоречие между християнството и индуизма. Последната степен на греха според християните е окончателната реализация на доброто според индуистите. Християните винаги са гледали на *гордостта* като на най-голям грях и основен извор на всички останали грехове. И Луцифер - пълното въплъщение на гордостта - казва: *Ще възляза*

на небето, ще издигна престола си по-горе от Божиите звезди... ще възляза в облачните висини, ще бъда подобен на Всевишния (Ис. 14:13-14). Това е гордост, която на по-ниско ниво превръща в грехове дори човешките добродетели. Но за индуизма въобще и за последователите на Адвайта Веданта в частност единственият "грях" е да не вярваш в себе си и в човешката природа като в Бог. Ето какво казва свами Вивекананда (най-преданият съвременен защитник на Веданта): "Вие все още не разбирате Индия! В крайна сметка ние, индусите, сме човекопоклонници. Нашият Бог е Човекът!" На тази основа е развито и учението за мукти или за спасението, според което "човек става божество чрез реализиране на божественото".

От изложеното дотук става ясно, че догматите на индуизма и догматите на християнството, изправени лице в лице, взаимно се отхвърлят по всички въпроси, засягащи природата на Бога, природата на човека и смисъла на човешкото съществуване.

Но когато християни приемат индуисткото внушение, че няма никакво противоборство, че разликите между християнството и индуизма са само привидни, нереални, тогава индуистките идеи свободно обземат душите на вярващите и без усилие ги побеждават. Крайният резултат от тази борба е наистина потресаващ, тъй като развращаващата сила на индуизма е огромна! Ето какво се случи с мен: въпреки всички основни, стабилни знания, които получих в училището на манастира, двадесет години занимания с индуизма ме доведоха до самия праг на любовта към злото. В Индия действително можете да видите, че "Бог" е почитан и като зло в образа на богиня Кали. Но за това ще говоря в следващата

глава, посветена на индуистките ритуали.

Когато човек отхвърли християнските догмати, той се изправя пред своя духовен крах. Казвам това от личен опит, защото съм се покланяла на Кали и в Индия, и тук, в Америка. И твърдението, че зад тази богиня стои самият сатана, не бива де се приема с насмешка. *Ако отхвърлиш Живия Бог, Неговият престол няма да остане празен.*

3. Индуистки светилища и ритуали

През 1956 год. бях командирована сред една група от ловци на черепи във Филипините. Моите интереси бяха насочени към изследване на примитивната религия, особено в така наречените "некултуризирани" области, където работят неколцина мисионери. Когато пристигнах сред хората от племето ифугао, не вярвах в съществуването на черна магия, но когато напусках това място, вече вярвах. Един ифугао жрец (мунбаки), който се казваше Талупа, стана мой най-добър приятел и осведомител. С течение на времето научих, че той е известнен заради уменията си в черното изкуство. Веднъж Талупа ме заведе на баки - ритуална магическа церемония, която по време на сезона за събиране на реколтата се извършва почти всяка вечер. При този ритуал около дузина жреци се събират в една колиба и прекарват нощта, като призовават божества и духове на прадеди, пият оризово вино и извършват жертвоприношения пред две малки изображения (булоли). Тези идоли се измиват с кръв от пиле, която се събира в чиния и се използва за предсказване на бъдещето, преди да им бъде принесена в жертва. Жреците наблюдават големината и броя на въздушните мехурчета

в кръвта; отчитат времето, за което ще се съсири; изследват също така цвета и разположението на пилешките органи. Всичко това им дава информация за бъдещето. Аз всяка вечер старателно си водех бележки. Но това бе само началото. Все пак не бих искала да продължавам разказа си с подробности около извършването на магии в племето ифугао. Струва ми се, че ще е достатъчно да кажа, че до времето на отпътуването си видях толкова много разнообразни свръхестествени явления, че всяко научно обяснение е фактически невъзможно. Ако при пристигането си тук бях предразположена да вярвам в нещо, то това бе, че магията има напълно естествено психологическо обяснение. Все пак нека кажа, че не се уплаших много лесно. Но факт е, че напуснах племето ифугао с убеждението, че техните ритуали действат, включително и на мен (това усетих поне два пъти).

Разказах всичко това с цел да не изглеждат думите ми за индуистките ритуали и места на поклонение невероятни, като продукт на едно "разпалено въображение".

Единадесет години след преживяното в племето ифугао участвах в поклонническо пътуване до пещерата Амарнат, разположена дълбоко в Хималаите. Според индуистката традиция това е най-свещеното място за поклонение на Шива. Тук той се явява на своите верни и ги обсипва с дарове. Пътят е дълъг и труден - включва преминаване на планинския хребет Махагуна, който се намира на 14 000 фута* височина и пресичане на глетчер. Така че по време на пътуването имах достатъчно време мислено

---

* **1 фут = 30. 48 см *(бел. прев.)***

да се покланям на индуския бог, особено след като момчето, което водеше понито с багажа, не говореше английски, а аз изобщо не знаех хинди. По това време бях склонна да вярвам, че божеството, пред което от години се покланям и медитирам, милостиво ще ми се яви.

Само по себе си изображението на Шива в пещерата е удивително - представлява ледена статуя, формираща се от капките на процеждащата се вода. Фигурата расте и намалява в зависимост от фазите на луната. Когато настъпва пълнолуние, това естествено изваяно изображение достига тавана на пещерата (на височина около 15 фута), а при лунно затъмнение от него не остава почти нищо. И така всеки месец идолът се уголемява и изчезва. Доколкото ми е известно, никой не може да обясни този феномен. Посетих пещерата в благоприятно време, когато изображението бе достигнало своя пълен ръст. За поклонението на моя бог носех зелен кокосов орех, благовония, червени и бели парчета плат, орехи, стафиди и захар - всички предмети, които ритуалът изискваше. Пристъпих в пещерата със сълзи на преданост. Трудно е да се опише какво се случи след това. Мястото вибрираше също като палатката на племето ифугао в пълния разгар на баки. Почув-ствах се зашеметена от необяснимото безредие в пещерата. Обстановката ме отвращаваше и аз напуснах, преди жрецът да е завършил жертвоприношението ми пред великото ледено изображение.

Фасадата на индуизма, изградена в душата ми, се пропука именно когато посетих пещерата на Шива, но трябваше да отмине известно време, преди да се освободя окончателно. В този период

аз търсех средствата, с които да подкрепя срутващата се сграда, но не успях да намеря нищо. С поглед, обърнат към миналото, бих казала, че ние често предусещаме, когато нещо наистина е лошо, дълго преди напълно да повярваме, че е така. Това се отнася в еднаква степен както за индуистките "свети места", така и за съответните "духовни практики".

При приемане на посвещението ученикът получава от своя гуру санскритска мантра (лична магическа формула) и специфични религиозни практики. Те са изцяло езотерични и съществуват в устната традиция. Не са публикувани и е малко вероятно посветеният да разкрие нещо за тях, тъй като в защита на тайната се прилагат силни отрицателни санкции. Впоследствие ученикът бива призован от своя гуру да докаже истинността на философията чрез собствения си опит. Работата е там, че практиките наистина действат. В резултат от тях ученикът може да придобие различни сили (сидхи): четене на мисли, умение да се лекува или убива, материализиране на предмети, предсказване на бъдещето и други подобни - цяла гама от салонни трикове. Но най-лошото е, че при тези практики ученикът неизменно изпада в състояние на *прелест* и се заблуждава по отношение на действителността, т.е. приема илюзиите за реалност. "Духовните опити" носят на ученика чувство за безкрайна сладост и успокоение. Явяват се видения на божества и светлина. (Нека припомним, че самият Луцифер може да се появява във образа на светъл ангел.) Когато казвам, че ученикът се "заблуждава", нямам предвид липсата на реален опит, а по-скоро, че преживяванията не са от Бога. Съществуват, разбира се, различни философски теории, които оправдават всеки опит. По

този начин практиката и философията взаимно се поддържат, а системата изглежда абсолютно правилна.

Всъщност индуизмът съвсем не е толкова интелектуално занимание, колкото използване на определени практики, които буквално представляват черна магия. Това е един вид договор: ако направите Х, ще получите У. Но в този договор не са означени условията и рядко ученикът се интересува какъв е източникът на преживяванията или кой продължава неговия кредит под формата на магични сили и "красиви" преживявания. Налице е класическото положение на Фауст, но това, което практикуващият не знае, е, че *цената може да бъде собствената му безсмъртна душа*.

Съществуват огромен брой разнообразни практики, подходящи за всеки темперамент. Избраното божество може да има форма (бог или богиня) или да е без форма (абсолютен брахман). Зависимостта от избрания идеал също така е различна - отношението към божеството може да бъде като към дете, майка, баща, приятел, любим, слуга или както в случая на Адвайта Веданта "зависимостта" е тъждественост. По времето на посвещението ученикът получава от своя гуру мантра и тя определя пътя, който посветеният ще следва, и практиките, които ще изпълнява. Гуруто също така диктува и как ученикът трябва да провежда своя всекидневен живот. Според Веданта (монистическа система) самотните ученици не встъпват в брак, защото всички техни сили трябва да бъдат насочени към постигане на успех в практиките. Старателният ученик не яде месо, защото месото притъпява остротата на възприятието. Гуру бива почитан буквално като божество, тъй като за ученика той е спасител.

Повечето от "духовните" упражнения в индуизма се базират на няколко известни практики. Аз ще се спра само бегло на тях.

Преди всичко това е идолопоклонството. То може да се изразява в почитане на статуя или изображение, в извършване на жертвоприношения с огън, камфор, благовония, вода и сладки. Понякога на идола се вее с ветрило от опашка на як, къпе се, облича се и се поставя да спи. Всичко това прилича на детска игра, но е неблагоразумно да се подценяват емоционалните състояния, които се предизвикват при подобни занимания. Ведическото идолопоклонство представлява форма на себепоклонение (интелектуално или предметно), при което се използва всякакъв ритуален реквизит. Един израз, който е широко разпространен в Индия, резюмира принципа на това себепоклонение. Изразът е следният: "*Со Хам, Со Хам*" или *"Аз съм Той, Аз съм Той"*.

На второ място ще спомена джапа или повторението на санскритската мантра, дадена на ученика при неговото посвещение. Фактически това е монотонно пеене на магическа формула.

Заедно с джапа се изпълнява и ритуалът пранаяма, която включва дихателни упражнения. Съществуват и други практически дисциплини, особено във връзка с тантризма или с поклонението на Бога като на Майка - почитане на женското начало като сила, енергия или принцип на еволюцията и действието. Тези практики са известни като петте "М". Изпълнени са с неприкрито зло и са твърде отвращаващи, така че няма да ги описвам. Въпреки това обаче за тях също се намери начин за обосноваване и приемане тук в Америка. Едновременно с Веданта свами Вивекананда

предписва и тази част от индуизма, като казва: "Аз почитам Ужасяващия! Грешка е да се твърди, че удоволствието мотивира всички хора. Мнозина притежават вроден стремеж към болката. Нека се поклоним на Ужаса заради самия него. Колцина смеят да се поклонят на Смъртта или на Кали! Нека се поклоним на Смъртта!" Ето какво още казва свами относно богинята Кали: "Има някои, които осмиват съществуването на Кали. Все пак днес тя е навън, сред хората. Те са обезумели от страх и войската е призована да сее смърт. Кой смее да твърди, че Бог не проявява Себе Си като Зло така, както и като Добро? Само индуизмът обаче дръзва да Му се поклони като на Зло." [6]

---

6 Само някои от тези, които най-много желаят да влязат в "диалог" с източните религии и да намерят основа за религиозно единство с тях, имат някакви минимални познания за езическите религиозни практики и вярвания, от чиято тирания благословеното и светло иго на Христа освободи човечеството. Образът на Кали, едно от най-популярните индуистки божества, най-често се рисува сред пиршество с кръвопролития и сеч; на врата`и виси наниз от черепи и отрязани глави, а езикът`и е гротескно изплезен от устата, жадуваща за още кръв. В индуистките храмове богиня Кали се успокоява от кървавите жертвоприношения на кози (свами Вивекананда оправдава това с думите: "Защо малко кръв да не завърши картината?"). Според едно свидетелство на "сестра Ниведита" свами Вивекананда разказвал следното: "Аз вярвам, че Кали ръководи всяко мое действие. Тя прави с мен каквото пожелае." Ежеминутно Вивекананда осъзнавал присъствието на тази богиня, сякаш тя е човек, който винаги го придружава. Свами Вивекананда призовава

Много е жалко, че това целенасочено практикуване на злото и днес продължава, съпроводено от твърдото убеждение, че се върши добро. Но спасението, което напразно се търси в индуизма с цената на големи усилия, може да бъде осъществено само от Бога по пътя на християнското самоотречение.

4. "Евангелизирането" на Запада

През 1893 год. в Парламента на религиите в Чикаго пристигнал един никому неизвестен индуистки монах. Това бил свами Вивекананда, за когото вече стана дума. Той правел чудесно впечатление на всички както със своя външен вид (облеклото му включвало тюрбан и роба в оранжево и тъмночервено), така и с това, за което говорел. Висшите общества в Бостън и Ню Йорк веднага го превърнали в свой фаворит. Силно впечатлени били дори философи от Харвардския университет. За кратко време свами Вивекананда успял да събере здраво ядро от ученици, които го подкрепяли в грандиозната му цел - да "благовести" на западния свят за индуизма и в частност за Веданта (монистичения индуизъм). В големите градове на Америка и Европа започнали да се

Кали по следния начин: "Ела, о Майко, ела! Името ти е Ужас!" Ето какъв е неговият религиозен идеал - "да стане завинаги едно с Ужаса". Това ли се опитва да ни убеди митрополит Жорж Кодр да приемем като пример за "автентичния духовен живот на некръстените" като част от духовните "богатства", които трябва да вземем от нехристиянските религии? И всичко това не е ли по-скоро доказателство на думите от Псалома: *...всички богове на народите са идоли* (Пс. 95:5)?

основават общества на Веданта. Тези центрове обаче изразявали успеха само на част от мисията на свами Вивекананда. Много по-важно било *вливането на ведантичните идеи в кръвоносната система на академичното мислене*. Целта, която се преследвала, била разпространението на тези идеи. Докато посланието на Веданта не достигнело до всеки, за Вивекананда не било от особено значение дали индуизмът се ползва с доверие, или не. Той много често повтарял: "Чукай на всяка врата. Кажи на всеки, че е божествен."

Днес фрагменти от учението на свами Вивекананда се публикуват в евтини издания, които могат да се намерят във всяка книжарница. Това са книги от Олдъс Хъксли, Кристофър Ишерууд, Съмърсет Моъм и дори Томас Мертон.

Съчиненията на Томас Мертон несъмнено представляват особена съблазън за християните, тъй като той се представя за християнски монах-съзерцател и неговите творби са посветени на една от жизнените сили на римокатолицизма - монашеството. Непосредствено преди смъртта си отец Мертон написва едно хвалебствено въведение към новия превод на *Бхагавад Гита* - духовния наръчник или "Библията" на всички индуисти и един от крайъгълните камъни на монизма, или Адвайта Веданта. Не трябва да се забравя, че *Гита* си противоречи с почти всяко основно християнско учение. Нека спомена и книгата на Мертон *Учителите на Дзен будизма*, публикувана посмъртно. В основата на това произведение стои една коварна грешка, а именно - предположението, че т. нар. "мистични опити", съществуващи във всички религии, са истински. Томас Мертон би трябвало добре да знае,

че това не е така. Предупрежденията срещу подобен подход са категорично и ясно изложени и в Св. Писание, и в произведенията на св. отци.

Известно е, че днес в Калифорния съществува римокатолически манастир, в който монасите експериментират с индуистките религиозни практики. Упражненията се водят от индиец, станал римокатолически свещеник. Ако нямаше подготвена почва, мисля, че неща от такъв вид не биха се случили. Но в крайна сметка именно това е била целта на Вивекананда при мисията му на Запад - да приготви почвата.

Посланието, което Вивекананда отправя, говорейки за Веданта, е достатъчно просто. Неговите идеи обаче изглеждат нещо повече от това, което в същност са. Това е постигнато с помощта на някои уловки, заложени при предаването им - употребата на впечатляващ санскритски жаргон и оплетената философска структура. Същността на посланието се свежда до следното: всички религии са истинни, но Веданта изразява окончателната истина. Разликите са продукт само на "нивото истинност". Ето какво казва Вивекананда: "Човек не пътува от грешка към истина, а се изкачва от истина към истина, от по-нисша към по-висша истина. Проблемът на днешния ден носи духа на бъдещето. Днешният червей е утрешният Бог." Веданта се основава върху убеждението, че човек е Бог. Следователно спасението на човека е плод единствено на собствените му усилия. Вивекананда изразява това по следния начин: "Кой може да помогне на Безкрайния? Дори ръката, протегната към теб от тъмнината, трябва да бъде твоята собствена."

Вивекананда е бил достатъчно предпазлив и е знаел, че за

християните е немислимо да последват Веданта в нейния чист вид. Но идеята за "нива на истината" осигурява необходимия мост по пътя към завършения икуменизъм, при който конфликтите не съществуват, защото всеки е прав. Той заявява: "Ако приемем, че една религия е истинна, тогава всички останали религии също трябва да са истинни. Ето защо индуистката религия е толкова ваша, колкото и моя. Ние, индусите, сме не просто толерантни. Ние се обединяваме с всяка религия, като се молим в джамията с мохамеданина, покланяме се пред огъня със зороастриеца и коленичим пред кръста заедно с християнина. Ние знаем, че всички религии - от най-нисшия фетишизъм до най-висшия абсолютизъм - изразяват многобройните сходни помежду си опити на човешката душа да постигне и осъзнае Безкрайния. Затова събираме всички тези своеобразни цветя, привързваме ги заедно с връвта на любовта и така създаваме прекрасния букет на поклонението."

За Вивекананда всички религии представляват само стъпала към достигане на висшата религия - Адвайта Веданта. Той особено презира християнството, което в най-добрия случай нарича "нисша истина" - дуалистична истина. В частни разговори казвал, че само страхливецът би подложил и другата си буза на плесница. Но каквото и да говори за другите религии, Вивекананда винаги се връща към необходимостта от Адвайта Веданта. "Изкуството, науката и религията", казва той, "са три различни начина за изразяване на една истина. Но за да се разбере това, трябва да познаваме теорията на Адвайта."

Несъмненно посланието на Вивекананда се харесва на съвременната младеж. Веданта провъзгласява абсолютната

свобода на всяка душа да бъде самата себе си. Но тази теория отрича различията между сакралното и секуларното, определяйки ги само като различни начини за изразяване на една истина. Твърди се, че единственото предназначение на религията е да осигури за нуждите на различните темпераменти подходящ бог и удобна практика, които да задоволяват всеки. Казано накратко, религията се състои в това "да вършиш собствената си работа".

Може би всичко това звучи съмнително или пресилено, но това, че Вивекананда е изпълнил добре мисията си, е факт. Сега ще се спра върху прокарването на тези индуистки идеи и в римокатолицизма, където неговият успех е най-поразителен.

Свами Вивекананда идва в Америка за първи път през 1893 год., за да представлява индуизма в Парламента на религиите. През 1968 год. на 75-ата годишнина от това събитие Симпозиумът на религиите се провежда под покровителството на чикагското общество на Вивекананда веданта (Vivekananda Vedanta Society of Chicago). От името на римокатолицизма участва отец Роберт Кемъл - доминикански богослов от университета Де Паул. Срещата открива свами Бхашиананда, който прочита приветствени послания от името на три важни личности. Второто е от един американски кардинал.

Началото на следобедната сесия поставя отец Кемъл с дискусия по въпроса за конфликта между традиционалистите и модернистите в съвременния римокатолицизъм. Той разказва следното: "Направените в моя университет проучвания сред студентите римокатолици показват, че през последните пет или шест години има значителна ориентация към либералните въз-

гледи. Зная, че великият свами Вивекананда би одобрил повечето от тенденциите в посока на либералното християнство." Това, което отец Кембъл явно не знае, е, че модернистичните доктрини, описвани от него, *въобще не са християнски*; те са чисто и просто Веданта.

За да не възникват съмнения, че изложеното от отец Кембъл се тълкува неправилно и за да стане напълно ясна неговата позиция, ще цитирам думите му относно модернистичното разбиране по пет основни въпроса, така както са публикувани в три международни издания *Prabuddha Bharata* (Калкута), *Vedanta Kesheri* (Мадрас) и *Vedanta and the West* (Лондон).

За доктрините: "Истината е нещо относително. Ученията и догматите (напр. относно природата на Бога, за това как човек трябва да живее и по проблема за задгробния живот) не са константни. Те се променят и често ние се оказваме в ситуация, когато отричаме някои неща, които преди сме утвърждавали като свещени истини."

За Бога: "Иисус е божествен наистина, но и всеки от нас може да бъде божествен. Мисля, че вие ще откриете как по много въпроси възгледите на либералните християни всъщност се доближават до много от философските постановки на Изтока - включително концепциите за безличния Бог и твърдението, че всички сме божествени."

За първородния грях: "Според либералното християнство подобен възглед е много оскърбителен. Ние поддържаме мнението, че по пътя на обучението и подходящото възпитание човек е способен да достигне съвършенство."

За света: "...Либералите твърдят, че светът може да бъде подобрен и че ние трябва да посветим себе си на идеята за изграждането на по-хуманно общество вместо на копнежа да отидем в рая."

За другите религии: "Групата на либералите призовава: 'Не се тревожете за такива старомодни неща като например даден човек да бъде обърнат във вярата или други подобни; нека по-добре да развиваме взаимоотношенията с другите религии."

Такива са възгледите, които отец Кембъл излага от името на римокатолиците модернисти. Също както децата, които биват привличани от красиви играчки, модернистите се впечатляват от щедри обещания за по-висша истина, по-дълбока философия и по-голяма възвишеност, които могат да се постигнат просто чрез *понижаване на живия Христос по отношение на съвременния човек.*

Така пред нас се разкрива грандиозният успех на индуизма, на свами Вивекананда или на силата, която стои зад Вивекананда. Тази сила напълно е разграбила римокатолицизма. Неговите пазачи са помислили крадеца за приятел на господаря си и къщата е била опустошена пред очите им. Крадецът е казал: "Нека има междуверово разбирателство", и бил пропуснат през вратата. И християнските индуси (свами) съвсем лесно постигат това - само преразказват *философията на Веданта, като използват християнска терминология.* Но индуистките християни (римокатолиците модернисти) трябва да разширят границите на своята религия, за да включат в нея и индуизма. Тогава по необходимост истината се превръща в заблуждение и заблуждението - в истина.

Уви днес някой иска да въведе в тази опустошена къща и Православната църква. Но нека модернистите си припомнят думите на пророк Исайя: *Горко на ония, които злото наричат добро, и доброто - зло, тъмнината считат за светлина и светлината - за тъмнина, горчивото считат за сладко, и сладкото - за горчиво! Горко на ония, които са мъдри в своите очи и разумни пред сами себе си!* (Ис. 5: 20-21).

5.Целта на индуизма - универсалната религия

Бях дълбоко потресена, когато видях какви поражения е нанесъл индуизмът по време на раздялата ми с християнството. Може би изглежда странно, че открих всички тези промени наведнъж. Но това се обяснява с факта, че моят гуру се ползваше с власт по отношение на всяко мое действие и през цялото време аз съвсем буквално бях като "затворена в манастир", макар и в света. Строгите заповеди на свами ме държаха настрани от възможността да чета каквито и да било християнски книги или да разговарям с християни. При всички свои претенциозни разсъждения, че всички религии са истина, учителите свами знаят, че Христос е тяхното възмездие. Ето как в продължение на двадесет години аз бях изцяло погълната от изучаването на ориенталската философия и от практикуването на нейните дисциплини. По настояване на моя гуру успях да получа научна степен по философия и антропология, но това бе занимание, чиято истинска цел бе само да запълва времето, което не е свързано с най-важното в моя живот - разговорите със свами, теорията и практиката на Веданта.

В много отношения мисията на свами Вивекананда е изпълнена, но все пак една нейна част не е доведена докрай. Тази неизпълнена част е установяването на универсална религия. И това ще бъде окончателната победа на дявола. Тъй като универсалната религия не може да допусне в себе си някакви "индивидуалистични или сектантски" идеи, то тя не би могла да има нищо общо с християнството освен по отношение на своето историческо минало. Щетите, които нанасят секуларизмът и материализмът могат да се сравнят с огъня в печка и камина, но универсалната религия е пожарът, който напълно би изпепелил християнството. Освен това иезуитският свещеник Тейар дьо Шарден вече положи основите на едно "Ново християнство" и *тези основи точно съвпадат с определенията на свами Вивекананда за универсалната религия*.

За самия Тейар дьо Шарден може да се каже, че е един вид аномалия. За разлика от традиционните римски богослови той е високо ценен от учените клирици, които поради своето простодушие нямат никаква представа за какво се говори в неговите произведения. Всъщност идеите на Тейар до голяма степен са взаимствани от Веданта и Тантра, обогатени са с християнски жаргон, и са изобилно оцветени с еволюционизъм.

Ще си позволя да цитирам какво казва отец Тейар дьо Шарден: "Светът, в който живея, става божествен. Но аз не изгарям в пламъците и не се разтварям във водите, защото за разлика от измамните форми на монизма, които чрез пасивност ни тласкат към безсъзнателност, панхристианизмът, който откривам, съгражда обединение посредством трудния процес на диференциация.

Аз ще се приобщя към духа само чрез напълно и изчерпателно освобождаване на всички сили, които съдържа материята... Признавам, че следвайки примера на въплътения Бог, разкрит ми от римокатолическата вяра, аз мога да бъде спасен само като стана едно с Вселената." Това е откровен индуизъм. В тези разсъждения на Тейар може да се познаят и стихове от Упанишадите, и фрагменти от някои философски системи, взети заедно с техните практики.

На пресконференция, проведена през юни 1965 год., генералът на ордена на иезуитите отец Арупе защити Тейар дьо Шарден въз основа на това, че "той не е професионален богослов или философ и затова е възможно да не забелязва всички философски и богословски изводи, които се налагат от някои негови интуитивни прозрения". На тази пресконференция отец Арупе дава следната оценка: "Пиер Тейар е един от големите майстори на съвременната мисъл и неговият успех не трябва да ни учудва. Фактически той извежда до край големия опит да се помирят светът на науката и светът на вярата". Крайният резултат от това помиряване представлява една нова религия. Тейар заявява: "Новата религия ще бъде подобна на нашето старо християнство, но в резултат от законната еволюция на неговите догмати, влезли в контакт с новите идеи, тази нова религия ще бъде изпълнена с нов живот." След като припомнихме тези факти от миналото, нека сега се спрем върху универсалната религия на Вивекананда и "новото християнство" на Тейар.

Универсалната религия според представите на Вивекананда трябва да притежава пет основни характеристики. На първо място

тя трябва да бъде строго научна и основана върху духовни закони, от което следва, че това ще бъде истинна и научна религия. По този начин, Вивекананда и Тейар използват теоретичния сциентизъм като предмет на своята вяра.

На второ място, за основа на универсалната религия се определя принципът на еволюцията. Пиер Тейар казва: "Една непозната досега форма на религия - такава, каквато все още никой не би могъл да си представи или да опише, тъй като няма достатъчно обширна и достатъчно органична вселена, която би могла да я обхване - е напъпила от семе, посято чрез идеята за еволюцията." И още: "Първородният грях... ни връзва ръцете и краката и изцежда кръвта ни", защото "в него е изразено оцеляването на статичните концепции, които са анахронизъм в нашата еволюционистична система на мислене." Подобен псевдорелигиозен възглед за "еволюцията" е съзнателно отхвърлен от християнската мисъл, но вече в продължение на хилядолетия е основен за индуисткия начин на мислене. Теорията за "еволюционизма" се приема от *всяка индуистка религиозна практика*.

На трето място стои основаването на универсалната религия върху "вечни принципи", а не във връзка с някоя отделна личност. Пиер Тейар приема идеята за безличния Бог, пишейки следното: "Христос ми е все повече и повече необходим... но в същото време за мен образът на историческия Христос става все по-малко и по-малко субстанциален и ясен". "...Представата ми за Него постоянно ме носи по-нататък и по-високо по оста на (надявам се) православието." Но този неисторически "Христов" дух изразява индуисткото православие, а не християнското.

Четвъртата, главна цел на универсалната религия ще бъде да удовлетвори духовните нужди на мъжете и жените от различни типове. Индивидуалистичните, сектантски религии не могат да предложат това. Тейар вярва, че християнството не е подходящо за религиозните стремежи на всеки човек и отбелязва недоволството си, като казва: "До известна степен християнството все още е убежище, но нищо повече. То не задоволява и дори не води 'съвременната душа' по-нататък."

Пето и последно: чрез универсалната религия (или новото християнство) всички ние вървим по своя път към една и съща цел. За Тейар дьо Шарден това е точката Омега, която стои над всичко, което можем да си представим. За Вивекананда това е Ом - свещената сричка за индуистите: "Цялото човечество се съсредоточава в подножието на това свещено място, където е поставен символът, който не е символ, името, което е отвъд всички звуци."

Къде ще е краят на тази деформация на християнството и има ли граници триумфът на индуизма? Какво ни очаква - Ом или Омега?

III. "Чудото" на факира и ИИСУСОВАТА МОЛИТВА

Архимандрит Николай Дробязгин

Авторът на това свидетелство - един от новомъчениците на комунистическото иго - се радвал на блестяща кариера като командир на флота. Същевременно обаче той бил дълбоко въвлечен в окултизма и се занимавал с редактирането на окултното списание Ребус. *Но веднъж при инцидент в морето Дробязгин се спасил от почти сигурна смърт по силата на чудо, извършено от св. Серафим Саровски. Тогава бъдещият архимантдрит Николай предприел поклоническо пътуване до Саров, като изоставил своята светска кариера и отхвърлил окултното бреме, за да стане монах. След като бил ръкоположен за свещеник, Дробязгин служил като мисионер в Китай, Индия и Тибет, бил свещеник в църквите към различни посолства и игумен на няколко манастира. След 1914 год. той живял в Киево-печорската лавра, където беседвал с посещаващите го млади хора за влиянието на окултизма върху съвременните събития*

в Русия. През есента на 1924 год., един месец след като бил посетен от някой си Тухолкс (автор на книгата "Черна магия"*), архимандрит Николай бил убит в килията си "от неизвестно лице" (при явно болшевишко затваряне на очите), като бил пронизан с кама, чиято специална дръжка несъмнено имала окултистко значение.*

Описаното по-долу събитие разкрива естеството на един от медиумичните "дарове", които са общи за източните религии. Действието се развива в края на 1899 год., а разказът е записан около 1922 год. от д-р А.П.Тимофеевич, който по-късно станал монах в Ново-Дивеевския манастир (Ню Йорк). Руският текст е публикуван в брой първи на списанието "Православен живот" *от 1956 год.*

"През една чудесна ранна тропическа утрин нашият кораб пореше водите на Индийския океан, приближавайки остров Цейлон. По-голямата част от пасажерите бяха англичани, пътуващи със своите семейства служебно или по работа в индийските си колонии. Веселите лица на хората жадно се взираха в далечината, търсейки с очи омайния остров, който още от детството си всички те свързваха с интересните и мистериозни разкази на пътешествениците.

Островът все още едва се различаваше, но с всеки полъхващ бриз корабът все повече и повече се обвиваше от финия и опиняващ аромат на тропическата растителност. На хоризонта се появи син облак, който нарастваше според скоростта на приближаващия се кораб. Вече можеше да се забележат пръснати

по брега постройки, сгушени в зеленината на величествени палми, и многоцветна тълпа от местни жители, очакващи пристигането на кораба. Пасажерите, които бързо се опознаха по време на пътуването, бяха застанали на палубата, смееха се и говореха оживено помежду си. Всички се възхищаваха от разкрилата се пред очите им гледка на приказния остров. Корабът бавно се поклащаше, готвейки се да акостира в дока на пристанищния град Коломбо.

Трябваше да се попълнят запасите от въглища и пасажерите имаха достатъчно време да слязат на брега. Денят бе толкова горещ, че много от пътниците решиха да не напускат кораба, преди да настъпи вечерта, носеща приятната прохлада. И така по-късно полковник Елиот, който вече бе посещавал Коломбо и добре познаваше града и неговите околности, поведе оформилата се малка група от осем души, към която се присъединих и аз. Полковникът направи едно съблазнително предложение: "Дами и господа! Не бихте ли желали да отидем няколко мили извън града и да посетим един от местните магьосници-факири? Може би ще видим нещо интересно." Всички с ентусиазъм приеха предложението.

Вече бе настъпила вечерта, когато оставихме зад себе си шумните градски улици и поехме по един чудесен път в джунглата, който блещукаше с искриците на милиони светулки. Най-накрая пътят внезапно се разшири и пред нас се откри малка поляна в джунглата. В края на поляната под едно голямо дърво имаше нещо като колиба, до която тлееше огън. Един слаб старец с тюрбан на главата си седеше с кръстосани крака и наблюдаваше огъня, без да отмества поглед. Въпреки шумното ни пристигане старецът

продължи да седи напълно неподвижно, без да ни обръща ни най-малко внимание. Някъде от тъмнината се появи млад човек, който се приближи до полковника и тихо го попита нещо. След това той бързо изнесе няколко столчета и групата ни се нареди в полукръг недалеч от огъня. Носеше се лек и ароматен мирис. Старецът стоеше в същото положение, като явно не забелязваше никой и нищо. Луната, която се издигна, разпръсна донякъде тъмнината на нощта и в нейната призрачна светлина всички предмети придобиха фантастични очертания. Неволно всеки притаи дъх и зачака да види какво ще се случи.

"Вижте! Вижте там, на дървото!" - възкликна госпожица Мери, като шепнеше развълнувано. Всички обърнахме глави към посоченото място. И наистина огромната корона на дървото, под което седеше факирът сякаш бавно се преливаше в меката лунна светлина и самото дърво започна постепенно да губи своите очертания. Като че ли някаква невидима ръка хвърли върху него въздушна обвивка, която с всеки изминал момент ставаше все по-плътна и непроницаема. Скоро пред удивените ни погледи напълно ясно се появи вълнообразната повърхност на морето. Вълните приждаха една след друга, образувайки пенливи гребени. Леки облаци плуваха в светлосиньото небе. Изумително! Никой от нас не можеше да откъсне очи от тази удивителна картина.

И тогава в далечината се появи бял параход. Гъст пушек излизаше от двата му широки комина. Порейки вълните, той бързо се приближаваше. За наше огромно учудване в този кораб разпознахме нашия - същия параход, с който дойдохме в Коломбо! Сред нас се понесе шепот, когато върху задната част на кораба

прочетохме изписаното със златни букви име *Луиза* - това бе името на нашия параход. Но това, което ни учуди най-много от всичко, бе, че видяхме на кораба и себе си! Не забравяйте, че във времето, когато всичко това се случва, кинематографията съвсем не бе измислена и дори бе невъзможно да се помисли за нещо подобно. Всеки от нас видя себе си на корабната палуба сред хора, които се смееха и разговаряха помежду си. Но най-удивително бе, че аз виждах не само себе си, но в същото време и цялата палуба на кораба до най-малките детайли - като от птичи поглед. Всичко това, разбира се, просто не можеше да бъде реално. В един и същ момент аз виждах себе си сред пасажерите, матросите, рабо-тещи на другия край на кораба, капитана, застанал в своята кабина, и дори виждах как маймунката Нели, нашата всеобща любимка, яде банани на главната мачта. Всички ние, всеки по своя собствен начин, бяхме силно развълнувани от това, което виждаме. Чуваха се тихи възклицания и развълнуван шепот.

Аз съвсем бях забравил, че съм свещеник и монах и би трябвало да нямам нищо общо с участието в подобен спектакъл. Магията бе толкова силна, че сърцето и разумът ми бяха замлъкнали. Но ето, че сърцето ми започна да бие болезнено, в тревога. Почувствах, че не съм на себе си. Страх обзе цялото ми същество.

Устните ми започнаха да се движат, изричайки: "Господи Иисусе Христе, Сине Божий, помилуй мене, грешния!" Веднага усетих облекчение. Сякаш започнаха да се разкъсват някакви мистериозни окови, които ме ограничаваха. Молитвата ми ставаше все по-съсредоточена и с това мирът в душата ми се върна. Аз продължих да гледам дървото, но изведнъж картината стана

мъглява и изчезна, сякаш прогонена от вятъра. След това не виждах нищо друго освен голямото дърво, осветявано от светлината на луната, а също и факира, който продължаваше да седи тихо до огъня. За моите спътници обаче картината не бе изчезнала и те продължаваха да споделят своите чувства.

Но тогава очевидно нещо се случи и с факира. Той се олюля встрани и младежът тревожно се завтече към него. Сеансът внезапно спря.

Дълбоко развълнувани от всичко, на което станаха свидетели, зрителите започнаха да стават, като оживено обсъждаха впечатленията си, без въобще да разбират защо всичко бе прекъснато така рязко и неочаквано. Младежът обясни, че това е следствие от изтощението на факира. Самият той стоеше както и преди, отпуснал глава и без да обръща ни най-малко внимание на присъстващите.

След като чрез младежа нашата група щедро възнагради факира за предоставената възможност да участва в такъв изумителен спектакъл, всички бързо се приготвихме за обратния път. Докато тръгвахме, аз неволно се обърнах, за да видя още веднъж мястото и да запечатам в паметта си цялата сцена. Но ето че изтръпнах от неприятно чувство. Погледът ми срещна изпълнения с омраза поглед на факира. Това стана само за миг и след това той отново прие обичайното си положение; но този изведнъж и моментно блеснал поглед завинаги отвори очите ми и аз разбирах със силата *на кого* се извърши това "чудо".

Източната "духовност" не се ограничава само в практикуваните от факира медиумични "трикове". В

следващата глава ще се запознаем и с някои от по-свойствените `и аспекти. Все пак извор на цялата сила, *която притежават практикуващите източни религии, е явлението медиумизъм. Пасивността пред "духовната" реалност е основната му характерна черта, а подобно поведение позволява на човека да влезе в контакт с "боговете" на нехристиянските религии. Това явление, макар и обявено за "християнско", може да се наблюдава в източната "медитация", а вероятно и в онези странни "дарове", които в нашето време на духовен упадък са получили погрешния етикет "харизматични"...*

IV. Източната медитация нахлува в християнството

В отговор на въпроса дали е възможен "диалог" между православното християнство и различните нехристиянски религии, читателят се запозна със свидетелствата на трима православни християни. Те потвърждават въз основа на православното учение и собствения си опит всичко, на което Православната църква винаги е учила, а именно, че православните християни изобщо не се обръщат към "същия Бог" като т. нар. "монотеисти", които отричат Св. Троица; че боговете на езичниците всъщност са демони и че преживяванията и способностите, които езическите богове дават, са сатанински по природа. Всичко това по никакъв начин не противоречи на думите на св. апостол Петър, който казва, че *Бог не гледа на лице; но у всеки народ оня, който се бои от Него и върви по правда, приятен Му е* (Деян. 10: 34-35); или на казаното от св. апостол Павел, според който Бог *в миналите поколения остави всички народи да вървят по своите пътища, макар че не преставаше да свидетелствува за Себе Си с благодеяния, като ни пращаше от небето дъждове и плодоносни времена и*

изпълняше сърцата ни с храна и веселост (Деян. 14:16-17). Онези, които живеят в робството на сатаната, *князът на тоя свят* (Иоан 12:31), които живеят в тъмнината, неосветена от Христовото Евангелие, са съдими според естественото свидетелство за Бога, което е дадено на всеки човек въпреки робството.

За християните обаче, на които е дадено Божието откровение, не е възможен никакъв "диалог" с тези, които са извън Вярата. *Не се впрягайте заедно с неверните; защото какво общуване има между правда и беззаконие? Какво общо има между светлина и тъмнина? Какво съгласие може да има между Христа и Велиара? Или какво общо има верният с неверния?* (2 Кор. 6:14-15). По-точно казано, християнинът е призван да направи светлината на Православието достояние на всички тези, които са извън Вярата, така както св. апостол Петър постъпи със стотника Корнилий (Деян.10:34-48) и с това просвети неговия дом и го присъедини към избраното стадо на Христовата Църква.

Всичко това е напълно очевидно за православните християни, които чувстват и вярват в Истината на Божието откровение в Христовата Църква. Но мнозина, които се считат за християни, имат твърде малка представа за радикалното различие между християнството и всички други религии. Други пък, които познават това различие, притежават твърде слаба проницателност в областта на "духовните преживявания". Става въпрос за проницателността, която е била практикувана близо 2000 години и е предадена на поколенията в православните светоотечески произведения и житията на светиите.

При отсъствието на тази представа и проницателност,

увеличаващото се присъствие на източни религиозни движения на Запад, особено в последните едно или две десетилетия, причинява огромен смут сред много псевдохристияни. Случаят с Томас Мертон е показателен: искрено приел римокатолицизма и монашеството преди около четиридесет години (много преди радикалните реформи на Втория ватикански събор), той завърши своя живот, провъзгласявайки тъждествеността на християнския религиозен опит с опита на дзен будизма и другите езически религии. Нещо се "носи във въздуха" през последните две минали десетилетия и то ерозира християнския мироглед на протестантизма и римокатолицизма. Но в наши дни атаката е насочена към самата Църква, към св. Православие. "Диалогът с нехристиянските религии" е по-скоро следствие, отколкото причина на този нов "дух".

В тази глава ще разгледаме някои от източните религиозни движения, които имаха влияние през 70-те години. Ще се спрем специално и върху опитите да се развие синкретизмът на християнството и източните религии, особено в областта на "духовните практики". Подобни опити много често се подкрепят с цитати от *Добротолюбието* и препратки към източната православна традиция на съзерцателна молитва, която се смята за по-сродна на източните духовни практики, отколкото всичко съществуващо на Запад. Настъпило е времето, когато ясно трябва да изтъкнем огромната бездна, която съществува между християнския и нехристиянския "духовен опит" и да дадем отговор на въпроса защо религиозната философия, която поддържа този нов синкретизъм, е фалшива и опасна.

1."Християнска йога"

На Запад и особено в Америка индуистката йога е позната от много десетилетия. Тя е в основата на безбройни култове, а също така и на една популярна форма на психотерапия, за която се предполага, че не е религиозна. Преди близо двадесет години един френски бенедиктинтски монах описа своя опит за превръщането на йога в "християнско" учение. Разказът, който следва подолу, е взет от тази книга.[7]

Индуистката йога е учение, което предполага твърде въздържан и дисциплиниран живот. Съчетава контрол върху дишането и известни физически пози, които водят до състояние на релаксация. В такова състояние човек медитира, обикновено при помощта на мантра или сакрален израз, който подпомага концентрацията. Самата същност на йога не представлява някакво учение, а медитация, която е и неговия край. Авторът на книгата изразява това много точно, когато пише: "Целите на индуистката йога са духовни. Равносилно на предателство е да се забравя това, като се помни само чисто физическата страна на древното учение и не се вижда в него нищо повече от способ за постигане на телесно здраве или красота" (с. 54). Освен това трябва да добавим, че макар човек да използва йога само за физическо благополучие, той вече предразполага себе си към определени духовни възгледи и преживявания, за които със сигурност дори не се досеща. По-

7 J. M. Dechanet, *Christian Yoga*, Harper & Row, N. Y., 1972; първият превод на английски език е публикуван през 1960 год.

долу ще разгледаме отново този проблем.

След това авторът продължава така: "Изкуството на йога се състои в умението да се установиш в пълна тишина, да се освободиш от всички мисли и илюзии, да отхвърлиш и забравиш всичко, освен едно - идеята, че истинската същност на човека е божествена, че тя е Бог, а всичко останало е мълчание" (с. 63).

Тази идея, разбира се, не е християнска, а езическа. Целта на "християнската йога" обаче е да използва техниката на йога за постигане на едно по-различно духовно състояние - за "християнска" медитация. От тази гледна точка предмет на йога техниката е да направи така, че човек да се почувства отпочинал, доволен, немислещ и пасивен или възприемчив за духовни идеи и преживявания. "Щом заемете определената поза, вие ще почувствате как тялото ви се отпуска и във вас ще се установи чувство за цялостно благополучие" (с. 158). Упражненията продуцират "извънредно чувство за спокойствие" (с. 6). "Отначало се придобива чувството за общо отпускане, за благополучие, което постепенно обзема цялото същество на практикуващия йога. Това усещане се съпътства и от еуфория, която действително е завладяваща и остава трайна. Ако нервите на човек са обтегнати и изострени, упражненията ги успокояват и за кратко време умората изчезва" (с. 49). "Цел на всички тези (йогийски) усилия е съзнанието да замлъкне като стане сляпо за всякакъв вид съблазън" (с. 55). Еуфорията, която се постига посредством йогийските упражнения, "сполучливо може да се нарече 'състояние на здраве', което ни позволява да работим повече и по-добре като начало в човешки, а след това и в духовен план (т.е. в плана на християнската

религия). За да се опише това състояние, най-удачната дума е "удовлетвореност" - удовлетвореност, която обитава както тялото, така и душата и ни предразполага... към духовен живот" (с. 31). Описаното усещане може да промени цялата личност на човека: "Хатха йога влияе на характера, като го подобрява. Един човек признава, че след няколко седмици практикуване на йога упражненията сам не може да се познае. Всички забелязали промяната в неговото поведение и реакции. Той станал по-благороден и по-разбиращ. Посрещал събитията от живота си спокойно. Бил доволен... Цялата му личност била изменена и той чувствал укрепване и устременост. От всичко това произтича почти постоянното състояние на еуфория, на 'удовлетвореност'" (с. 50).

Но описаното дотук е само подготовка за "духовната" цел, която се осъществява много скоро: "След няколко седмици молитвата ми стана съзерцателна и получи особена, нова форма" (с. 7). Достигайки извънредно спокойствие, авторът отбелязва "колко лесно влиза в молитвата и се съсредоточава върху предмета" (с. 6). Човек става "по-възприемчив за импулсите и съдействията от небето" (с. 13). "Практикуването на йога допринася за увеличаване гъвкавостта на ума и възприемчивостта на сетивата, като по този начин се разкриват онези лични отношения между Бога и душата, които бележат пътя на мистичния живот" (с. 31). Дори за "начинаещия йога" молитвата става "сладостна" и "поглъща цялото му същество" (с. 183). Човек се отпуска и ето че става "готов да откликне при досега със Св. Дух - да приеме всичко, което Бог в Своята добрина е решил да изпитаме" (с. 71). "Ние трябва да подготвим съществото си, за да бъде то взето, да бъде

грабнато. Фактически това навярно е една от формите на най-висше християнско съзерцание" (с. 72). "С всеки изминал ден моите упражнения и, разбира се, цялото аскетично учение на йога улесняват изливането на Христовата благодат в мен. Аз чувствам как се усилват гладът ми за Бога, жаждата ми за истина и желанието ми да бъда християнин в пълния смисъл на думата" (с. 11).

Всеки, който разбира същността на състоянието *прелест* или духовна заблуда (вж. по-долу, гл. VII), ясно може да различи в описаното дотук преживяванията, характерни за изпадналите в духовно безпътие. Тези преживявания са характерни изобщо за езическите религии и "християнските" секти. Налице е един и същ стремеж към "свети и божествени чувства", същата отвореност и готовност на човека да бъде "уловен от духа", същото търсене не на Бога, а на "духовна утеха", същото самоопиянение, считано погрешно за "благодатно състояние", същата невероятна лесnота, с която човек постига "съзерцанието", същите "тайнствени откровения" и псевдодуховни състояния. Това са характерните състояния, общи за всички, които се намират в особеното състояние на духовна заблуда. Но авторът на книгата *Християнска йога*, бидейки бенедектинтски монах, прибавя към всичко това и някакви особени "медитации", които свидетелстват, че той напълно е възприел духа на римокатолическата "медитация" от последните столетия. Присъщо за нея е свободната игра с фантазии на християнски теми. Така например, медитирайки на тема Рождественска вечерна меса, авторът започва да *вижда* Младенеца в ръцете на Своята майка: "Аз съзерцавам, нищо повече. Една след друга приждат картини и идеи (асоциации за: Спасител - Цар - Светлина

- Сияние - Пастир - Младенец - и отново Светлина)... Взети заедно, всички тези парчета сакрален пъзел будят в мен една идея... безмълвно видение за цялото тайнство на Рождеството" (с. 161-162). Всеки, който, макар и слабо е запознат с православното духовно учение, ще види, че този достоен за съжаление "християнски йога" се е хванал в капана на един от низшите демони, очакващи подобни търсачи на "духовни преживявания". Медитиращият дори не е видял "светъл ангел", а само е дал път на собствените си "религиозни фантазии", които са продукт на сърце и разум, оказали се абсолютно неподготвени за духовна бран срещу измамите на демоните. В наши дни подобна "медитация" се практикува в редица римокатолически манастири.

Фактът, че книгата завършва със статия от преводача на *Добротолюбието* на френски език, заедно с извадки от него, само разкрива бездната, която стои между дилетантите и истинската православна духовност. Тя е съвършено недостъпна за съвременните "мъдреци", неспособни да разбират нейния език. Достатъчно показателен за некомпетентността на автора по отношение на *Добротолюбието* е фактът, че той нарича "молитва на сърцето" един лесен трик с произнасяне на срички в ритъма на сърцебиенето (с.196). А в православната традиция сърдечната молитва е най-висшата молитва на ума, овладяна от малцина богоносни старци едва след много години на аскетична борба и смирение.

По-долу ние ще разгледаме по-обстойно опасността от тази "християнска йога" и ще отбележим общото между нея и другите форми на "източна медитация", които се предлагат на християните

днес.

2. "Християнски дзен"

Една друга източна религиозна практика е представена на по-популярно ниво от ирландския римокатолически свещеник Уилям Джонстън в неговата книга *Християнски дзен*[8]. По същество авторът започва също като автора на *Християнска йога* с чувството за неудовлетвореност от западното християнство и с желанието да му се придаде ново измерение на съзерцание или медитация. "Много хора, които са недоволни от старите форми на молитва и от старите обреди (някога служели толкова добре), търсят нещо, което да задоволи стремежите на съвременното сърце" (с. 9). "Контактът с дзен... разкри пред мен нови перспективи, показвайки ми, че в християнството има такива възможности, за които никога дори не бих мечтал." Човек може "да практикува Дзен като начин за задълбочаване и разширяване на своята християнска вяра" (с. 2).

Техниката на японския Дзен е много сходна с техниката на индийската йога (от която всъщност произхожда), въпреки че е много по-проста. Тя има същата основна поза (без да използва разнообразни пози, както е при йога), включва дихателна техника и повтаряне на свещено име (при наличие на желание за това), а също така съдържа и други техники, свойствени на дзен. Целта на тези техники е същата като целта на йога - да се изключи рационалното мислене, като се постигне състояние на спокойствие и

8 Johnston W. Christian Zen. Harper & Row, N. Y., 1971.

безмълвна медитация. Седящата поза "препятства свободните разсъждения" и дава възможност на човек да се "вглъби в центъра на собствената си същност чрез съзерцание, лишено от образи и звуци" (с. 5). Тогава практикуващият изпада "в дълбоката и красива сфера на физичния живот" (с. 17), придобива "вътрешено безмълвие" (с. 16). Опитът, постигнат по този начин, наподобява преживяванията на наркоманите. "Хората, които са употребявали наркотици, имат донякъде представа от дзен, доколкото у тях е пробудено разбирането, че в съзнанието има дълбочина, достойна за изследване" (с. 35). Освен това този опит открива "един нов подход към Христос - подход, който е по-малко дуалистичен и повече източен" (с. 48). Дори абсолютно начинаещите в практикуването на дзен могат да се приобщят към "чувството за единение и да усетят атмосферата на свръхестественото присъствие" (с. 31), да опитат вкуса на "мистичното безмълвие" (с. 30). Посредством дзен състоянието на съзерцание, което досега се ограничаваше до малцина "мистици", може да бъде "разширено" и "всички могат да имат видения, всички могат да достигнат *самадхи*" (просвещение) (с. 46).

Авторът на книгата *Християнски дзен* говори за обновяване на християнството, но признава, че опитът, който дава дзен, е достъпен за всеки - християнин или нехристиянин. "Аз вярвам, че съществува основно просвещение, което не е нито християнско, нито будистко, нито каквото и да било друго. То е просто човешко" (с. 97). И наистина на среща, посветена на медитацията, която била проведена в един дзен храм, близо до Киото, "било удивително, че липсва каквато и да е обща вяра. Никой не изглеждало

поне малко да се интересува от това в какво вярва или не вярва някой друг и никой, доколкото си спомням, дори не спомена името на Бога" (с. 69). Този агностичен характер на медитация се оказва особено пригоден за "мисионерски" цели, защото "по този начин в медитацията могат да бъдат обучени и слабо вярващи хора, тези, които искрено се вълнуват или страхуват, че Бог е мъртъв. Такива хора винаги ще се съгласят да заемат седящата поза и да дишат по определения начин. За тях медитацията се превръща в търсене и аз открих, ...че хората, които започват да търсят по този начин, в крайна сметка намират Бога. Те отхвърлят антропоморфния Бог, за да приемат висшето същество, в което ние живеем, движим се и пребиваваме" (с.70).

Описаните от автора преживявания при "просвещението" в Дзен разкриват тяхната основна идентичност с "космическия" опит на шаманизма и на много езически религии. "Самият аз вярвам, че вътре в нас са затворени огромни потоци на радост, които могат да бъдат освободени чрез медитация - понякога те ще избухват с невероятна сила, изпълвайки личността с невероятно щастие, което никой не знае откъде идва" (с. 88). Вероятно за читателите ще е интересно да узнаят, че когато след двадесет години, прекарани в Япония, авторът се връща в Америка, той намира дзен преживяванията за много близки до петдесетническите и на една "харизматична" среща дори получава "кръщението от Духа" (с. 100). Авторът заключава: "Що се отнася до петдесетническото събрание, струва ми се, че възлагането на ръце, молитвите на хората, милосърдието на общината - това могат да бъдат средствата, които да освободят физическата сила, носеща просвещение за личността,

която последователно практикува *дза-дзен*" (с. 92-93). В VII глава на тази книга ние ще изследваме природата на петдесетническия или "харизматичен" опит.

Накратко като критика на предадените дотук възгледи трябва да кажем, че в основата си те съвпадат с тези на автора на книгата *Християнска йога*, само че са по-малко езотерични и по-общодостъпни. Всеки, който вярва, че агностичният езически опит на дзен може да се използва за "съзерцателно обновяване отвътре на християнството" (с. 4), със сигурност не знае нищо за великата традиция на съзерцателен живот в Православието, която предполага гореща вяра, истинско убеждение и интензивна аскетична борба. Освен това авторът на книгата *Християнски дзен* не се колебае да въвлече в своя разказ *Добротолюбието* и "великите православни школи", като заявява, че те също водят до състояние на "съзерцателно безмълвие и мир" и представляват един пример на "дзен в християнската традиция" (с. 39). Авторът оправдава и използването на Иисусовата молитва по време на дзен медитация за този, който желае това (с. 28). Подобно невежество със сигурност е опасно, особено след като притежателят му приканва по време на своите лекции студентите да експериментират в "мистицизма", като "всяка вечер в продължение на четиридесет минути практикуват *дза-дзен*" (с. 30). Колко много искрено заблудени лъжепророци има днес в света и всеки от тях е уверен, че носи на последователите си благо, а не физическо и духовно бедствие! Но за това ще говорим повече по-долу.

3.Трансцендентална медитация

Техниката на източната медитация, позната като "трансцендентална медитация" (ТМ), постигна през последните няколко години голяма популярност, особено в Америка. Нейните защитници използат толкова дързък тон, че всеки сериозен изследовател на съвременните религиозни течения в началото е склонен да погледне на този феномен просто като на поредния раздут продукт на американската реклама. Но това би било грешка, защото от гледна точка на сериозните си претенции ТМ не се различава особено от йога и дзен. Освен това, ако разгледаме внимателно техниките `и, ще открием, че ТМ вероятно е по-автентично "източна" в сравнение с малко изкуствените синкретични движения "християнска йога" и "християнски дзен".

Според едно стандартно описание[9], "трансценденталната медитация" е пренесена в Америка (където има най-грандиозен успех) от твърде "неортодоксалния" индийски йога Махариши Махеш Йоги, като първите признаци на забележително разпространение датират от 1961 год. През 1967 год. "ТМ" получава широка популярност, след като към нея се обръщат известните музиканти от "Бийтълс", които по това време отказват наркотиците. Скоро обаче "Бийтълс" изоставят движението (въпреки че продължили да медитират) и следващата година се оказва най-неуспешната

---

9 Всички цитати в тази глава са от Jhan Robbins and David Fisher, *Tranquillity Without Pills (All about Transcendental Meditation)*, Peter H. Wyden, Inc., N. Y., 1972.

за Махариши. Тогава му се налага да прекрати американското си турне, осъществявано съвместно с друга новообърната група ("Бийч бойс") поради финансов фалит. Самото движение обаче продължава да се развива: през 1971 год. в него има около 100 000 медитиращи последователи и 2 000 специално обучени инструктори. Според тези данни ТМ е най-голямото движение на "източна духовност" в Америка. През 1975 год. движението достига своя най-голям успех - учениците само за един месец наброяват около 40 000, а общият брой на последователите надхвърля 600 000. През този период ТМ се използва широко в армията, в някои обществени училища, затвори, болници и църковни групи, включително в енории на гръцкия архидиоцез в Америка. Всичко това се допускало от презумпцията, че ТМ е неутрална форма на "ментална терапия", която е съвместима с всеки вид религиозна вяра или практика. Курсът по ТМ се оказва сякаш скроен точно според американския начин на живот. За това говори и начинът, по който той подходящо бива наричан: "Курс за това как да успеем духовно без да полагаме реални усилия" (с. 17). Самият Махариши сравнява техниката на ТМ с "миенето на зъбите" (с.104). Другите индийски йоги силно критикуват Махариши затова, че опростява вековната традиция на йога, съществувала в Индия, и че срещу пари осигурява достъп на масите до тази езотерична практика (през 1975 год. цената на един курс е $125, за студенти - $ 65, а за гимназисти, ученици и съвсем малки деца е още по-евтино).

По отношение на поставените цели, предпоставките и получаваните резултати ТМ не се различава особено от "християнска йога" или "християнски дзен". Свойствена за нея е главно

простотата на техниките и цялата философия, както и леснотата, с която се постигат резултатите. Също като йога и дзен, "ТМ не изисква никаква вяра, разбиране, морален кодекс или дори съгласие с идеите и философията" (с. 104). ТМ представлява чиста техника, при това леснодостъпна, защото "е базирана върху естествения стремеж на съзнанието към по-голямо щастие и удоволствие... При трансцеденталната медитация се очаква разумът ви да следва онова, което е най-естествено и най-приятно за него" (с.13). "Преди всичко ТМ е практика, а след това - теория. В началото е най-важно човек изобще да не разсъждава" (с. 22).

Методът, създаден от Махариши, се прилага неизменно във всички ТМ центрове по света: след две въведителни лекции желаещият плаща такса и тогава се явява за "посвещение", като носи странна комбинация от предмети, които винаги са едни и същи - три вида сладки плодове, не по-малко от шест свежи цветя и чиста носна кърпа (с. 39). Тези предмети се поставят в кошница и се отнасят в неголяма "стая за посвещения", където се оставят върху маса пред портрет на гуруто, от когото Махариши е получил своето посвещение в йога. На същата маса горят свещ и благовония. В стаята стоят самият ученик и неговият учител, за когото се изисква да е получил посвещение и да е инструктиран лично от Махариши. Церемонията пред портрета продължава около половин час и включва тихо пеене на санскрит (значението остава неизвестно за посвещавания) и монотонно произнасяне имената на предишни "учители" на йога. В края на церемонията посветеният получава "мантра" - тайна санскритска дума, която е длъжен непрестанно да повтаря по време на медитация и която никой освен

неговия учител не трябва да знае (с. 42). Английският превод на тази церемония никога не се разкрива на посвещаваните. Той е известен само на учителите и посвещаващите. Текстът се намира в непубликуван наръчник, известен под името "Светата Традиция", а в наши дни той е отпечатан като отделна брошура от поредицата "Духовни фалшификации" (Spiritual Counterfeits Project) в Бъркли. Тази церемония не е нищо друго освен традиционен индуистки ритуал на поклонение пред боговете (*пуджа*), сред които е и обожественият гуру на Махариши (Шри Гуру Дев) заедно с цяла редица от учители", чрез които самият той е получил посвещението. Церемонията завършва със серия от двадесет и две "приношения" направени пред гуруто на Махариши, всяко завършващо с думите "Покланям се на Шри Гуру Дев". В края на церемонията посвещаващият се покланя пред портрета на Гуру Дев, а после приканва посветения да направи същото - едва след това той е окончателно посветен. (За разлика от приношенията поклоните не са абсолютно задължителни за посвещавания).

По такъв начин нищо неподозиращият съвременен агностик обикновено съвсем неочаквано се оказва въвлечен в сферата на индуистките религиозни практики. Той вече е извършил нещо, в сравнение с което неговият християнски праотец вероятно би предпочел мъченическа смърт: той е извършил жертвоприношение на езически богове. В духовен план по-скоро с този грях, отколкото със самата физическа техника се обяснява грандиозният успех на ТМ.

След като бъде посветен, изучаващият ТМ медитира два пъти дневно по двадесет минути (точно толкова време се пре-

поръчва и от автора на *Християнска йога*), като оставя съзнанието си свободно да странства и като повтаря мантрата винаги, когато се сети. Учителят често проверява как ученикът се справя с упражненията. Съвсем скоро, понякога и от първия опит, практикуващият започва да навлиза в ново ниво на съзнание, което не е нито сън, нито бодърстване. Това именно представлява "трансценденталната медитация", която поражда състояние на съзнанието, различно от всичко досега познато на човека. Най-близко до това преживяване стои онова състояние на дзен, което се достига след много години интензивни усилия (с. 115). "Докато за овлядяването на другите религиозни учения, включително и йога, са необходими години, то според твърденията на учителите усвояването на ТМ е въпрос на минути. При това постиганите резултати са едни и същи" (с. 110-111). Изпиталите това преживяване го описват като "състояние на пълно удоволетворение", подобно на състоянието, което се предизвиква при употреба на наркотици (с. 85). Самият Махариши обаче описва това преживяване, като използва традиционни индуистки термини: "Това състояние стои над всичко виждано, чувано, докосвано, осезавано и вкусвано - над всички мисли и чувства. Това е състоянието на неизразимото, абсо-лютното, чисто съзнание на Съществото и представлява най-висшето състояние на живота" (с. 23). "Когато човек развие в себе си способността да довежда това дълбоко състояние до съзнателно ниво, на една неизменна основа, тогава той е постигнал космическо съзнание - целта на всички, занимаващи се с медитация" (с. 25). В напредналите етапи на ТМ се изучават базисните пози от йога, но те не са необходими за успеха на основната

техника. За постигане на резултат не се изисква и някаква аскетическа подготовка. След като човек веднъж е достигнал "трансценденталното състояние на съществуване", от него се изисква двадесетминутна медитация по два пъти на ден. При това тази форма на медитация въобще не предполага обособен начин на живот, както е в Индия например, а се препоръчва по-скоро като дисциплина за всички, които водят активен живот. Характерно за учението на Махариши е, че то прави това състояние на съзнанието достъпно до всеки, а не само за избрано малцинство.

Съществуват множество рекламни истории за ТМ, според които тя е ефективна в почти всички случаи: побеждава пристрастеността към наркотиците, събира разделени семейства, прави човека здрав и щастлив; учителите по ТМ са постоянно усмихнати, преливащи от щастие. По принцип ТМ не претендира да замени другите религии, тя дори е в състояние да *засили* вярата в тях. "Християни" - протестанти или римокатолици, също намират, че тя придава на тяхната вяра и живот повече смисъл и дълбочина (с. 105).

Бързият и лесен успех на ТМ, който е симптоматичен за намаляващото влияние на християнството върху съвременното човечество, същевременно довежда до нейното бързо западане. Вероятно повече от всяко друго движение, базирано на "източната духовност", ТМ има характера на "каприз". Обявената от Махариши цел - да "посвети" цялото човечество - очевидно е обречена на провал. След върховата 1975 год., записването в ТМ курсове намалява до такава степен, че през 1977 год. организацията съобщава за откриването на цяла нова серия от курсове за

"напреднали", явно с цел да спечели отново обществения интерес и ентусиазъм. Тези курсове са предназначени да помогнат на посветените да достигнат до нивото на "сидхи", т.е. да придобият "свръхестествени сили", за да минават през стени, да стават невидими, да левитират и летят във въздуха и други подобни. Курсовете, общо взето, са посрещнати с насмешка, въпреки че в една ТМ брошура е поместена и снимка на "левитиращ" медитатор (вж. списание *Time*, 8 август, 1977, с. 75). Независимо от това дали тези курсове (чиято цена достига $ 3000) ще доведат до обещаните резултати - присъщи на индийските факири (вж. по-горе: *Чудото на факира и Исусовата молитва*) или не, ТМ вече олицетворява една отминаваща фаза на окултния интерес през втората половина на XX в. Публикувани са много свидетелства за ТМ учители и ученици, засегнати от симптомите, присъщи на навлизащите в окултното: умствени и емоционални заболявания, самоубийства, опити за убийства, демонични обсебвания.

През 1978 год. федералният съд на Съединените Щати стигна до решението, че ТМ има религиозен характер и не може да бъде преподавана в обществените училища.[10] Това решение без съмнение ще съдейства за ограничаване влиянието на ТМ. Тя обаче вероятно ще продължи да съществува като една от многото форми на медитация, за мнозина съвместима с христи-янството - друг тъжен знак за времената.

---

10 Вж. *TM in Court*: Пълният текст на мнението на Федералния съд по случая: Malnak v. Maharishi Machesh Yogi; Spiritual Counterfeits Project, P. O. Box 4308, Berkeley, Ca., 94704; $ 2.00 такса пощенски разходи.

V."Новото религиозно съзнание"
ДУХЪТ НА ИЗТОЧНИТЕ КУЛТОВЕ
ПРЕЗ 70-те

Трите вида "християнска медитация", описани по-горе, са само началото. Може, общо взето, да се каже, че влиянието на източните религиозни идеи и практики в християнския (някога) Запад достигна учудващи размери през 70-те години. В частност Америка, която само преди две десетилетия бе все още "провинциална" в рели-гиозно отношение (с изключение на няколко големи градове) и чийто духовен хоризонт бе ограничен до протестантизма и римокатолицизма, преживя бурен разцвет на източни (и псевдоизточни) религиозни култове и движения.

Историята на този разцвет може да се проследи от времето на неспокойното, лишено от илюзии следвоенно поколение на Втората световна война. Първата му проява през 50-те се изрази в празния протест и моралния либерализъм на "бийт генерацията", чийто интерес към източните религии бе твърде академичен и бе по скоро знак на неудовлетвореност от "християнството". Последва и второ поколение, това на "хипитата" от 60-те с тяхната "рок" музика, наркотици и търсенето на "силни усещания" на всяка

цена. Днес младите американци се отдават изцяло или на политическите протестни движения (особено срещу войната във Виетнам), или на пламенното практикуване на източни религии. Индийски гуру, тибетски лами, японски дзен учители и други източни "мъдреци" идват на Запад и намират множество готови ученици, които им осигуряват успех, надхвърлящ мечтите на озападнените свами от предишни поколения. Мнозина млади хора обикалят света, дости-гат дори върховете на Хималаите, за да намерят мъдростта, учителя или лекарството, което да им донесе "мира" и "свободата", които търсят.

През 1970 год. трето поколение наследи "хипитата". Външно по-спокойно, с по-малко "демонстративно", и общо взето, по-малко пищно поведение, това поколение навлезе по-дълбоко в източните религии, чието влияние сега става много по-осезаемо, отколкото когато и да било преди. За мнозина от това ново поколение религиозното "търсене" приключва: те избират по свой вкус дадена източна религия и се заемат сериозно с практикуването`и. Редица източни религиозни движения са станали вече "родни" за Запада, особено в Америка. Сега има будистки манастири, съставени изцяло от новообърнати американци, а вече се появяват и американски, и изобщо западни гуру и дзен учители.

Нека разгледаме само няколко описания на актуални събития от началото и средата на 70-те, които илюстрират доминирането на източни идеи и практики сред много млади американци (които се приемат за "авангард" на младежта от целия свят). Първите два случая показват по-повърхностното увлечение по източните религии, характерно за поколението на 60-те год.; останалите два

разкриват по-дълбокото увлечение, характерно за 70-те.

1.Харе Кришна в Сан Франциско

"На улица, граничеща с Голдън Гейт Парк, в района Хайт-Ашбъри на Сан Франциско се намира храмът на "Кришна съзнание"... Над входа към храма има двуфутови дървени букви, изписващи 'Харе Кришна'. Големите прозорци-витрини са покрити с червени и оранжеви шарени завеси.

Звуците на монотонно пеене и музика изпълват улицата. Вътре по стените са окачени десетки ярки картини, подът е покрит с дебели червени килими, а във въздуха се носи лека димна мъгла. Димът е от ароматни пръчици, един от елементите в церемонията, която се извършва в момента. Хората в стаята тихо пеят едва доловими думи на санскрит. Стаята е почти пълна. Присъстват около петдесет души, повечето млади, седящи на пода. Пред всички са застанали около двадесет души, облечени със свободно падащи оранжеви и ярко жълти одежди, а на носовете им има малко бяла боя. Много от мъжете са обръснали главите си, като са оставили само кичур коса на тила си. Присъстващите жени освен бялата боя на носовете си имат и малка червена точка на челата си. Останалите млади хора в стаята не изглеждат по-различно от другите обитатели на Хайт-Ашбъри. Те са с кърпи на главите, имат дълги коси и бради, носят разнообразни пръстени, звънчета и нанизи от мъниста и също участват с ентусиазъм в церемонията. Около десетина души седят отзад и, изглежда, посещават мястото за първи път.

"По време на церемонията монотонното пеене (мантрата)

усилва своето темпо и сила. Две момичета, облечени в дълги яркожълти роби, започват да танцуват в ритъма на пеенето. Водачът на пеенето започва да извиква думите (на санскрит)... Цялата група повтаря след него и се опитва да поддържа интонацията и ритъма. Много от присъстващите свирят на музикални инструменти. Водачът удря барабан в такт със своето монотонно пеене. Двете танцуващи момичета свирят с цимбали. Един млад мъж свири с морска раковина; друг удря дайре... По стените на храма има над дузина картини на сцени от *Бхагавад-Гита*.

Музиката и монотонното пеене стават много силни и бързи. Звукът от барабана непрестанно се усилва. Много от поклонниците започват да викат, издигайки ръце нагоре, докато пеят. Водачът коленичи пред портрета на 'духовния учител' на групата, който е поставен в предната част на стаята. Монотонното пеене достига най-високата си точка до кресчендо и в стаята настъпва тишина. Участниците коленичат, допирайки главите си до пода и водачът казва кратка молитва на санскрит. След това той извиква пет пъти 'Цялата слава на събраните поклонници', което другите повтарят, преди да се изправят."[11]

Обикновено така протичат службите за поклонение, типични за "Кришна съзнание". Това движение е основано в Америка през 1966 год. от А. К. Бхактиведанта свами Прабхупад - бивш индийски бизнесмен. Той идва в Америка с цел да запознае объркани и търсещи млади хора на Запада с индуистката бхакти йога. Първо-

11 Charles Gloc and Robert Bellah, *The New Religious Consciousness*, University of California Press, Berkeley, 1976, cc. 31-32.

началният етап на интерес към източните религии (през 50-те и началото на 60-те год.) се характеризира предимно с интелектуалното изучаване без особено персонално участие. Този по-нов етап обаче изисква човек да е напълно отдаден на учението. Бхакти йога означава единение на самия човек с избрания от него "бог", което се постига чрез любов и поклонение. Това трябва да се превърне в основно занимание на човека и затова е необходимо да се промени целият му живот. С помощта на ирационални средства за поклонение (монотонно пеене, музика, танц) съзнанието се "разширява" и достига "Кришна съзнание", което - ако достатъчно хора го постигнат - предполага край на проблемите в нашия смутен век и отбелязва началото на новия век на мира, любовта и единството.

Ярките роби на "кришнарите" се превръщат в обичайна гледка за Сан Франциско, особено през един ден всяка година. Тогава огромният идол на техния "бог" се пренася през Голдън Гейт Парк до океана, съпроводен от всички знаци на индуисткото богопоклонение. Това е типична за езическа Индия сцена, но за "християнска" Америка е нещо ново. Освен в Сан Франциско движението е разпространено и в останалите части на Америка и Западна Европа. През 1974 год. то има 54 храма на Кришна в цял свят, много от които са разположени в близост до гимназии и университети (почти всички членове на движението са много млади хора).

Неотдавнашната смърт на основателя на движението постави въпроса за неговото бъдеще. Истината е, че въпреки пищния си вид последователите на "Кришна съзнание" са твърде малко.

Ясно е обаче значението на това движение като "личба за времената" и това би трябвало наистина да тревожи християните. Днес много млади хора търсят "бог", на когото да се поклонят, и се оказва, че е твърде лесно приемането дори на най-примитивната форма на езичество.

2.Гуру Махарадж-джи на стадиона в Хюстън

В края на 1973 год., след Махариши Махеш Йоги с неговата ТМ, на Запад дойдоха и множество източни гуру, всеки от които представяше своята нова формация. Всички те събираха последователи, появяваха се като царе в ослепителната светлина на рекламата и скоро преставаха да бъдат обект на общественото внимание. Най-ефектният и може да се каже най-възмутителният сред тези учители бе Махарадж-джи. Още петнадесетгодишен той бива провъзгласен за "бог", а неговото семейство (майка и трима братя) образуват "Светото семейство". Организацията на Махарадж-джи "Мисия на божествената светлина" (Divine Light Mission) има свои общини (ашрами) в цяла Америка. Неговите 80 000 последователи ("преми"), също както и последователите на Кришна са длъжни да се откажат от мирските удоволствия и да се отдадат на медитация, за да достигнат "разширеното" съзнание, което ще ги направи абсолютно спокойни, щастливи и "блажени". Това е състоянието на човешкото съзнание, в което всичко изглежда красиво и съвършено. При специалното посвещение, когато "получават знанието", учениците започват да виждат силна светлина и да усещат други три знака в себе си, които по-късно са способни да възпроизвеждат по време на самостоятелното медитиране (*The New Religious Consciousness*, p.54). В допълнение към това "знание" учениците са обединени и от вярата, че Махарадж-джи е "Господарят на Вселената", който идва, за да постави началото на нова мирна епоха за човечеството.

През ноември 1973 год. "Мисията на божествената светлина" нае за три дена стадиона в Хюстън (една огромна спортна арена, цялата покрита с купол), за да представи "най-святото и значително събитие в историята на човечеството". "Преми" от цял свят се събраха, за да се поклонят на своя "бог" и по този начин да започнат обръщането на Америка към същото това поклонение (чрез средствата на масмедиите, чиито представители грижливо бяха пока-нени) и така да се постави началото на една нова ера за човечеството. Съобразно всичко това събитието бе наречено "Хилядолетие '73".

Един типичен представител на убедените ученици на Махарадж-джи бе Рене Дейвис - член на лява партия, участник в демонстрациите през 60-те год. Той бе също един от членовете на "чикагската седморка", обвинени за подстрекаване на вълненията през 1968 год. по време на националния конгрес на демократите. През лятото на 1973 год. Дейвис давал пресконференции и произнасял речи пред всички, които се съгласявали да го слушат. В посланието си към Америка Рене Дейвис казвал: "Той е най-голямото явление в историята, а в същото време ние спим... Бих искал да крещя по улиците. Ако разбирахме кой е той, бихме пропълзяли Америка на ръце и колене, за да склоним глава в неговите нозе." [12]

12 Robert Greenfield, *The Spiritual Supermarket*, Saturday Review Press,

И наистина поклонението пред Махарадж-джи се изразява, като човек напълно пада пред него с допряна до земята глава и изрича санскритска фраза, означаваща обожание. На "Хилядолетие '73" Махарадж-джи бил посрещнат с невероятни овации. Той се появил седнал върху висок трон, с огромна златна "корона на Кришна". Едновременно с това светлинното табло на стадиона изписало думата "Б-О-Г". Младите американски "преми" плачели от радост, други танцували на сцената, а оркестърът изпълнявал "Господарят на Вселената" - адаптация на един стар протестантски химн (*The Spiritual Supermarket*, pp. 80,94).

Нека отново подчертаем, че всичко това се е случило в *"християнска" Америка*. В подобни събития има нещо повече от просто поклонение на езически "богове". Само допреди няколко години такова поклонение пред жив човек е било немислимо във всяка "християнска" страна; но днес това е нещо обикновено за хиляди религиозните "търсачи" на Запад. В подобни събития не бихме могли да виждаме нищо друго освен предвестие за поклонението пред антихриста в края на света, пред този, който ще *се противи и превъзнася над всичко, що се нарича Бог или светиня, за да седне като бог в Божия храм, показвайки себе си, че е Бог* (2 Сол. 2: 4).

Явно "Хилядолетие '73" бе върхът в кариерата на Махарадж-джи. Всъщност това събитие бе посетено само от 15 000 последователи (много по-малко от очакваното). На него не се извършиха никакви "чудеса" и не се появиха никакви специални знаци, които

New York, 1975, p. 43.

да отбележат, че "новата епоха" наистина е започнала. Естествено е едно движение, което е толкова зависимо от рекламата в медиите и е така тясно свързано с вкусовете на едно поко-ление (музиката, използвана на "Милениум'73" бе съставена предимно от популярни песни на "контракултурата" от 60-те год.), твърде бързо да излезе от мода. Освен това неотдавнашният брак на Махарадж-джи и неговата секретарка твърде много намали популярността му като "бог".

Другите "духовни" движения на нашето време като че ли се подчиняват по-малко на капризите на модата, но, от друга страна, са по-показателни за дълбочината на влиянието, което оказват източните религии на Запад.

3.Тантра йога в планините на Ню Мексико

През юни 1973 год. около хиляда млади американци (повечето от тях на възраст между 20 и 25 години) се събират на една поляна, намираща се на 7500 фута височина в планината Джимез (северната част на Ню Мексико), за да се занимават с духовни упражнения в продължение на десет дни по време на лятното слънцестоене. Те стават всяка сутрин в четири часа, събират се преди изгрев слънце (загърнати в одеяла поради утринния мраз), и сядат на земята, подредени в редици срещу един подиум, изграден на открито. Младежите започват деня, като заедно произнасят мантра на езика пунджаби с цел да се "настроят" по този начин за предстоящите духовни упражнения.

Отначало няколко часа са посветени на занимания с кундалини йога, които включват изпълнение в определена последо-

вателност на изнурителни физически упражнения, монотонно пеене и медитация. Целта е да се достигне съзнателен контрол върху телесните и умствените процеси. В това се изразява и подготовката на човека за "реализацията на Бога". След това се извършва церемония по издигане на два флага - американския флаг и "флага на нацията на Водолея" - под съпровода на "Бог да благослови Америка" заедно с молитва за американския народ. Тази "нация" обединява мирния народ от "Ерата на Водолея" или хилядолетието, за което този култ се приготвя. След всичко това идва редът и на вегитарианска храна (типична за почти всички нови култове), а по-късно следват лекции на духовни и практически теми, след което всички се подготвят за дълга сесия по тантра йога.

Досега за тантра йога се е чувало малко и тя почти не е била практикувана на Запад. Всички авторитетни изследователи са единодушни в мнението си, че последиците от практикуването на тантра са изключително опасни. Нейните упражнения винаги се изпълняват заедно от мъже и жени, при което се предизвиква много силна психична енергия, изискваща засилено внимание и контрол. Приема се, че във всеки промеждутък от време на земята живее само един учител по тантра йога. Упражненията, провеждани при "слънцестоенето" в Ню Мексико, са водени от "Великия тантрит" на нашето време - Йоги Бхаджан.

Всички участници, облечени по един и същ начин в бели дрехи, сядат в дълги прави редици, мъже срещу жени, като се допират плътно рамо до рамо със стоящия до тях в редицата и гръб до гръб със седящия в съседната редица. Така се подреждат около десет двойни редици, всяка от които е дълга 75 фута.

Специални асистенти следят дали редиците са абсолютно прави и където е необходимо, ги коригират, за да осигурят точния "поток" на йогийското "магнетично поле".

Започва пеенето на мантрите. Специални техни строфи призовават покойния гуру, който е "личният покровител" на Йоги Бхаджан. Самият йога е един внушително изглеждащ мъж - висок е шест фута и четири инча* , има голяма черна брада, облечен е в бели дрехи и на главата си носи бял тюрбан. Той идва и започва да говори за своята мечта - "новата прекрасна творческа нация" на Америка, която може да бъде изградена чрез духовна подготовка на хората днес. Тантрическите упражнения са ключовият елемент в тази подготовка. Те преобразяват хората, като им помагат да достигнат от своето обикновено "индивидуално съзнание" посредствам "груповото съзнание" до "универсалното съзнание".

Упражненията започват. Те са изключително трудни, изпълняват се при силни физически усилия и причиняват болка; предизвикват се силни емоции като: страх, гняв, любов и др. Всеки участник трябва да прави едно и също упражнение в точно определено време; трудните пози се задържат продължително време, без никакво движение. Сложните мантри заедно с упражненията трябва да бъдат изпълнявани в прецизна координация със съответния партньор и с всеки, който стои в редицата. Всяко отделно упражнение може да отнеме от 31 до 61 минути. В тази интензивна групова дейност индивидуалните чувства изчезват исе усещат силни съпътстващи ефекти - физическо изтощаване,

* 1 инч = 2. 6 см

понякога дори и временна парализа, емоционално изтощение или екзалтация. Освен това при "слънцестоенето" на никого не е позволено да общува с останалите, така че няма никаква възможност изпитаните усещания да се осмислят в разговор с другите. Целта е да се предизвика радикална промяна в личността.

Следват следобедни занимания по такива предмети като източни бойни изкуства, практическа медицина и диетология, устройване на ашрами; има и вечерно събиране (след второ хранене), посветено на "духовното пеене". Тогава санскритските мантри се пеят под съпровода на фолк и рок музика, които събрани заедно образуват смес между "рокфестивал" и "весело богопоклонение", изпълнени на чужд език. Всичко това е част от усилията, които Йоги Бхаджан полага, за да направи своята религия "исконно американска" (*The New Religious Consciousness*, pp. 8-18).

Описаната по-горе религия представлява един вид съвременна преработка на сикхи религията от Северна Индия в компилация с няколко практики от йога. През 1969 год. в Лос Анджелис Йоги Бхаджан основава Организацията Здраве-Щастие-Святост (*Healthy-Happy-Holy Organization* или *3 HO*). Първоначално неговата идея била да работи в Америка като учител. В религиозен водач той се превръща съвсем инцидентно, след като открива, че воденият от него курс по йога привлича вниманието на хипитата от Южна Калифорния. Комбинирайки "духовните" търсения на хипитата със собствения си познания в областта на индийските религии, той създава "американска" религия, която се различава от повечето източни религии по това, че обръща особено внимание на съвременния практически живот (както правят сикхите в Индия,

които са предимно от търговската класа). От всички членове на организацията се изискват брак и стабилен семеен живот, отговорно изпълнение на професионалните задължения и социално служение.

От времето на своето основаване през 1969 год. 3-НО се разпространява в Америка, Европа и Япония. Има повече от 100 ашрама (общини, в които се събират последователите на организацията, пристигнали от други градове). Погледнато формално, 3-НО се различава коренно от останалите нови източни култове - нейните пълноправни членове формално стават сикхи и носят характерните за тях тюрбан и бели дрехи. Въпреки това обаче също като останалите нови източни култове организацията на Йоги Бхаджан привлича бившите хипи, поставяйки си за цел достигането на едно "разширено" (универсално" или "трансцендентално") съзнание. Неговите последователи смятат себе си за духовен "авангард", който ще положи началото на нова хилядолетна ера (която повечето от култовете виждат в астрологичното понятие "Ера на Водолея").

Макар, че 3-НО защитава един относително нормален начин на обществен живот, тя е "лична за времето" също както инду-истките култове, които открито проповядват "бягство" от дейст-вителността. Организацията на Йоги Бхаджан цели да положи основите на една "здрава, щастлива и свята" Америка, но Америка *без абсолютно никакво отношение към Христос*. Когато убедените и "щастливи" американци говорят спокойно за Бога и за своите религиозни задължения, без да споменават Христос, човек може без съмнение да разбере, че "постхристиянската" епоха е настъпила.

4. Дзен тренинг в Северна Калифорния

В гористите планини на Северна Калифорния, в сянката на планината Шаста - "свещената" планина на древните индианци, от 1970 год. съществува дзен будистки манастир. Много преди 1970 год. дзен храмове е имало в големите градове на Западния бряг, където се заселват японци. Правени са били и опити за основане на дзен манастири в Калифорния. Но т. нар. Абатство Шаста е първият успешно организиран *американски* дзен мана-стир. (В дзен будизма понятието "манастир" преди всичко означава училище за обучение на дзен "свещеници" - мъже и жени.)

В Абатство Шаста цари изключително целенасочена и делова атмосфера. Посетителите (на които в ограничено време е позволено да разглеждат манастира, но без да общуват с живеещите тук) виждат монасите или обучаваните облечени в традиционните черни роби и с обръснати глави. Всеки от тях изглежда напълно вглъбен в това, което прави, и навсякъде се усеща присъствието на ясно съзнание за сериозност и посветеност.

Самото обучение обхваща строга петгодишна (или повече) програма. Всички, които успешно завършат курса на обучение, могат да станат "свещеници" и учители на дзен, а освен това могат да водят и будистки церемонии. Също като в светските училища и тук учениците трябва да заплащат такса за стая и храна (175 долара за месец, плащани в аванс за всеки месец - това изискване е способ за отсяване на несериозните кандидати!), но самият живот е по-скоро "монашески", отколкото ученически. Тук са установени строги правила на поведение; учениците трябва да носят точно

определено облекло; храната е вегетарианска и се приема мълчаливо; не се допускат никакви посетители, нито свободно общуване; животът се съсредоточава около залата за медитация, където обучаваните не само медитират, но се хранят и спят. Забранени са всякакви религиозни практики освен дзен. Ежедневието на учениците е извънредно интензивно, изисква се пълна концентрация и всичко, което се върши през деня (дори миенето и тоалетът), трябва да се съпровожда с безмълвно изричане на определена будистка молитва.

Въпреки че Абатството принадлежи към "реформираната" дзен секта Сото, трябва да подчертаем неговата независимост от Япония и приспособеността му към американските условия на живот. Обредите и церемониите обаче, практикувани в абатството, спазват японската дзен традиция. Тук се извършват: церемония за посвещение в будизма; обреди, свързани с равноденствието, при които се празнува "преобразяването на личността"; церемония за "хранене на гладните духове" (в памет на починалите); церемония за "Деня на Основателя", в който се изразява благодарност към преподавателите на дзен, включително настоящия учител; има и празник по повод просвещението на Буда и др. Заниманията в манастира включват поклонение пред изображението на Буда, но основното, което се подчертава в учението, е, че "природата на Буда" се съдържа във всеки човек.

Дзен учителят в абатство Шаста е една жена (будизмът позволява това), родена на Запад. Това е Джийю Кенет, англичанка, родена в семейство на будисти през 1924 год. Тя изучавала различните традиции на будизма в Далечния изток и приема

"посвещение" в един Сото дзен манастир в Япония. Кенет пристига в Америка през 1969 год. и през следващата година заедно с няколко млади последователи основава манастира. С течение на времето общината бързо нараства, като привлича преди всичко млади, около двадесетгодишни мъже (и жени).

Причината за успеха на този манастир - отделно от естествената привлекателност на дзен за поколението, търсещо рационализъм и видимо просто обучение - изглежда, се състои в мистичността на "автентичното предаване" на опита и традицията на дзен. "Игуменката" гарантира това чрез своето обучение и посвещение в Япония; явно е, че нейните лични качества като чужденка и родена будистка, на която освен това не е чуждо и съвременното мислене (притежава много "американски" практицизъм), определят влиянието `и сред младите, новообърнати в будизма американци.

Целта на дзен обучението в абатство Шаста е да изпълни всичко от живота с "чист Дзен". Ежедневната медитация (понякога продължаваща осем - десет часа) е центърът, около който се концентрира всичко. Предполага се, че интензивният религиозен живот води до "траен мир и хармония на тялото и съзнанието". Най-голямо внимание се отделя на "духовното израстване", а публикациите на абатството - двумесечно списание и няколко книги, написани от игуменката - отразяват стремежа за дистанциране от духовното позьорство и фалша. Абатството се противопоставя (за разлика от отношението към будистките обичаи) срещу възприемането на японски национални обичаи; предупреждава за опасността от "преминаването от гуру на гуру" и от фалшивия култ към дзен учителя; забранява астрологията, предсказването на

бъдещето (включително китайската *Книга на промените - И Дзин*), астралните пътувания и всички други психически и окултни занимания; осмива академичния и интелектуалния (в противоположност на емпиричния) подход към дзен; набляга върху усърдната работа и строгото обучение, които прогонват от човека всички илюзии и фантазии, които той има за себе си или за "духовния живот". Разговорите на младите дзен "свещеници" по "духовни" въпроси (така както са публикувани в *Списанието* на абатството) се характеризират с трезв и компетентен тон, което ги прави забележително сходни на разговорите между монаси и сериозни млади хора, обърнали се към Православието. По своята образованост и мироглед тези млади будисти изглежда, че стоят съвсем близо до много от нашите новообърнати. Всеки от съвременните млади православни християни с основание би могъл да каже: "Ако на това място присъстваше благодатта Божия, аз самият щях да бъда тук" - до такава степен убедително автентична е духовната представа, която се създава за този дзен манастир. Абатството предлага почти всичко, което съвременният религиозен търсач може да желае - с изключение, разбира се, на Христос, на истинския Бог и на спасението, което само Той може да даде.

В абатство Шаста будизмът се преподава не като "студено и отвлечено учение", а като изпълнен с дух на "любов и състрадание". Противно на обичайните изложения за будизма, игуменката подчертава, че център на будистката вяра *не* е първичното "нищо", а живото "божество" (което според нея представлява езотеричното будистко учение). Кенет казва: "Тайната на дзен... се състои в това със сигурност да *знаеш* за *себе си*, че космическият Буда същес-

твува. Истинският учител, независимо дали това е мъж или жена, е онзи, който е твърд в убеждението си за космическия Буда и който го обича... Когато най-накрая и аз научих със сигурност, че той съществува, бях извънредно радостна; любовта и благодарността, които изпитвах, не знаеха предел. Освен това никога не съм изпитвала такава любов като тази, която идваше от Него; ето защо толкова много искам и всеки друг също да я почувства."[13]

Понастоящем в абатство Шаста и неговите "филиали", намиращи се главно в Калифорния, има около седемдесет ученици, които се подготвят за "свещеници". Днес манастирът е в подем. Това се отнася не само за територията, която обхваща, но и за "мисията" му сред американците. Нараства и движението на будисти от светските среди. За тях абатството играе ролята на религиозен център и те често го посещават. Идват и психолози, и други заинтересовани лица, за да се уединят в медитация с различно времетраене. С реализирането на публикации, с провеждането на консултации и обучения в калифорнийските градове, с проектите си за училища и старопиталища абатството Шаста наистина прогресира в изпълнението на своята цел - "разпространяване на дзен будизма на Запад".

Към християнството игуменката и нейните ученици проявяват снизходително отношение. Те се отнасят с респект към *Добротолюбието* и другите православни духовни текстове; признават Православието за онова "християнско" тяло, което е най-близко до тях, но смятат, че стоят "над такива предмети като богословие,

13 ***The Journal of Shasta Abbey*, Jan.- Feb., 1978, c. 6.**

догматически диспути и всякакви други *-изми*", непринадлежащи към "Истинската религия" (*Journal*, Jan.-Feb., 1978, p.54).

Фактически дзен не е изграден върху никаква богословска основа, а изцяло се базира на "опита", като по този начин изпада в "прагматичното заблуждение", което вече отбелязахме по-горе, в главата за индуизма: "Ако действа, значи е истинско и добро." Дзен отхвърля всяко богословие и не повече от индуизма е способен да различава добрите от демоничните "духовни прежи-вявания". Според него може само да се твърди, че нещо *изглежда* добро, ако носи "мир" и "хармония". (Друг е въпросът доколко за това могат да отсъдят естествените сили на ума без каквото и да било откровение.) Всеки друг подход се отхвърля като повече или по-малко измамен. Дзен култивира една изтънчена гордост - така разпространена днес, - гордостта на онези, които мислят, че могат да се спасят сами и затова не се нуждаят от Спасител извън себе си.

Сред всички съвременни източни религиозни течения вероятно дзен е най-интелектуално усложненото и най-трезвото. Неговото учение за състрадаващ и любящ "космичен Буда" може би е най-високият религиозен идеал, който човешкият разум без Христа може да постигне. Трагедията на дзен се състои именно в това, че в него не присъства Христос и следователно няма спасение. А сложността му и неговият рационализъм успешно предлазват последователите му от търсенето на спасение в Христа. Спокойният и състрадателен тон на дзен е вероятно най-тъжното знамение за "постхристиянското" време, в което живеем. Нехристиянската "духовност" не е вече чужда, вносна за Запада. Нека всичко това ни послужи като предупреждение, че религията на бъдещето

няма да бъде просто култ или секта, а мощна и дълбока религиозна ориентация, която ще бъде достатъчно убедителна за разума и сърцето на съвременния човек.

5. Новата "духовност" срещу християнството

Могат да се посочат много примери за разпространението на новите източни култове на Запад. Всяка година се появяват нови модификации на вече известните движения. Освен открито религиозните култове през последното десетилетие се забелязва особено увеличаване на секуларните движения, които едно популярно списание нарече "култове на съзнанието" (*U. S. News and World Report*, Feb. 16, 1976, p. 40). Към тези групи за "терапия на съзнанието" принадлежат "Ерхард семинарс тренинг", основан през 1971 год., "Ролфинг", "Силва метод" и различни форми на "срещи" и "биофийдбек" *. Всички те предлагат "освобождаване от напрежението", "извличане на скритите способности" на човека посредством повече или по-малко правдоподобен "научен" жаргон от XX в. Можем да споменем също и други движения на "съзнанието", които в наши дни вече не са толкова модерни - от "християнска наука" до "наука на разума" и "сциентология".

Всички тези движения са несъвместими с християнството. Православните определено трябва да стоят далеч от тях.

*** Biofeedback - техника, посредством която несъзнателни (или неволеви) процеси в тялото (като сърдечния ритъм или мозъчните вълни) се превръщат в сетивно възприемаеми (както при ползването на осцилоскоп), за да бъдат поставени под съзнателен мисловен контрол. *(бел. прев.)***

Защо говорим толкова категорично?

1.Тези движения не са основани върху християнската традиция и практика, а са продукт или на източната езическа религиозност, или на съвременния спиритизъм, само че разводнени и често представени като "нерелигиозни". Освен че разпространяват погрешни учения за духовния живот, противоречащи на християнските разбирания, те водят човека по погрешен духовен път посредством езически религиозен опит или психически експерименти. Този път винаги завършва с психическа катастрофа и погубване на душата завинаги.

2. Чрез прилагането на различни видове медитация движенията обещават постигане на "духовно спокойствие". Този опит независимо от това дали медитацията е без специфично религиозно съдържание (както е при ТМ, някои форми на йога и дзен, и секуларните култове), или има езическо религиозно съдържание (както е при Харе Кришна, "Мисията на божествената светлина", З-НО, и пр.) представлява навлизане в "космическата" духовна реалност. Тук глъбинната част на човешката личност влиза в контакт с действителни духовни същества. Поради естеството на човека след грехопадението съществата, които са най-близо до него, са преди всичко *демоните* или падналите духове[14].

Самите дзен будистки медитатори въпреки цялата си предпазливост по отношение на духовните "опити" описват срещите си с тези духове (в случая се намесват и човешките фантазии),

---

14 Вж. обяснението на епископ Игнатий Брянчанинов относно право-

като подчертават, че те не се "обвързват" с тях.[15]

3."Посвещението" в преживявания от психическата реалност, предлагани от "култовете на съзнанието", въвлича човека зад съзнателния контрол на волята. По този начин веднъж "посветен", за човека вече е твърде трудно да се откъсне от нежелателните психически преживявания. В сравнение с която и да е ерес от миналото новото религиозно съзнание е един много по-силен и опасен враг на християнството. Това е така, защото, когато акцентът се поставя първо на опита, а учението се подцени, тогава се отстраняват или неутрализират нормалните за християнина защитни реакции, които предпазват човека от атаките на падналите духове. Пасивността и "отвореността", които характеризират новите култове буквално предават човека "за ползване" от демоните. Изследванията показват, че при "култовете на съзнанието" обикновено съществува развитие в преживяванията - в началото те са "добри" или "неутрални", а накрая стават странни, предизвикват страх и са открито демонични. Опасни са дори чисто физическите страни на психически дисциплини като йога, защото, макар и откъснати от изначалната цел на йога практиката, те поставятчовека в определена психическа зависимост, свързана с нея.

Съблазнителната сила на "новото религиозно съзнание" днес е толкова голяма, че може да завладее даден човек и той да продължава

славното учение за духовното възприемане на духовете и отварянето на човешките "врати на възприемане" в *The Orthodox Word*, no. 82, 1978.

15 Jiyu Kennett, *How To Grow a Lotos Blossom*, Shasta Abbey, 1977 - дзен описание на предсмъртни видения.

да се смята за християнин. Това става не само с онези, които се увличат от повърхностния синкретизъм или комбинират християнството с източни религии (споменатите по-горе случаи), но и с все повече и повече хора, които считат, че са ревностни християни. Същностното игнориране на истинския християнски духовен опит в наше време е причина за появата на фалшивата християнска "духовност", която по своето естество се доближава до "новото религиозно съзнание".

В VII глава по-обширно и обстойно се разглежда най-разпространеното течение на "християнската духовност" днес. Зад неговата маска ще видим ужасяващото лице на "новото религиозно съзнание", наблюдавано дори сред добронамерени православни християни. Влиянието му е толкова голямо, че в случая можем да обясним духовността на съвременния свят единствено използвайки апокалиптичните понятия за "голямата измама", която ще прелъсти почти цялото човечество преди края на света. Към този проблем ще се върнем и в края на книгата.

VI. "Поличби от небето"

ПРАВОСЛАВНОТО ХРИСТИЯНСКО РАЗБИРАНЕ ЗА НЕИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ ЛЕТЯЩИ ОБЕКТИ (НЛО)

През десетилетията след Втората световна война ние сме свидетели на изненадващо разпространение на източните религиозни култове и тяхното влияние на Запад. Едновременно с това се увеличават и наблюденията на един феномен, който на пръв поглед няма нищо общо с религията. Внимателното изследване обаче доказва, че аналогично на източните култове то е още една личба на "постхристиянската" ера и "новото религиозно съзнание". Става дума за "неидентифицираните летящи обекти" (НЛО), които след 1947 год., когато бе забелязана първата "летяща чиния", изненадващо се появяват в почти всички части на света.

Човешката доверчивост и суеверие, които са не по-малко присъщи на хората днес, отколкото във всяко друго историческо време, правят от този феномен до известна степен "чудато допълнение" към света на културите. Но благодарение на интереса, проявен към него от сериозни и отговорни хора, впоследствие са реализирани редица държавни изследвания. На тази тема са се появили книги и от редица известни учени. Изследванията не са достигнали до положителен резултат в идентифицирането на

обектите. Но за разлика от предлаганите в миналото теории най-новите хипотези за обяснение на феномена, които се защитават от редица изследователи, наистина се приближават до едно задоволително обяснение. В същото време тези най-нови хипотези насочват към "границата на реалността" (така се нарича и една от научните студии, посветени на тази тема), към границите на една психическа и духовна сфера, към която изследователите не са готови да пристъпят. Съществуващото богатството от духовно и светоотеческо знание за тази сфера поставя православния християнин в уникална по своето преимущество позиция, от която той може да съди както за хипотезите, така и за явлението НЛО като цяло.

Православният християнин обаче не се интересува толкова от самите феномени, колкото от влиянието, което те оказват върху мисленето на човека, т.е. как хората най-често възприемат НЛО и защо? Сред първите, които сериозно изследват именно по този начин проблема НЛО, е швейцарският психолог К. Г. Юнг. В своята книга *Летящите чинии: един модерен мит за нещата, виждани в небето*, издадена през 1959 год., Юнг разглежда НЛО като явление, което притежава предимно психологически и религиозен смисъл. И въпреки че не се опитва да отъждествява феномена НЛО с "обективната реалност", Юнг успешно разкрива онази област от човешкото знание, към която този феномен в действителност при-надлежи. Днешните наблюдатели, които започват от "обективната", а не от психологическата страна на въпроса, също стигат до необходимостта да използват "психологическите" хипотези за обяснение на този феномен.

Когато подхождаме към феномена НЛО от религиозна и психологическа страна, за нас е важно на първо място да разберем смисъла, влаган в термините, използвани при интерпретирането на "летящите чинии" (от тези, които вярват в тяхното съществуване) още от времето на първото им появяване през 40-те години. *Какво са били готови да видят хората в небето?* Отговор на този въпрос можем да намерим след кратък преглед на популярната научнофантастична литературата.

1. Духът на научната фантастика

Историците на научната фантастика обикновено отнасят нейния произход към началото на XIX в. Някои предпочитат да виждат нейното начало в кратките разкази на Едгар Алън По, който успява да съчетае убедителния реализъм на стила с винаги "мистериозно" и окултно обагряне на изложения проблем. Други смятат за пръв научен фантаст съвременничката на По, английската писателка Мери Уолстоункрафт Шели (жената на известния поет). Нейният *Франкенщайн* или *модерният Прометей* съединява фантастична наука и окултизъм по начин, който впоследствие става характерен за много научнофантастични творби.

Типичната научна фантастика обаче започва да се създава от края на XIX и началото на XX в. от Жул Верн и Херберт Уелс, чиито произведения продължават да се издават и до наши дни. От второстепенна литература, публикувана само в американската периодика през 30-те и 40-те год., научната фантастика се превръща през последните десетилетия в уважавана литературна форма. Освен това много киноторби, ползвали се с небивал успех,

разкриват до каква степен духът на научната фантастика е завладял въображението на хората. Евтините и предимно сензационни научнофантастични продукции от 50-те год. в последните десетилетия отстъпиха място на "идейните" филми като *2001: Космическа одисея, Междузвездни войни* и *Близки срещи от третия вид*; да не говорим и за един от най-популярните и продължителни американски телевизионни сериали *Стартрек*.

Духът на научната фантастика произтича от една философия или идеология, която по-скоро се подразбира, отколкото се обяснява и по един или друг начин практически се споделя от всички, които творят в областта. Тази философия може да бъде резюмирана в няколко основни пункта:

1. В този жанр религия, разбирана в традиционния смисъл, липсва. Ако все пак я има, тя бива представена твърде инцидентно и по изкуствен начин. Самата литературна форма очевидно е продукт на "постхристиянската" епоха (което се забелязва още в историите на По и Шели). Вселената според научната фантастика е изцяло секуларна, макар и често с "мистични" обертонове от окултен и източен характер. "Бог", ако изобщо се споменава, е някаква неопределена и безлична сила, а не личностно същество (например "Силата" в *Междузвездни войни* представлява космическа енергия, която има както своята зла, така и своята добра страна). Нарастващото увлечение на съвремения човек по научнофантастични теми е пряко следствие от загубата на традиционните религиозни ценности.

2. В центъра на вселената (на мястото на липсващия Бог) научната фантастика поставя *човека* - не обикновения човек, такъв

какъвто е той днес, а човека, такъв какъвто "ще бъде" в бъдещето съгласно съвременната митология на еволюцията. И макар че героите на научнофантастичните истории може да се нарекат хора, интересното в повествованието обикновено се определя от техните срещи с всевъзможни "супермени" от "високоразвити" раси на бъдещето (понякога на миналото) или от далечни галактики. Идеята за наличието на "високоразвит" разумен живот и на други планети е дотолкова вкоренена в съвременното мислене, че дори уважавани научни (и полунаучни) теории я преподнасят като нещо разбиращо се от само себе си. В популярната серийна литература (напр. *Колесниците на боговете* и *Богове от други вселени* с автор Ерих Фон Даникен) се дават предполагаеми свидетелства за "извънземни" същества или "богове" и на присъствието им в древната история се приписва внезапната поява на интелигентността в човека, иначе трудно обяснима с теорията за еволюцията. Сериозни учени в Съветския Съюз излагат хипотези за унищожение на Содом и Гомор вследствие на ядрен взрив, за посещения на Земята от "извънземни" същества преди много векове, за вероятността Иисус Христос да е бил "космонавт" и за това, че днес "ние може би стоим на прага на 'второ пришествие' на интелигентни същества от други планети". [16]

---

16 Sheila Ostrander and Lynn Schroeder, *Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain*, Bantam Books, 1977, сс. 98-99. Погледни статиите от д-р Вячеслав Зайцев, "Гости из космоса", в *Спутник*, ян., 1967 и "Храмы и космические корабли", *Спутник*, ян. 1968.

Сериозни учени и на Запад също дотолкова вярват в съществуването на "извънземни" разумни същества, че се опитват - почти от осемнадесет години - да установят с тях контакт посредством радиотелескопи. Понастоящем астрономите поне на шест места в света се опитват да засекат разумни радиосигнали от космоса. Съвремени римокатолически и протестантски "богослови" - които по традиция следват науката, където и да отиде тя - на свой ред разсъждават за новото в областта на "екзотеологията" ("богословие на космическото пространство"), относно вероятната природа на "извънземните" раси (вж. сп. *Time*, Apr. 24, 1978). Трудно може да се отрече, че митът, създаден от научната фантастика, има непреодолима притегателна сила дори за много образовани хора днес.

В научнофантастичната литература бъдещите еволюирали същества неизменно се представят като "превъзмогнали" ограниченията на днешното човечество въобще и в частност ограниченията на "персоналността". "Човекът" на научната фантастика, също като нейния "Бог" е странно безличен. В книгата на Артър Кларк *Краят на детството* описаните нови представители на човешката раса приличат на деца, но лицата им са лишени от признаци на индивидуалност. Те се стремят към по-висша "еволюционна" трансформация, за да могат в края на краищата да бъдат абсорбирани от безличния "Свръх разум". Като цяло научнофантастичната литература в директна противоположност на християнството и в пълно съгласие с някои школи на източната мисъл разглежда "еволюционното развитие" и "духовността" като прогресиращо обезличаване.

3. Научната фантастика представя бъдещия свят и човечеството като "проекция" на днешните научни открития. В действителност обаче тези "проекции" удивително съответстват на преживяванията, характерни за окултната и открито демонична реалност, засвидетелствани през вековете. На "високо-еволюиралите" същества от бъдещето са присъщи: телепатия, способност за летене, за материализиране и дематериализиране. Те са способни да трансформират видимата форма на нещата или да създават илюзорни сцени и същества чрез силата на "чистата мисъл"; да се придвижване със скорости далеч превишаващи възможностите на съвременната техника; да обсебват телата на земните оби-татели. Освен това тези "хора на бъдещето" се ръководят от една "духовна" надрелигиозна философия, според която може да се достигне до състояние, в което "развитите интелигентни същества" вече няма да зависят от материята. Всичко това са стандартни практики и познати обещания на магьосниците и демоните. Една съвременна история на научната фантастика посочва, че "посто-янен аспект във визията на научната фантастика е желанието да се преодолее нормалната опитност... посредством представяне на лица и събития, които преодоляват известните ни граници на пространството и времето".[17] В сценариите на "Стартрек" и в други научно-фантастични истории се описват такива футуристични "научни" изобретения, които не рядко напомнят за споменаваните в житията на древните православни светци действия на магьосници от вре-

17 Robert Scholes and Eric S. Rabkin, *Science Fiction: History, Science, Vision*, Oxford University Press, 1977, p. 175.

мето, когато магьосничеството все още е било основна част от езическия живот. Обикновено научната фантастика съвсем не е научна и дори не е футуристична. По-скоро тя представлява едно връщане към "мистичните" извори на съвременната наука, към науката предшествала епохата на Просвещението (XVII-XVIII вв.), която е твърде близка с окултизма. В цитираната по-горе история на научната фантастика се отбелязва: "Кореният на научната фантастика, както и кореният на самата наука, се намират в магията и митологията" (Scholes & Rabkin, p.183). Съвременните изслед-вания и експерименти в областта на "парапсихологията" също са показателни за бъдещото сближаване между "науката" и окултизма, а това е тенденция, намираща се в пълна хармония с научната фантастика.

Научната фантастика в Съветския съюз (където тя е също толкова популярна, колкото и на Запад, въпреки че се е развивала по различен начин) разработва същите теми. Изобщо "метафизичните" теми в съветската научна фантастика се разработват (при зорко наблюдение от страна на "материалистическата" цензура) под въздействие на западните автори или са повлияни пряко от индуизма, както е в случая с писателя Иван Ефремов. Читателят на съветска научна фантастика по думите на един критик "при-добива твърде смътна способност за критично оценяване на раз-личията между наука и магия, между учен и магьосник, между бъдеще и фантазия". Според този критик научната фантастика както на Изток, така и на Запад също като всички други аспекти на съвремената култура "изцяло потвърждава факта, че висшата степен на хуманизма е окултизмът".[18]

18 G.V. Grebens, *Ivan Efremov's Theory of Soviet Science Fiction*, Vantage Press, New York, 1978, cc. 108,110.

4. Поради самата си природа като "футуристичен" жанр научната фантастика клони към утопичност. Някои романи или разкази наистина описват бъдещото съвършено общество, но повечето от тях се занимават с "еволюцията" на съвременното човечество в нещо по-висше. Понякога повествуват за среща с развита цивилизация от друга планета, внушавайки надеждата, че по този начин ще се разрешат настоящите проблеми и ще се преодолее изобщо човешката ограниченост. В произведенията на Ефремов и на други съветски фантасти комунизмът става "космически" и "започва да придобива нематериалистически качества", а "постиндустриалната цивилизация наподобява индуистката" (Grebens, pp. 109-110). "Високо развитите извънземни същества" често изпълняват ролята на "спасители", а приземяването на космически кораб на Земята често предвещава "апокалиптични" събития. Благосклонните същества обикновено пристигат с цел да управляват хората в тяхното "еволюционно израстване".

С други думи, научнофантастичната литература от XX в. сама по себе си е ясен знак за това, че християнските ценности и християнското разбиране на света са загубени. Този вид литература се превръща в мощно средство за разпространение на нехристиянска философия и на нехристиянски възглед за живота и историята, които в действителност са създадени под неприкритото или завоалирано влияние на окултизма и източните религии. В едно критично време на преход в човешката цивилизация научнофантастичната литература става водеща сила във формирането на надеждата и реалното очакване на "посетители от космоса", които ще разрешат проблемите на човечеството и ще поведат

човека към нова "космическа" епоха в неговата история. И макар на пръв поглед научната фантастика да е научна и нерелигиозна, в действителност тя е водещият пропагандатор (в секуларна форма) на "новото религиозно съзнание", което завладява отстъпилото от християнството човечество.

Всичко това трябва да се има предвид, когато се дискутират появяванията на "неидентифицирани летящи обекти", които по странен начин съответстват на псевдорелигиозните очаквания, характерни за съвременния "постхристиянски" човек.

2. Наблюдения на НЛО и тяхното научно изследване

Въпреки че фантастиката явно е подготвила хората за появата на НЛО, нашето разбиране за тяхната "обективна" реалност очевидно не може да бъде откъснато от литературата или човешките очаквания и фантазии. Преди да разберем какво в действителност представляват НЛО, ние трябва да знаем нещо повече за характера и достоверността на извършените наблюдения. Наистина ли съществува нещо "там" в небето? Не е ли феноменът резултат от погрешно възприятие или психологическа и псевдорелигиозна нагласа да се приеме желаното за действително?

Д-р Жак Вале, френски учен, който живее сега в Калифорния, е автор на едно заслужаващо доверие описание на феномена НЛО. Д-р Вале притежава висока научна степен в областта на астрофизиката и кибернетиката и от доста години се е посветил на научния анализ на съобщенията за НЛО. Неговото свидетелство

е още по-ценно за нас, защото той детайлно е изучил срещите с НЛО извън САЩ, особено във Франция, и по този начин може да ни даде една обективна интернационална картина за разпространението на това явление. Д-р Вале счита[19], че макар необикновени летящи обекти да са били наблюдавани от време на време в миналите векове, тяхната "съвремена история" като масов феномен започва в годините по време и непосредствено след Втората световна война. Интересът в Америка се поражда след наблюденията през 1947 година. Преди това в Европа вече е имало регистрирани наблюдения на НЛО. През Втората световна война много пилоти докладвали за странни светлини, които изглеждали управляеми от разумни същества (с. 47), а през 1946 год., особено през месец юли, била регистрирана цяла серия от подобни наблюдения в Швеция и други страни от Северна Европа (с. 47-53). Обектите от тази "скандинавска вълна" били смятани отначало за метеорити, по-късно за "ракети" (или "ракети призраци") или "бомби", а най-накрая за "въздушни кораби от нов тип". Те били способни на необикновени маневри в небето, но не оставяли следа на Земята, дори когато изглеждало, че се приземяват. В европейската преса изобилствали репортажи за тази вълна от наблюдавани обекти, а в Швеция всички говорели за тях. Регистрирани били близо хиляда наблюдения, но нито веднъж не била издигната хипотезата, че те имат "извънземен" или "междупланетен" произ-

19 *UFOs in Space: Anatomy of a Phenomen*, Ballantine Books, N. Y., 1977 (първо издание от Henry Regnery Company, 1965),номерата на страниците в скобите съответстват на посоченото издание.

хожд. В заключение д-р Вале отбелязва, че тази "вълна" била предизвикана от действително съществуващи, но неидентифицирани обекти. В случая не ставало дума за предварително разпространени "слухове за НЛО" или за очакване на "посетители от космоса" (с. 53). В тази и в последвалите "вълни на летящи чинии" той открива тоталната липса на каквото и да е било съвпадение между широко разпространения интерес към научната фантастика и апогея в активността на НЛО. По-рано също не е имало "вълни на летящи чинии", макар всеобщата паника в Америка да започнала след радиопиесата на Орсън Уелс по романа на Херберт Уелс "Война на световете" през 1938 год. Д-р Вале стига до извода, че "зараждането, нарастването и експанзията на НЛО вълната е обективен феномен, независещ от съзнателното или несъзнателно влияние на свидетелите и реакцията им по отношение на обектите" (с.31).

Първото наблюдение, което станало достояние на обществеността в САЩ, било извършено през юни 1947 год., когато търговският агент Кенет Арнолд, забелязал от борда на своя самолет девет дискообразни предмета във формата на "чинии", които летели близо до планината Рейниър в щата Вашингтон. Вестниците публикували неговия разказ и това положило начало на ерата на "летящите чинии". Трябва да отбележим, че това съвсем не било първото наблюдение в Америка. Преди него имало и други, които обаче останали неогласени. В началото на юни вълна от НЛО (с петдесет регистрирани съобщения) имало в Унгария. Следователно наблюденията, направени през 1947 год., не може да бъдат обяснени единствено с истерия, предизвикана от разказа

на Арнолд. По-голямата част от наблюденията при американската вълна от 1947 год. били направени особено през месеците юни, юли и август. И макар че някои вестници започнали да разпространяват хипотезата за "чуждопланетни посетители", учените се отнесли сериозно към тези явления и ги възприели като продукт на високо развита човешка технология с предполагаем американски или руски произход (с. 54-57).

През месец юли 1948 год. била отчетена втората вълна от наблюдения на НЛО в Америка и Франция. В САЩ по време на полет през нощта, пилотите от самолет DC-3 на Ийстърн еърлайнс забелязали торпедовиден въздушен кораб с два реда "илюминатори", който бил окръжен от синя светлина и имал опашка от оранжев пламък. Корабът извършил маневра, за да избегне сблъсъка с американския самолет, и след това изчезнал. През месец август същата година в Сайгон и други райони на Югоизточна Азия били регистрирани много наблюдения на "дълъг рибообразен обект" (с. 57-59).

Съобщения за странни дискове и сфери изобилствали през 1949 год. в Швеция. В Америка били регистрирани още редица наблюдения на НЛО, в това число и две наблюдения, направени от астрономически обсерватории (с. 60-62). По-малки вълни от НЛО и някои изолирани наблюдения продължили през 1950 и 1951 год. най-вече в САЩ, но също така и в Европа (с. 62-65).

През 1952 год. била забелязана първата истинска международна вълна от наблюдения на НЛО. Тогава били осъществени множество наблюдения в САЩ, Франция и Северна Африка. Кулминация на тази вълна представлявали две сензационни

наблюдения, направени над Капитолия и Белия дом във Вашингтон (в пространство, което постоянно се контролира от радари). През месец септември вълната преминала над Дания, Швеция, Северна Германия и Полша. По същото време във Франция било съобщено за първото "приземяване" на НЛО, съпроводено с описание на "малки човечета" (с. 65-69).

През 1953 год. подобни вълни не били наблюдавани, но за сметка на това били описвани множество отделни случаи. Най-забележителният от тях бил регистриран в Бисмарк, Северна Дакота. Тогава в продължение на три часа четири обекта се реели и маневрирали през нощта над въздушно-пречиствателната станция. Официалният рапорт за това произшествие обхващал няколко стотин страници и включвал показания на множество свидетели, предимно пилоти и военнослужещи (с. 69-70).

През 1954 год. била регистрирана най-обширната досега международна вълна. Франция била буквално наводнена от НЛО, като всеки ден през месеците септември, октомври и ноември имало по дузина съобщения. В тази френска вълна ясно изпъкнали проблемите, пред които се изправя всяко сериозно научно изследване на НЛО: "феноменът бил толкова интензивен, въздействието върху общественото мнение - толкова силно и реакцията на вестниците - така емоционална, че апетитът на учените бил притъпен далеч преди още да бъде организирано сериозно нучно изследване. В резултат от това нито един учен не искал да излага на риск своята репутация, като открито изучава този толкова емоционално обагрен феномен. Френските учени запазили мълчание, а междувременно вълната отминала и изчезнала" (с. 71).

По време на френската вълна често били отбелязвани някои характерни особености, типични за по-късните срещи с НЛО: "приземявания" (детайлното им описание доказвало правдивостта на свидетелството); насочване на светлинни лъчи от НЛО към свидетелите; изключване на моторите в близост до мястото на среща; появяване на малки странни същества в "скафандри"; причиняване на сериозни психологически и физически травми на свидетелите. От 1954 год. насам в редица страни ежегодно са били наблюдавани множество явления. Най-забележителни международни вълни били регистрирани през 1965, 1967 и 1972-73 год. През този период особено многобройни и необикновено силни по своето въздействие били наблюденията, направени в страните от Южна Америка.

Най-известното правителствено изследване на НЛО било предприето от Военновъздушните сили на САЩ скоро след като през 1947 год. се появили първите съобщения. Това изследване, известно ни от 1951 год. като "Проект *Синя книга*", продължило до 1969 год., когато бива прекратено по препоръка на известния "Доклад Кондон", съставен през 1968 год. от научен комитет под ръководството на един от водещите физици от университета в Колорадо. Но хора, които са имали възможност отблизо да наблюдават работата на участниците в проекта "Синя книга" и на комитета *Кондон*, споделят, че никои от тях не възприемал феномена НЛО насериозно. "Връзките с обществеността" били водещи в дейността им, а основна цел - по някакъв начин да се даде задоволително обяснение на загадъчните феномени, за да се неутрализира страхът на хората. Привърженици на "летящите чинии" твърдели, че

правителството на Съединените щати използва тези изследвания, за да "прикрие" и запази за себе си информацията за "действителната природа" на НЛО. Очевидно било, че щом към феномена не се подхожда сериозно, изследванията са безсмислени. Освен това някои странни разкази за НЛО направили този предмет особено антипатичен за учените. Първият ръководител на проекта "Синя книга" капитан Едуард Ръпелт признава, че "ако военновъздушните сили се бяха опитали да издигнат параван около своята дейност, като по този начин замъглят информацията, те не биха свършили по-добра работа... Към проблема бе подходено с организирано объркване... Всичко бе оценявано от презумцията, че НЛО не съществува". [20] Докладът Кондон съдържа някои класически "обяснения" за НЛО. Едно от тях например гласи, че "необичайните явления трябва да се отнесат към категорията на някои напълно безспорни феномени, които са толкова редки, че не се е случвало да бъдат наблюдавани нито преди, нито след отбелязаните случаи". Главният научен консултант на "Синя книга" в течение на всичките двадесет и две години от съществуването на този проект - астроном от Северозападния университет Дж. Алън Хайник открито нарича всичко това "един псевдонаучен проект". [21]

Каквито и да са били изследванията през тези 22 години, проектът "Синя книга" е събрал информация за повече от 12 000 случая на загадъчни небесни явления, 25% от които са останали "неидентифицирани" дори след всички, понякога пресилени, "обяс-

20 Ruppelt, *Report on Unidentified Fluing Objects*, Ace Books, New York, 1956, cc. 80, 83.

нения". Хиляди други случаи са събрани и изследвани от частни сдружения в Съединените щати и в други страни, макар почти всички правителствени организации да се въздържат от коментари по тази тема. В Съветския съюз проблемът е бил засег-нат публично (т.е. с одобрението на властите) през 1967 год., когато в статия, публикувана в списание *Смена*, д-р Феликс У. Зигел от Московския авиационен институт отбелязва, че "вече двадесет години съветски радари наблюдават неидентифицирани летящи обекти".[22] По същото време се провела научна конференция на тема "За космическите цивилизации", водена от арменския астроном Виктор Амбарцумян, на която се препоръчвало предварително да се изучават научните и технически проблеми на комуникирането с такива "цивилизации". Тяхното съществуване не се подлагало на съмнение. Но на следващата година темата за НЛО в Съветския Съюз била отново забранена и от тогава съветските учени споделяли пред западните си колеги за своите изследвания и хипотези само в частни разговори.

В САЩ за военните и учените НЛО остава "извън полезрението", но в последните години все повече учени, особено сред по-младите, започват да се отнасят сериозно към този проблем и обсъждат методите за неговото изучаване. Д-р Хайник и д-р Вале

---

21 Hynek, *The UFO Experience: A Scientific Inquiery*, Balantine Books, New York, 1977, pp. 215, 219.

22 "НЛО, что это такое?" *Смена*, 7 апр. 1967. Вж. също неговата статия "Неопознанные летающие объекты" в *Советской жизни*, февр. 1968; Ostrander and Schroeder, *Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain*, pp. 94-103.

говорят за една "невидима колегия" от учени, които активно се интересуват от феномена НЛО, макар че мнозинството от тях не желаят имената им да бъдат публично свързвани с тази тема.

Им, разбира се, и такива учени, които категорично продължават да отхвърлят теориите за реално съществуване на този феномен и го обясняват като погрешно възприемане на естествени обекти, аеростати, самолети и прочее, а да не говорим за мошеничествата и психологическите "проекции". Един от тях е Филип Клас, за когото "развенчаването" на НЛО е удоволствие. Той разследвал някои от наблюденията и открил в тях естествени явления или лъжи. Работата му го е убедила, че "идеята за чудните космически кораби, пристигнали от далечни цивилизации, в същност е красива приказка, пригодена за възрастните".[23] Подобни твърдоглави изследователи обаче се ограничават до случаите, в които има веществено *доказателство* за НЛО (така наречените "близки срещи от втория вид", както ще видим по-долу); но дори упоритите защитници на истинността на НЛО са принудени да признаят, че тези доказателства са твърде малко и в най-убедителните съобщения за НЛО. Единственото, което кара много учени в последните години да възприемат феномена сериозно, съвсем не са веществените доказателства за тяхното съществуване, а факта, че *много сериозни и заслужаващи доверие хора са видели нещо,*

---

23 Philip J. Klass, *UFOs Explained*, Random House, New York, 1974, p. 360. Вж. също: Зигел Ф. "О возможном обмене информацией с внеземными цивилизациями" - доклад, изнесен пред Всесюзния инженерен институт в Москва 13 март 1967 год. - *Psychic Discoveries*, p. 96.

което не може да бъде обяснено и което им е направило силно впечатление. Д-р Хайник пише за своите изследвания следното: "Аз винаги имах чувството, че говоря с човек, който описва *реално събитие*. За него или нея това представляваше едно изключително преживяване, живо и ни най-малко не приличащо на сън събитие. За него наблюдаващият като правило е бил напълно неподготвен - но бързо е разбирал, че това явление не може да се сравни с нищо друго" (*The UFO Experience*, p.14).

Тази комбинация от неподправена истинност на впечатленията от среща с НЛО (особено в "близките контакти") и почти пълното отсъствие на веществени доказателства за това - правят изследването на НЛО по същество изучаване не на физически феномен, а на човешките свидетелства за него, на тяхната достоверност, последователност и пр. Това вече пренася изследването по-скоро в областта на психологията и е достатъчно, за да ни убеди, че упоритото търсене на "веществено доказателство" е погрешен подход. Но и мнението на г-н Клас, че "чудните космически кораби" са само "кръсива приказка за възрастни" може би не е толкова далеч от истината. Едно са наблюденията на НЛО, а нещо съвсем различно е *интерпретацията*, която хората дават на своите (или чужди) наблюдения - първото може да бъде напълно реално, а второто да се превърне в "красива приказка" или мит на нашето време.

Доктор Хайник е направил много, за да отстрани някои от всеобщите заблуждения относно появите на НЛО. Така например той подчертава ясно, че по-голямата част от наблюденията не са извършени от последователи на секти, от неустойчиви или необ-

разовани хора. Малкото свидетелства, направени от подобни лица, винага са били определени като незаслужаващи доверие и не са влизали в материалите за изследване. В действителност най-подробни и детайлни съобщения дават нормални, отговорни за своите думи хора (често с академично образование), които са искрено изненадани или шокирани от преживяното и просто не знаят как да го обяснят (*The UFO Experience*, pp.10-11). Колкото по-силно е преживяното и колкото по-близо до НЛО е бил свидетелят, толкова по-малко той е склонен да говори за това. Наборът съобщения за НЛО, както отбелязва един генерал от Военновъздушните сили, е една колекция от "невероятни истории, разказвани от заслужаващи доверие хора". Не може да има съмнение, че съществува *нещо* зад хилядите сериозни съобщения за НЛО.

3. Шестте вида срещи с НЛО

Д-р Хайник, който в сравнение с останалите сериозни учени най-детайлно е изследвал този въпрос, разделя за удобство НЛО феномена на шест основни категории.[24] **Първата,** наричана от него "нощни светлини", е най-често отбелязвана и най-малко странна от всички. Повечето подобни явления лесно се обясняват като небесни тела, метеорити и др. и не се възприемат като НЛО. Истински загадъчните "нощни светлини" (тези, които остават "неидентифицирани") изглеждат свързани с разумна дейност, но не могат да бъдат идентифицирани като обикновен самолет. Този вид

---

24 *The Hynek UFO Report*, Dell Publishing Co., New York, 1977, chs. 4-9; *The UFO Experience*, chs. 5-10.

явления често са забелязвани от много свидетели, вклю-чително полицаи, летци, авиодиспечери.

Втората категория НЛО са т. нар. "дневни дискове", чието поведение е сходно с това на "нощните светлини". Това в дейст-вителност са "летящите чинии" и почти всички от неидентифи-цираните обекти в тази категория представляват дискове, които по форма варират от кръгли до пурообразни. Те обикновено са метални на вид и според съобщенията са способни невероятно бързо да стартират или да спират на висока скорост. Тези дискове са високо маневрени (могат например внезапно да променят посоката на движение или да остават неподвижни). Всичко това е технически невъзможно за известните в наше време самолети и летателни тела. Съществуват множество документални снимки на подобни дискове, но нито една от тях не е достатъчно убе-дителна поради отдалечеността на обектите, а освен това са възможни и фалшификации. Също като "нощните светлини" НЛО от тази категория са почти винаги напълно безшумни и често са забелязвани по два или повече едновременно.

Третата категория е тази на "радарно-визуалните" съоб-щения - това са радарни наблюдения, потвърдени от непосред-ствени визуални наблюдения (самият радар може да даде раз-лични лъжливи изображения). Повечето от тези наблюдения са нощни, а най-добрите случаи включват паралелно наблюдение от самолети (понякога специално вдигнати във въздуха заради преследването на НЛО), които се движат на достатъчно близко разстояние; в такива случаи НЛО винаги маневрират по-бързо от самолета, понякога го преследват и най-накрая изчезват с неве-

роятна скорост (до 4000 мили и повече в час). Понякога, както и в първите две категории, обектът се разделя на два или повече самостоятелни обекта; а понякога се случва и така, че обекти, ясно видими от летците във въздуха, не биват изобщо засичани от радарите. Наблюденията от тази категория, както и от първите две са с продължителност от броени минути до няколко часа.

Множество случаи от първите три категории са добре документирани, с голям брой надеждни и независими свидетели. Въпреки това всеки отделен случай, както отбелязва д-р Хайник, може да е следствие от рядко необичайно стечение на обстоя-телствата, а не от какъвто и да било нов и неизвестен до тогава феномен. Но когато се съберат много добре документирани и сходни помежду си показания, вероятността да става дума за познати обекти, изкривени от възприятията, става твърде малка (*The UFO Experience*, p. 92). Ето защо сериозни изследователи на НЛО днес концентрират своите усилия в събирането на добре документирани случаи и сравнителното изучаване на надежните свидетелства вече започва да дефинира параметрите на НЛО активността.

Емоционалната реакция на тези, които са свидетелствали за НЛО от първите три категории, е винаги озадачение и недоуме-ние; те са видели нещо, чието поведение изглежда напълно необяснимо и в тях е останало мъчителното желание да го зърнат "от малко по-близко". Само в отделни случаи - най-вече при летци, които са се опитвали да преследват неидентифицираните обекти - е възниквало нещо подобно на истински страх, изпитван при среща с нещо, което изглежда разумно управлявано и притежава

технология много по-развита от каквато и да било известна днес. В случаите с "близки срещи", от друга страна, човешката реакция бива още по-дълбока и "психическата" страна на феномена - по-изявена.

"Близките срещи от **първия** вид" (БС-I) са наблюдения на светещ обект от близко разстояние (около 500 фута или по-малко). Светлината бива понякога много ярка и се отразява от близката земна повърхност. Формата на обекта бива оприличавана на овал, понякога с купол на върха, като светлините често са описвани като въртящи се в посока обратна на часовниковата стрелка. Обектите обикновено кръжат във въздуха близо до земята, без да вдигат шум или със слаб звук. Те обикновено се движат близо до земята, изминавайки така значителни разстояния и накрая изчезват, като по правило винаги излитат вертикално, извънредно бързо и безшумно. Има редица свидетелства, понякога от повече очевидци, описващи такива "близки срещи". Тези свидетелства са доста сходни помежду си, сякаш във всички добре документирани случаи е бил набюдаван един и същ обект (или най-малкото идентични обекти). Типично за тези контакти е, че се случват през нощта в рядко населени места и са с малко на брой свидетели (средно по трима или четирима в случаите, изследвани от д-р Хайник).

"Близките контакти от първия вид" винаги внушават страх и често са ужасяващи, но не оставят никакви видими белези; свидетелите обикновено са така изумени от преживяното, че забравят да фотографират обекта дори когато апаратът им е под ръка. Типичен за оказаното въздействие върху свидетелите е

следният коментар в едно съобщение за НЛО от 1955 година: "Мога да ви уверя, че всеки, който веднъж е видял обект като този отблизо, дори за една минута, ще го носи отпечатан в паметта си за цял живот" (*The Hynek Report*, p. 145). Преживяното е толкова необикновено, че свидетелите често не вярват, когато разказват за видяното - факт, който е причина мнозина да говорят за това само поверително, след много години или въобще да не го разкриват. Случилото се е твърде реално за тези, които са го преживели и твърде невероятно за останалите.

Типичен "близък контакт от първия вид" през 1966 година преживели двама заместник-шерифи от окръг Портадж, Охайо. Около 5 часа сутринта на 16-ти април, след като спрели, за да проверят една паркирана на междуградски път кола, те видели нещо "голямо колкото къща", което се спускало до върховете на дърветата (около 100 фута). Като се приближил до заместник-шерифите, обектът станал извънредно ярък и осветявал цялото пространство наоколо; след това спрял и останал във въздуха над тях с леко бръмчене. Когато започнал да се отдалечава, те го преследвали на около 70 мили в Пенсилвания, със скорост около 105 мили в час. Призори други двама полицейски служители видели обекта ясно на голяма височина, преди той да излети вертикално и да изчезне. Парламентарен натиск принудил "Проект *Синя книга*" да изследва този случай; но той бил "обяснен" като "наблюдение на Венера", а полицаите, които го описали, били подложени на осмиване в пресата. Това довело до разпадането на семейството на единия от тях, до погубването на здравето и кариерата му (*The UFO Experience*, pp. 114-124). Лични трагедии

от този вид сред хора, които са имали "близки срещи" с НЛО, са токова чести, че би трябвало отделно да бъдат прибавени към "типичните характеристики" за този феномен.

"Близките срещи от **втория** вид" (БС - II) по същество не се различават от БС - I, с тази разлика, че предизвикват поразителен физически и психологичен ефект. Сред ефектите са: белези по земята; обгаряне или повреда на растения и дървета; намеса в електическите вериги, от което следват радиосмущения и спиране на автомобилни двигатели; дискомфорт в животните, изразяващ се в странно поведение; въздействие върху хората, като временна парализа или вцепеняване, чувство за горещина, гадене или друго неразположение, временна безтегловност (понякога причиняваща левитация), внезапни излекувания на болни места и травми, различни психологически и физически ефекти, включително странни белези по тялото. Този вид контакти с НЛО дава най-голяма възможност за научно изследване, тъй като в добавка на човешкото свидетелство има и физическо доказателство, което може да бъде разгледано. Понастоящем обаче са направени твърде малко изследвания, защото повечето учени се страхуват от въвличане в проблема за НЛО и защото самото доказателство обикновено е недостатъчно убедително. Един каталог е събрал над 800 случая от този тип от 24 страни (*The Hynek UFO Report*, p. 30). В действителност не е открита нито една "частица" от НЛО, която да послужи в разкриването на истината, а белезите, оставени на земята, са често толкова объркващи, колкото и самите наблю-дения на НЛО. Най-честият белег, оставян на земята след наблю-дение (самото НЛО се намира на земята или точно над нея), е изгорено,

изсушено или издълбано пространство във формата на пръстен, което обикновено достига от 20 до 30 фута в диаметър и с ширина от 1 до 3 фута; тези "пръстени" се запазват в продъл-жение на седмици или месеци и според съобщенията вътреш-ността на пръстена (а понякога целият кръг) остава безплодна за един или два сезона след наблюдението. Химическите анализа на почвата в такива пръстени не са дали никакви определени заключения за възможната причина на това състояние.

"Близките контакти от втория вид" често се случват с хората през нощта, в изолирани участъци от пътя. В много подобни случаи светещият обект кацва наблизо в полето или на пътя срещу даден автомобил или камион. Двигателят и фаровете изгасват, а вода-чите остават ужасени, докато НЛО се оттегли, често излитайки внезапно право нагоре, без да издава звук. Тогава двигателят на превозното средство отново заработва.

Най-странни от всички съобщения за НЛО са тези, които спадат към "близките срещи от **третия** вид" (БС - III) - това са появяванията на НЛО, в които участват "одушевени същества" ("пришълци" или "хуманоиди"). Първата мисъл на мнозина, когато чуят за такива събщения, е да си представят "малко зелено човече" и да отхвърлят явлението като невероятно - плод на измама или халюцинация. Но успехът на съвремения американски научно-фантастичен филм, наречен точно по името на тази категория НЛО феномени *Близки срещи от третия вид* (в който д-р Хайник бе привлечен за технически консултант) заедно с указанието от сведенията на Gallop през 1974 год., че 54 % от слушалите за НЛО вярват, че те съществуват, и 46 % от всички тези интервюира-

ни вярват в разумен живот на други планети[25] (днес процентът сигурно би бил по-голям) - сочи бързо нарастващото възприемане от съвременния човек на възможността за действителни срещи с "нечовешки" интелект. Научната фантастика даде образите, "еволюцията" продуцира философията, а технологията на "космическата ера" осигури правдоподобността на подобни контакти.

Учудващо е, че тези контакти изглеждат действителни днес, тъй като са потвърдени от показанията на много заслужаващи доверие свидетели. Следователно от решителна важност се явява *интерпретацията* на тези случаи - дали реалността, която седи зад тях, е един действителен контакт с "посетители от космоса", или това е само обяснение, дадено от "духа на времето" на контакт от съвсем друг вид? Днешните учени - изследватели на НЛО, както ще видим по-долу, вече са задали тези въпроси.

Д-р Хайник признава собственото си нежелание да коментира преживяванията от БС - III със следните думи: "Откровено казано, ако не държах на принципа за научната добросъвестност, с радост бих пропуснал този въпрос" (*The UFO Experience*, p. 158). Все пак, ако се изхожда от научната обективност, според д-р Хайник не е възможно да се игнорира този странен феномен в случаите, които се добре документирани и информацията е от заслужаващи доверие свидетели. От близо 1250 "близки срещи", регистрирани в каталога на д-р Жак Вали, в 750 се говори за кацане на летателни апарати и в повече от 300 се съобщава за "хуманоиди" вътре или

---

25 J. Allen Hynek and Jacques Vallee, *The Edge of Reality: A Progress Report on Unidentified Flying Objects*, Henry Regnery Co., Chicago, 1975, pp. 289-290.

в близост до корабите. Една трета от всички тези случаи са засвидетелствани от по няколко човека (*Ibid*., p. 161).

Един такъв случаи е и следният, регистриран през ноември 1961 год. в един от северните равнинни щати на Америка. Четирима мъже се връщали от лов късно през нощта, когато един от тях забелязал падащ като след самолетна катастрофа пламтящ обект на около половин миля от тях по пътя. Когато доближили мястото на "катастрофата", те видели в полето някакъв цилиндричен летателен апарат, забит в земята под ъгъл и четири наподобаващи хора фигури, които стоели край него (това било на разстояние около 150 ярда). Ловците осветили една от фигурите. Тя била висока около 4,5 фута и носела нещо, наподобяващо бял гащеризон. Фигурата направила знак на хората да не се приближават. След известно колебание (тъй като мислели, че това е самолетна катастрофа), четиримата отишли до близкия град, известили полицията, но когато се върнали, видели само някакви малки червени светлини, подобни на автомобилните. Заедно с полицая те последвали светлините, но изведнъж открили, че се изчезнали, без да оставят каквито и до било следи, въпреки че полето било разкаляно. След като недоумяващият полицай си тръгнал, мъжете отново видели "цилиндъра" да се спуска към земята, като изпускал червеникав пламък. Веднага след като обектът "кацнал", до него се появили две фигури. В този момент прозвучал изстрел (въпреки че никой от ловците не си спомнял да е стрелял) и една от фигурите била "улучена" в рамото. Чул се тъп звук, фигурата се олюляла и паднала на колене. В паника мъжете се втурнали към колата си и отпътували, като се договорили помежду си да не споменават пред

никого за случилото се. Те се прибрали по домовете си със странното чувство, че им се "губи" известен период от време в тази нощ. На следващия ден единият от мъжете бил посетен на работното си място от няколко добре изглеждащи "официално облечени" мъже, които започнали да му задават въпроси за инцидента (без да споменават стрелбата). След това го откарали с колата си до дома му, където го разпитали за дрехите и обувките, с които е бил облечен. След всичко това си тръгнали, като му наредили да не казва никому за случилото се. Ловецът предположил, че тези мъже са от Военновъздушните сили на САЩ, вероятно изследователи, опитващи се да укрият някакъв нов "таен план", но никой от тях не се легитимирал и след това никога не го потърсили отново. И четиримата ловци били крайно потресени от инцидента и след шест години един от тях се почувствал принуден да разкаже цялата история на един финансов агент (*Edge of Reality*, pp. 129-141).

Основните събития в тази история са типични за много "близки срещи от третия вид". Малко по-различен случай от този вид е известното НЛО "кацане" в градчето Кели, близо до Хопкинсвил, Кентъки, което било разследвано обстойно от полицията, Военновъздушните сили и независими изследователи. През нощта на 21 август 1955 година седем възрастни и четири деца в едно фермерско домакинство имали продължителен контакт с "хуманоиди". Инцидентът започнал в седем часа, когато синът в семейството видял някакъв летящ обект да "каца" зад къщата. Никой не му повярвал, но един час по-късно едно "малко човече", излъчващо "странна червена светлина" се запътило към къщата с

вдигнати ръце. Двама от мъжете в този дом, извън себе си от страх, стреляли по това същество, когато било на 20 фута; то се преметнало през глава и изчезнало в тъмнината. Скоро друго подобно създание се появило на прозореца; те отново открили огън и то отново изчезнало. Когато излезли навън, мъжете стреляли по друго създание с ръце, подобни на клещи, което забелязали на покрива; още едно от близко дърво се спуснало към земята, когато било улучено. Те стреляли и по други същества (или може би по същите, които се появявали отново), но видели, че куршумите сякаш рикошират от тях без да ги засегнат, а звукът бил като при стрелба в кофа. След като изстреляли четири кутии патрони без никакъв ефект, всичките единадесет души, уплашени до смърт, се отправили с кола към полицията в Хопкинсвил. Полицаите пристигнали във фермата след полунощ и претърсили основно цялото стопанство. Те открили няколко странни следи и видели странни "метеори", които прелетели над фермата, но не намерили никакви "същества". След като полицията си тръгнала, съществата се появили отново, причинявайки още повече ужас в домакинството.

"Хуманоидите" в този случай били описани като високи около 3,5 до 4 фута, с огромни длани и очи (без зеници или клепачи), с големи остри уши и ръце, които висели до земята. Те изглежда нямали облекло, но били като "бронирани с никел". Приближавали къщата винаги от най-тъмната страна и не се доближавали, когато отвън светлините били включени.[26]

Д-р Хайник прави голяма разлика между "близките контакти от третия вид" и случаите на свързване с "контактьори". "Контак-

тьорите често се срещат с НЛО същества, като често получават от тях псевдорелигиозни послания за "високоразвити" същества на други планети, които се канят да дойдат и да донесат "мир на земята". Това е нещо типично за НЛО религиозните култове. Обикновено БС - III преживяванията са много подобни на другите "близки срещи"; те се случват на хора със сходни професии и на които може да се има доверие. Те са също така неочаквани и предизвикват шок, естествен при наблюдаване на нещо толкова невероятно. В съобщенията често се посочва, че наблюдаваните (обикновено от близко разстояние) "пришълци", вземат проби от земята или камъни, проявяват подчертан интерес към човешките съоръжения и превозни средства или "поправят" собствения си кораб. "Хуманоидите" са описвани като същества с големи глави с до голяма степен не-човешки черти (без очи или с големи очи разположени раздалечено, с малки носове или без носове, с цепнатини наместо уста), с тънки крака, без врат; за някои се казва, че са с човешки ръст, други, че са високи около 3,5 фута, като случая в Кели, Хопкинсвил. Неотдавна бе съставен нов каталог с над 1000 случая на БС - III (Hynek, *The UFO, Experience,* p. 31).

Има редица случаи, съобщавани от хора, на които, изглежда, може да се вярва, за "отвличане" от НЛО пришълци, обикновено с цел "опознаване". Почти всички доказателства по тези случаи (ако изключим "контактьорите") са получени чрез регресивна хипноза* . Преживяното се оказва толкова травмиращо за свидетелите, че съзнанието им отказва да го запомни. Едва след като

*** Връщане в миналото под хипноза *(бел. прев.)***

26 Vallee, *UFOs in Space*, pp. 187-191; Hynek, *The UFO Experience*, cc.172-177.

измине известно време от инцидента, те се съгласяват да бъдат хипнотизирани и в това състояние да обяснят мистериозно "изгубеното време" в преживения "близък контакт", от който помнят само началото.

Един от най-добре изследваните случаи на "отвличане" е този от нощта на 19 септември, 1961 год. Той се превърнал в повод за написването на книгата *Прекъснатото пътешествие* от Джон Фалър, която списание *Поглед* (*Look*) публикувало в съкратена форма. През въпросната нощ Барни и Бети Фил се връщали от ваканционно пътуване. Около полунощ близо до Уитфийлд, Ню Хемпшир, те видели спускащо се НЛО, което се приземило точно пред тяхната кола. Няколко "хуманоида" ги доближили и когато се опомнили, вече било два часа по-късно, а те били на 35 мили отдалечени от това място по пътя. Тази амнезия не ги оставяла на мира. Те постоянно чувствали физическо и умствено неразположение и най-накрая отишли при психиатър. Под хипноза двамата независимо един от друг разказали какво се е случило през липсващото време.Те описали как били взети от "хуманоидите" на борда на "кораба" и били подложени на физически изследвания. Вземали и проби от кожата и ноктите им. След това им било направено хипнотично внушение, за да не помнят нищо от преживяното, те били освободени. По време на хипнозата техните думи за случилото се издавали много силно емоционално безпокойство (*The UFO Experience*, pp. 178-184).

При подобен случай от 3 декември 1967 год. един полицай от Ашланд, Небраска, видял на пътя обект с трепкащи светлини. Било около 2:30 часа през нощта. Когато полицаят се приближил,

обектът се издигнал във въздуха. Свидетелят докладвал за "летящата чиния" на своите началници и се прибрал у дома си. Той почувствал силно главоболие, бучене в ушите, а под лявото ухо имал червена подутина. По-късно се изяснило, че за период около двадесет минути от онази нощ полицаят не помнел нищо. Под хипноза той разказал, че последвал странния обект, който отново се появил. Пришълците го заслепили с ярка светлина и след това го взели на борда на своя "кораб". Там полицаят видял контролни табла и машини, подобни на компютри. (За подобни неща говорел и един инженер във Франция, който бил "отвлечен" за 18 дена). "Хуманоидите", облечени в гащеризони с емблема, изобразяваща крилата змия, казали на полицая, че са дошли от близка галактика, че имат бази в САЩ и че управляват своя кораб чрез "обратно електромагнитно поле". Те контактували със случайни хора и им "харесвало да наблюдават техните реакциите". Пришълците освободили човека, като му казали "да не разсъждава много за тази нощ" (*The Invisible College*, pp. 57-59).

На пръв поглед такива инциденти изглеждат просто невероятни, като някакви странни халюцинация, плод на разстроено въображение. Но са се случили твърде много подобни неща, за да ги пренебрегнем. Съобщенията за срещи с действителни летателни апарати със сигурност не са много убедителни. Освен това самите психиатри предупреждават, че резултатите от "регресивната хипноза" не са достатъчно сигурни. Личността под хипнотиза често не е способна да прави разлика между действителните преживявания и "внушенията", направени или от хипнотизатора, или от някой друг по време на предполагаемия "близък

контакт". Но дори ако тези преживявания не са напълно "истински" (като обективен феномен в пространството и времето) самият факт, че толкова много от тях са били "имплантирани" в съзнанията на различни хора през последните години, е вече достатъчно знаменателен. Без съмнение има *нещо* зад преживяванията при "отвличането". Съвременните НЛО изследователи също започнаха да търсят обяснение в друга посока.

Подобни преживявания и особено "близките контакти" през 70-те години са забележимо тясно свързани с някакъв "паранормален" или окултен феномен. Хора понякога имат странни сънища точно преди да видят НЛО, или чуват хлопане по вратата, когато отвън няма никой. Понякога имат странни посетители, а някои свидетели получават телепатични послания от НЛО пришълци. В отделни случаи НЛО просто се материализира и дематериализира, вместо да идва или да заминава с висока скорост. Понякога в присъствие на НЛО или при облъчване с тяхна светлина се случват "чудни изцеления".[27] Но "близките контакти" с НЛО могат да предизвикат също така левкемия или радиационни болести. Те често имат трагични последици за човешката психика: деградация на личността, умопомрачение, самоубийство.[28] Увеличаването на "физическия компонент" в НЛО наблюде-нията подсказва на изследователите за приликите между НЛО

---

27 Jacques Vallee, *The Invisible College*, E. P. Dutton, Inc., New York, 1975, cc. 17, 21.

28 John A. Keel, *UFOs: Operation Trojan Horse*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1970, cc. 303.

преживяванията и окултните феномени и ги кара да търсят ключа за разбирането на НЛО в предизвиканите от него психични въздействия (*The Invisible College*, p. 29). Много изследователи отчитат сходството между явлението НЛО и спиритизма на XIX в., който също съчетава едно психично явление със странни физически ефекти, но последните са с по-примитивна "технология". Общо взето през 70-те години разликата между "нормалния" НЛО феномен от миналото и НЛО култовете е намаляла в съответствие с нарасналата възприемчивост на човечеството към окултните практики през това десетилетие.

4. Обяснение на феномена НЛО

Най-новата книга на д-р Жак Вале за НЛО *Невидимата колегия* (*The Invisible College*) разкрива, че в наши дни уважавани научни изследователи насочват вниманието си към това явление. Той вярва, че вече сме "много близо" до обяснението на този феномен. Д-р Вале отбелязва, че през последните години идеята за съществуването на "извънземен" разумен живот е станала удивително модна сред учените, а също така сред предсказващите бъдещето. Това е в резултат от "голямата жажда за контакт с по-висш разум, който ще бъде способен на управлява нашата бедна, неспокойна и трескава планета" (с. 195). Забележително е прозрението на д-р Вале, че идеята за посетители от друг космос се е превърнала в голям мит или "чудесна лъжа" за нашето време: "*За голяма група хора очакването на посетители от друг космос става извънредно важно нещо*" (с. 207, курсивът е от оригинала).

Но според д-р Вале да се вярва в този мит е наивно: "Това обяснение е твърде простодушно, за да обясни разнообразното поведение на пришълците и въздействието, което оказват върху свидетелите" (с. 27). Д-р Хайник отбелязва, че за да осмислим многообразните последици, предизвикани от НЛО, трябва да приемем, че те са "феномен, който без съмнение е способен на физическо въздействие, но освен това притежава и свойствата, характерни за психичния свят" (*The Edge of Reality*, p. 259). Д-р Вале смята, че "те са *както физически летателни апарати* (факт, който дълго време приемах за безспорен), *така и устройства за психическо въздействие*, точните свойства на които предстои да бъдат определени" (*The Invisible College*, p. 202, курсивът е от оригинала). В действителност теорията, че НЛО въобще не са физически кораби, а някакъв вид "парафизично" или психично явление, се лансира от редица изследователи в началото на 50-те год. По-късно това мнение е отхвърлено както от почитателите на НЛО, които защитавали техния "извънземен" произход, така и от официалните правителствени органи, според чиито обяснения, съгласно широко разпространеното мнение, феноменът бил въображаем (Keel, *UFOs: Operation Trojan Horse*, pp. 38-41). Едва по-късно се появили сериозни изследователи, които започнали да се съгласяват, че макар НЛО безспорно да притежава "физи-чески" характеристики, то този феномен въобще не може да бъде обяснен като нечии "космически кораби", а несъмнено предста-влява част от парафизичната или окултната област.

И наистина защо има толкова много "приземявания" на НЛО точно по пътищата? Защо такива фантастично "съвършени" лета-

телни апарати толкова често се нуждаят от "ремонт"? Защо "пришълците" толкова често трябва да взимат камъни и пръчки (отново и отново вече 25 години!) и да "провеждат изследвания", ако действително са разузнавателни екипажи от друга планета, както "хуманоидите" обикновено твърдят? Във връзка с идеята за "посетители от друга вселена" д-р Вале задава следния въпрос: тази теория не "изпълнява ли отклоняваща роля в прикриването на някаква реална, безкрайно по-сложна технология, която поражда наблюденията?" (*The Invisible College*, с. 28). Според него "ние се сблъскваме не с последователни вълни на посетители от космоса, а пред нас стои система за контрол" (с. 195). "Това, което се случва при близките контакти с НЛО, представлява контрол върху човешките вярвания" (с. 3). "С всяка нова вълна на НЛО неговото обществено влияние става по-силно. Все повече млади хора са омаяни от космоса, от психичния феномен, от новите граници на съзнанието. Появяват се повече книги и статии, които променят нашата култура" (с.197-198). В друга книга д-р Вале отбелязва, че "ако пред дадено общество се разиграват няколко внимателно разработени сцени, в които детайлите са адаптирани към неговата култура и към суеверията на съответното време и място, то е възможно голяма част от хората да повярват в съществуването на свръхестествени раси, във възможностите на чудати летателни апарати, в други обитавани светове."[29]

29 Vallee, *Passport to Magonia*, Henry Regnery Co., Chicago, 1969, pp. 150-151.

Важен ключ към разкриване значението на тези "разработени сцени" може да се окаже един факт, който често се констатира от внимателните наблюдатели на феномена НЛО, особено от преживелите БС - III и "контактьорите", а именно, че всички сцени са изключително "абсурдни" или поне са толкова нелепи, колкото разумни (Vallee, *The Invisible College*, с. 196). В личните "близки срещи" има нелепи детайли, като например четирите палачинки, дадени от НЛО пришълец на птицефермер от Уисконсин през 1961 год.[30] Още по-знаменателно е, че самите срещи са странно безсмислени, нямат ясна цел или определено значение. Един психиатър от Пенсилвания предположил, че нелепостта, присъстваща в почти всички близки срещи с НЛО, всъщност е *хипнотична техника*. "Когато човек е смутен от нелепостта или противоречивостта на това, което преживява, и съзнанието му търси смисъла, той е извънредно отворен за предаване на мисли, за получаване на психично лечение и т.н." (*The Invisible College*, р. 115). Д-р Вале сравнява тази техника с ирационалните *коани* на дзен учителите (с. 27) и отбелязва приликата между контактите с НЛО и окултните посветителни ритуали, които "отварят съзнанието" за "нова група символи" (с. 117). Според д-р Вале всичко това сочи към "следващата форма на религия" (с. 202).

30 Vallee, *Passport to Magonia*, pp. 23-25. Действително една от палачинките била подложена на анализ в Лабораторията за храна и лекарства към американския департамент на здравето, образованието и благосъстоянието. В резултат на проведените изследвания било открито, че палачинката е от "земен произход".

И така контактите с НЛО не са нищо друго освен съвременна форма на съществуващия от векове окултен феномен. Хората са изоставили Спасителя и търсят "спасители" от друг космос, а феноменът доставя образи на космически кораби и космически същества. Но какъв е този феномен? Кой "разработва сцените" и каква е неговата цел?

Днес изследователите вече са дали отговор поне на първите два въпроса. Но тъй като не са компетентни в областта на религиозния феномен, те не разбират напълно значимостта на това, което са открили. Брад Стейгър - изследовател, професор от университета в Айова, който е написал няколко книги по въпроса - неотдавна детайлно изучил документацията от "Синята книга" на въздушните сили и направил следното заключение: "Ние сме изправени пред многоизмерим парафизичен феномен, който до голяма степен е исконно присъщ на планетата Земя" (*Canadian UFO Report*, Summer, 1977). В обяснение на феномена НЛО д-р Хайник и д-р Вале развиват хипотезата за "произхождащи от земята чуждоземци", които преди всичко са "зли духове" и идват от "взаимно проникващи се вселени" точно тук на Земята. Тези същества могат да се явяват като "полтъргайсти", причинявайки физически ефекти, докато самите те остават невидими. Джон Кил, агностик по отношение на религията, който започнал да разследва НЛО като скептик, пише следното: "Истинската история на НЛО... е история за призраци и фантоми, за странни умствени разстройства; за невидимия свят, който ни заобикаля и понякога ни поглъща... Това е свят на измами... в който самата реалност е

изопачена от странни сили. Явно тези сили могат да манипулират пространството, времето и физическата материя, така, че нямаме почти никаква възможност да ги разберем... По всичко личи, че проявленията на НЛО в по-голяма или по-малка степен представляват разновидности на известния от векове демонологичен феномен" (*UFOs: Operation Trojan Horse*, с. 46, 299). Неотдавна бе публикувана библиографията по въпроса за НЛО, съставена от Конгресната библиотека за научно-изследователския отдел към Американските военновъздушни сили. В нейното въведение се отбелязва, че "много от съобщенията за НЛО, сега публикувани и в обществения печат, се отнасят до случаи, които удивително наподобяват демоничните обсебвания и психичните феномени, отдавна познати на богослови и парапсихолози".[31] Днес по-голямата част от изследователите на НЛО се обръщат към окултната област и към демонологията за да разберат феномена, който изучават.

Неотдавна евангелисти протестанти изследвали феномена НЛО, обобщили всички резултати и достигнали до заключението, че той несъмненно е демоничен по произход.[32] Православният християнски изследовател едва ли би направил различен извод. Малка или голяма част от преживяванията може би са резултат от

---

31 Lynn G. Catoe, *UFOs and Related Subjects: An Annotated Bibliography*, U. S. Government Printing Office, Washington, D. C., 1969.

32 Clifford Wilson and John Weldon, *Close Encounters: A Better Explanation*, Master Books, San Diego, 1978; *Spiritual Counterfeits Project Journal*, Berkeley, Calif., August, 1977: "UFOs: Is Science Fiction Coming True?"

шеговити измами или от халюцинации, но просто е невъзможно по тази причина да пренебрегнем *всички* хиляди съобщения за НЛО. Много от съвременните медиуми и техните спиритически умения също са мошеничества, но самият спиритизъм, когато е истински, безспорно продуцира действителни "паранормални" явления под въздействие на демоните. Феноменът НЛО има същия извор и е не по-малко реален.

Онези случаи, при които хора са били въвлечени в контакт с НЛО, разкриват стандартните характеристики, които съпътстват замесването с демони в сферата на окултното. Един полицай в Южна Калифорния например започнал да вижда НЛО през юни 1966 год. Това продължило да се случва често, почти винаги през нощта. След едно "приземяване" той и съпругата му видели върху земята ясни следи от НЛО. "През тези седмици на мъчителни наблюдения, аз бях тотално завладян от идеята за НЛО и бях убеден, че ще се случи нещо *велико*. Прекратих ежедневните си занимания с Библията и обърнах гръб на Бога. Започнах да чета всяка попаднала в ръцете ми книга за НЛО... Много нощи се взирах напразно, като се опитвах мислено да общувам с това, което тогава смятах за извънземни същества. Почти им се молех да се появят и да установят някакъв контакт с мен." Най-накрая полицаят имал "близък контакт" с един "кораб". Той достигал около 80 фута в диаметър, имал въртящи се бели, червени и зелени светлини. След като се появил, обектът се отдалечил с огромна скорост, като оставил наблюдателя в очакване все пак да се случи нещо "велико". Но нищо повече не се случило. НЛО-то престанало да се появява и разочарован, човекът се отдал на алкохола, изпаднал в депресия

и мислел за самоубийство, докато обръщането му към Христос не прекратило този период от неговия живот. Хора, които в действителност са имали контакти със същества от НЛО, са преживели много по-лоши неща. Понякога съществата буквално ги "обсебват" и се опитват да ги убият, ако жертвите им се съпротивляват (*UFOs: A Better Explanation*, p. 298-305). Всъщност подобни случаи ни напомнят, че съвсем отделно от значението на НЛО феномена като цяло, всеки "близък контакт" с НЛО има специфична цел. А тя е да измами човека и да го доведе, ако не до бъдещи "контакти" и разпространение на НЛО "посланието", то поне до личностен духовен смут и дезориентация.

За повечето изследователи най-озадачаващият аспект на НЛО феномена е неговата странна смесица от физически и психически характеристики. Това обаче въобще не е озадачаващо за читателите на православна духовна литература и особено на житията на светиите. Демоните също имат "физически тела", макар "материята" в тях да е толкова ефирна, че не може да бъде доловена от хората, ако техните духовни "врати за възприемане" не са отворени или по Божия воля (както е при светците) или противно на нея (както е при магьосниците и медиумите).[33]

Православната литература съдържа редица примери за демонични прояви, които точно съответстват на дадения от НЛО

---

33 Православното учение за демоните и ангелите, за техните проявления и начина, по който човек ги възприема е резюмирано от великият православен отец на XIX в., еп. Игнатий Брянчанинов е изложено в книгата *The Soul After Death*, St. Herman Brotherhood, Platina, California, 1979.

образец: видения на "телесни" същества и обекти (самите демони или техните илюзорни творения), които внезапно се "материализират" и "дематериализират", винаги с цел да внушат страх и да смутят хората, а накрая да ги доведат до гибел. Житията на св. Антоний Велики от IV в. (Eastern Orthodox Books, 1976) и на св. Киприан от III в., който преди е бил магьосник (*The Orthodox Word*, 1976, no. 5), са изпълнени с такива случаи.

В житието на св. Мартин от Тур (†397), написано от неговия ученик Сулпиций Север, има интересен пример за действие на демонична сила. Нейното странно "физично" проявление твърде много прилича на съвременните "близки срещи" с НЛО. Един младеж на име Анатолий заживял като монах близо до манастира, в който пребивавал св. Мартин, но от фалшиво смирение станал жертва на демонична измама - въобразил си, че беседва с "ангели". За да се убедят и другите в неговата святост, "ангелите" се съгласили да облекат младежа в "сияйна небесна роба" като знак на "Божията сила", обитаваща в него. Веднъж около полунощ от отшелническата килия се чуло ужасен шум като от танцуващи крака и многогласно мърморене. Килията на Анатолий била озарена от ослепителна светлина, а след това настъпила тишина. Тогава монахът излязъл от своята килия, облечен в "небесната" дреха. "Всички внимателно разгледали дрехата. Тя била много мека и изненадващо сияйна. Имала прекрасен ален цвят, но било невъзможно да се определи естеството на материята, от която е направена. Едновременно с това и най-подробното вглеждане в нея и докосването `и доказвали, че това е просто дреха и нищо повече." На следващата сутрин духовният отец на Анатолий го

хванал за ръка, за да го отведе при св. Мартин, който да разкрие дали това в същност не е дяволска измама. От страх Анатолий отказвал да отиде "и когато против волята си бил заставен да отиде, между ръцете на тези, които го влачели, дрехата изчезнала". Авторът на описанието (който сам е бил свидетел на случилото се или го е научил от очевидец) заключава, че "дяволът не е бил способен да поддържа тази илюзия или да укрие нейната природа, когато бъде представена тя пред очите на св. Мартин". "До такава степен той бил изпълнен от силата да вижда дявола, че би го познал под всяка форма, независимо дали е в собствения си вид, или е приел някоя от различните форми на 'духовното зло'" - включително вида на езически богове или на самия Христос в царски одежди, с корона, озарен от ярка червена светлина.[34]

Ясно е, че явяванията на днешните "летящи чинии" съответстват на "технологията" на демоните - и наистина, нищо друго не може да ги обясни така добре. Разнообразните демонични измами, известни от православната литература са били присло-собени към митологията на друг свят, нищо повече. Днес бихме определили споменатият по-горе Анатолий просто като "контак-тьор." И целта на "неидентифицирания" обект в подобни контакти е ясна: да внуши страх, чувство за "мистериозност" и да даде "дока-зателство" за съществуване на "по-висш разум" ("ангели", ако жертвата вярва в ангели или "посетители от космоса", ако това е съвременен човек) и по този начин да се спечели вяра в *посланието*,

---

34 F. R. Hoare tr., *The Western Fathers*, Harper Torchbacks, New York, 1965, cc. 36-41.

което по-късно ще бъде предадено. По-долу ще разгледаме какво представлява това послание.

Един случай на "отвличане" от демони, който много напо-добява "отвличанията" от НЛО, е описан в житието на св. Нил Сорски (XV в.), основоположник на живота по скитове в Русия. Известно време след смъртта на светеца в неговия манастир живял някакъв свещеник със сина си. Веднъж, когато момчето било изпратено да изпълни някаква поръчка, "пред него внезапно се появил странен мъж, който го вързал и отнесъл като на ветрени криле в непроходима гора. Там той го внесъл в своето жилище и го оставил в една стая пред прозореца." Когато свещеникът и монасите се помолили на св. Нил да им помогне в откриването на изгубеното момче, светецът "се притекъл на помощ, като застанал пред стаята, където момчето било оставено. Той ударил с тоягата си по рамката на прозореца, сградата се разтресла и всички нечисти духове паднали на земята." Светецът заповядал на демона да върне момчето там, откъдето го е взел, и станал невидим. Известно време демоните виели, а след това "същият странен човек хванал момчето и го отнесъл в скита като вятър... хвърлил го върху една купа сено и станал невидим". След като монасите го намерили, "момчето им разказало за всичко случило се с него, за това, което видяло и чуло, като от този момент то станало много мълчаливо и смирено, сякаш не било на себе си. Свещеникът бил ужасен и по-късно напуснал скита заедно със сина си."[35] Друг подобен пример за демонично "отвличане" имаме в Русия от XIX в.:

35 *The Northern Thebaid*, St. Herman of Alaska Brotherhood, 1975, pp. 91-92.

млад човек, след като бил проклет от майка си, станал за дванадесет години роб на демон, когото наричал "дядо". Той можел да се появява невидим сред хората и така помагал на демона да смущава душите им.[36]

Подобни случаи на демонични въздействия били често срещани в древността. Символ за духовната криза днес е, че съвременните хора, при цялата им "просветеност" и "мъдрост" отново обръщат внимание на такива неща, но вече без да имат християнската основа, чрез която да ги обясняват. В търсене обяснение за феномена, станал твърде забележим, за да бъде пренебрегван повече, НЛО изследователите се доближават до съвременните психолози в техния стремеж да формулират една "единна теория на полето", която да обхване психическите и физическите феномени. В тези си опити обаче учените напълно споделят подхода на съвременния "просветен" човек, надявайки се научните наблюдения да дадат отговори в една духовна сфера, към която изобщо не може да се подходи обективно, а само с вяра. Физическият свят е морално неутрален и може да бъде изследван и познаван сравнително добре от обективния наблюдател. Невидимият духовен свят обаче е населен със същества както добри, така и зли, и "обективният" наблюдател не е в състояние да отличи едните от другите, ако не приеме откровението за тях, което невидимият Бог е дал на човека. Затова днешните НЛО изследователи поставят на едно и също ниво боговдъхновеното

36 S. Nilus, *The Power of God and Man's Weakness* (in Russian), St. Sergius' Lavra, 1908, St. Herman Brotherhood, 1976, pp. 279-98.

Св. Писание и вдъхновените от сатаната автоматични писания на спиритистите, като не правят разлика между действията на ангелите и действията на демоните. Учените днес знаят (след дългия период на материалистически предразсъдъци), че съществува една нематериална сфера на битието, която е реална. Те виждат нейните проявления в НЛО феномена, но доколкото подходът им към тази сфера е "научен" изследователите могат да бъдат също така лесно заблудени от невидимите сили, както и най-наивния "контактьор". Когато се опитват да определят кой или какво стои зад феномена НЛО, и каква може да бъде целта на този феномен, учените са принудени да изказват възможно най-странни и лишени от здрав разум предположения. Д-р Вале сам признава, че е озадачен и не може да прецени дали НЛО са морално неутрални "самоуправляеми механизми" или са добронамерено "събрание на мъдреци" (както ни внушават "извънземните" митове), или пък - "ужасни свръхчудовища, мисълта за които може да подлуди човека" (*The Invisible College*, p. 206).

Истинската оценка на феномена НЛО може да бъде дадена само въз основа на християнското откровение и опит. Само смиреният християнин, който вярва на тези източници е в състояние е да разбере значението на това явление. Разбира се, на човека не е дадено напълно да "обясни" невидимия свят на ангелите и демоните. Християнската традиция обаче ни дава достатъчно знания, за да разберем как действат тези същества в нашия свят, как трябва да се отнасяме към техните действия и особено как да избягваме демонските мрежи. Изследователите на НЛО са стигнали до заключението, че този феномен е идентичен с феноме-

ните, наричани "демонични". Но единствено християните - православните християни, просветени от светоотеческите тълкувания на Св. Писание и 2000-годишния опит от контактите на светците с невидимите същества, са способни да разберат пълния смисъл на направените изводи.

5.Значението на НЛО

Какво е тогава значението на НЛО за нашето време? Защо те се появяват точно в този период от историята? Какво е тяхното послание? Какво бъдеще сочат те?

Първо, феноменът НЛО не е нищо друго освен част от бума на "паранормални" събития, които само преди няколко години повечето хора биха разглеждали като "чудеса". В книгата си *Невидимата колегия* (*The Invisible College*) д-р Вале изразява секулярното разбиране на този факт: "Наблюденията на необикновени събития в нашето обкръжение изведнъж станаха хиляди" (с. 187). Те причиняват "основна промяна във веровите образци на човека, в цялото му отношение към понятието за невидимото" (с. 114). "Нещо се случва в човешкото съзнание" (с. 34); същата "мощна сила [която] в миналото е влияла на човешката раса сега отново `и въздейства" (с. 14). Изразено на християнски език това означава, че ново демонично нашествие е връхлетяло човечеството. Изхождайки от християнското разбиране за апокалипсиса (вж. края на тази книга), ние можем да видим, че силата, която досега е възпирала крайните и най-ужасни прояви на демонична активност на земята, се е отдръпнала (2 Сол. 2:7). Като цяло вече не съществу-

ват православно християнско управление, обществен ред (чийто главен представител е бил православният император) и православен християнски светоглед. Сатаната е *пуснат от тъмницата си*, където е бил държан от благодатта на Христовата Църква, и е излязъл да *прелъсти народите* (Откр. 20:7-8) и да ги приготви за поклонението на Антихриста в края на времената. Вероятно никога от началото на християнската ера демоните не са се появявали така открито и повсеместно като днес. Теорията за "посетителите от друга планета" е само един предтекст, които демоничните сили използват, за да спечелят привърженици на идеята, че "по-висшите същества" са отговорни за съдбата на човечеството.[37]

На второ място, НЛО е най-новата *медиумична техника*, чрез които дяволът печели последователи в своята окултна сфера. Това явление е един ужасен знак за това, че човекът днес е податлив на демоничните влияния, както никога преди в християнската ера. През XIX в., за да се влезе в контакт с демоните е било необходима тъмна стая, където да се проведе сеанса, а днес човек трябва само да погледне към небето (обикновено нощем, наистина). Съвременното човечество е загубило и малкото, останало му от основите на християнския мироглед и сега пасивно предоставя себе си на разположение на всякакви "сили", слизащи от небето. Новият филм, *Близки срещи от третия вид* шокиращо

37 Много от съобщенията за "многокраки" и други "чудовища" показват същите окултни характеристики като НЛО наблюденията и често те се случват във връзка с такива наблюдения.

разкрива до каква степен *суеверният* "постхристиянски" човек е готов моментално и безкритично да повярва и последва почти невидоизмененните демони където и да го поведат.[38]

Трето, "посланието" на НЛО се състои в следното: пригответе се за Антихриста; "спасителят" на отпадналия свят идва, за да го управлява. Може би той сам ще дойде по въздуха, за да се уподоби напълно на Христос (Мат. 24: 30, Деян. 1: 11); може би

38 Наскоро бяха открити други два "паранормални" феномена, които показват колко нагло демоните използват физически средства (в частност, съвременни технически средства), за да влязат в контакт с човека. (1) Един латвийски изследовател (днес последван и от други) открил феномена на тайнствените гласове, които се появявали по необясним начин на магнетофонна лента. Дори записът да бил направен в лабораторни условия, в абсолютно безшумна среда, получените резултати били идентични с тези от медиумичните сеансите. Отчетено било, че присъствието на медиум или "екстрасенс" в стаята усилвало феномена (Konstantine Raudive, Breakthrough: *An Amazing Experiment in Electronic Communications with the Dead*, Tapilinger Publishing Co., New York, 1971). (2) "Хора от космоса" с метални гласове за известно време използвали телефонната връзка, за да влизат в контакт както с "контактьори", така и с изследователи на НЛО. Разбира се, възможността за мистификация в подобни случаи е голяма. Но в последните години имало и случаи, в които *гласове на мъртви*, в разговори по телефона с техни близ- ки звучали напълно убедително. Трудно може да се отрече, както отбелязва авторът на това съобщение, че "демоните от древността отново сновят между нас" - до степен нечувана в миналото (Keel, *UFOs: Operation Trojan Horse*, p. 306).

"посетители от друга планета" ще се приземят публично, за да окажат "космическо" поклонение на своя повелител; може би "огънят от небето" (Откр. 13: 13) ще бъде само част от големите демонични спектакли в последните времена. Така или иначе, посланието към съвременното човечество е: очаквайте освобождение, не чрез християнското откровение и вяра в невидимия Бог, а от космическите пришълци.

Това е един от знаците за последните времена, когато на места ще има "и страхотии, и големи поличби от небето" (Лука 21:11). Още преди сто години епископ Игнатий Брянчанинов, в своята книга *За чудесата и знаменията* (Ярославль, 1870, преиздадена от манастира "Св. Троица", Jordanville, N.Y., 1960) обръща внимание на "стремежа, забелязван в съвременното християнско общество, да се виждат чудеса и дори да се вършат чудеса... Такива усилия свидетелстват за самозаблудата, която живее в душата, владее я и се основава върху самомнението и тщеславието" (стр. 32). Истински чудотворци се срещат все по-рядко и дори съвсем изчезват, но хората "жадуват чудеса много повече отпреди... Ние се приближаваме постепенно към времето, в което ще трябва да се отвори огромното тържище за многобройни и изумителни чудеса, за да увлече в погибел безбройните питомци на плътското мъдруване, прелъстени и измамени от чудесата" (с. 48- 49).

Изследователите на НЛО трябва да обърнат особено внимание на факта, че "чудесата на Антихриста ще се явяват предимно във въздушните сфери: там предимно господства сатаната. Знаменията ще действат най-вече на зрението, като го очароват

и мамят. Св. Йоан Богослов, съзерцавайки в откровение събитията, предшестващи края на света, казва, че Антихристът ще извърши велики дела - "*та дори и огън сваляше от небето на земята пред човеците*" (Откр. 13:13). Това е личба, отбелязана в Св. Писание като най-голяма от белезите на Антихриста. Мястото на действието ще бъде въздухът: това ще бъде впечатляващо и всяващо страх зрелище" (с. 13). По този повод св. Симеон Нови Богослов споменава, че "на подвижника не подобава да се взира в небето, поради злите духове във въздуха, които предизвикват много и различни измами" (*Philocalia*, "The Three Forms of Heedfulness"). "Хората няма да разберат, че чудесата на Антихриста не носят добро и не притежават разумна цел, че са чужди на истината и са изпълнени с лъжи, че са чудовищни и злобни, че представляват едно лишено от смисъл позьорство. Тези чудеса се усилват все повече, за да впечатляват, да учудват, да причинят объркаността и забрава, да мамят, прелъстяват и привличат с обаянието на помпозни, празни и глупави ефекти" (с. 11). "Характерно за всички демонични проявления е, че дори нищожното внимание към тях е опасно. От подобно внимание, допуснато дори без симпатия към явлението, може да се отпечата изключително вредно впечатление и свидетелят да бъде подложен на сериозно изпитание" (с. 50). Хиляди "контактьори" с НЛО и даже обикновени свидетели са изпитали върху себе си истинността на тези думи и на малцина се е удало да се спасят, след като са били въвлечени сериозно в подобни контакти.

Дори сериозни изследователи на НЛО са счели за свой дълг да предупредят хората за опасността, която крият контактите. Джон

Кийл например пише: "Шегите с НЛО могат да бъдат също толкова опасни, колкото и шегите с черната магия". Този феномен прави от своите жертви невротизирани, лековерни и незрели хора. Контактите могат да причинят параноидна шизофрения, демономания и дори самоубийство, което се потвърждава в много от случаите. Лековатото любопитство към НЛО може да се превърне в разрушителна мания. По тази причина аз настоятелно препоръчвам на родителите да предпазват децата си от подобни увлечения. Учителите и другите възрастни не трябва да поощряват подрастващите в техните увлечения към тази област" (*UFOs: Operation Trojan Horse*, с. 220).

На друго място епископ Игнатий Брянчанинов разказва с вълнение и лошо предчувствие за видението на един обикновен руски ковач. Това се случило в едно селце близо до Петербург в навечерието на нашия век на неверие и революции. Около обяд ковачът внезапно видял множество демони в човешки вид, които седели по клоните на дърветата, облечени в странни дрехи и островърхи шапки. Те пеели под акомпанимента на невиждани и диви музикални инструменти: "Нашето време дойде! Нашата воля ще бъде!"[39]

Ние живеем в края на този страшен век на демоничен триумф и ликуване, когато ужасяващите "хуманоиди" (една от маските на демоните) стават видими за хиляди хора и овладяват душите на тези, от които е отстъпила Божията благодат. Явлението НЛО е знак за нас, православните християни, да следваме по-внимателно

39 С. Нилус, *Святыня под спидом*, Сергиев Посад, 1911, с. 122

и трезво пътя на спасението, съзнавайки, че можем да бъдем изкушавани и съблазнявани не само от фалшивите религии, но дори и от привидно напълно материални предмети, попадащи пред очите ни. В ранните векове християните са се отнасяли с голямо внимание към странните и нови феномени, помнейки предупрежденията за козните на дявола. След настъпването на новото време на "просвещението" обаче повечето от хората започват да се отнасят към тези феномени с любопитство, и дори да ги търсят, отпращайки дявола в областта на полу-въображаемото. Разбирането на истинската природа на НЛО следователно може да подпомогне пробуждането на православните християни за съзнателен духовен живот и осъзнат православен светоглед, чието следване е по-трудно в сравнение с модните идеи на времето.

Съзнателният православен християнин живее в един изцяло паднал свят - от земята под нас, до звездите над нас - всяко същество е еднакво далеч от изгубения рай, към който той се стреми. Той е част от страдащото човечество, произлязло от Адам, първия човек. Всички еднакво се нуждаят от изкуплението, предложено щедро от Сина Божи, чрез неговата спасителна жертва на кръста. Православният християнин знае, че човек не може да се "развие" в нещо "по-висше", нито пък има каквато и да е причина, за да вярва, че на други планети съществуват "високоразвити" същества. Но той добре знае, че във вселената освен него наистина има "напреднали разумни същества" и че те са два вида. Затова той се стреми да живее така, че да остане с тези, които служат на Бога (ангелите), и да отбягва контакта с другите (демоните), които са отхвърлили Бога и в своята завист и злоба се

стремят да въвлекат човека в нещастието си.

Православният християнин разбира, че поради своето самолюбие и слабост човек лесно може да бъде измамен и да повярва в "красиви приказки", обещаващи достигане на "по-висше състояние" или контакт с "по-висши същества" без борбата на християнския живот. Фактически тези обещания са именно *бягство* от тази борба. Той не се доверява на своята способност да различава измамите на демоните и затова се придържа строго към ръководните принципи на Св. Писание и светоотеческите произведения, които са му дадени за цял живот от Христовата Църква.

Такъв човек има възможността да устои на религията на бъдещето, религията на Антихриста в каквато и форма да бъде представена тя; останалата част от човечеството е загубена.

VII. "Харизматичното възраждане" КАТО ЛИЧБА НА ВРЕМЕНАТА

Коста Деир взе микрофона и ни разказа как неговото сърце било разтревожено заради Гръцката православна църква. Той помоли свещеника в епископалната църква, отец Дрискол, да се помоли Св. Дух да обхване и тази църква така, както е обхванал Римокатолическата. Докато отец Дрискол се молеше, Коста Деир плачеше на микрофона. След молитвата имаше дълго послание на езици и също толкова дълго тълкуване на казаното, според което молитвите са чути и Св. Дух ще избликне и ще съживи Гръцката православна църква... Около мен хората толкова много ридаеха и викаха, че емоционално не издържах и избягах навън далеч от всичко това... Но ето че се чух да казвам: 'Някой ден, когато ще четем как Духът се е излял в Гръцката православна църква, нека си спомним, че в момента, когато това започна, ние бяхме тук'.[40]

---

40 Pat King, в *Logos Journal*, Sept.-Oct., 1971, p. 50. Това "международно харизматично списание" не трябва да бъде бъркано със списанието *The Logos* на отец Е. Стефану.

Шест месеца след описаното по-горе събитие, състояло се по време на една интерденоминационна "харизматична" среща в Сиатъл, православни християни наистина започнали да научават, че "харизматичният дух" се е излял в Гръцката православна църква. От януари 1972 год. издаваното от о. Евсевий Стефану списание *Логос* започва да информира за изявите на това движение, началото на което било положено по-рано в няколко гръцки и сирийски енории в Америка. Сега то се разпространява и в други енории с активното съдействие на отец Евсевий. След като читателят се запознае в следващите страници с описанието на този "дух" от думите на неговите водещи представители, няма да е трудно да повярва, че "духът" в действителност се появява в православния свят благодарение на точно такива настоятелни моления на "интерденоминационните християни". Ето защо, ако от подобно описание може да се направи някакво заключение, то със сигурност трябва да бъде, че ефектното "харизматично възраждане" в наши дни не е просто феномен на хиперемоционалност и протестантско възрожденчество - въпреки че тези елементи също присъстват силно, - но е в същност действие на един "дух", който може да бъде призован и който върши "чудеса". Въпросът, на който ще се опитаме да отговорим на тези страници, е следният: *какво или кой е този дух*? Като православни християни ние знаем, че не само Бог върши чудеса; дяволът също има своите собствени "чудеса" и действително е способен да имитира почти всяко истинско чудо, извършено от Бога. Ето защо в тези страници ние ще се постараем внимателно *да изпитваме духовете дали са от Бога* (1 Иоан 4:1).

Ще започнем с кратък исторически преглед, тъй като никой не може да отрече, че "харизматичното възраждане" идва в Православния свят от протестантските деноминации и римокатолицизма, които на свой ред са го приели от петдесетническите секти.

1. Петдесетническото движение през XX век

Съвременното петдесетническо движение, въпреки че има зачатъци през XIX в., датира своя произход точно в 19.00 часа на Новогодишната нощ срещу новата 1901 год. Известно време преди този момент методисткият пастор в Топека, Канзас - Чарлз Пархам, търсейки отговор за осъзнаваната слабост на своето служение, съсредоточено изучавал Новия Завет с група от учениците си. Това занимание целяло да открие каква е тайната на *силата*, която притежавало апостолското християнство. В крайна сметка учениците стигнали до извода, че тази тайна лежи в "говоренето на езици", които според тях винаги съпровождали приемането на Св. Дух в *Деяния на св. апостоли*. С нарастващо вълнение и напрежение, Пархам и неговите ученици твърдо решили да се молят докато сами не получат "кръщение на Св. Дух", придружено с говорене на езици. На 31 декември 1900 год. те се молели от сутринта до вечерта безуспешно, докато едно младо момиче не подсказало, че в този експеримент липсва една съставна част - "възлагането на ръце". Пархам положил ръцете си върху главата на момичето и тя незабавно започнала да говори на "непознат език". В продължение на няколко дни имало много такива "кръщения", включително на самия Пархам и на още дванадесет други пастори от различни деноминации, като всички те били

съпроводени от говорене на езици. Скоро това явление се разпространило в Тексас, а впоследствие имало впечатляващ успех в една малка негърска църква в Лос Анджелис. От тогава движението се разпространява по света и наброява около 10 милиона последователи.

Половин век петдесетническото движение оставало сектантско и официално установените деноминации навсякъде го посрещали с враждебност. По-късно обаче говоренето на езици постепенно започнало да се появява в самите тези деноминации. Отначало това се пазело в тайна, докато през 1960 год. един свещеник от Епископалната църква в района на Лос Анджелис не обявил публично, че е получил "кръщение със Св. Дух" и че говори на езици. След известна първоначална враждебност "харизматичното възраждане" спечелило официалното или неофициалното одобрение на всички главни деноминации и бързо се разпространило както в Америка, така и в чужбина. Дори някога непреклонната и недостъпна Римокатолическа църква в края на 60-те год. била увлечена с ентусиазъм в това движение. Римокатолическите епископи в Америка признали движението през 1969 год. По това време в него били увлечени няколко хиляди римокатолици, а днес те са стотици хиляди. Последователите на движението се събират периодично на местни и национални "харизматични" конференции, чиито участници понякога наброяват десетки хиляди. Римокатолическите страни в Европа също с ентусиазъм стават "харизматични", за което свидетелства проведената през лятото на 1978 год. в Ирландия "харизматична" конференция, на която присъствали хиляди ирландски свещеници.

Малко преди смъртта си папа Павел VI се срещнал с делегация на "харизматици" и заявил, че той също е петдесетник.

Каква може да бъде причината за такъв впечатляващ успех на "християнското" възраждане в привидно "постхристиянския" свят? Несъмнено отговорът на този въпрос се основава на два фактора: първо - възприемчивата почва, която представляват онези милиони "християни", чувстващи, че религията им е суха, прекалено рационална, повърхностна, лишена от плам и сила; и второ - силата на "духа", който очевидно стои зад феномена и е способен при определени условия да поражда множество разнообразни "харизматични" явления, включително изцеления, говорене на езици, пророчества и тълкувания. В основата на всичко това лежи един изумителен опит, който се нарича "кръщение на (в, със) Св. Дух".

Но какво точно *е* този "дух"? Знаменателно е, че този въпрос се задава рядко, ако изобщо някога се обсъжда от последователите на "харизматичното възраждане". Техният "кръщелен" опит е толкова силен и е предшестван от такава въздействаща подготовка под формата на съсредоточена молитва и очакване, че в умовете им никога не възниква съмнение относно приемането на Св. Дух. Те са сигурни, че феноменът, който преживяват, е точно този, който е описан в *Деяния на св. апостоли*. Освен това самата психологическа атмосфера на движението често е толкова пристрастна и напрегната, че таенето на всякакво съмнение спрямо него се разглежда като хула срещу Св. Дух. От стотиците книги, които вече са се появили за движението, само няколко изразяват известно, макар и слабо съмнение относно духовната му стойност.

За да получим по-добра представа за отличителните характеристики на "харизматичното възраждане", нека изследваме някои от свидетелствата и практиките на участниците в него, оценявайки ги според нормите на св. Православие. Тези свидетелства освен няколко определени изключения, са взети от апологетични книги, чиито автори са благосклонниюкъм движението или от списания, публикуващи само материали, които подкрепят позицията му. По-нататък ще употребяваме в минимална степен петдесетнически извори, като ще се ограничим главно до свидетелствата на протестантските, римокатолическите и православните участници в съвременото "харизматичню възраждане".

2. "Икуменическият" дух на "харизматичното възраждане"

Преди да цитираме съответните свидетелства, трябва да отбележим характерния признак, лежащ в основата на движението, който рядко се споменава от харизматичните автори. Това е удивителната многобройност и разнообразност на петдесетническите секти, всяка със своите доктринални особености, а много от тях нямат никакви братски отношения с останалите. Известни са различни "Асамблеи на Бога", "Божии църкви", "Петдесетнически" и "Светиински" общности, групи на "Пълното Евангелие" и т. н., като повечето също се подразделят на по-малки секти. Първото, което човек би казал за "духа", вдъхновяващ подобна анархия, е че той със сигурност на е дух на единство и е в пълен контраст с духа на апостолската Църква от I в., връщане към която проповядва това движение. Въпреки това сред деноминациите

участващи в "харизматичното възраждане" през последното десетилетие се говори много за "единството", което "духът" внушава. Но какво единство е това? Истинското единство на Църквата, което православните християни от първото и от двадесетото столетие познават еднакво добре, или псевдоединството на икуменическото движение, което отрича самото съществуване на Христовата Църква?

На този въпрос напълно недвусмислено отговаря може би водещият "пророк" на петдесетничеството през XX в. - Дейвид дю Плеси. Последните 20 год. той активно разпространява вестта за "кръщението на Св. Дух" сред деноминациите, участващи в Световния съвет на църквите, по поръка на един "глас", който му наредил да върши това през 1951 год. "Петдесетническото възраждане в църквите набира сила и скорост. Най-забележителното е, че това възраждане се открива в така наречените либерални общности, много по-рядко се среща в евангелските и съвсем не е засегнало протестантите фундаменталисти. Последните са най-явните врагове на нашето славно възраждане, защото то се наблюдава в петдесетническото движение и защото именно в модернистките движения на Световния съвет ние намираме най-мощните проявления на Духа" (Du Plessis, p. 28).[41] В Римокатолическата църква "харизматичното възраждане" също възниква именно в "либералните" кръгове и един от неговите резултати е, че вдъхновява още повече техния икуменизъм и литургичните

41 В тази глава цитатите са снабдени с посочка само за автора и номера на страницата; пълни библиографски сведения са приведени в края на главата.

им експерименти ("китарни меси" и др. подобни). В същото време римокатолиците традиционалисти са настроени против това движение също както протестантите фундаменталисти. Без съмнение ориентацията на "харизматичното възраждане" е икуменическа. "Харизматическият" лутерански пастор Кларенс Финсаас пише: "Мнозина са учудени, че Св. Дух може да действа също и в различните традиции на историческата Църква... независимо от това дали църковното учение се основава на калвинизма или арминианизма. Това няма значение и така се доказва, че Бог е над нашите вярвания и че нито едно вероизповедание не притежава монопол върху Него" (Christenson, p. 99). Един епископален пастор, говорейки за "харизматичното възраждане", отбелязва, че "в икуменически план то води до забележително възсъединяване на християни от различни традиции, предимно на местно църковно ниво" (Harper, p. 17). Калифорнийското "харизматично" периодично издание *Междуцърковно обновление (Inter-Church Renewal)* изобилства с примери за "единство" като този например: "Тъмнината на вековете е разпръсната и ето че римокатолическа монахиня и протестант могат да се обичат един друг с невиждана, нова по характер любов", което доказва, че "старите деноминационни бариери се разпадат. Повърхностните доктринални различия се отхвърлят в страни, за да могат вярващите да достигнат до единството на Св. Дух." Православният свещеник отец Евсевий Стефану вярва, че "това изливане на Св. Дух преодолява границите на деноминациите... Божият Дух действа... както вътре, така и извън Православната църква" (*Logos*, Jan., 1972, p. 12).

Тук православният християнин, който внимателно "изпитва

духовете", се оказва на позната, засята с обичайните икуменически клишета почва. Трябва да отбележим, преди всичко, че това ново "изливане на Св. Дух" също както и самото икуменическо движение възникват *извън Православната църква*. Няколкото православни енории, които го възприемат сега явно следват една временна мода, зародила се извън границите на Христовата Църква.

Но на какво могат да научат православните християни тези, които са извън Църквата на Христа? Разбира се (нито един съвестен православен човек няма да отрече), православните християни понякога могат да бъдат засрамени от ревността и усърдието на някои римокатолици или протестанти за ходене на църква, мисионерска дейност, обща молитва, четене на Св. Писание и пр. Ревностните неправославни вярващи могат да засрамят православните, въпреки грешките в своите вярвания, когато полагат повече усилия да угодят на Бога, отколкото много православни на които е дадена цялата пълнота на апостолското християнство. Православните ще постъпят добре, ако се поучат от тях и се събудят, за да открият духовните богатства в своята собствена Църква, които пропускат да забележат заради духовната си леност или лоши навици. Всичко това се отнася към *човешката* страна на вярата, към човешките усилия, които се прилагат в религиозните дейности независимо от това дали вярването е правилно, или погрешно.

"Харизматичното" движение обаче претендира за непосредствена връзка с *Бога*, за това, че е открило начин за приемане на *Св. Дух* и за изливането на Божията благодат. Но нали Господ Иисус Христос е основал именно *Църквата* като средство за

изпращане на благодатта към хората? Трябва ли да повярваме, че съществува някакво "ново откровение", което в наши дни ще замени Църквата, уж способно да предава благодатта извън нея? Да приемем ли, че благодатта се дава на всяка група вярващи по някакъв начин в Христа, без тези хора да знаят или да са пристъпвали към основаните от Него тайнства и без да имат връзка с апостолите и техните приемници, на които Той е заповядал да извършват тайнствата? Не: също толкова сигурно е днес, както е било и през I в., че *дарovете на Св. Дух не се разкриват в тези, извън Църквата.* Великият православен отец на XIX в. епископ Теофан Затворник пише, че дарът на Св. Дух се дава "изключително чрез тайнството Миропомазване, което е било установено от апостолите вместо ръкополагането (форма на тайнството известна ни от *Деянията на св. апостоли*)". "Всички ние - които сме били кръстени и миропомазани - имаме дара на Св. Дух... макар Той да не действа във всеки от нас." Православната църква дава въз-можност да направим този дар действен и "не съществува друг начин"... "Без тайнството на Миропомазването, както по-рано без възлагането на ръце от апостолите, Св. Дух не идва и никога няма да дойде".[42]

---

42 Bishop Theophan the Recluse, *What is the Spiritual Life*, Jordanville, N. Y., 1962, p. 247-8 (на руски език). Отец Евсевий Стефану (*Logos*, Jan., 1972, с. 13) се опитва да оправдае сегашното "приемане на Св. Дух" извън Църквата, цитирайки разказа за дома на стотника Корнилий (Деян. гл.10), който получил Св. Дух *преди* кръщението. Но различието между двата случая е принципно: получаването на Св. Дух от Корнилий и неговото семейство е било

С други думи, ориентацията на "харизматичното възраждане" може да се определи като форма на един нов и по-малко повърхностен - "духовен" икуменизъм: всеки християнин се "обновява" в своята собствена традиция и в същото време по странен начин се обединява (тъй като изпитва *същото преживяване*) с други също "обновени" в техните собствени, съдържащи различни нива на ереси и неблагочестие, традиции! Този релативизъм води също до допускането на съвършено нови религиозни практики, като в случая, когато православен свещеник разрешава на мирянин да "положи ръце" върху него него пред царските двери (*Logos*, Apr., 1972, с. 4). И като логичен завършек на всичко това идва свръхикуменическата представа на водещия петдесетнически "пророк", според когото мнозина петдесетници "са започнали да визуализират възможността движението да стане Църква Христова в края на времената. Но за последните десет години ситуацията напълно се е променила. Много от моите братя са уверени, че Господ Иисус Христос, главата на Църквата, ще излее Своя Дух над всяка плът и че историческите църкви ще бъдат възродени или обновени, за да бъдат накрая в това обновление обединени от Св. Дух" (Du Plessis, p. 33). Ясно е, че в "харизматичното възраждане" няма място за тези, които вярват, че Православната църква е Църквата Христова. Не е чудно, че според признанията на някои православни петдесетници, в началото те "изпитвали съмнения в православ-

---

свидетелство за това, че те трябва да се присъединят към Църквата посредством кръщение, докато съвременните петдесетници чрез *своя* опит само утвърждават заблудата, че Църквата Христова не спасява никого.

ността" на това движение (*Logos*, Apr., 1972, p. 9).

Но нека сега погледнем отвъд икуменическите теории и практики на петдесетничеството към това, което наистина вдъхновява и дава сили на "харизматичното възраждане": реалното проявление на *силата* на "духа".

3."Говорене на езици"

Ако внимателно се запознаем с написаното за "харизматичното възраждане", ще видим, че това движение твърде много напомня сектантските движения от миналото. Характерното за тях е основаването им предимно и дори изцяло на произволни части от вероучението или обреда. Единственото отличие е в това, че сега ударението се поставя на един фрагмент, който никой от сектантите в миналото не е издигал като централен: говоренето на езици.

Съгласно учението на много петдесетнически секти "кръщението на вярващите в Св. Дух се засвидетелства от първоначалния физически знак на говорене с други езици" (Sherrill, p. 79). Това не е само *първият* знак за встъпване в петдесетническа секта или подобна ориентация. Съгласно най-изявените им авторитети тази практика трябва да продължи, в противен случай "духът" може да бъде загубен. Дейвид Дю Плеси пише: "Практиката на молене с езици трябва да продължи и да се усилва в живота на кръстените в Духа, иначе те могат да открият, че проявленията на Духа са станали редки или съвсем са спрели" (Du Plessis, p. 89). Мнозина свидетелстват, както прави това и един протестант, че езиците "са станали съществен съпровод на молитвения живот" (Lillie, p. 50).

По този въпрос в една римо-римокатолическа книга по-предлазливо е казано, че от "даровете на Св. Дух" езиците "често, макар и невинаги, се получават първи. За мнозина това е един праг, през който човек влиза в царството на даровете и плодовете на Св. Дух" (Ranaghan, p. 19).

Тук вече може да се забележи прекаленото изтъкване, което разбира се липсва в Новия Завет. В него говоренето на езици безспорно има второстепенно значение и служи като знак за слизането на Св. Дух в Деня Петдесетница (Деян. 2 гл.) и в други два случая (Деян. 10 и 19 гл.). След първи или може би втори век подобно явление не е документирано в нито един православен извор. Няма свидетелства такъв дар да се е проявявал дори сред великите отци от Египетската пустиня, които били толкова изпълнени с Духа Божи, че извършвали редица удивителни чудеса, включително възкресяване на мъртви. Православното отношение към истинското говорене на езици може да бъде обощено в думите на блажени Августин (Омилия по Иоан VI,10): "В най-ранните времена *Св. Дух се е изливал над онези, които вярвали и те говорели с езици,* които не са изучавали, *тъй като Духът влагал думите им*. Това било знамение, приспособено към времето. Подходящо било свидетелството за Св. Дух да се изрази на различни езици за да покаже, че Евангелието ще се проповядва на всички народи по цялата земя. Това се е случило, за да се даде знак и после е отминало." И сякаш в отговор на съвременните петдесетници, които по сранен начин придават на това явление особено значение, Августин продължава: "Да очакваме ли сега, че тези, над които се възложат ръце, ще говорят на езици? Или когато

възложим ръце върху тези деца чакаме ли да видим дали те ще говорят с езици? И когато видим, че не говорят с езици, ще бъде ли някой от вас толкова лош по сърце, че да каже: 'Тези не са получили Св. Дух'?"

За да оправдаят използването на езици, съвременните петдесетници цитират преди всичко Първото послание на св. апостол Павел до Коринтяните (12-14 гл.). Но св. апостол Павел пише този пасаж именно защото "езици" са станали извор на безредие в коринтската църква и макар, че не ги забранява, той категорично омаловажава тяхната значимост. Ето защо написаното от ап. Павел е далеч от насърчаване на каквото и да е съвременно възраждане на "дара за езици". Напротив, той не го препоръчва, особено след като е ясно (както признават самите петдесетници), че освен Св. Дух има и *други* извори за говорене на езици! Като православни християни ние вече знаем, че говоренето на езици като истински *дар на Св. Дух* не може да се появи сред тези, които са извън Христовата Църква. Нека обаче разгледаме по-отблизо този съвременен феномен, за да разберем дали той не притежава характеристики, които биха могли да разкрият неговия произход?

Ако преувеличената от съвременните петдесетници важност на "езиците" вече е предизвикала у нас подозрение, то запознаването с обстоятелствата, при които се проявяват "езиците", би трябвало да окончателно да ни отвори очите.

За разлика от истинските дарове на Св. Дух, които се дават свободно и спонтанно, без човешка намеса, съвременното говорене на езици може да бъде причинено напълно предсказуемо с помощта на редовно прилагана техника. Тя представлява съсредо-

точена групова "молитва" в съпровод на протестантски химни, които имат силата на психологическо внушение ("Той идва! Той идва!"). "Молитвата" достига кулминационната си точка във "възлагането на ръце" и понякога включва такива чисто физически техники като многократно повтаряне на дадена фраза (Koch, с. 24) или просто издаване на звуци с уста.

По повод говоренето на езици един човек признава, че както много други "в усилието си да започне молитвата на езици често издава с уста безсмислени срички" (Sherrill, с. 127). Подобни усилия съвсем не се оспорват и дори биват насърчавани от петдесетниците. "Издаването на звуци с уста не е 'говорене на езици', но то може да бъде един честен акт на вяра, който Св. Дух ще възнагради, като даде на този човек силата да говори на друг език" (Harper, с. 11). Друг протестантски пастор казва: "Първоначалната преграда за говоренето на езици, струва ми се, е просто осъзнаването, че *ти* трябва 'да проговориш веднага'... Първите срички и думи могат да звучат странно за твоя слух. Те могат да бъдат придружени от заекване и да са неразбираеми. Може да решите, че просто си измисляте. Но когато *продължите да говорите с вяра*... Духът ще оформи за вас език на молитва и похвала" (Christenson, с. 130). Един иезуитски "богослов" разказва как прилага на практика този съвет: "След закуска почувствах почти физическо притегляне към параклиса, където сядах за молитва. Следвайки описанието на Джим за неговото собствено приемане на дара за езици, аз започнах да си казвам тихо 'ла, ла, ла, ла'. За мое огромно очудване последва бързо движение на езика и устните, съпроводено от силно чувство за вътрешна молитва"

(Gelpi, с. 1).

Възможно ли е някой сериозен православен християнин да обърка тези опасни психични игри с *дарбите на Св. Дух!* Тук просто няма нищо християнско, нищо духовно. Това е сферата, по-скоро на психическите механизми, които могат да бъдат приведени в действие чрез способите на определени психологически или физически техники и "говоренето на езици", изглежда, заема ключова роля като един вид "спусък" в тази сфера. Във всеки случай това със сигурност няма нищо общо с *духовния* дар, засвидетелстван в Новия Завет. Много по-близко до *харизматичното* "говорене на езици" е "говоренето", практикувано в примитивните религии, където шаманите или знахарите използват съответна техника за изпадане в транс и след това изпращат или получават послание от "бога" на език, който не са изучавали[43]. В следващите страници ние ще се срещнем с такива странни "харизматични" преживявания, че сравнението с шаманизма няма да изглежда никак пресилено, особено ако вземем предвид, че примитивният шаманизъм не е нищо друго освен частен израз на един "религиозен" феномен, който съвсем не е чужд на съвременния Запад. Този феномен, който всъщност играе знаменателна роля в живота на някои съвремени "християни", е *медиумизмът*.

4."Християнският" медиумизъм

Немският лутерански пастор д-р Курт Кох е автор на едно

43 Вж. Burdick, p. 66-67.

прецизно и обективно изследване на "говоренето на езици" (*Борбата на езиците*). След като изследвал стотици примери на този "дар" от последните няколко години, той стигнал до заключението въз основа на Св. Писание, че само четири случая *могат* да бъдат оприличени на описания в Деянията на св. апостоли дар, но дори и за тях не бил сигурен. Православният християнин, който се опира на цялата светоотеческа традиция в Христовата Църква би бил по-строг в своята присъда. Освен няколкото възможни положителни примера обаче д-р Кох открива редица случаи на несъмнено демонично обсебване - "говоренето на езици" всъщност е един присъщ на обладаните от зъл дух "дар". Но ние откриваме ключа към цялото движение във финалните изводи на д-р Кох. Той заключава, че движението на "езиците" изобщо не може да се нарече "възраждане". В основата му е не покаянието или признаването на греха, а търсенето на сила и преживявания. Феноменът на езиците не е описаният в *Деяния на св. апостоли* дар, нито е (в повечето случаи) действително демонично обсебване. "Все повече и повече става ясно, че вероятно над 95% от цялото движение на езиците е *медиумично* по характер" (Koch, с. 35).

Какво е "медиумът"? Това е човек с известна психическа сензитивност, която му дава възможнаст да бъде проводник или средство за проявата на невидими сили или същества. При това, както подчертава оптинският старец Амвросий[44], там, където са замесени реално осезаеми същества, почти винаги става дума за

44 Быков В. П., *Тихие приюты*, М., 1913, с. 168-170.

паднали духове, а не за "духове на починали", както си въобразяват спиритистите. Почти всички нехристиянски религии използват широко медиумични способности, като ясновидство, хипноза, "чудесно изцерение", появяване и изчезване на предмети, както и преместване на предмети от едно място на друго и т.н.

Трябва да се отбележи, че подобни дарове са владели също и православни светци, но има огромна разлика между истинския християнски дар и неговата медиумична имитация. Истинският християнски дар на лечение например се дава от Бога директно в отговор на усърдна молитва и особено при молитва на човек, който е особено угоден на Бога, праведник или светец (Иаков 5:16), и също чрез докосване с вяра до предмети, осветени от Бога (осветена вода, мощи на светци и др.; вж Деян. 19:12; 2 Цар. 13:21). Но медиумичното лечителство като всеки друг медиумичен дар се извършва чрез способите на определена техника и психично състояние, които могат да се развият и прилагат в употреба чрез практика и които нямат каквато и да било връзка нито със светостта, нито с дейността на Бога. Медиумичната способност може да бъде придобита по наследство или да бъде възприета при контакт с някой, който притежава този дар, или дори чрез четене на окултна литература.[45]

Много медиуми твърдят, че техните сили изобщо не са свръхестествени, а са част от природата, за която се знае твърде малко. До известна степен това е истина; но също така е вярно, че

45 Вж. Kurt Koch, *Occult Bondage and Deliverance*, Kregel Publications, Grand Rapids, Mich., 1970, p. 168-170.

сферата, от която идват тези дарове, е сфера на падналите духове. Последните не се колебаят да използват възможността, предоставена им от навлизащите в тази област хора, за да ги въвлекат в своите мрежи и дарявайки ги със своите демонични сили и прояви, да разрушат душите им. Каквото и да е обяснението на различните медиумични явления, Бог в Своето Откровение към човечеството строго забранява всякакъв контакт с тази окултна сфера: *не бива да се намира у тебе... предсказвач, гадател, вражач, магьосник, омайник, ни който извиква духове, ни вълшебник, нито който пита мъртви; защото всеки, който върши това, е гнусен пред Господа* (Втор. 18:10-12; вж. също Левит 20:6).

На практика е невъзможно да се съчетае медиумизмът с истинското християнство. Желанието за медиумично преживяване е несъвместимо с основния християнския стремеж за спасение на душата. Разбира се, не може да се каже, че няма "християни", въвлечени в медиумизма, често несъзнателно (както ще видим), но можем да кажем, че те не са истински християни, че тяхното християнство е само едно "ново християнство", такова, за каквото говори Николай Бердяев и което ще бъде дискутирано отново по-долу. Дори от своята протестантска изходна позиция д-р Кох прави една сериозна забележка, като отбелязва: "*Религиозният* живот на човека не се накърнява от окултизма или спиритизма. Спиритизмът до голяма степен е 'религиозно' движение. Дяволът не отнема нашата 'религиозност'... [Но] има огромна разлика между това да бъдеш религиозен и да бъдеш роден отново чрез Духа

Божий. За съжаление в нашите християнски деноминации има повече 'религиозни' хора, отколкото истински християни".[46]

Най-добре познатата форма на медиумизъм в съвременния Запад е спиритическият сеанс, където контакт се осъществява с определени сили, предизвикващи видими резултати, като почуквания, гласове, автоматично писане или говорене на непознати езици, преместване на обекти и появяване на ръце и "човешки" фигури, които понякога могат да бъдат фотографирани. Тези резултати се предизвикват с помощта на определени положения на тялото и техники от стана на присъстващите. Ще се спрем на тях, цитирайки един от стандартните наръчници по въпроса.[47]

1.*Пасивност*: "Активността на духа е зависима от степента на пасивност или покорство, които той намира в екстрасенса или медиума". "Медиумизмът... посредством усърдни занимания може да бъде овладян от всеки, който съзнателно предостави тялото си, своята свободна воля, своите сетивни и интелектуални спо-собности на един проникващ в него и ръководещ го дух".

2.*Солидарност във вярата:* Всички присъстващи трябва

---

46 Kurt Koch, *Between Christ and Satan*, Kregel Publications, 1962, p. 124. Тази книга и книгата на д-р Кох *Occult Bondage* убедително потвърждават, базирано на 20-вековния опит на християнството, че фактически всички прояви на медиумизъм, магия, чародейство и т.н. са описани в Св. Писание и православните жития на светиите и че извор на всички е дяволът. Само по няколко въпроса православният читател трябва да коригира интерпретацията на д-р Кох.

47 Simon A. Blackmore, S. J., *Spiritism Facts and Frauds*, Benziger Bros., New York, 1924: Chapter IV, "Mediums", pp. 89-105 *passim*.

"мислено да симпатизират на медиума, за да го поддържат". Спиритичните явления се улесняват при определено съчувствие, което следва от хармонията на идеите, възгледите и чувствата, съществуващи между участниците и медиума. Когато в членовете на 'кръга' липсват симпатия, хармония и пасивността на волята, сеансът излиза несполучлив. Също така "голямо значение има броят на участниците. Ако са повече, резултатът се постига по-трудно, защото те забавят или пречат на толкова необходимата за успеха хармония".

3. *Магнетичен кръг:* Всички присъстващи "се хващат за ръце, образувайки по този начин т. нар. магнетичен кръг. Чрез тази затворена верига всеки участник влива своята част от енер-гията, която сумарно се получава от медиума". "Магнетичният кръг" обаче е необходим само на по-слабо развитите медиуми. Г-жа Блаватска, основателката на съвременната "теософия", която сама е била медиум, се присмивала на недодяланите техники на спиритизма след срещите си с много по-силни медиуми на Изток (в тази категория влиза и факирът, описан в трета глава).

4. Атмосфера: "Необходимата спиритическа атмосфера се създава чрез прилагането на изкуствени методи, като пеене на химни, слушане на тиха музика и дори, молитва."

Със сигурност може да се каже, че спиритичекият сеанс е една груба форма на медиумизма. Това е причината техниките му да бъдат явни и да се стига до ефективни резултати само в редки случаи. Има и по-фини форми, някои от които се разпространяват под името "християнски". За да разбере това, човек има нужда само от един поглед към техниките на "целителя с вяра" Орал

Робъртс (който, преди да се присъедини към Методистката църква, е бил пастор в сектата "Свята Петдесетница"). Робъртс извършва "чудесни" изцеления с помощта на "магнетичен кръг", съставен от хора, притежаващи нужната солидарност, пасивност и хармония на "вярата". Всички те полагат ръце върху телевизора, докато той е на екрана; изцеленията могат да бъдат осъществени дори чрез изливане на чаша вода, стояла върху телевизора по време на сеанса и по този начин абсорбирала действащия поток от медиумични сили. Но подобни изцеления, както и тези, предизвиквани от спиритизма и магията, могат да имат тежки психологически последици, а да не говорим за духовните разстройства.[48]

В тази област човек трябва да бъде много внимателен, защото дяволът постоянно имитира делата на Бога и много хора с медиумични способности продължават да мислят, че са християни и че даровете им идват от Св. Дух. Но можем ли да кажем, че "харизматичното възраждане" всъщност е, както казват някои, форма на медиумизма?

Когато към "харизматичното възраждане" приложим обичайните тестове, ще останем поразени преди всичко от факта, че необходимите условия за спиритическия сеанс, описани по-горе, неизменно присъстват при "харизматичните" молитвени събрания. В същото време *нито една* от тези характеристики не може да се забележи под същата форма или степен в истинското християнско богослужение на Православната църква.

1.*Пасивността* на спиритическия сеанс съответства на това,

48 За Орал Робъртс вж. Kurt Koch, *Occult Bondage*, сс. 52-55.

което "харизматичните" писатели наричат "един вид *отпускане*... което е нещо повече от обикновено подчиняване на съзнанието чрез волеви акт; става дума за огромната скрита област на човешкия несъзнателен живот... Това означава да предоставиш цялото си същество - тялото, разума и дори езика си - в *пълно владение* на Духа Божий... При такива хора бариерите са свалени и Бог могъщо низхожда и пронизва цялото им същество" (Williams, pp. 62-63; курсив в оригинала). Подобен "духовен" начин на мислене е чужд на християнството. Това по-скоро е начинът на мислене при Дзен будизма, "източния" мистицизъм, хипнозата и спиритизма. Такава преувеличена пасивност е абсолютно несвойствена на православната духовност и представлява само открита покана към измамните духове да действат. Един благосклонен наблюдател отбелязва, че на петдесетническите събрания хората, които говорят на езици или ги тълкуват, "изглеждат изцяло изпаднали в транс" (Sherrill, с. 87). Тази пасивност дотолкова е завладяла някои "харизматични" общности, че те напълно са се отказали от църковната организация и от всякакъв ред в богослужението, като вършат всичко така, както "духът" им заповяда.

2. Съществува известна *солидарност във вярата*, но за разлика от единодушната вяра и надежда за спасение на християните, тук виждаме особено единодушие в желанието и очакването на "харизматичния" *феномен*. Това се отнася до всички "харизматични" молитвени събрания. Но за преживяването на "кръщение със Св. Дух" е необходима много по-силно изразена солидарност. Обикновено то се извършва в отделна малка стая, в присъствието само на неколцина, вече запознати с този опит. Присъствието дори

на един човек, който има отрицателно отношение към предстоящото, често е достатъчна причина "кръщението" да не се състои (както съмненията и молитвата на православния свещеник в описания по-горе случай са били достатъчни, за да прекъснат внушителната илюзия, предизвикана от цейлонския факир).

3. Спиритическият *магнетичен кръг* съответства на петдесетническото "възлагане на ръце", което винаги се извършва от онези, които сами вече са преживели "кръщението" с говорене на езици и които служат по думите на самите петдесетници като "*канали* на Св. Дух" (Williams, c. 64). Това определение се използва и от спиритистите по отношение на медиумите.

4. "Харизматичната", както и спиритическата *атмосфера* се създават с помощта на химни, молитви, а често и с ръкопляскане. Всички тези средства предизвикват "ефект на усилващо се вълнение и опиянение" (Sherrill, c. 23).

Разбира се, някой може да възрази, че всички тези сходства между медиумизма и петдесетничеството са само съвпадение. И наистина, за да докажем, че "харизматичното възраждане" действително е медиумично явление, нека определим характера на "духа", който комуникира чрез петдесетническите "канали". Множеството свидетелства на хората, които са изпитали неговото въздействие и които вярват, че това е Св. Дух, ясно разкриват неговата истинска природа. Ето някои от тези свидетелства: "Групата се приближи по-близо до мен. С телата си присъстващите сякаш оформиха фуния, която обхващаше потока на пулсиращия в стаята Дух. Аз стоях в центъра на тази фуния и Духът се вливаше в мен" (Sherrill, p. 122). "Когато човек влиза в стая, в която се

провеждат" молитвени събрания на римокатолици петдесетници, той "може да бъде повален на земята от силното усещане за Божието присъствие" (Ranaghan, c. 79). (Нека читателят сравни това свидетелство с описанието на "вибриращата" атмосфера при някои езически и индуистки обреди; вж по-горе глава II.) Ето какво разказва друг човек за своя "кръщелен" опит: "Започнах да чувствам, че Господ е в стаята и че се доближава до мен. Не можех да Го видя, но усещах как нещо ме притиска назад и сякаш плавно се носех към пода..." (*Logos Journal*, November - December 1971, p. 47). По-нататък при разглеждането на физическите елементи, съпровождащи "харизматичните" преживявания, ще бъдат посочени и други подобни свидетелства. Този "пулсиращ", "чувстващ се" и "притискащ" дух, който се "приближава" и "излива", изглежда, че потвърждава медиумичния характер на "харизматичното" движение. Във всеки случай е ясно, че действията на Св. Дух никога не биха могли да бъдат описани по подобен начин!

Нека сега припомним една странна характеристика на "харизматичното" говорене на езици, за която вече стана дума, а именно, че говоренето на езици се разглежда не само като начален и еднократен признак за "кръщение със Св. Дух". Напротив, предполага се, че говоренето на езици трябва да продължи (както насаме, така и публично) и да се превърне в "съществен съпровождащ елемент" на религиозния живот. В противен случай "даровете на Духа" могат да бъдат загубени. Ето какво казва един презвитериански автор "харизматик" за специфичната функция на тази практика при "подготовката" на "харизматичните" събрания: "Често се случва... няколко души да прекарват времето преди

началото на събранието, молейки се в Духа [т. е. на езици]. По този начин неимоверно нараства чувството им за Божието присъствие и сила, което след това се предава на събранието". По-нататък авторът продължава така: "Ние разбираме, че тихата молитва в Духа по време на събранието помага да се поддържа чувството за Божието присъствие..." защото ", след като човек свикне да се моли на езици гласно... скоро той придобива способността да предава волята на Духа посредством дишането, гласните струни и езика. Така молитвата става по-дълбока и съкровена" (Williams, p. 31). Нека припомним също, че говоренето на езици може да бъде провокирано от такива изкуствени средства като "издаване на звуци с уста". Следователно можем да направим неизбежното заключение, че "харизматичното" говорене на езици изобщо не е "дар", а *техника*. Самата тя се овладява чрез други техники и на свой ред осигурява още "дарове на Духа", *ако човек продължава да я практикува и развива*. Не е ли това ключът към разгадаването на главното действително постижение на съвременното петдесетническо движение, а именно, че то е *открило някаква нова медиумична техника, даваща възможност за достигане и запазване на психическо състояние, при което чудесните "дарове" стават лесно достъпни*? Ако това е така, то "хариз-матичното" определение за "възлагането на ръце" като "просто служение на едно или повече лица за проводници на Св. Дух, към други лица, все още не благословени", при което "е важно служещите сами да са изпитали действието на Св. Дух" (Williams, p. 64) точно описва *предаването на медиумичния дар от тези, които вече го притежават, т.е. сами са медиуми*. По този начин

"кръщението със Св. Дух" става *медиумично посвещение*.

И наистина, ако "харизматичното възраждане" е всъщност медиумично движение, тогава неясните при разглеждането му като *християнско* движение, се изясняват. "Харизматичното възраждане" е възникнало в Америка, която петдесет години преди това е родила спиритизма при идентична психологическа обстановка - мъртъв, рационализиран протестантизъм, внезапно завладян от действително преживяване на невидима "сила", която не може да бъде обяснена рационално или научно. Движението се е разпространило най-успешно в онези страни, които вече са притежавали солидната предистория на спиритизма или медиумизма - преди всичко в Америка и Англия, а след това в Бразилия, Япония, Филипините и черна Африка. За повече от 1600 години след времето на св. апостол Павел едва ли може да се открие пример за "говорене на езици" в какъвто и да е, макар и номинално християнски контекст. Дори и да се намери, той се оказва изолирано и краткотрайно, истерично явление. Такова е било положението до появата през XX в. на петдесетническото движение. Това се потвърждава и от учените, занимаващи се с историята на религиозния "ентусиазъм".[49] Освен това подобен "дар" са притежавали редица шамани и знахари от примитивните религии, а също така съвременните медиуми спиритисти и бесноватите. "Пророчествата" и "тълкуванията", които могат да се чуят на "харизматичните"

---

49 Вж. Ronald A. Knox, *Enthusiasm, A Chapter in the History of Religion*, Oxford (Galaxy Book), 1961, pp. 550 - 551.

събрания, както ще видим, са странно мъгляви и стереотипни по отношение начина на изразяване и не носят специфичното християнско или пророческо съдържание. Учението се подчинява на практиката и както "харизматичните" ентусиасти често повтарят, девиз на двете движения може да бъде: "*Това действа.*" Ето същия капан, в който индуизмът, както видяхме по-горе, улавя своите жертви. Едва ли може да има някакво съмнение, че "харизматичното възраждане", доколкото може да се съди по явленията, свързани с него, повече си прилича със спиритизма и общо казано с всяка нехристиянска религия, отколкото с православното християнство. И ние ще приведем още много примери, доказващи правотата на това твърдение.

Досега с изключение изявленията на д-р Кох, ние цитирахме свидетелства, направени само от поклонници на "харизматичното възраждане" относно това как те разбират действията на Св. Дух. Нека представим и свидетелствата на няколко души, които са напуснали или въобще са отказали да се присъединят към "харизматичното" движение, след като са осъзнали, че "духът", който го оживява, *не* е Св. Дух.

1. "Един млад човек от Лийсистър (Англия) разказа следното: Той и негов приятел от няколко години били вярващи. Веднъж се случило така, че ги поканили да посетят събрание на група, практикуваща говоренето на езици. Атмосферата на срещата ги завладяла и скоро те започнали да се молят за получаване на нова благодат и за кръщение със Св. Дух. След напрегната молитва и двамата почувствали, че ги облива някаква топлина и че са обхванати от силно вълнение. В продължение на няколко седмици

те се отдали на новото опиняващо преживяване, но постепенно тези чувства стихнали.

Човекът, който ми разказа това, призна, че тогава изобщо бил загубил всякакво желание да чете Библията и да се моли. Но той анализирал своя опит в светлината на Св. Писание и разбрал, че преживяното не е от Бога. Покаял се и го отхвърлил... А неговият приятел напротив продължил заниманията с 'езиците' и това го погубило. Днес той дори не обсъжда въпроса за това как трябва да живее като християнин" (Koch, с. 28).

2. Ето какво разказват двама протестантски пастори, посетили "харизматично" молитвено събрание в презвитерианската църква на Холивуд: "Двамата предварително се уговорихме щом първият човек започне да говори на езици да се молим приблизително така: 'Господи, ако този дар е от Теб, благослови този брат, но ако не е от Теб, тогава го възпри и нека никой друг не се моли на езици в наше присъствие...' Един млад човек откри събранието с кратко хваление, след което всеки можеше да се моли. Някаква жена започна да се моли свободно на друг език, като говореше без всякакво заекване или колебание. Тълкуване на думите`и не бе дадено. Преподобният Б. и аз започнахме тихо да се молим, така както се бяхме разбрали по-рано. Какво се случи след това? Никой друг не проговори на езици, въпреки че на тези срещи обикновено всички освен ръководителя се молят на непознати езици" (Koch, с. 15).

Забележете, че този феномен не се проявява при отсъствие на медиумичната солидарност във вярата.

3. "В Сан Диего (Калифорния) една жена дойде при мен за

съвет. Тя ми разказа за едно кошмарно преживяване, което имала по време на съвместната си мисионерска работа с един привърженик на говоренето на езици. Посещавала 'харизматичните' събрания, на които я убеждавали в необходимостта от дара на езиците. Веднъж позволила върху нея да възложат ръце, за да получи кръщение със Св. Дух. Когато това станало, жената изгубила съзнание. След като се съвзела, тя усетила, че лежи на пода и че устата `и се отваря и затваря автоматично, без да изговаря думи. Ужасно се изплашила, а стоящите около нея последователи на познатия `и евангелист възклицавали: 'О, сестро, вие наистина прекрасно говорите на езици. Вече получихте Св. Дух'. Но жертвата на това така наречено кръщение със Св. Дух се излекувала. Тя никога повече не се върнала при говорещите на езици. Когато жената дойде при мен за съвет, все още страдаше от лошите последствия на това 'духовно кръщение'" (Koch, с. 26).

4. Ето какво разказва една православна християнска от Калифорния за своята среща с "изпълнен от духа" пастор, който споделял разбиранията на водещите римокатолически, протестантски и петдесетнически представители на "харизматичното възраждане": "В продължение на пет часа той говореше на езици и пробваше всевъзможни хитрини (психологически, хипнотични и "възлагане на ръце"), за да накара присъстващите да получат "кръщение със Св. Дух". Сцената беше наистина ужасна. Когато положи ръце върху главата на една наша приятелка, тя започна да издава гърлени звуци, да стене, да плаче и да крещи. Той явно остана доволен от това и ни каза, че тя страда за другите и ходатайства за тях. Когато 'възложи ръце' върху моята глава, аз

имах предчувствие, че ще се случи нещо наистина зло. Неговите 'езици' се редуваха и с английски фрази: "ти имаш дар на пророчество, чувствам го"; "само отвори устните си и той ще се излее"; "ти пречиш на Св. Дух". Слава Богу, че не отворих уста, но бях сигурна, че ако бях проговорила, някой друг щеше да "изтълкува" казаното" (В лична беседа).

5. Читателите на списание *Православно слово* навярно ще си спомнят описанието на "молитвеното бдение", организирано от Сирийската Антиохийска архиепископия, по време на конгреса `и, проведен в Чикаго през месец август, 1970 год. В една драматична и емоционална атмосфера младите хора започнали да "свидетелстват" как "духът" ги движи. Някои от присъстващите по-късно разказали, че атмосферата била "мрачна и зловеща", "задушаваща", "тъмна и зла". Само благодарение застъпничеството на св. Герман Аляскински, чиято икона се намирала в помещението, събранието било прекратено и атмосферата се разведрила (*The Orthodox Word*, 1970, no. 45, p. 196 - 199).

Известни са много други случаи, в които хората са губели интерес към молитвата, четенето на Св. Писание и към християнството като цяло. Един студент дори започнал да вярва, че "няма нужда повече от четене на Библията. Бог Отец Сам щял да му се яви и да говори с него" (Coch, p. 29).

Ние ще имаме повод да цитираме и свидетелствата на много хора, които не са открили нещо негативно или зло в своя "харизматичен" опит, и ще анализираме смисъла на техните свидетелства. Но без да правим окончателни изводи за *истинската* природа на "духа", който предизвиква "харизматичния" феномен,

въз основа на приведените свидетелства ние вече можем да се съгласим с доктор Кох: "Говоренето на език изразява едно състояние на делириум, чрез което демоничните сили се освобождават и демонстрират своите възможности" (Coch, p. 47). "Харизматичното" движение е определено "делириумично" в своето отдаване на един "дух", който не е Св. Дух. Самото то не демонично в смисъла (в който без съмнение са съвремените окултизъм и сатанизъм), но поради естеството си то е отворено за проявленията на явно демонични сили, което понякога е очевидно.

Много хора, който се участвали в "харизматическото възраждане", са чели тази книга. Мнозина след това са излезли от движението, осъзнавайки, че духът, който са почувствали в "харизматичните" феномени, *не е* Св. Дух. На участниците в "харизматичното" движение обаче, които сега четат тази книга, ние бихме искали да кажем: Вие можете да чувствате, че вашите усещания в "харизматичното" движение в голямата си част са били все пак нещо хубаво (дори ако понякога сте изпитвали съмнения относно това, което сте видели или почувствали); вие можете да се съмнявате, че в тях има нещо демонично. Като казваме, че "харизматичното" движение се базира на медиумизма, ние не възнамеряваме да отричаме всички ваши преживявания, свързани с участието ви в него. Ако сте стигнали до покаяние за своите грехове, до осъзнаването, че Господ Иисус Христос е Спасител на човечеството, до искрена любов към Бога и ближния - всичко това е наистина хубаво и няма да ви напусне с излизането от "харизматичното" движение. Но ако смятате, че вашият опит на "говорене на езици" или "пророчество" или каквото и да било друго

"свръхестествено", което сте почувствали, е от Бога - тогава тази книга е една покана към вас да откриете, че областта на истинския християнски духовен опит е много по-дълбока, отколкото досега сте смятали. Козните на дявола са много по-фини и неуловими, отколкото сте допускали. Способността на нашето паднало човешко естество да приема илюзията за истина и емоционалния конфорт за духовно преживяване е много по-голяма, отколкото сте могли да си представите. По-надолу в тази глава, ще се спрем на това в детайли.

Относно природата на съвременните "езици" не би могло да се даде прост отговор. Ние със сигурност знаем, че в петдесетничеството, точно както в спиритизма, двата елемента - заблудата и внушението играят немалка роля, особено ако се отчете и възможността за интензивно въздействие на атмосферата в харизматичната аудитория, която подпомага проявата на тези феномени. Така един от участниците в петдесетническото "Иисусово движение" (Jesus Movement) свидетелства за своето говорене на езици като за емоционален взрив: "Аз бърборех някакъв набор от думи." Друг един простодушно признава: "Когато за пръв път станах християнин, ми казаха: трябва да правиш това и това. Аз започнах да се моля, за да постигна необходимото, и накрая стигнах до там, че ги имитирах, за да си мислят, че и аз имам дара" (Ortega, p. 49). По този начин голяма част от предполагаемите "езици" се оказват фалшификат или в най-добрия случай резултат на внушение в емоционално състояние, близко до истерията. Документирани са обаче случаи на петдесетници, говорещи на неизучаван преди език (Sherrill, p. 90-95); известни са и много

свидетелства за това, че те могат леко, уверено и спокойно, без каквато и да било истерия да влязат в състояние "говорене на езици". Сходното явление "пеене на езици" безусловно носи в себе си свръхестествен характер. В този случай "духът" диктува не само думите, но и мелодията. Всички запяват едновременно, като общото впечатление е описвано като "едновременно страшно и изключително красиво" (Sherrill, p. 118), "невъобразимо, свръхчовешко" (Williams, p. 33). Затова очевидно психологическите или емоционални обяснения не са достатъчни, за да се обхване това съвременно явление. И ако то не е следствие от действието на Св. Дух - а това вече в най-висша степен е ясно, - то съвременото "говорене на езици", доколкото е свръхестествено, може да бъде обяснено само като дар от *някой друг дух*.

За да идентифицираме по-прецизно този "дух" и за да разберем още по-цялостно "харизматичното" движение, не само в неговите видими прояви, но и неговата "духовност", ние трябва да почерпим по-дълбоко от източниците на православната тра-диция. Преди всичко трябва да се спрем на едно от понятията в православната аскетическа традиция, за което вече стана дума в предишните глави (във връзка с властта, която индуизмът упражнява върху своите последователи). Това е понятието за *прелест* , или *духовна заблуда*.

5. Духовната заблуда

Концепцията за *прелест* е ключова в православната аскетическа традиция и е напълно непозната на протестантско-римокатолическия свят, който създаде "харизматичното" движение.

Този факт обяснява защо една толкова явна заблуда може до такава степен да завладее кръгове, номинално "християнски". С това се обяснява също и защо "пророк" като Николай Бердяев, който е православен по произход, отхвърля необходимостта от това понятие, след като в "новата ера на Св. Дух" "*повече няма да съществува аскетически мироглед*". Причината е очевидна: православният аскетически мироглед дава единственото средство, чрез което хората, получили Св. Дух в своето Кръщение и Миропомазване, могат действително да запазят общението със Св. Дух в своя живот. То учи как да различаваме и как да се предпазваме от духовната измама. "Новата духовност", за която мечтае Бердяев и която "харизматичното възраждане" всъщност практикува, има една изцяло различна основа и нейната измамност се вижда в светлината на православното аскетическо учение. Следователно за двете концепции няма място в една и съща духовна вселена. За да приеме "новата духовност" на "харизматичното възраждане", човек трябва да отхвърли православното християнство и обратно, за да остане православен християнин, той трябва да отхвърли "харизматичното възраждане" като една фалшификация на Православието.

За да стане това съвсем ясно, по-нататък ще изложим учението на Православната църква за духовната прелест. То е сумирано през XIX в. в том първи от събраните съчинения на епископ Игнатий Брянчанинов - православния отец на модерните времена.

Има две основни форми на *прелест* или духовна измама. Първата и по-често наблюдавана форма се среща, когато човек

се стреми към високо духовно състояние или духовни видения, без да бъде прочистен от страстите, осланящ се на собственото си мнение. На такъв човек дяволът дава велики "видения." В *Житията на светиите* - един от първостепенните наръчници на православното аскетично учение - има много такива примери. Св. Никита, епископ на Новгород (31-ви януари), влязъл в уединения живот неподготвен и против съвета на своя духовен отец. Скоро той чул глас, който се молел заедно с него. Тогава "Господ" му проговорил и му изпратил "ангел", който да се моли вместо него. Ангелът го наставлявал да чете на книги, вместо да се моли, и да учи тези, които го посещават. Никита изпълнявал всичко и постоянно виждал "ангела" да се моли край него. Хората били удивени от духовната мъдрост на Никита и от "даровете на Св. Дух", които на пръв поглед той притежавал, защото "пророчествата" му винаги се сбъдвали. Заблудата му била разкрита едва когато отците от манастира разбрали за непоносимостта му към Новия Завет (за разлика от Стария Завет, който той цитирал наизуст, без някога да го е чел). По техните молитви Никита се покаял и тогава "чудесата" му престанали. След време той постигнал истинска святост. По подобен начин св. Исаак Киево-Печорски (14-ти февруари) видял силна светлина и "Христос", който се появил пред него, заобиколен от "ангели". Когато Исаак, без да се прекъсти, се поклонил пред "Христос", демоните добили власт над него и след като дълго го въртели в своя танц, те го изоставили полумъртъв. По-късно той също достигнал до истинска святост. Съществуват много подобни случаи, когато "Христос и ангели" се явявали пред аскетите и им давали удивителна сила, "дарове на Св. Дух",

които често водели заблудения до безумие или самоубийство. Но съществува и друга, по-малко ефектна форма на духовната заблуда, която не предлага на своите жертви големи видения, а само екзалтирани "религиозни чувства". Това се случва, както пише епископ Игнатий, "когато сърцето жадува и се стреми към свети, духовни, божествени усещания, докато самото е напълно неподготвено. Всеки, който няма дух съкрушен, който открива в себе си каквато и да било добродетел или достойнство, който не се придържа непоколебимо към учението на Православната църква, а се ръководи само от своето собствено мнение, или следва неправославно учение - е в състояние на заблуда". Римокатолическата църква има цели наръчници за духовен живот, написани от хора в подобно състояние. Такава е напр. книгата *Подражание на Христа* на Тома Кемпийски, за която епископ Игнатий казва следното: "В тази книга цари и от страниците й диша помазанието на злия дух, прелъстяващо и опиняващо... Книгата кани читателя директно към общение с Бога, без предварително очистване с покаяние... Тя привежда плътските хора в екстатичен възторг и опиянение достигнати без труд, без себеотрицание, без разкаяние, без разпъване на плътта с нейните страсти и похоти (Гал. 5: 24), в прелъстта на тяхното паднало състояние." В резултат, както пише известният популяризатор на светоотеческото учение И. М. Концевич[50] , "аскетът, който се стреми да разгори в сърцето си любов към Бога, да достигне чувство на блаженство, на екстаз, но пренебрегва покаянието, постига точно обратното: 'той влиза в общение

50 Вж. *The Orthodox Word*, 1965, no. 4, pp. 155 - 158.

със сатаната и се заразява с ненавист към Св. Дух' (Епископ Игнатий)".

Това именно е състоянието, в което се намират, без да подозират, привържениците на "харизматичното възраждане". Това може да бъде видяно най-ясно чрез сравняването на техните преживявания и възгледи, точка по точка с учението на православните отци, както е изложено от епископ Игнатий.

А.Отношението към "духовния" опит

Като не черпят от истинните извори на християнския духовен опит - св. тайнства на Църквата и духовното учение предадено на св. отци от Христос и Неговите апостоли, - последователите на "харизматичното" движение нямат никакви критерии за различаване на Божията благодат от нейната имитация. Всички "харизматични" автори в различна степен проявяват тази липса на критерий относно своите преживявания. Някои петдесетници римокатолици за по-сигурно "гонели сатаната", преди да молят за "кръщение в Духа". Ефектът обаче, както става ясно от тяхното собствено свидетелсто, бил подобен на случилото се с евреите в *Деяния апостолски* (19: 15), на чието "прогонване" злият дух отговорил: *Иисуса познавам и Павла зная; но вие кои сте?* Великият православен отец на Запада от V в., св. Иоан Касиан, който с проницателност пише за действията на Св. Дух в своята беседа "За божествените дарове", посочва, че "понякога демоните [правят чудеса], за да подтикнат към гордост човека. Той започва да вярва, че притежава дара на чудотворство, и така те го приготвят за още по-голямо падение. Демоните се преструват, че са

прогонени от телата, които са били тяхно жилище, от светостта на хора, които всъщност, не са свети... В Евангелието четем: *ще дойдат лъже-Христи и лъжепророци...* "[51]

Шведският "визионер" от XVIII в. Емануел Сведенборг - предтечата на съвременото окултно и "духовно" възраждане - имал голям опит с духовни същества, с които често общувал. Той различавал два вида духове - "добри" и "зли". Неотдавна опитът му бил потвърден от заключенията на един клиничен психолог, който изследвал "халюциниращи" пациенти в държавната психиатрична болница в Юкая, Калифорния. Този психолог се отнесъл напълно сериозно към гласовете, които чували неговите пациенти, и провел серия "диалози" с тях (с посредничеството на самите пациенти). Така и той стигнал до извода, както Сведенборг, че има два твърде различни по вид "същества", които влизали в контакт с пациентите: "висши" и "нисши". По неговите собствени думи: "нисшите гласове са подобни на пияни безделници в бар, които обичат да се карат и дразнят само заради удоволствието от това. Те внушават похотливи действия и после се карат на пациентите, задето са ги послушали. Тези "същества" намират слаба точка на съвестта и работят върху нея постоянно... Запасът от думи и наборът от идеи на по-нисшия ранг са ограничени, но те имат упорита воля да разрушават... Те работят върху всяка слабост или убеждение, внушават страх, лъжат, обещават и подкопават волята на пациентите... Всичко, свързано с този по-нисш вид, е

---

51 Conference XV, 2: Owen Chadwick, *Western Asceticism*, Philadelphia, Westminster Press, 1958, p. 258.

или нерелигиозно, или антирелигиозно... На един човек обаче те се появили като обикновени дяволи и сами нарекли себе си бесове...".

"В пряк контраст стоят по-редките халюционации, свързани с по-висшия ранг "същества"... Този контраст може да бъде илюстриран чрез опита на един човек. Той чул гласове от по-нисшия тип да спорят дълго за това как да го убият. През нощта при него дошла светлина, ярка като слънцето. Той осъзнал, че това е нещо различно. Светлината уважавала неговата свобода и била готова да се оттегли само за да не го изплаши... Когато човекът се окуражил да се приближи до това приятелско слънце, той попаднал в един свят на силни сияйни преживявания... [Изведнъж] се появила някаква много силна и величествена, подобна на Христос фигура...

Някои от пациентите имат опит с двата вида - и с по-висшите, и с по-нисшите в различно време, и се чувствали раздирани между рая и ада. Мнозинството познават само атаките на по-нисшите видове. По-висшите смятат, че имат власт над по-нисшите и наистина понякога я проявяват, но не в такава степен, че да успокоят съзнанието на пациентите... По-висшите "същества" се проявяват като удивително надарени, чувствителни, мъдри и религиозени."[52]

Всеки, който е чел житията на православни светци и друга духовна литература, знае, че всички тези духове - както "добрите", така и "злите", "по-нисшите" и "по-висшите" - са демони и че раз-

---

52 Wilson Van Dusen, *The Presence of Other Worlds*, Harper & Row, New York, 1974, pp. 120 - 125.

личаването между наистина добрите духове (ангелите) и тези зли духове не може да бъде направено въз основата на човешките чувства или впечатления. Широко разпространената в "харизматичните" кръгове практика за "прогонване на духове" не дава каквато и да било гаранция, че злите духове действително са изгонени. Прогонвания на духове се практикуват (сравнително успешно) и от първобитните шамани.[53] Те също признават, че има различни видове духове, които обаче в еднаква степен са демони независимо дали бягат привидно, когато ги прогонват, или се явяват, когато биват призовавани от шаманите.

Никой не отрича, че "харизматичното" движение като цяло е категорично ориентирано срещу съвременния окултизъм и сатанизъм. Но по-неуловимите зли духове се появяват като *ангели на светлината* (2 Кор. 11:14). За да не бъде измамен, човек трябва да притежава великия дар на проницателността и едновременно с това е нужно да подхожда с основателно недоверие към всички свои свръхестествени "духовни" преживявания. Пред лицето на неуловимите врагове, водещи невидима битка срещу човешкия род, наивността и доверието, с които повечето хора, въвлечени в "харизматичното" движение се отнасят към своите преживявания, са своеобразна покана за духовна измама. Един пастор напр. съветва да се медитира върху духовни пасажи и след това да се записва всяка мисъл, "спуснала се" по време на четенето: "Това е

---

53 Вж. I. H. Lewis, *Ecstatic Religion, An Anthropological Study of Spirit Possession and Shamanism*, Penguin Books, Baltimore, 1971, pp. 45, 88, 156, etc., and illustration 9.

личното послание на Св. Дух до вас" (Christenson, с. 139). Но всеки сериозен ученик на християнската духовност знае, че, напр., "Между нечистите духове има и такива, които в началото на нашия духовен живот ни тълкуват Божествените Писания. Обикновено те правят това в сърцата на тщеславните и още повече, у обучените във външните науки, та, съблазнявайки ги малко по малко, накрая да ги хвърлят в ереси и хули" (*Лествица*, св. Иоан Лествичик, стъпало 26: 151*).

За съжаление позицията на православните участници в "харизматичното възраждане" изглежда не по-разумна, отколкото на римокатолиците или протестантите. Те очевидно не познават добре св. отци или житията на светиите и когато цитират, както рядко им се случва, някой отец, това винаги е извън контекста (вж. по-долу относно св. Серафим). "Харизматиците" се позовават предимно на *опита*. Един православен свещеник пише: "Някои дръзват да наричат това преживяване 'прелест' - духовна гордост. Никой, който се среща с Бога по такъв начин, не може да изпадне в подобна заблуда (*Logos*, Apr., 1972, с. 10). Но рядко дори един истински православен християнин би бил способен да различи тънките форми на духовната заблуда (където "гордостта" например може да възприеме формата на смирение), ако се опира само на собствените си *чувства*, без да се позовава на светоотеческата традиция. Може да се справи само този, който вече напълно е облякъл своята собствена мисъл и практика в светоотеческата

*** Текстът от *Лествица* е от българското издание, прев. Нюйоркски митроп. Йосиф, Синодално издателство, София, 1982.**

традиция и сам е достигнал до висока степен на святост.

Как православният християнин може да се подготви, за да противостои на заблудата? Той разполага с богоозарените свето-отечески писания, които заедно със Свещеното Писание са мерилото на Христовата Църква за 1900 години по отношение всеки възможен духовен или псевдодуховен опит. По-късно ще видим, че тази традиция има конкретно становище по главния въпрос, повдиган от "харизматическото" движение: относно възможността за ново и повсеместно "изливане на Св. Дух" в последните дни. Но дори преди да се консултира с отците по съответните въпроси, православният християнин е предпазен от заблудата от самото знание, че такава заблуда не само съществува, но и е навсякъде, включително и в самия него* . Епископ Игнатий пише: "Всички ние сме в заблуда. Съзнанието за това е най-голямата защита от заблудата, а най-голямата заблуда е да се смяташ за незаблудим." Той цитира св. Григорий Синаит, който предупреждава: "Не е лесно достигането на истината и очистването от всичко, противно на благодатта. За дявола е свойствено да представя заблудата, особено за начинаещите като истина, представяйки за духовно това, което е зло." И "Бог не се гневи на този, който, като се пази от заблудата и се наблюдава внимателно, не приеме дори нещо, пратено от Бога... Напротив, Бог го хвали заради здравия разум."

И така напълно неподготвен за духовната борба, без съзнание за съществуването на духовна заблуда от особено фин вид (за разлика от явните форми на окултизъм), римокатоликът или

*** Като състояние на естеството след грехопадението *(бел. прев.)***

протестантът, или неграмотният православен християнин отива на молитвено събрание, за да бъде "кръстен (или изпълнен) със Св. Дух". Атмосферата на събранието е крайно непринудена, съзнателно "отворена" за активността на някакъв "дух". Ето как римокатолици (които твърдят, че са по-внимателни от протестантите) описват някои от своите петдесетнически събрания: "Изглеждаше, че няма никакви бариери, никакви задръжки... те седяха на пода със скръстени нозе, жени в панталони. Монах в бяло расо. Пушеха цигари. Пиеха кафе. Молеха се свободно... Аз осъзнах, че тези хора си прекарват приятно с молитвата! И това те наричат пребиваване на Св. Дух сред тях?" А едно друго римокатолическо петдесетническо събрание, "като изключим факта, че никой не пиеше, приличаше по всичко на коктейл-парти" (Ranaghan, pp. 209, 157). На интерденоминационните "харизматически" събрания атмосферата е дотолкова неформална, че никой не се изненадва, когато "духът" вдъхнови някоя възрастна жена по време на всеобщите ридания да стане и да "изтанцува една малка джига" (Sherrill, p. 118). За здравомислещия православен християнин главното, което прави впечатление в подобна атмосфера, е пълната липса на присъщото за православното богослужение благочестие и преклонение, раждащо се от страха Божий. И това първо впечатление е толкова по-поразително, когато се потвърди и от наблюденията на наистина странните ефекти, които петдесетният "дух" провокира, слизайки в подобна атмосфера. Сега ще изследваме някои от тези ефекти, поставяйки ги пред съда на св. отци на Христовата Църква.

Б.Физически съпровод на "харизматичния" опит

Една от най-разпространените реакции на преживяването в "кръщението със Св. Дух" е смехът. Един римокатолик свидетелства: "Аз бях толкова радостен, че единственото, което можех да правя, бе да се смея легнал на пода" (Ranaghan, p. 28). Друг римокатолик: "Усещането за Божието присъствие и любов бе толкова силно, че седях в църквата половин час просто смеейки се от радост заради Божията любов" (Ranaghan, p. 64). Един протестант свидетелства, за своето "кръщение" следното: "Започнах да се смея... исках само да се смея и се смеех така, както правите и вие, когато ви е толкова хубаво, че не можете да говорите за това. Държах се за бузите и се превивах от смях" (Sherrill, c. 113). Друг протестант: "Новият език, с който бях дарен се смеси с вълни от веселие в което всеки страх, който изпитвах просто изчезна. Това бе език на смях" (Sherrill, c. 115). Един православен свещеник, отец Евсевий Стефану, пише: "Не можех да скрия широката усмивка на лицето си, която във всеки момент можеше да прерастне в смях - смях на Св. Дух, пробудил в мен животворящото чувство за свобода (*Logogs*, Apr., 1972, c. 4).

За тази наистина странна реакция на "духовното" преживяване могат да бъдат посочени твърде много примери. В стремежа си да я обяснят някои "харизматични" апологети са създали дори цяла философия на "духовната радост" и "шегите на Бога". Но тази философия съвсем не е християнска. В цялата история на християнската мисъл и опит никой не е чувал за понятие като "смях на Св. Дух". Тук може би по-ясно, отколкото където и да

било, "харизматичното възраждане" разкрива своята напълно нехристиянска религиозна ориентация. Това преживяване е напълно светско и езическо, и там, където то не може да бъде обяснено с термините на емоционалната истерия (според отец Евсевий, смехът "успокоява" и "освобождава" от "интензивното усещане за стеснителност, объркаността" и "емоционална опустошеност"), то може да бъде само следствие от известна степен на "обладаност" от един или повече езически божества, които Православната църква нарича демони. Да вземем за сравнение преживяването на "посвещение" от един езически ескимоски шаман: "Като виждах, че нищо не се получава, аз започнах да плача. Чувствах се нещастен, без да зная защо. Тогава без никаква причина всичко се промени внезапно. Почувствах една голяма, необяснима радост, една радост толкова силна, че не можех да се сдържа, и от гърлото ми излизаше песен, силна песен, в която имаше място само за една дума: радост, радост! Трябваше да ползвам цялата сила на гласа си и тогава в средата на този тайнствен и завладяващ възторг аз станах шаман... Аз вече виждах и чувах по коренно различен начин. Бях достигнал своето озарение... И не само можех да виждам през мрака на живота, но и от мен струеше ярка светлина... И всички духове на земята и небето, и морето дойдоха при мен и станаха мои духове-помощници" (Lewis, *Ecstatic Religion*, с. 37).

Не е чудно, че неподготвени "християни", съзнателно предоставили себе си отворени за подобно езическо преживяване, все още продължават да го тълкуват като "християнско" и докато психологически те все още са християни, духовно те вече са влезли

в реалността на напълно нехристиянските отношения и практики. Каква е присъдата на православната аскетитчиска традиция относно неща като *"смехът на Св. Дух"*? Светите Варсануфий и Иоан, отшелници от VI в. дават недвусмисления православен отговор на този въпрос, зададен им от един монах (отговор 451): "В страха Божий няма място за смях. В Писанието е казано за неразумните *кога глупав се смее, издига гласа си* (Сир. 21: 23); а думата на неразумния е винаги неясна и лишена от благодат." Св. Ефрем Сирин също ясно учи: "Смехът и своеволието са началото на развращението в монаха. Когато го забележиш в себе си, знай, че си достигнал дълбините на злото. Не преставай да молиш Бога, за да те избави от тази смърт... Смехът лишава човека от блаженствата, обещани на плачещите (Мат. 5: 4) и разрушава постигнатото. Смехът се противи на Св. Дух, не носи никаква полза на душата, безчести тялото. Смехът прогонва нашите добродетели, изтрива спомена за смъртта и мисълта за мъките" (*Добротолюбие*, М., 1913, том 2, с. 448). Не е ли очевидно колко встрани може да отиде незнанието на основите на християнството?

Освен това също толкова често, както и смехът, в резултат на харизматично "кръщение" се появяват и *сълзи* - психологически родствената на смеха реакция. Това се случва на отделни участници, а твърде често и на цели групи изведнъж (в тези случаи се отличава от преживяването на "кръщение") и без видима причина, заразява всички присъстващи (вж. Sherrill, pp. 109, 117). "Харизматичните" автори не смятат, че причина за тези резултати от протестантското възраждане е "осъзнаването на греховете". Те не дават никакви обяснения. Такива, изглежда, не могат и да се дадат,

освен ако не се приеме, че това е просто реакция на влия-нието, което оказва "харизматичната" атмосфера. Православните отци, както отбелязва епископ Игнатий, учат, че сълзите често съпровождат втората форма на духовна залуда. Като говори за многото различни причини на сълзите, едните добри, а другите не, св. Иоан Лествичник преудпреждава: "Не вярвай на твоите сълзи преди пълното си очистване от страстите" (Стълало 7: 35), а за един вид сълзи определено казва: "Сълзите без мисъл са свойствени на безсловесното естество, а не на разумното" (7: 17).

Често заедно със смеха и сълзите се няблюдават много други психически реакции на "кръщението на Св. Дух", като напр. топлина, различни форми на треперене, гърчове и падане на пода. Всички приведени по-долу примери, следва да се подчертае, се отнасят към обикновените протестанти и римокатолици, а не към крайните петдесетници, чиито преживявания са много по-ефектни и несдържани.

"В момента, в който положиха ръце върху мен, имах чувството, че гърдите ми се опитват да влязат в главата. Устните ми започнаха да треперят, а умът ми да пулсира. Тогава започнах да се хиля" (Ranaghan, p. 67). В друг случай участникът "следял това, което става, без емоции, но чувствал силна топлина в тялото и облекчение" (Ranaghan, p. 91), а ето свидетелствата и на други: "В момента, в който паднах на колене, започнах да треперя... Внезапно бях изпълнен от Св. Дух и разбрах: "Бог съществува." Започнах едновременно да се смея и да плача. Следващото нещо, което осъзнах, бе, че съм паднал пред олтара, изпълнен с мира Христов" (Ranaghan, p. 34); "Докато бях коленичил и тихо благода-

рях на Бога, Д. лежеше проснат на пода. Изведнъж той започна да се издига, като от някаква невидима сила... С прозрение, вдъхновено от Бога, разбрах, че Д. беше движен осезателно от Св. Дух" (Ranaghan, p. 29); "Ръцете ми (обикновено студени заради слабото ми кръвообращение) станаха топли и влажни. Обхвана ме топлина." (Ranaghan, p. 30); "Аз знаех, че Бог работи в мен. Усещах едно осезателно парене в ръцете и в един миг бях облят в гореща пот" (Ranaghan, p. 102). Един член на "Иисусовото движение'' казва: "Чувствах, че нещо избликва в мен, и внезарно започнах да говоря на езици" (Ortega, p. 49). Според един "харизматичен" апологет подобни типични за "кръщението със Св. Дух" преживявания "често се съпровождат от субективни преживявания, които дават на участника едно чудесно ново чувство за близост с Господа. Това понякога изисква израз на поклонение и почитание, който излиза от рамките на етиката на нашето западно общество! В такова време някои биват обхванати от силен гърч, издигат ръце към Господа, крещят, или падат на пода" (Lillie, p. 17).

Човек не знае на какво да се чуди повече: на пълната несъвместимост на тези истерични чувства с каквато и да била духовност или на невероятното лекомислие, което кара тези заблудени хора да приписват своите конвулсии на "Св. Дух", "божественото вдъхновение", "мира Христов". На това са способни хора, които не само че са напълно неопитни и без водачество в духовната и религиозна сфера, но са и абсолютно *неграмотни*. Цялата история на Православното християнство не познава по-добни, провокирани от Св. Дух, екстатични преживявания. Само с глупост, можем да си обясним, опитите на някои "харизматични" апологети

да сравняват тези масови детински и истрични преживявания с божествините откровения, като тези към св. ап. Павел по пътя към Дамаск или към св. ев. Иоан на остров Патмос. Тези светци падали ничком пред истинския Бог (без гърчове и със сигурност без смях), докато псевдохристияните просто реагират на присъст-вието на един *елизащ дух*, и служат на себе си. Старецът Макарий Оптински, пише на едно лице в подобно състояние: "Като мислите, че намирате Божията любов в тези утешителни чувства, вие тър-сите не Бога, а себе си, т.е. своето собствено утешение. В същото време, като избягвате пътя на скърбите, вие осъзнавате, че сте останали без духовно утешение."[54] Ако тези "харизматични пре-живявания са религиозни преживявания изобщо, то те са *езически* религиозни преживявания. В действителност те съвпадат точно с преживяването на духовно обладаване по време на медиумична инициация, когато "една вътрешна сила, избликва като фонтан, и се опитва да установи контрол" (Koch, *Occult Bondage*, с. 44). Разбира се, не всички "кръщения на Св. Дух" са така екстатични като някои от приведените примери (както съществуват и такива, които са *ло*-екстатични), но въпреки това те остават в съгласие с практиката в спиритизма: "Когато духовете намерят медиум, който е настроен приятелски и е предразположен към подчинение и пасивност, те влизат спокойно, като в свой дом; напротив, когато медиумът е по-малко предразположен и оказва някаква съпротива или съзнанието му е недостатъчно пасивно, духът влиза с по-голямо или по-малко усилие и това често се изразява в гримасите

54 *Старец Макарий из Оптиной*, Харбин, 1940

на лицето и в конвулсиите на крайниците му" (Blackmore, *Spiritism*, с. 97).

Това усещане на "духовно обладаване" обаче не бива да бъде объркана с демоничното обсебване, което е състояние, когато един нечист дух намира постоянно убежище в някого и се проявява в психически и физически разстройства, за което няма да открим информация в "харизматичните" извори. Медиумичното "обладаване" е временно и частично. Медиумът се съгласява да бъде *използван* за една определена функция от влезлия дух. Но самите "харизматични" текстове показат напълно ясно, че в тези преживявания присъства - когато те са истински, а не просто продукт на внушение - не просто някаква медиумична способност, а действително присъствие на дух. Изглежда, че тези хора са коректни, когато се наричат "изпълнени с духа" - но това със сигурност не е *Св. Дух*!

Епископ Игнатий дава няколко примера на подобни физически явления, съпровождащи духовната прелест. Той споменава за един монах, който треперел и издавал старнни звуци, като смятал това си състояние за "плод на молитвата"; друг монах, когото епископът срещнал, чувствал такава горещина в своето тяло, следствие от екстатичния му метод на молитва, че не се нуждаел от топло облекло през зимата. Тази топлина можела дори да се почувства от околните. Като основен принцип, както пише епископ Игнатий, вторият вид на духовна измама е съпроводен от "страстна разгорещеност на кръвта". "Поведението на латинските аскети, обхванати от прелест, винаги било екстатично, поради тяхната извънредна, веществена, страстна разгорещеност." В

такова състояние изпадали и латински "светци" като Франциск Асизки и Игнатий Лойола. Тази *веществена* топлина на кръвта, белег за духовната измама, трябва да бъде различавана от *духовната* топлина, чувствана от подвижници като св. Серафим Саровски, които наистина имали Св. Дух. Св. Дух не се придобива чрез екстатичните "харизматични" опити, а чрез дълъг и труден път на аскеза, "пътят на скърбите", за който говори старецът Макарий, в лоното на Църквата Христова.

В. "Духовни дарове", съпровождащи "харизматичния" опит

Основният аргумент на последователите на "харизматичното възраждане" е, че са придобили "духовни" дарове. Един от първите такива "дарове", който става забележим в тези "кръстени със Св. Дух" е новата "духовна" сила и смелост. Тя е резултат от определени преживявания, в чиято реалност никой не може да се съмнява, но безспорно човек може да се усъмни в интерпретацията им. Ето някои типични примери: "Аз нямам нужда да вярвам в Петдесетница, защото я видях" (Ranaghan, p. 40). "Започнах да чувствам, че зная точно какво да кажа на другите и какво те трябва да чуят... открих,че Св. Дух ми дава реална сила да кажа това и то имаше ефект" (Ranaghan, p. 64). "Аз бях така уверен, че Духът ще спази думата си и се молих, без да казвам "ако". Молех се, като казвах *ще бъде* и *трябва да бъде* и изобщо говорех в повелително наклонение" (Ranaghan, p. 67). Ето един пример и от православен: "Ние се молим за мъдрост и в същия момент ставаме мъдри в Господа. Ние се молим за любов и ни изпълва истинна любов към

всички хора. Ние се молим за изцерение и здравето се възстановява. Ние се молим за чудеса и виждаме как чудесата се случват. Ние се молим за песни и ги получаваме. Ние се молим на езици знайни и на езици незнайни" (*Logos*, Apr., 1972, c. 13).

Тук отново виждаме стремежа посредством "харизматичния" опит мигновено да бъде получено едно качество, което се придобива и изпитва през дълги години на аскетичен труд и усъвършенстване във вярата. Вярно е, разбира се, че апостолите и мъчениците са получавали велико дръзновение по благодатта Божия, но е нелепо когато "християнин харизматик" дори без да има представа за това какво е Божията благодат, иска да се сравнява с великите светци. Основана на духовна прелест "харизматичната" смелост не е нищо друго освен трескаво, "възрожденческо" подражание на истинската християнска смелост и служи само като отличителен белег на "харизматичната" заблуда. Епископ Игнатий пише, че определена "самоувереност и дръзновение обикновено се забелязват у хора, които се намират в състояние на себезаблуда, като предполагат, че са свети и духовно израснали". "В изпадналите в тази прелест се проявява извънредна надменност: те се опияняват от себе си, от своето състояние на самоизмама, смятайки го за благодатно. Те са пропити, преизпълнени с високомерие и гордост, макар да изглеждат смирени за мнозина, които съдят по външния вид, а не по плодовете".

След говоренето на езици най-разпространеният "свръхестествен" дар на "кръстените в Духа" е директното получаване на "послание от Бога" под формата на "пророчество" и "тълкуване". Едно момиче римокатоличка разказва следното за своите

приятели "харизматици": "Някои от тях говореха на езици в мое присъствие и отчасти можех да тълкувам казваното. Съобщенията винаги носеха велико утешение и радост от Господа" (Ranaghan, p. 32). Едно от тълкуванията изглежда така: "Той говореше думи от Бога, послание за утешение" (Ranaghan, p. 181). Дързостта на тези послания е очевидна. На друго събрание "една млада жена обяви, че има "послание от Бога" и започна да говори в първо лице единствено число (Ranaghan, p. 2). Един "харизматик" протестант пише, че в тези послания "Божието" слово се предава директно!... Словото може изненадващо да бъде изказано от всеки присъстващ и освен това разнообразено с думи като: 'Така каза Господ'. Обикновено (но не винаги) се говори в първо лице, например: 'Аз съм с вас, за да ви благословя'" (Williams, p. 27).

Ето няколко специфични текста на "пророчества" и "тълкувания", дадени в апологетичните книги на "харизматическото" движение:

1. "Бъди като дърво, превиващо се по Неговата воля, коренящо се в Неговата сила, израстващо към Неговата любов и топлина" (Ford, p. 35).

2. "Както Св. Дух слязъл над Мария и Иисус се оформил в нея, така Св. Дух ще дойде над теб и Иисус в теб" - това послание било дадено на езици от римокатолик и "изтълкувано" от протестант (Ford, p. 35).

3. "Стъпките на този, Който е преминал по улиците на Иерусалим са пред теб. Неговият поглед изцерява тези, които пристъпват близо, но носи смърт за тези, които Го отбягват" - това било специално предназначено за един от членовете на молитвена

група" (Ford, p. 35).

4. "Аз ти протягам своята ръка. Ти трябва само да я вземеш и Аз ще те водя" - това послание било дадено няколко минути по-рано на един римокатолически свещеник, който стоял отделно в друга стая. Той го записал и влязъл в молитвената стая точно в момента, когато присъстващите произнасяли същото послание (Ranaghan, p. 54).

5. "Не се вълнувай, аз съм доволен от позицията, която си заел. Това е трудно за теб, но ще донесе много благодат другиму" - това донесло окончателно поощрение на човек, който неотдавна взел трудно решение" (Sherrill, p. 88).

6. "Съпругата ми влезе и започна да свири на орган. Внезапно Божият Дух слезе над нея и тя започна да говори на езици и да пророчества: "Сине мой, аз съм с теб. Понеже ми беше верен в малките неща, аз ще те използвам по по-велик начин. Аз те водя за ръка. Аз те ръководя, не се страхувай. Ти си в центъра на Моята воля. Не гледай нито вляво, нито вдясно, но продължавай напред" - това "пророчество" било "съпроводено" с "видение" и се превърнало в пряк повод за организирането на крупното и влиятелно обединение на петдесетниците от "Международното братство на бизнесмените от Пълния Завет" (*Logos Journal*, sept, oct. 1971, с. 14).

Можем да се доверим напълно на свидетелствата, че в тези съобщения има нещо свръхестествено и че не са просто "измислени". Но използва ли *Св. Дух* подобни изкуствени методи, за да общува с човека? ("Духовете" по време на сеансите безусловно използват!). Защо езикът е толкова монотонен и стереотипен и

понякога може да се оприличи на езика, с който говорят машините за предсказване в американските кафенета? Защо посланията са така неясни, приличат на бълнуване и звучат като крясъци в транс? Защо винаги носят "утешение", "успокоение" и "радост", и в тях напълно отстъства пророческо или верово съдържание - сякаш "духът", по точно "духовете", по време на сеансите особено се радват на интерконфесионалните аудитории? Кое в крайна сметка е това странно, безлично "аз", което говори чрез "харизматиците"? И грешим ли, като отнасяме към това явление думите на *истинския* Божи пророк: *Да не ви мамят вашите пророци, които са между вас... лъжливо ви пророкуват в Мое име; Аз не съм ги пращал, казва Господ* (Иер. 29:8-9)?

"Кръстеният в Св. Дух" обикновено запазва способността да говори на езици в молитвите си насаме и изобщо е сигурен, че "Бог" е винаги с него. Също така дори извън атмосферата на молитвените събрания той често получава свои лични "откровения", чува гласове или физически осезава нечие "присъствие". Ето как "пророкът" на "харизматичното възраждане" описва едно от своите преживявания: "Един глас, който бе силен и ясен, ме пробуди от дълбок и спокоен сън... като отчетливо ми казва: 'Бог няма внуци'... След това ми се стори, че в стаята ми има някой и това присъствие ме караше да се чувствам добре. Внезапно разбрах, че това е Св. Дух и че Той ми говори" (Du Plessis, с. 61).

Какво обяснение може да се даде на подобно преживяване? Епископ Игнатий пише: "Обладаният от такъв вид духовна прелест *има мнение за себе си* (втората форма на *прелест* се нарича "мнение"), че в него изобилстват даровете на Св. Дух. Това мнение

се подхранва от лъжливи представи и лъжливи чувства и като такова то изцяло принадлежи към царството на бащата на лъжата - дявола. Този, който по време на молитва се стреми да открие сърцето си за усещанията на *новия човек*, но все още не е готов за това, заменя тези усещания със собствените си изобретения, със сурогати, към които падналите духове не закъсняват да присъединят своите действия. Смятайки погрешните си представи, както и внушенията на демоните за истинни и благодатни, той получава и съответните на усещанията мнения".

Точно такъв процес наблюдавали и изследователите на спиритизма. За този, който сериозно се занимава със спиритизъм (не само за медиумите), настъпва момент, когато цялата лъжлива духовност, която възпитава пасивност на духа и откритост спрямо действията на "духовете", проявяваща се даже в такива на вид невинни развлечения като използването на дъската с азбука и цифри* , преминава в обладаване от един нахлул в него дух, след което "свръхестествените" способности започват да се проявяват.[55] В "харизматичното възраждане", моментът на качествен преход се нарича "кръщение със Св. Дух", което, ако не е имитация, съвпада с прехода от самоизмама към бесовска прелест. От този момент "харизматикът"- жертва е твърдо убеден, че "Духът" ще

*** Ouija-board**

55 вж. Blackmore, *Spiritism*, сс. 144-175 където е разказано за римокатолически свещеник, който бил физически преследван от дъска с написани на нея азбука и цифри (движима, разбира се, от демон), когато се опитвал да спре опитите с нея.

отговори на неговите "религиозни чувства" и че го очаква "живот на чудеса".

Г. Новото "изливане на Св. Дух"

По правило последователите на "харизматичното възраждане" имат чувството, че са (както те постоянно повтарят) "изпълнени духом". Ето техните свидетелства: "Аз се почувствах свободен, чиста и нова личност, изпълнен докрай със Св. Дух" (Ranaghan, с. 98). "След кръщението ми с Духа, добих по-ясна представа за живота в Духа. Това е живот, състоящ се от чудеса... да бъдеш изпълван повече и повече с животворящата любов на Духа Божи" (Ranaghan, с. 65). Те неизменно характеризират своето "духовно" състояние с едни и същи думи; един римокатолически свещеник пише: "независимо от страничните ефекти, почти всички, без изключение, които са били докоснати от Духа, получават мир и радост" (Ranaghan, p. 185). Една интерденоминационна "харизматична" група заявява, че целта на нейните членове е да "проявяват и разпространяват любовта, радостта и мира на Иисус Христос навсякъде, където се намират" (*Inter-Church Renewal*). В това "духовно" състояние (в което твърде рядко се споменава за покаяние и спасение) някои достигат до големи висоти. Ето какво казва напр. един римокатолик: "Дарът на "Духа" се усилваше в мен за дълги периоди (до няколко часа), в които бях близо до екстаза и можех да се закълна, съм в предверието на Царството Небесно" (Ranaghan, с. 103). В обръщение са и впечатляващи истории за освобождаване от наркотична зависимост и тем подобни. Гръцкият свещеник Евсевий Стефану характеризира тази

"духовност", цитирайки един римокатолически свещеник, който твърди, че "харизматичното" движение поражда "ново усещане за Божието присъствие, ново разбиране за Христа, по-силно желание за молитва, възможност за славене на Бога, ново желание за четене на Писанието. Писанието оживява като слово Божие, и човек усеща нов стремеж да предаде на другите знание за Христа, ново съчувствие към другите и усещане за техните нужди, ново чувство на мир и радост..." И отец Евсевий привежда най-главния аргумент в полза на движението: "Дървото се познава по плодовете му... присъствието на дявола ли демонстрират тези плодове или на освещаващия Христов Дух? Нито един православен със здрав разум, който е видял плодовете на Духа с очите си не може да даде грешен отговор на този въпрос" (*Logos*, Jan., 1972, с. 13).

Няма причина да се съмняваме във всички тези свидетелства. Наистина има много други противоположни свидетелства - ние приведохме няколко примера - които твърдят категорично, че "духът" на "харизматичното възраждане" е нещо тъмно и зловещо. Въпреки това не бива да се съмняваме, че много привърженици на "харизматическото възраждане" действително смятат, че в него има нещо "християнско" и "духовно". Докато тези хора са извън Православната църква, ние можем да оставим техните мнения без коментар. Но когато един православен свещеник ни казва, че тези сектантски "феномени" се пораждат от Св. Дух и дори ни увещава: "Не стойте настрана. Отворете сърцата си за съдействието на Св. Дух и станете частица от растящото харизматично възраждане" (пак там) - тогава ние имаме правото и задължението да изследваме по-внимателно приведените доводи

и да съдим за тях не по нормите на мъглявото хуманистично "християнство", доминиращо на Запад и готово да нарече "християнин" всеки, който просто се "чувства" такъв, но по напълно различните норми на православното християнство. Според тези норми в по-горе приведения списък "духовни плодове", няма нито един пункт, който да не присъствал в сектантските и еретически движения от миналото. Всички те са предизвикани от дявола, който се явява като "светъл ангел", с целта да отклони хората от Христовата Църква в *някакъв друг вид "християнство"*. Ако "духът" на "харизматичното възраждане" не е Св. Дух, тогава тези "духовни плодове" също не са от Бога.

Съгласно епископ Игнатий прелестта, известна като *мнение* "бива задоволявана с измислянето на фалшиви "благодатни" усещания и състояния, от които се поражда една измамна и неправилна представа за целия духовен подвиг... Постоянно се установява едно псевдодуховно състояние на интимно приятелство с Иисус, вътрешни разговори с Него, мистически откровения, гласове, наслаждения... От това действие кръвта добива едно греховно, измамно движение, което се приема като благодатно-дадено наслаждение... То се скрива под маската на смирението, благочестието, мъдростта." За разлика от по-силните форми на духовна заблуда *мнението*, "въвеждайки духа в ужасна грешка, не го води до делириум". Така това състояние може дълго време да остане скрито и да продължи много години и дори цял живот. Човек, който е изпаднал в това топло, удобно, трескаво състояние на прелест, фактически извършва духовно самоубийство, оставайки сляп за своето истинско духовно състояние. Епископ Игнатий

пише: "Като мисли за себе си ... че е изпълнен с благодат, той никога няма да получи благодат... Този, който си приписва благодатни дарове пречи чрез своето 'мнение' на божествената благодат да влезе в него и отваря широко вратите за заразата на греха и демоните." *Защото казваш: богат съм, разбогатях и от нищо не се нуждая, а не знаеш, че ти си злочест и клет, сиромах, сляп и гол* (Откр. 3:17).

Тези, които са заразени с "харизматичната" измама са не само "изпълнени с духа;" те също говорят за началото на "нова епоха" на "изливане на Св. Дух", вярвайки, както прави отец Евсевий Стефану, че "светът се намира на прага на голямо духовно пробуждане" (*Logos*, Feb., 1972, p. 18). Затова те постоянно повтарят думите на пророк Иоил *Ще излея от Моя Дух върху всяка плът* (Иоил 2: 28). Православният християнин знае, че това пророчество се отнася изобщо към последното време, което започва с идването на нашия Господ и по-точно към деня Петдесетница (Деян. 2) и към всеки православен светец, който наистина притежава в изобилие даровете на Св. Дух - такива като св. Иоан Кронщадски и св. Нектарий от Пентаполис, които са извършили хиляди чудеса, дори и през нашия покварен XX в.. Но според днешните "харизматици", даровете на чудотворството са за всеки; почти всеки желаещ може да се научи да говори на езеци, а съществуват и наръчници, обясняващи как да се постигне това.

Но какво ни учат св. отци на Православната църква? Според епископ Игнатий, даровете на Св. Дух "присъстват само в православните християни, които са достигнали християнското съвършенство, очистили се и подготвили се с покаяние". Те "се дават на

Божиите светци само по воля Божия и чрез Негово действие, а не по волята на човека и не благодарение на нечия собствена сила. Те се дават неочаквано, крайно рядко, в случаи на крайна нужда, по чудесния Божи промисъл, а не просто по случайност" (Св. Исаак Сирин). "Трябва да се отбележи, че в настояще време, духовните дарове се дават с голяма умереност, съответно на оскъдняването, обхванало цялото християнство като цяло. Тези дарове служат изцяло на нуждата от спасение. Напротив, "мнението" щедро изсипва своите дарове в безгранично изобилие и с голяма скорост".

С други думи, "духът", който внезапно изсипва своите "дарове" над това прелюбодейно поколение - което, покварено и заблуждавано векове от лъжливи вярвания и псевдоблагочестие, иска само "личби" - не е Св. Дух Божи. Тези хора никога не са познавали Св. Дух и никога не са Му служили. Истинската духовност е толкова далеч от тях, че според всеки здравомислещ наблю-дател, те само я имитират посредством своите психически и емоционални - а понякога демонични - феномени и богохулни крайности. За истинските духовни усещания, пише епископ Игнатий, "плътския човек няма никаква представа: защото представата за усещането винаги се базирана на известните вече на сърцето усещания. Духовните усещания са напълно чужди за сърцето, запознато само с плътските и емоционални усещания. Такова сърце дори и не подозира за съществуването на *духовни* усе-щания."

ИЗВОРИ, ЦИТИРАНИ В ТЕКСТА НА ТАЗИ ГЛАВА

Burdick, Donald W., *Tongues - To Speak or not to Speak*, Moody Press, 1969.

Christenson, Larry, *Speaking in Tongues*, Dimension Books, Minneapolis, 1968.

Du Plessis, David J., *The Spirit Bade Me Go*, Logos International, Plainfield, New Jersy, 1970.

Ford, J. Massingberd, *The Pentecostal Experience*, Paulist Press, N.Y. 1970.

Gelpi, Donald L., S.J., *Pentecostalism, A Theological Viewpoint*, Paulist Press, N.Y. 1971.

Herper, Michael, *Life in the Holy Spirit*, Logos Books, Plainfield, N.J. 1966

Koch, D.G., The Strife of Tongues. Kregel Publications, Grand Rapids, 1969.

Lillie, D.G., *Tongues under Fire*, Fountain Trust, London, 1966.

Ortega, Ruben, compiler, *The Jesus People Speak Out*, David C. Cook Publishing Co., Elgin, Ill.,1972.

Ranagan, Kevin and Dorothy, *Catolic Pentecostals*, Paulist Press, 1969.

Sherrill, John L. *They Speak with Other Tongues*, Spire Books, Old Tappan, N.J., 1965.

Williams, J. Rodman, *The Era of the Spirit*, Logos International, 1971.

VIII. Заключение: Духът на последните времена

1."ХАРИЗМАТИЧНОТО ВЪЗРАЖДАНЕ" КАТО ЛИЧБА НА ВРЕМЕНАТА

До самия край на този век не ще има недостатък на пророци на Господа Бога, а също и слуги на дявола. В последните времена тези, които истинно ще служат на Бога, ще съумеят да се скрият от хората и няма да извършват сред тях личби и чудеса, както в настояще време, но те ще странстват по пътя на двянието и смирението, и в Царството небесно ще бъдат по-велики от отците, които са били прославяни от личби. Защото по това време никой няма да извършва пред очите на хората чудеса, които да възпламеняват в тях жаждата за аскетически подвиг... Мнозина, пребивавайки в невежество, ще паднат в бездната, заблудили се и отстъпили встрани по широкия и просторен път.*

Пророчество на св. Нифон от Констанция, Кипър.[56]

* В смисъл на *ера, епоха (бел прев.)*

56 На руски език е публикувано в трудовете на св. Варсануфий

А. "Петдесетница без Христа"

За православните християни съвременното говорене на "езици", като и новозаветното, е "личба"; но сега тази личба не е начало на Благовестието на спасението за всички хора, а неговия край. За трезвия православен християнин няма да е трудно да се съгласи с апологетите на "харизматичното възраждане", че това ново "изливане на духа" може да означава наистина, че "краят на тази ера наближава" (Отец Евсевий Стефану в *The Logos,* April, 1972, с. 3). *Духът ясно говори, че в последните времена някои ще отстъпят от вярата, като се предават на мамливи духове и бесовски учения* (1 Тим. 4: 1). В последните дни ние ще видим *бесовски духове, които вършат личби* (Откр. 16:14).

Свещеното Писание и православните отци ясно свидетелстват, че в последните времена изобщо няма има велико духовно "възраждане," "изливане на Св. Дух". Повсеместно ще бъде по-скоро отстъплението, а духовна измама ще е дотолкова неуловима, че и самите избрани, ако са останали такива, ще бъдат измамени и ще се стигне до фактическото изчезване на християнството от лицето на земята. *Син Човечески кога дойде, ще намери ли вяра на земята?* (Лук. 18: 8). Именно в последните времена на сатаната е съдено да бъде освободен (вж. Откр. 20: 3), за да направи последното и най-голямо изливане на зло по земята.

"Харизматичното възраждане", продуктът на света без тайн-

Велики и Иоан, Москва, 1855, с. 645-655.

ства, без благодат - един свят жадуващ за духовни "личби", без да е в състояние да различава духовете, които дават личбите - само по себе си е "личба" за тези времена на отстъпление. Самото икуменическото движение остава винаги едно движение на "добрите намерения" и милозливите хуманитарни "добри дела"; но, когато се съедини с движение, имащо "сила", в действителност *с всяка сила и поличби и лъжливи чудеса* (2 Сол. 2: 9), тогава кой ще бъде в състояние да го спре? *"Харизматичното възраждане" идва на помощ на кретащия икуменизъм, и го подтиква към крайната му цел.* А тази цел, както видяхме, не е особено "християнска" по природа. "Възстановяването на Христовата Църква", по богохулните думи на Константинополския патриарх Атинагор е само първата стъпка към една по-голяма цел, която лежи отвъд християнството: установяването на "духовното единство" на всички религии, на цялото човечество.

Последователите на "харизматичното възраждане" вярват, че техния опит е "християнски". Те не желаят да имат нищо общо с окултизма и с източните религии и без съмнение категорично отричат всички сравнения на "харизматичното възраждане" със спиритизма. Наистина можем да се съгласим, че от религиозна гледна точка "харизматичното възраждане" е на по-високо ниво от спиритизма, който е продукт на твърде грубовато лековерие и суеверие; че харизматичните техниките са по-фини, а резултатите са по-разнообразни и по-лесно постижими; че цялата "харизматична" идеология е на *вид* "християнска" - не православна, разбира се, но нещо подобно на протестантския фундаментализъм с допълнителна "икуменическа" окраска. Но ние вече видяхме, че

"харизматичният" опит и по-специално неговият централен момент - "кръщение на Св. Дух" - е в голяма степен, ако не изцяло едно *езическо* преживяване, по-близко до "демоничното обладаване", отколкото до каквото и да било християнство. Знаем също, че петдесетничеството е родено в периферията на сектантското "християнство", където е останало твърде малко от истинското християнско отношение и вяра, и че то фактически е било "открито" в резултат на религиозен *експеримент*, в какъвто един християнин не би участвал. Наскоро се появи едно още по-ясно доказателство за нехристиянския характер на "харизматичното" преживяване в думите на един апологет на "харизматизма", според когото "кръщението в Св. Дух" може да бъде придобито и *без Христа*.

Този автор ни разказва историята на един човек, който бил "кръстен" с говорене на езици и окуражавал всеки да се стреми към това. Той не смятал покаянието за необходима част от подобно преживяване и самият той не само, че не се освободил от греховните си навици, но нямал и намерението да се разделя с тях. В заключение авторът споделя: "една Петдесетница без покаяние - един Петдесетница без Христа - това е, което някои преживяват днес... Те са чували за говорене езици, и искат да изпитат това преживяване, затова търсят някой, който да положи върху тях ръце и да им осигури бързо, евтино, леко посвещение, заобикаляйки Христа и Неговия кръст." Освен това авторът признава, че говоренето на езици, несъмнено е "първо следствие или потвърждение" на "кръщението в Св. Дух" (Harry Lunn, *Logos Journal*, Nov. -Dec., 1971, pp. 44, 47).

Тези, които свързват християнски идеи с преживяването,

смятат, че "кръщението в Св. Дух" е християнско преживяване. Но ако то може да бъде дадено на тези, които търсят просто едно евтино, лесно продобивано преживяване - тогава няма нужда от връзка между самото преживяване и Христос. Самата възможност за "Петдесетница без Христа" означава, че преживяването само по себе си *изобщо не е християнско*. "Християните", често искрени и добронамерени, *привнасят в това преживяване християнско съдържание, от което то само по себе си е лишено*.

Не е ли това един общ знаменател на "духовния опит", нужен на новата вселенска религия? Не е ли това сякаш *ключът към "духовно единение" на човечеството, който икуменическото движение, така настоятелно търси*?

Б. "Новото християнство"

Могат да се намерят хора, които се съмняват, че "харизматичното възраждане" е форма на медиумизма. Това всъщност е само един второстепенен въпрос, който засяга средствата или техниките, посредством които се дава "духа" на "харизматичното възраждане". Но че този дух няма нищо общо с православното християнство е абсолютно ясно. В действителност този "дух" почти буквално следва "пророчествата" на Николай Бердяев за "новото християнство": не приема "монашеския аскетичен дух на историческото Православие", способен да изобличи неговия фалш; не се удовлетворява от "консервативното християнство, което направлява духовните усилия на човека само към покаяние и спасение". Очевидно, вярвайки както Бердяев, че такова християнство е все още "непълно", "духът" добавя една втора степен на

"духовни" феномени, нито един от които не е християнски по характер (макар всеки да е способен да ги *тълкува* като "християнски"), към които е открит достъпът на хора от всяка деноминация с покаяние или без него, и всичко това без каквато и да било връзка със спасението. Той гледа към "една нова ера в християнството, една нова и по-дълбока духовност, което значи едно ново изливане на Св. Дух" - в пълно противоречие с православната традиция и пророчество.

Това наистина е едно "ново християнство", но специфично "новата" съставна част в това "християнство" не е нищо оригинално или "напредничаво", а само една форма на дяволски старата религия на *шаманското езичество*. Православното "харизматично" издание *Logos* препоръчва Николай Бердяев като "пророк", като "най-великият богослов на духовното творчество" (*Logos*, March, 1972, p. 8). И наистина именно шаманите на всяко първобитно племе са тези, които знаят как да влязат в контакт със и да използват тези първобитни *"творчески" сили* на вселената - тези "духове на небето и земята, и морето", които Църквата Христова нарича *демони* и в служението на които наистина е възможно да се достигне до един "творчески" екстаз и радост (Ницшеанският ентусиазъм и екстаз, към който Бердяев се чувства толкова близък), които са неизвестни за умореният и малосърдечни "християни", изпадащи в "харизматичната" заблуда. Но там го няма Христос. Бог е *забранил* контактите с тази "творческа", окултна сфера, в която християните са се натъкнали посредством невежество и самозаблуда. "Харизматичното възраждане" няма нужда да влиза в "диалог" с нехристиянските религии, защото под името

на "християнството" то вече е в обятията на нехристиянските религии и само е станало тази *нова* религия, която Бердяев предсказа, комбинирайки по странен начин "християнство" и езичество.

Странният "християнски" дух на "харизматичното възраждане" е ясно идентифициран в Св. Писание и православната светоотеческа традиция. Съгласно тези извори световната история ще кулминира в една почти свръхчовешка "християнска" фигура, лъжемесията или *Антихриста*. Той ще бъде "християнин" в този смисъл, че всичките му функции и самото му съществуване ще бъде съсредоточено в Христа, Когото той ще имитира във всичко възможно. Той ще бъде не просто най-големият враг на Христос, но за да въведе в заблуждение християните, ще *се показва като Христос,* дошъл на земята за втори път и управляващ от възстановения храм в Иерусалим. *Никой да не ви прелъсти по никой начин; защото оня ден не ще настъпи, докле първо не дойде отстъплението и се не открие човекът на греха, синът на погибелта, който се противи и се превъзнася над всичко що се нарича Бог, или светиня, за да седне като бог в Божия храм, показвайки себе си, че е Бог... чието явяване, под действие на сатаната, е с всяка сила и с поличби и лъжливи чудеса, и с всяко неправедно прелъстяване, ония които загиват, задето не са приели любовта на истината за свое спасение. И затова Бог ще им прати действие на заблуда, за да повярват на лъжата, та да бъдат осъдени всички, които не са повярвали в истината, а обикнали неправдата* (2 Сол. 2: 3- 4, 9-12).

Православното учение за Антихриста е една голяма тема,

която не може да бъде представена изчерпателно тук. Но ако както вярват последователите на "харизматичното възраждане", последните дни наистина настъпват, тогава от изключително значение за православният християнин е да бъде информиран за това учение, съгласно което този, за когото Сам Спасителят ни говори, заедно с "лъжепророците" от това време, ще покаже *големи личби и чудеса, за да прелъстят, ако е възможно, и избраните* (Мат. 24: 24). А "избраните" съвсем не са тези тълпи от хора, които идват, за да приемат грубата и напълно чужда на Писанието идея, че "светът е на прага на едно голямо духовно пробуждане", но по-скоро "малкото стадо", за което Сам нашият Спасител обещава: *вашият Отец благоволи да ви даде царството* (Лук. 12: 32). Дори истински "избраните" ще бъдат силно изкушени от "големите личби и чудеса" на Антихриста. Повечето "християни" обаче ще го приемат безкритично, защото неговото "ново християнство" е това, което те търсят.

В. "Иисус идва скоро"

През последните няколко години по забележителен начин фигурата на "Иисус" бе изведена на преден план в Америка. На сцената и в киното бяха отменени дълго действащите забрани за изобразяване личността на Христа. Сензационно популярни мюзикъли представят богохулни пародии на Неговия живот. "Иисусовото движение", което в основата си е "харизматично" по ориентация се разпространява удивително бързо сред тийнейджърите и младите хора. Най-грубата форма на американската популярна музика е "християнизирана" на масовите "Иисус-рокфестивали", а

"християнските" мотиви за пръв път този век станаха най-популярните в страната. И подчертавайки целият този странен конгломерат от кощунство и абсолютно светска непросветеност постоянно се преповтаря израза на очевидно всеобщото очакване и надежда: "Иисус идва скоро".

В средата на това психическо и "религиозно" опустошаване на американската земя, в живота на американците започна да се повтаря едно симптоматично "мистично" явление. Издател на "харизматично" списание споделя как за пръв път се е срещнал с това явление, за което някакъв човек разказвал на събрание: "Мой приятел и съпругата му карали към Бостън по път № 3, когато един млад човек ги спрял на автостоп. Той бил с брада, но не бил облечен като хипи. Мълчаливо седнал на задната седалка и те продължили по пътя. След малко той казал тихо: 'Господ идва скоро'. Моят приятел и жена му били така стреснати, че се обърнали към него. Отзад обаче нямало никой. Ужасени, те спрели на първата бензиностанция. Искали да споделят с някой, без да се замислят за реакцията. Служителят на бензиностанцията ги изслушал, без да се засмее. Вместо това, единственото, което им казал, било: 'Вие сте петата кола, която идва тук с тази история'.

"Когато чух този разказ, ме побиха студени тръпки, въпреки че денят бе горещ. Но това бе само началото. Присъстващите един след друг си припомниха и разказаха шест аналогични истории, случили се на различни места в страната за последните две години - в Лос Анджелис, Филаделфия, Дълат (тринайсет съобщения в полицията за една нощ), Ню Орлианс. Стопаджията понякога бил мъж, а понякога - жена. По-късно един свещеник от

епископалната църква разказа за подобен случай, станал лично с него в северната част на щата Ню Йорк. Що се отнася до издателя, за него всичко това означавало, че в действителност "Иисус идва скоро" (David Manuel, Jr.,: *Logos Journal*, Jan.-Feb., 1972, c. 3).

Внимателният наблюдател на съвременния религиозен живот - особено в Америка, където от повече от век възникват най-популярните религиозни движения - не може да не забележи тази твърде характерна атмосфера на хилиастично очакване. И това се отнася не само за "харизматичните" кръгове, но дори и за традиционалистите и фундаменталистите, които отхвърлят "харизматично възраждане". Така например много традиционалисти римокатолици вярват, че преди края на света ще дойде хилиастката "епоха на Мария". Това е само вариант на по-разпространеното латинско заблуждение за опита да бъде "осветен" светът или както архиепископ Томас Коноли от Сиатъл се изрази преди петнадесет години, това е опит за "трансформиране на съвремения свят в царство Божие, в подготовката за Неговото завръщане". Протестантите евангелисти, като Били Греам, основавайки се на погрешните си тълкувания на части от *Апокалипсиса*, очакват "милениума", когато "Христос" ще царува на земята. Други евангелисти в Израел, считат, че под "хилядолетие" и "Месия" трябва да се разбира само необходимото за "подготовка" на евреите за Неговото идване.[57] А архифундаменталистът Карл Мак' Интайър се кани да построи копие на Иерусалимския храм във

57 Виж за пример Gordon Lindsay, *Israel's Destiny and the Coming Deliverer*, Christ for the Nations Publ. Co., Dallas, Texas, p. 28-30.

Флорида близо (до Дисниленд!), вярвайки, че е дошло времето, когато иудеите ще построят този "храм, в който Господ ще се върне, както е обещал" (*Christian Beacon*, Nov. 11, 1971; Jan. 6, 1972). Така дори антиикуменистите се подготвят да приемат тълкуването на иудеите за посрещането на лъжемесията - Антихриста, за разлика от верния остатък иудеи, които ще приемат Христа, след като пророк Илия се върне на земята, както учи Православната църква. Ето защо за трезвомислещия православен християнин, който познава пророчествата от Св. Писание за последните дни не е голямо утешение да слуша как някой "харизматичен" протестантски пастор му казва, че "е чудесно това, което Иисус може да направи, щом той се отвори за Него. Няма нищо чудно, че хора от различни вери са в състояние да се молят заедно" (Harold Bredesen, в *Logos Journal*, Jan.- Feb., 1972, с. 24); или как римокатолик-петдесетник казва, че сега членовете на всички деноминации "започват да се взират над стените на разделението само, за да разпознаят едни в други образа на Иисус Христос" (Kevin Ranaghan, *Logos Journal,* Nov.- Dec., 1971, с. 21). Кой е този "Христос" заради когото в световен мащаб е предприета такава програма на психологическа и дори физическа подготовка? Това ли е нашият истински Бог и Спасител, Иисус Христос, Който основа Църквата, в чието лоно хората могат да намерят спасение? Или това *е лъжехриста*, който ще *дойде в свое име* (Иоан 5:43) и ще обедини всички, които отхвърлят или изопачават учението на едната Църква Христова, Православната църква?

Сам нашият Спасител ни предупреждава: *Тогава, ако някой ви каже: ето, тук е Христос, или там е - не вярвайте; защото*

ще се появят лъжехристи и лъжепророци и ще покажат големи личби и чудеса, за да прельстят, ако е възможно, и избраните. Ето, казах ви отнапред. И тъй, ако ви кажат: ето, в пустинята е Той, не излизайте; ето, в скришните стаи е, не вярвайте; защото, както светкавицата излиза от изток и се вижда дори до запад, тъй ще бъде пришествието на Сина Човечески (Мат. 24: 23- 27).

Второто идване на Христос е неизбежно: то ще бъде внезапно, от небето (Деян. 1:11) и ще бележи края на този свят. Не може да има никаква "подготовка" за него - освен православната християнска подготовка на покаяние, духовен живот и бдителност. Тези, които се "подготвят" за това по друг начин и които казват, че Той е някъде "тук" (особено, ако "тук" означава в Иерусалимския храм) или тези, които проповядват, че "Иисус идва скоро" без да предупреждават за голямата заблуда, предшестваща Неговото пришествие - това са явните пророци на Антихриста, лъжехриста, който трябва да дойде пръв и да заблуди света, включително всички "християни", които не са действително православни или са престанали да бъдат такива. Няма да има бъдещ "милениум". За тези, които могат да го приемат, "милениумът" от Откровението (Откр. 20:6) е *сега*; това е животът в благодатта на Православната църква за всички тези "хиляда години" между първото идване на Христос и времето на Антихриста[58] . Това, че протестантите очак-

---

58 Такова е учението на светите Вас. Велики, Григорий Богослов, Андрей Кесарийски и много други отци. Вж. архиепископ Аверкий, "Руководство к изучению Нового Завета", ч. II, Jordanville, N. Y., 1956, p. 434-438.

ват "милениумът" да се сбъдне в бъдещето, само потвърждава, че те не живеят в него сега, т.е. че са *извън Църквата Христова* и не са вкусили Божията благодат.

Г. Трябва ли Православието да следва отстъплението?

Днес някои православни свещеници, водени от отец Евсевий Стефану, искат да ни убедят, че "харизматичното възраждане" е "православно", въпреки че се е зародило и се развива предимно извън Православната църква. Те дори ни подтикват: "Не стойте встрани." Но никой от изучавалите движението по трудовете на неговите водещи представители, много от които цитирахме по-горе, не може да се съмнява, че това "възраждане" (в онези моменти, които могат да се приемат за "християнски") е *напълно протестантско* - по своя произход, вдъхновение, направление, практика, "богословие", и крайна цел. То е форма на протестантското "възрожденчество" - явление, запазило само фрагмент от нещо наистина християнско, подменящо християнството с една емоционална, "религиозна" истерия, чиито жертви изпадат във фаталната заблуда, че са "спасени". Ако "харизматичното възраждане" се отличава по нещо от протестантското възрожденчество, то е само по това, че прибавя ново измерение на крипто-спиритическите феномени, които са по-ефектни и по-обективни, отколкото чисто субективното възрожденчество.

Този очевиден факт се потвърждава още по-убедително, ако се изследва това, което отец Евсевий Стефану се опитва да

представи като "православно пробуждане" в своето издание "Логос".

Този *православен свещеник* съобщава на своите читатели, че "Православната църква не участва в съвременното християнско пробуждане" (Feb., 1972., p. 19). Самият той сега пътува навсякъде, като организира възрожденчески събрания подобни на протестантските, включващи типично протестантския "олтарен зов", които обикновено се съпровожда от възрожденчески "ридания и сълзи" (April 1972, p. 4). Сам отец Евсевий с типично възрожденческа нескромност ни съобщава: "Аз благодаря на Бога, за това, че Той е излял част от светлината на Своя Дух в моята душа в отговор на непрестанните молитви, които възнасях и ден, и нощ" (Feb., 1972, p. 19). По-късно отец Евсевий открито се провъзгласява за "пророк" (April 1972, p. 3). Той не споменава нищо за православното тълкуване на събитията от *Апокалипсиса*, а повтаря тълкуването на протестанта фундаменталист Били Греам за "възторга", който трябва да предшества "милениума": "Денят на Страшния съд приближава. Ако останем верни на Христа, ние със сигурност ще бъдем грабнати, за да бъдем с Него под радостните викове на възторг и ще избегнем ужасните скърби, които трябва да постигнат света"[59] (April 1972, p. 22). Но и сред фундаменталистите има такива, които не споделят това заблуждение[60]. То няма основание

---

59 Вж. Billy Graham, *World Aflame*, Doubleday (Pocket Cardinal Ed.), New York, 1966, p. 178; C. H. Mackintosh, *The Lord's Comming*, Moody Press, Chicago, pp.30-31, и много други фундаменталисти.

60 Вж. Kurt Koch, *Day X*. Kregel Publications, Gr. Rapids, Mich., pp.116-7.

в Св. Писание[61] и последователите му губят бдителността си за козните на Антихриста, тъй като ги кара да си въобразяват, че могат да ги избегнат.

Всичко това дори не е псевдоправославие. Това е чист вид протестантизъм и то не от най-добрия. Напразно бихме търсили в списанието на отец Евсевий Стефану намек, за това, че неговото "пробуждане" е вдъхновено от изворите на православната аскетическа традиция: житията на светиите, произведенията на св. отци, църковния богослужебен кръг, *православното* тълкуване на Св. Писание. Вярно е, че някои православни "харизматици" ползват тези източници, но, уви, те ги смесват с "много други книги, писани от благочестиви християни, въвлечени в харизматичното движение" (*Logos*, March, 1972, p. 16) и ги четат по "харизматичен" начин - подобно на останалите сектанти те *прочитат* в православните писания, това, което са научили от своето *ново* учение, идващо извън Църквата.

Разбира се, в наши дни, когато мнозина християни са изгубили солеността на истинското християнство, а ревностните православни християнини са рядкост, православното пробуждане може само да се желае. Съвременният живот е станал твърде комфортен, светският - твърде привлекателен. За твърде много хора, Православието е станало просто въпрос на членство в църковната организация или "коректно" изпълнение на външни правила и обреди. Има наистина необходимост от едно *истинско*

61 I Сол. 4:16-17 се отнася за Второто пришествие на Христа, което съгласно св. отци ще настъпи *след* "скърбите" и царството на Антихриста.

православно пробуждане, но то няма нищо общо с това, което виждаме при православните "харизматици". Също както "харизматиците" активисти сред протестанти и римокатолици, те са в пълна хармония с духа на времената. Тези хора са изгубили живата връзка с изворите на православната духовна традиция, предпочитайки съвременните техники на възрожденческея протестантизъм и се идентифицират напълно с водещото течение на съвременното отпаднало "християнство" - икуменическото. В началото на 1978 год. Иаков, архиепископ на Северно и Южноамериканския архидиоцез на Вселенската патриаршия, даде официално одобрение на дейността на о. Евсевий Стефану, включително разрешение да проповядва навсякъде по темата за "даровете на Св. Дух". Така църковната организация в лицето на своя най-модернистично и икуменически настроен представител протегна ръка на "харизматичното възраждане", потвърждавайки дълбокото сходство, което ги съединява. Но там няма истинско християнство.

Когато стане дума за истинско православно "пробуждане" в миналото, веднага си спомняме за св. Козма Аетолийски, който пътувал от село до село в Гърция през XVIII в. и призовавал народа да се върне към истинното християнство на своите предци; или за св. Иоан Кронщадски в нашия век, пренесъл осветената от вековете традиция на православния духовен живот сред гражданството на Санкт-Петербург. След това трябва да си спомним за православните монаси наставници, които, *истински* "изпълнени Духом", завещали своето учение както на монасите, така и на миряните от по-късни времена, като например св. Симеон Нови Богослов в X в. и св. Серафим Саровски в XIX в. Св. Симеон е изкривяван по неве-

роятен начин от православните "харизматици" (той е говорел обаче за един Дух, различен от техния!). Св. Серафим винаги бива цитиран извън контекста, за да бъде сведено до минимум ударението, което той поставя на необходимостта от принадлежност към Православната църква за воденето на истински духовен живот. В "беседата" на св. Серафим с мирянина Мотовилов за "придобиването на Св. Дух" (която православните "харизматици" цитират, пропускайки частите, които тук са отбелязани с курсив), този велик светец ни казва: "Тази именно огневдъхновителна благодат на Духа Свети, която бива давана на всички вярващи в Христа при тайнството Кръщение, се запечатва чрез светото Миропомазване по главните места на нашата плът, *посочени от светата Църква, която е вековна пазителка на тази благодат.*" И по-нататък: "Той (Господ) еднакво чува и монаха, и простия мирянин. *Стига те и двамата да са православни.*"*

В противовес на истинския православен духовен живот: "харизматичното възраждане" е само *емпиричната страна на разпространената "икуменическа" мода* - едно фалшиво християнство, което извършва предателство спрямо Христа и Неговата Църква. Нито един православен "харизматик" не би помислил да се противи на "единението" с тези протестанти и римокатолици, с които, както се пее в една интерденоминационна "харизматична" песен, са вече "едно в Духа, едно в Господа", които са му показвали пътя и са го вдъхновявали в "харизматичните" му опити.

*** Цит. по българското издание: Архим. Серафим, *Свети Серафим Саровски*, Тесал., 1991, сс. 246, 254 *(бел. прев.)*.**

"Духът", вдъхновяващ "харизматичното възраждане", е *духът на Антихриста*, или по-скоро "бесовските духове" на последните времена, чиито "чудеса" ще подготвят света за лъжемесията.

Д. "Деца, последно време е" (1 Йоан 2: 18)

Неведомо за разпалените православни "възрожденци" Господ Бог е запазил в света, както в дните на пророк Илия *седем хиляди мъже, които не приклониха колене пред Ваала* (Рим. 11: 4). Незнаен е броят на истински православните християни, които не са нито духовно мъртви, каквито според оплакванията на "харизматиците" са били техните паства, нито са самодоволно "изпълнени духом", каквито са станали същите тези паства под влияние на "харизматичната" сугестия. Те не се увличат от движението на отстъплението, нито от някое фалшиво "пробуждане", но остават вкоренени в святата и спасителна православна вяра, в традицията на св. отци, която им е била завещана. Те наблюдават личбите на времената и вървят по тесния път на спасението. Много от тях следват епископи в някои православни църкви, заели непримирима позиция по отношение на отстъплението в наши дни. Но има също и такива в други църкви, които скърбят за все по-очевидното отстъпничество на своите иерарси и които се стараят да запазят своето Православие. Има също и такива извън Православната църква, които по благодатта Божия, ще отворят сърцата си за Неговия зов и без съмнение ще се присъединят към истинното свето Православие. Тези "седем хиляди" са опора на бъдещето и единствено Православие в последните времена.

А извън истинното Православие тъмнината все повече на-

раства. Възможно е, съдейки по последните "религиозни" новини, "харизматичното възраждане" да е само слабото начало на цяла една "епоха от чудеса". Много протестанти, които са разкрили фалша на "харизматичното възраждане", сега възприемат като "нещо истинско" впечатляващото "възраждане" в Индонезия, където *действително* се случват "същите неща, които срещаме в *Деяния на св. апостоли*." В продължение на три години двеста хиляди езичници са били обърнати в протестантизма при постоянно извършване на чудеса: Никой не вършел нищо без указание от "гласовете и "ангелите", които постоянно се появявали, цитирайки обикновено Писанието по глави и стихове; водата се превръщала във вино всеки пък, когато се отслужвала протестантска причастна служба; ръце без тела се появявали от небитието и раздавали по чудесен начин храна на гладните; цяла тълпа демони били забелязвани да напускат едно езическо село, защото един "помощен" ("Иисус") идвал, за да заеме тяхното място; "християни" "отброявали" над неразкаял се грешник и когато стигали до "нула" той умирал; деца учели протестантски химни от гласове, които идвали незнайно откъде (и повтаряли песните по двадесет пъти, за да ги запомнят децата); "Божи магнитофон" записал песен на един детски хор и я пуснал отново пред изумените деца; огън слизал от небето, за да погълне римокатолически религиозни изображения ("Господ" в Индонезия е твърде антиримокатолически); тридесет хиляди били изцелени; "Христос" се появявал в небето и "падал" върху събралите се хора, за да ги изцели; други хора били по чудесен начин пренасяни от едно място на друго и ходели по вода; светлини съпровождали евангелистите и ги водели

през нощта, а през деня ги следвали облаци и им пазели сянка; мъртви възкръсвали.[62]

Интересно е, че в някои аспекти на Индонезийското "възраждане", елементът "говорене на езици" напълно липсва и дори се забранява (макар да се появява на някои места), а елементът на медиумизъм очевидно понякога отстъпва място на директна интервинция на падналите духове. Напълно е възможно това ново "възраждане", по-силно от претдесетничеството, да е по-развита степен на същия "духовен" феномен (също както петдесетничеството е по-развито от спиритизма) и да предхожда близостта на този ужасен ден, когато "гласовете" и "ангелите" в Индонезия също ще започнат да обявяват, че "Господ идва", защото знаем, антихристът ще доказва на света, че той е "Христос" посредством именно такива "чудеса".

В епоха на почти всеобща духовна тъмнина и прелест, когато мнозина "християни" приемат за *Христос* този, когото православното учение нарича *Антихрист*, Православната Христова Църква е единствената, която притежава и предава Божията благодат - безценното съкровище, за чието съществуване "християнският" свят дори не подозира. Този свят протяга ръце към силите на тъмнината, като сляпо вярва, че "името Иисусово" ще го спаси дори в неговото отстъпление и богохулство, пренебрегвайки предупреждението на Господа: *Мнозина ще Ми кажат в оня ден: Господи, Господи! Не в Твое ли име пророкувахме? И не в Твое*

---

62 **Вж. Kurt Koch, *The Rivival in Indonesia*, Kregel Publications, 1970; Mel Tari, *Like a Mighty Wind*. Creation House, Carol Strem, Ill., 1971.**

ли име бесове изгонвахме? И не в Твое ли име много чудеса правехме? И тогава ще им кажа открито: никога не съм ви познавал; махнете се от Мене вие, които вършите беззаконие (Мат. 7: 22- 23).

Св. апостол Павел продължава своето предупреждение за идването на Антихриста с думите: *И тъй, братя, стойте и дръжте преданиията, които научихте било чрез наше слово, било чрез наше послание* (2 Сол. 2: 15). *Има някои, които ви смущават и искат да изопачат благовестието Христово. Но ако дори ние или Ангел от небето ви благовестеше нещо по-друго от това, що ние ви благовестихме, анатема да бъде* (Гал. 1: 7- 8).

Православният отговор на всяко ново "възраждане", както и на последното ужасно "възраждане" на Антихриста, е Христовият Завет, който единствено Православната църква пази неизменен в непрекъсваема приемственост от Христа и Неговите апостоли, и благодатта на Св. Дух. Тази благодат действа само в Православната църква и в нейните верни чеда, които са приели помазанието и пазят истинския *печат дара Духа Светаго*. Амин!

2. РЕЛИГИЯТА НА БЪДЕЩЕТО

Твърде показателен за духовното състояние на съвременното човечество е фактът, че "харизматичният" и "медитативният" опит започват да намират почва сред "християните". Несъмненно е влиянието на източните религии над подобни "християни", но това е само следствие от нещо много по-фундаментално: загубата на самото усещане за вкуса на християнството. Ето какво е позволило

на нещо толкова чуждо на християнството като източната медитация да се настани в "християнските" души.

Егоцентричният и самодоволен живот, който водят повечето от днешните "християни", е станал толкова повсеместен, че в резултат те се оказват далеч от каквото и да било разбиране за духовния живот. Дори когато подобни хора се ориентират към "духовен живот", те вършат това само като друга форма на себезадоволяване. Достатъчно ясен пример за това видяхме във фалшивите религиозни идеали както на "харизматичното" движение, така и на многобройните форми на "християнска медитация", всички от които обещават (и твърде бързо осигуряват) преживяване на "удоволетворение" и "мир". Но това не е християнският идеал, който най-кратко може да бъде описан като невидима бран и усилие. Съвсем ясно е, че "удовлетворението" и "мирът", които се афишират в съвременните "духовни" движения са продукт на духовна прелест, на духовно себезадоволяване - но това е абсолютната смърт на богоориентирания духовен живот. Всички тези форми на "християнска медитация" действат само на психическо ниво и нямат нищо общо с християнската духовност. Християнската духовност се формира в ревностния стремеж за придобиване на вечното царство небесно, стремеж, чието начало се поставя с превъзмогването на този временен свят. Истинският християнски подвижник никога не намира отдих дори в предвкусването на вечното блаженство, което може да му бъде открито в този живот. Източните религии обаче, на които не е било открито Царството небесно, се стремят само да придобият психическо състояние, което започва и свършва в този живот.

В нашето време на отстъпничество, предшестващо явяването на Антихриста, сатаната е освободен за известно време (Откр. 20: 7) за да върши лъжливи чудеса, които той не би могъл да извършва през "хилядата години" на благодат в Църквата Христова (Откр. 20: 3) и за да пожъне в своята адска жътва онези души, които *не са приели любовта на истината* (2 Сол. 2: 10). Можем да кажем, че времето на Антихриста наистина е близо, защото сега тази сатанинска жътва започва не просто сред езичниците, които не са чували за Христа, но и сред "християните", които са изгубили вкуса на християнството. Това е самата природа на Антихриста - да представя царството на дявола като *царство на Христа*. Днешното "харизматично" движение, "християнската медитация" и като цяло "новото религиозно съзнание", към което тези "християни" принадлежат, са предвестници на *религията на бъдещето, религията на последното човечество, религията на Антихриста*. Тяхната главна "духовна" функция е да *направят демоничното посвещение, дотогава ограничавано само в езическия свят, възможно и за християните*. Да допуснем, че тези "религиозни експерименти" са само опипване на почвата; да допуснем също,че става дума за психическа самоизмама, а не за действително демонично посвещение; разбира се, не всеки, който успешно "медитира" или смята, че е получил "кръщение с Духа" в действителност е приел посвещение в царството на сатаната. Но това е целта на тези "експерименти" и несъмнено техниките за посвещение ще се усъвършенстват все повече, тъй като човечеството ще бъде по-подготвено за тях посредством състоянията на пасивност и отвореност към новите "религиозни преживявания",

които са насадени от тези движения.

Какво е довело човечеството - и самото "християнство" - до това отчайващо състояние. В действителност не става въпрос за някакво открито поклонение на дявола, което винаги се ограничава до един определен тесен кръг от хора; по-скоро, това е нещо много по-фино и за което е страшно да се мисли от православния християнин: това е *загубата на Божията благодат*, която следва загубата на вкуса на християнството.

На Запад обаче благодатта Божия е била загубена преди много векове. Римокатолиците и протестантите днес не усещат в пълнота тази благодат, и затова не е чудно, че не са в състояние да разпознаят нейните демонични имитации. Но уви! Успехът на фалшивата духовност дори сред православните християни разкрива до колко те също са загубили вкуса на християнството и не са в състояние повече да различават истинското от псевдо-християнство. Православните християни твърде дълго са приемали като даденост ценното съкровище на своята вяра, без да използват чистото злато на нейното учение. Колко на брой православни християни подозират за съществуването на основополагащите писания на православния духовен живот, които учат именно за различаването между истинска и фалшива духовност, текстове, в които са описани житията и ученията на светите мъже и жени, сподобили се с пълната мяра Божия благодат в този живот? Колко са усвоили техните поучения от *Лавсаика*, *Лествицата* на св. Иоан, *Беседите* на св. Макарий, *Житията* на богоносните отци в пустинята, *Невидимата бран*, *Моят живот в Христа* на св. Иоан Кронщадски.

В житието на великия отец от египетската пустиня св. Паисий Велики (19 юни) ние можем да видим един потресаващ пример на това колко лесно е да се загуби Божията благодат. Веднъж един ученик вървял по пътя към града, за да продаде ръкоделието си. По пътя той срещнал един евреин, който, като видял наивността му, започнал да го мами, казвайки: "О, възлюбени, защо вярваш в един обикновен, разпнат човек, когато Той изобщо не е бил дългочакваният Месия? Ще дойде друг, но не Той." Ученикът, бидейки слаб по ум и прост по сърце, се заслушал в думите на евреина и допуснал да каже: "Може би си прав." Когато се върнал в пустинята, св. Паисий се отвърнал от него и не пожелал да му каже дори една дума. Накрая след дългите молби на ученика светецът го попитал: "Кой си ти? Аз не те познавам. Моят ученик беше християнин и имаше върху си благодатта на Кръщението, но ти не си същият; ако ти си наистина моят ученик, тогава благодатта на Кръщението те е напуснала и образът на християнина е взет от теб". През сълзи ученикът разказал за разговора си с евреина. Като изслушал всичко, светецът му отговорил: "О, нещастнико! Какво може да бъде по-лошо и зловредно от тези думи, чрез които ти си се отрекъл от Христа и от Неговото божествено Кръщение? Сега върви и плачи за себе си както искаш, защото ти нямаш място при мен; твоето име е записано с тези, които са се отрекли от Христа, и заедно с тях ти ще получиш осъждане и мъки." Като чул тази присъда, ученикът се изпълнил с покаяние. По неговите неотстъпни молби светецът се усамотил и се помолил Господ да прости греха на ученика му. Господ чул молитвата на светеца и му дал знамение за това, че му прощава.

Тогава светецът предупредил ученика си: "О, чедо, въздай слава и благодарност на Христа Бога заедно с мен, защото нечистият, богохулен дух си е отишъл от теб и на негово място Св. Дух се е върнал над теб, възстановявайки благодатта на Кръщението. И така, сега се пази, за да не би поради небрежност и безгрижие отново да те оплетат мрежите на врага и ти, веднъж съгрешил, да наследиш огъня на геената."

Нека не забравяме, че и "харизматичното", и "медитационното" движения са проникнали сред "икуменическите християни". Характерно за учението на икуменическата ерес е: Православната църква не е едната истинска Църква на Христа; благодатта Божия присъства също в други "християнски" деноминации и дори в нехристиянските религии; тесният път на спасението съгласно учението на св. отци на Православната църква е само "един от многото пътища" за спасение; и подробностите на вярата на човека в Христа са толкова незначителни, както и принадлежността към една или друга църква. Не всички православни участници в икуменическото движение споделят това мнение напълно (макар протестантите и римокатолиците несъмнено да го споделят); но чрез самото им участие в това движение, включително неизбежната обща молитва с тези, които вярват погрешно за Христа и Неговата Църква, те казват на еретиците, които стоят пред тях: *"Може би сте прави"*, така както и злощастният ученик на св. Паисий. *Нищо повече не трябва от православният християнин за да загуби Божията благодат*; а колко труд ще му коства връщането й!

Доколко тогава православните християни трябва да ходят в

страха Божи, внимавайки да не загубят Неговата благодат. Тя в никакъв случай не се дава на всички без изключение, но само на тези, които пазят истинската вяра, водят живот на християнски подвиг и я пазят като съкровище, което ги води към небето. А колко повече трябва да бъдат внимателни православните християни днес, когато са заобиколени от едно фалшиво християнство, което им предлага своите собствени преживявания на "благодат" и "Дух Светий" и което може в изобилие да цитира Писанието и св. отци, за да "доказва" своята правота! Наистина последните времена, когато духовната прелест ще стане толкова убедителна, че да прелъсти, *ако е възможно, и избраните* (Мат. 24: 24) са близо.

Лъжепророците на съвременната епоха, включително тези, които официално са "православни", дори още по-гръмогласно обявяват приближаването на "новата епоха на Св. Дух", "новата Петдесетница", "точката Омега". Именно това в православните пророчества се нарича царство на антихриста. В наше време тези пророчества започват да се сбъдват с *демонична сила*. Цялата духовна атмосфера на съвременния свят е заразена от силата на бесовските опити за посвещения. "Тайна на беззаконието" започва да овладява душите на хората, като се стреми да завладее и самата Църква Христова, ако това би било възможно.

Против този мощен "религиозен опит" истински православните християни трябва сега да се въоръжат напълно сериозно, *в пълна степен съзнавайки, какво е православното християнство и защо неговата крайна цел се отличава от всички други религии, "християнски" или не-християнски*.

Православни християни! Пазете благодатта, която ви е

дадена; никога не допускайте тя да се превърне във въпрос на навик; никога не я мерете с чисто човешките стандарти и не очаквайте тя да бъде разбрана от тези, които приемат само човешката логика и мислят, че могат да придобият благодатта на Св. Дух по начин, различен от този, който ни е предала Христовата Църква. Истинското Православие по самата си природа изглежда абсолютно неуместно в тези демонични времена - като изчезващо малцинство от презрени и "глуповати" сред религиозното "възраждане" вдъхновено от друг дух. Но нека се утешаваме с думите на нашия Господ Иисус Христос: *Не бой се, малко стадо! Понеже вашият Отец благоволи да ви даде царството* (Лук. 12: 32).

Нека всички истински православни християни да укрепват пред предстоящата битка, като не забравят, че в Христа победата винаги е наша. Той обещава, че портите адови няма да надделеят над Църква Му (Мат.16: 18) и че заради избраните ще съкрати дните на тази последна голяма скръб (Мат. 24: 21- 22). И наистина, *ако Бог е за нас, кой ще е против нас?* (Рим. 8:31.) Дори в средата на най-силните изкушения, на нас ни е заповядано: *дерзайте: Аз победих света* (Иоан 16: 33). Нека живеем, както са живели истинските християни от всички времена в очакване края на всички неща и идването на нашия скъп Спасител; защото *който свидетелствува за това, казва: Да, ида скоро! Амин, да, дойди, Господи Иисусе*" (Откр.22: 20).

Епилог
ДЖОУНСТАУН И 80-ТЕ ГОДИНИ

Тази книга бе преднамерено "подценена". Нашето намерение бе да представим, доколкото е възможно, един спокоен и обективен поглед върху нехристиянските религиозни движения, които подготвят пътя за "религията на бъдещето". Смело се докоснахме до някои от "ужасните истории", известни за споменатите в тази книга култове: истински истории, които разкриват какво се случва, когато невидими демонични сили напълно увлекат човека и го превърнат в инструмент за постигане на своите зли цели.

Малко преди публикуването на това ново издание обаче целият свят неочаквано стана свидетел на една от тези "ужасни истории": масовото самоубийство на Джим Джоунс и на повече от 900 негови последователи в марксистко-религиозната комуна "Джоунстаун", устроена в джунглите на Гвиана, Южна Америка.

Не можем да си представим по-поразителна "личба на времената". Джоунстаун е едно ясно предупреждение - и пророчество - за бъдещето на човечеството.

Светската преса, разбираемо, не знаеше как точно да отрази това ужасно събитие. Някои от чуждестранните медии го възприеха просто като пример за американското насилие и екстремизъм.

Американската преса окачестви Джим Джоунс като един "луд човек", а самото събитие като резултат от пагубното влияние на "култовете". По-сериозните и чувствителни журналисти признаваха, че мащабите и нелепостта на случилото се ги е объркала.

Малцина наблюдатели възприеха Джоунстаун като автентичен знак за нашето време, разкриващ състоянието на днешното човечество. И много факти говорят, че това наистина е най-вярната оценка.

Самият Джим Джоунс несъмнено е бил свързан с характерните за съвременния религиозно-политически свят течения. Неговата изява като "пророк" и "лечител", способен да омае и да доминира над един определен тип неудоволетворени, "търсещи" наши съвременници - "най-вече от нисшата класа на градското негърско население" - му осигури респектиращо място в американския религиозен спектър. Той бе много по-удобен за възприемане в нашите твърде толерантни времена, отколкото героят на едно предишно поколение - "Father Divine". Неговите неизброими "добри дела" и неочакваните му щедри подаръци за бедните го направиха водещ представител на "либералното" християнство и привлякоха вниманието на либерната политическа прослойка в Калифорния. С течение на времето влиянието на Джим Джоунс нарастваше. Негови лични почитатели бяха кметът на Сан Франциско, губернаторът на Калифорния и съпругата на американския президент. Марксистката му политическа философия и комуната Джоунстаун, устроена в Гвиана, поставиха Джим Джоунс в политическия авангард. Губернаторът на Калифорния лично посети Джоунстаун и бе приятно впечатлен от видяното. Същата

положителна оценка даваха и някои външни наблюдатели. Едновременно с това и особено през последните една, две години срещу Джим Джоунс бяха повдигани обвинения, че прилага някои насилствени методи спрямо последователите си. Този аспект на Джоунстаун обаче бе в границите, допустими според либералния Запад за съвременните комунистически управления, наблюдавани понякога благосклонно въпреки ликвидирането на стотици, хиляди или милиони недоволни хора.

Джоунстаун бе изцяло един "модерен", съвременен експеримент. Но какво бе значението на неговия ефектен край?

Вероятно най-близо по дух до трагедията Джоунстаун е едно събитие от близкото минало, което на пръв поглед няма връзка с него. Става дума за бързата и брутална ликвидация от камбоджанското комунистическо правителство на почти два милиона невинни хора (една четвърт или повече от цялото население на Камбоджа) в името на светлото човешко бъдеще. Този "революционен геноцид", може би най-хладнокръвният и безмилостният дори за кървавия XX в., представлява точен паралел на "революционното самоубийство"[63], извършено в Джоунстаун. И в двата случая ужасът от масовата смърт се оправдава като необходим за поправяне пътя на светлото бъдеще, обещавано от комунизма за едно "очистено" човечество. Тези две събития маркират една нова степен в историята на "Архипелаг ГУЛАГ" - веригата от нечовечни концентрационни лагери, които атеизмът създаде, за да преобрази

63 Това име е дадено от самият Джоунс и ревнителите, които са му помогнали да го извърши; вж. *Time* magazine, Dec. 4, 1978, с. 20.

човечеството и унищожи християнството.

Джоунстаун още веднъж потвърждава невероятната точност на диагнозата, която през XIX в. Достоевски постави на революционния ум. Ключова фигура в неговия роман "Бесове" е Кирилов, според който именно самоубийството е окончателният акт, доказващ, че е станал Бог. Разбира се "нормалните" хора, не могат да разберат подобна логика. Историята обаче рядко се прави от "нормални" хора, а XX в. е *par exellance* век на триумф за "революционната логика", прилагана от хора напълно "съвременни", съзнателно отхвърлили ценностите на миналото и особено истината на християнството. За тези, които вярват в тази "логика", масовото самоубийство в Джоунстаун е велик революционен акт, който "доказва", че няма Бог и бележи близостта на световното тоталитарно управление, чийто "пророк" Джоунс искаше да бъде. Единственото съжаление относно подобен акт, което може да се породи в умовете на такива хора, бе изразено от един гражданин на Джоунстаун, оставил в последната минута върху тялото на Джоунс следната бележка: "Татко, аз не виждам изход - съгласен съм с твоето решение. Само се страхувам, че без теб светът няма да стигне до комунизма."[64] Всички авоари на комуната Джоунстаун (около 7 милиона долара) бяха завещани на комунистическата партия на СССР (*The New York Times*, Dec. 18, 1978, с. 1). Джоунстаун не беше изолирано действие на един "луд човек", а нещо твърде близко до всички нас, които живеем в тези времена.

64 Marshall Kilduff and Ron Javers, *The Suicide Cult*, Bantam Books, 1978, с.. xiv.

Един журналист е схванал това, когато пише за Джоунс (с когото е имал известни лични контакти в Сан Франциско): "Неговата почти религиозна и определено мистична сила със своя тайнствен зъл извор трябва да бъде тълкувана като ключ към тайната на това десетилетие (70-те год.)" (Herb Caen, *The Suicide Cult*, с. 192).

Изворът на тази "мистична сила" не трябва да се търси далеч. Религията на "Народния храм" (Peoples Temple) не бе дори слабо християнска (макар че нейният основател Джим Джоунс бе ръкоположен за пастор на "Ученици на Христа"). Тя е следствие от духовния опит, придобит от Джоунс през 50-те год., когато той формира своя светоглед. Джим Джоунс не само претендирал, че е "превъплъщение" на Иисус, Буда и Ленин, а открито заявявал, че е "оракул или медиум за безплътни същества от друга галактика"[65]. С други думи, той бил отдал себе си във властта на зли духове, които без съмнение са вдъхновили и неговото последно действие на "логично" безумство. Феноменът Джоунстаун не може да бъде разбран встрани от внушенията и действията на демоните; затова светските журналисти не можаха да го разберат.

Твърде е възможно трагедията в Джоунстаун да бележи само началото на много по-ужасни събития, които предстои да се случат през 80-те год., събития, за които могат да посмеят да мислят само притежаващите стабилна и неизкривена християнска вяра. Не става въпрос само за това, че политиците са станали "религиозни" (пример, за което са кланетата в Камбоджа, извършвани с

65 Neil Duddy and Mark Albrecht, "Questioning Jonestown," *Radix*, Berkeley, Ca., Jan. - Feb., 1979, c. 15.

"религиозна", т.е. демонична ревност), или че религията става "политическа" (в случая на Джоунстаун). Подобни неща са ставали и преди. Но сега ще бъде добре, ако в конкретните исторически действия започнем да виждаме частичното преливане между религията и политиката, което изглежда е необходимо за зилотите на Антихриста - религиозно-политическият лидер на последното човечество. Този дух със сигурност вече е присъствал в известна степен в ранните тоталитарни режими на XX в. Но интензивността на стремежа и отдадеността, които се изискват за масово самоубийство (като опозиция на масовото убийство, извършвано много пъти през нашия век), превръща Джоунстаун в километричен камък по пътя към предстоящата кулминация на модерните времена.

Сатаната, изглежда, влиза без покривало в човешката история. Годините занапред обещават да бъдат по-ужасни, отколкото можем днес да предположим. Един изблик на демонично-вдъхновена енергия доведе почти хиляда души до революционно самоубийство. Какво да кажем за другите обиталища на сатанинската енергия, няколко пъти по-мощни от малкото движение на Джим Джоунс, които все още не са се проявили?

Реалистичният поглед върху религиозното състояние на съвременния свят е достатъчен, за да вдъхнови всеки сериозен православен християнин със страх и трепет да постига своето спасение. Изкушенията и изпитанията, които предстоят, са огромни: *защото тогава ще бъде голяма скръб, каквато не е била откакто свят досега, и няма да бъде* (Мат. 24:21). Някои от тези изпитания ще дойдат от страна на прелъстителната измама, от "личби и лъжливи чудеса", на които ставаме свидетели още отсега;

други ще дойдат от ужаса и от неприкритото зло, което е вече видно в Джоунстаун, Камбоджа и Архипелаг ГУЛАГ. В тези страшни дни за онези, които желаят да бъдат истински християни трябва да започнат да се отнасят сериозно към своята вяра, учейки какво е истинското християнство, как да се молят на Бога в дух и истина, как да познават *Кой е Христос*, в Когото единствено се спасяваме.

Епилог към четвъртото издание

ЛИЧБИТЕ НА РЕЛИГИЯТА НА БЪДЕЩЕТО ПРЕЗ 90-ТЕ ГОДИНИ

От отец Дамаскин Кристенсен

Петнадесет години след като тази книга се появи за първи път, един читател ни разказа: "Преди няколко години, когато четях тази книга, тя ми изглеждаше твърде 'маловажна'. Мислех си: движенията, които описва отец Серафим, са маргинални - подобни неща не могат наистина да завладеят света. Сега обаче е 1990 год. и аз виждам друго. Всичко, което отец Серафим казваше, е истина."

Всеки наблюдател на света днес може да види, че формирането на "нова духовност" се развива точно в посока на линията, описана от отец Серафим. Когато той пишеше тази книга, формата на неоезичеството в западното общество едва се очертаваше. Днес то придобива много по-определени очертания. Докато източните религии, за които отец Серафим писа, продължават да печелят последователи, ние днес наблюдаваме подобен, ако не и по-голям интерес към *западните* форми на езичеството. Друидската магия,

магьосничеството, Уика (Wicca), поклонението на богини, вкл. на Гея (майката-земя), и местният американски шаманизъм са спечелили огромна популярност сред хората на Запад, които ги намират по-близки до собствените им корени, отколкото източните религии. Но докато някои се ангажират само интелектуално с тези съвремени преработки на древното езичество, все повече хора започват да практикуват. По този начин те се приобщават към "езическия опит на посвещение", който според отец Серафим ще бъде характерен за религията на бъдещето.

1. Новата епоха

Когато *Православието и религията на бъдещето* бе публикувана за първи път, терминът "Нова епоха", макар и общоприет в масонските, езотеричните и каунтър-културните* общности, не се срещаше в говоримия език. Днес той стана дума-символ за едно световно-разпространено движение - и за бизнес, който носи милиарди долари.

По-крещящите външни прояви на това движение обаче могат да имат само ограничено въздействие. Много по-знаме-нателен е фактът, че *идеите* на Новата епоха, светогледът на "новото религиозно съзнание" навлизат все повече и повече във всички сфери на човешката мисъл и дейност. По този начин "Новата епоха" е станала по-малко организирано движение, тъй като е проникнала навсякъде: в психологията, социологията, историята, изкуствата, религията, образованието и администрацията. Психиатрични болници в цялата страна са въвели програми на Нова епоха: източна медитация, трансперсонална психология, биофийдбек и музикална медитация. Големи корпорации като Дженерал Мотърс и AT&T спонсорират курсове за своите служители по "Ню Ейдж мислене", в които се изучават визуализация, хипноза, "психично лечение" и прочие психотехнологии. Дори в обществени училища медиумизмът под името на "канализиране" (channelling) бива изучаван като способ за "вътрешно лечение". Една асоциация на загрижени родители в Кънектикът бе описала какво се случва в класната стая: "За да открият своята 'житейска цел', децата се насърчават в подобно на транс състояние на съзнанието да общуват с 'духове пазители'. Използването на упражнения от йога и техники за контрол на съзнанието са други примери от плана на тази програма".[66]

Християнските църкви, за съжаление, следват същите опасни тенденции, кретайки в праха на световния марш на вероотстъпничеството. В средата на 70-те год. отец Серафим бе написал: Същностното игнориране на истинския християнски духовен опит в наше време е причина за появата на фалшивата християнска "духовност", която по своето естество се доближава до "новото религиозно съзнание". Години преди "канализирането" на безплътните същества да се популяризира като мода на Новата епоха, отец Серафим бе цитирал "харизматици", говорещи за това как "канализирали" "Св. Дух". Но дори ако отминем въпроса за "харизматичното" движение, ще видим, че то е само една от многобройните форми на "новото религиозно съзнание".

---

* Counterculture - култура, чиито ценности се противопоставят на общоприетите в общество *(бел. прев.)*.

66 Connecticut Citizens for Constitutional Education, January 22, 1980.

матичното възраждане", прогнозата, направена от него, щеше да се потвърди в други области. Мерилин Фергюсън - последователка на Нова епоха, - пише в своята книга *Заговорът на Водолея*: "Нарастващ брой църкви и синагоги разширяват контекста на своята дейност, организирайки помощни комитети за личностно израстване, холистични здравни центрове, служби за лечение, семинари по медитация, изменение на съзнанието чрез музика, дори курсове по биофийдбек."[67] В Детройт, например курсовете на "Силва Метод" се водят от римокатолически свещеник и от монахиня. В Блуумфийлд Хилс, Мичиган, една епископална църква спонсорира холистичен здравен център. В Ню Йорк епископалната катедрала на "Св. Иоан Божественият" организира цикъл беседи с лектор Дейвид Спанглър - водещ член на фондацията Финдхорн (Findhorn Fondation), според когото "Луциферичното посвещение" ще бъде необходимо за влизане Новата епоха. В Оукланд, Калифорния, "Институтът за насочена към творението духовност" (Institute for Creation-Centered Spirituality), основан от римокатолически свещеник, пропагандира едно преиначено "християнство", отричащо аскетичния християнски светоглед. В Сиатъл, Вашингтон, старшият пастор на Първа баптистка църква (който е също старши пастор на Американскана баптистка конвенция) проповядва, че Иисус Христос бил само човек, който реализирал своята божественост и че всеки друг може да направи същото - чрез Кундалини йога или други методи. И в християнските книжар-

67 Marilyn Ferguson, *The Aquarian Conspiracy*, J. P. Tarcher, Inc., Los Angeles, 1980, c. 369.

ници навсякъде в Америка човек може да намери книги, които съдържат фактически почти всички принципи на движението Нова епоха - от позитивно-възможностното мислене до подкрепата за "Новия световен ред". Една книга, публикувана съвместно от Междууниверситетското християнско сдружение (Inter-Varsiry Christian Fellowship) и издателството Паулист Прес, твърди, че за християните е *грях* да не подкрепят целта на "Новия стопански ред" и "Новия световен ред".[68]

В главните протестански църкви (особено Методистката и Презвитерианската) има едно силно и вече оформено движение за включване поклонение на богинята София в религиозната практика; по време на конференции на пастори и лидери на тези църкви подобно поклонение вече е било извършвано.

Същевременно, в съвременния римокатолицизъм съществува движение за усвояване ученията на Карл Юнг - един от бащите-основатели на движението Нова епоха. Юнг, който участвал в спиритически сеанси и допускал необходимостта от "духове водачи", учел, че изключването на "тъмната страна" е фатална грешка в нашата религия и че затова има нужда към Св. Троица да се прибави четвърта *Ипостас* - Луцифер! Неговите теории сега се възхваляват от римските "богослови" в популярни книги като *Болестта която сме (The Illness That We Are)* от отец Джон Дърли. Неговата психотерапия се практикува в някои римокатолически

68 Constance E. Cumbey, *The Hidden Dangers of the Rainbow: The New AgeMovement and Our Coming Age of Barbarism*, Huntington House, Shreveport, Louisiana, 1983, p.. 157.

църкви, а също и от монаси и монахини в редица манастири.[69] Епископалната и протестантските (особено Методистката) църкви също са включили в това движение: нараства броят на протестантските пастори и служители, които работят като Юнг-аналитици.[70]

2. Благословията от Торонто

В сферата на харизматичния опит наблюденията на отец Серафим бяха потвърдени по удивителен начин от настоящето "движение на смеха". За "смеха в Св. Дух" отец Серафим бе писал: "Тук може би по-ясно, отколкото където и да било, "харизматичното възраждане" разкрива своята напълно нехристиянска религиозна ориентация". Това е именно харизматичният феномен, който отбеляза най-голямо разпространение през последните няколко години.

През 1994 в Aerport Vineyard Church в Торонто се случи едно събитие, което прикова общественото внимание, привличайки вниманието и на световните медии. Това бе така нар. благословия от Торонто, определена като върхова туристическа атракция за 1994.

Тази благословия била следствие от решението на Св. Дух

69 Deborah Cobett, "The Trouble with Truth: A Review of *The Illness That We Are: A Jungian Critique of Christianity* by John P. Dourley," *Epiphany Journal*,Spring, 1986, pp. 82-90.

70 Deborah Cobett, "The Jungian Challenge to Modern Christianity", *Epiphany Journal*, Summer, 1988, pp. 33-40.

да изпълни тълпите с неконтролируем смях. Мъже и жени не само рухвали на пода в пристъп на смях, но и пълзели, лаели като кучета, ровели земята и пръхтели като бикове, ръмжели и издавали всевъзможни животински звуци - поведение, което в православните страни дори днес се разглежда като знак за демонично обсебване.[71]

Оттогава 300 000 християни от целия свят са посетили тази църква и са били "възпламенени" от движението на смеха. От тях 15 000 християнски са служители и пастори, които впоследствие са пренесли движението в своите конгрегации по цял свят. Само в Англия 7 000 църковни общини, включително от Англиканската църква, се присъединили към благословията от Торонто.

Движението днес помита това, което дълго време е било считано на Запад за традиционно християнство, и се възприема като най-новото, най-завладяващото дело на Св. Дух. През юли 1995 год. Клуб 700, на Пат Робъртсън обедини мнозина учени-харизматици - петдесетници и известен брой протестанти и римокатолици, според които животинските звуци са една от проявите на Св. Дух и човешки отклик на Неговото действие.[72]

71 Deacon R. Thomas Zell, "Signs, Wonders, & Angelic Visitations," *Again*, September, 1995, p. 6.

72 Timothy Brett Copeland, "Discerning the Spirit: Reflections of a Charismatic Christian," *Again*, September, 1995, p. 9.

3. Съвременната представа за НЛО

В областта на НЛО заключенията на отец Серафим също бяха потвърдени от новото развитие. Днес нараства убедеността, не само на научно, но и на *популярно* ниво, че феноменът НЛО не се изчерпва с въпроса за същества от други планети в космически кораби, че е по някакъв начин включен в психичната и окултната сфера и че "извънземните" обитават земята заедно с нас. Също така образът - наложен от режисьора Стивън Спилбърг в неговите филми *Близки срещи* и *Извънземното* - на доброжелателни и дори "приятни за гушване", извънземни сега се заменя от образ, по-близък до истината. С преживяванията, описани от Уитли Страйбър в неговата книга *Общуване* (*Communion*), пред обществото се разкри, че тези така наречени "посетители" в същност са жестоки, злонамерени същества, които причиняват психично опустошение в контактувалите с тях (тази страна на феномена също съответства много близко на доказателствата, събрани от учените Вали и Хайник). "Почувствах неописуемо усещане за заплаха," пише Страйбър. "Чувствах се в ад на земята. Не можех дори да се движа, не можех да извикам, не можех да се махна. Лежах занемял, раздиран от вътрешна агония. Каквото и да бе това, то изглеждаше толкова чудовищно и грозно, толкова отвратително, мрачно и злокобно...." Страйбър също така описва специфичните за неговите "посетители" миризми - сред тях споменава и за "наподобяващия сяра" лъх, също както в демоничните срещи, за които свидетелстват древните *Жития на светиите*. Вероятно най-печалната "личба на времената" в нашия постхристиянски век е фактът, че

мнозина духовно изчерпани хора днес предпочитат да бъдат в контакт с тези чудовищни и безсърдечни "посетители", отколкото да се чувстват самотни в една, както им изглежда, безлична вселена. В едно ново списание, наречено *The Communion Letter* се казва: "Хора от целия свят срещат странни същества в своите домове и дори на улиците...". Списанието приканва хората да "се научат да бъдат от полза на посетителите ако те се появят в техния живот... Да открият тайната, чудото и красотата на преживяването... нещата, които една обикновена медия няма да покаже... тези странни и удивителни истини, които излизат внезапно от тъмнината."

Предвид всичко това, вярващият християнин едва ли може да се съмнява в думите на отец Серафим, че действително "сатаната влиза без покривало в човешката история".

4. Планът за Новата епоха

Интересно е да се отбележи, че 1975, годината, в която излезе книгата на отец Серафим, бе знаменателна за "новото религиозно съзнание". Това бе времето, когато покойната вече окултистка Алис Бейли - един от главните строители на настоящото движение Нова епоха и отявлен враг на православното християнство, позволява на последователите си публично да разпространяват тайните дотогава учения на "Нова епоха" чрез всички възможни медии. През същата година започват своята обществена дейност Дейвид Спанглър и множество други представители и организации на "Нова епоха".

Целите на "Нова епоха" са били добре очертани предварително в писанията на Елена Блаватска (основателка на теософското общество, която наричали сатана "истински създател и благодетел... на човечеството"), Алис Бейли, Николай Рьорих (един от основателите на Агни Йога) и Х. Г. Уелс. Днес някои кръгове от движението "Нова епоха" говорят за "План" за "Нов световен ред", който щял да включва универсална световна система за кредитни карти, универсални данъци и една интернационална власт, която ще контролира световните хранителни запаси и транспортните системи. Между езотеричните общества на "Нова епоха" се учи, че ние трябва да минем през масови "планетарни посвещения" за реализацията на този "План". Според Бенджамин Крийм - последовател на окултните пионери Блаватска и Бейли, "повторно оживените" християнски църкви и масонски ложи ще бъдат използвани като посредници за даването на тези посвещения. И както видяхме, Дейвид Спанглър - също ученик на Бейли и член на борда на директорите на влиятелната "Планетарна инициатива за света, който избрахме" (Planetary Initiative for the World We Choose), чието седалище е в United Nations Plaza - твърди, че тези посвещения ще бъдат "Луциферични" по своята езотерична същност: "Луцифер работи във всеки от нас, за да ни доведе до пълнотата и да преминем в Новата епоха... всеки от нас е доведен до онази точка, която аз наричам Луциферично посвещение... Луцифер идва да ни покаже края... Луциферичното посвещение..., което много хора в идните дни ще приемат, защото това е посвещението в Новата епоха."[73]

---

73 David Spangler, *Reflections on the Christ*, Findhorn Community Press, Scotland, 1978, pp. 40, 44.

Тук Спанглър само повтаря ученията на Алис Бейли, която ги "канализира" от същество, наречено "Djwahal Khul". Бейли не е била единственият пионер на движението, който учи по този начин. В писмо от края на XIX в. генерал Албърт Пайк, върховният водач на шотландската ритуал на франкмасонството в Чарлстън, Южна Каролина, предвижда глобално Луциферично посвещение.[74]

Според митологията на "Нова епоха" човек в основата си може да бъде усъвършенстван чрез процеса на "еволюция". Вече има хора, които са придобили това състояние и могат по този начин да постигнат хилиастичната мечта за Божието царство на земята. Подобна митология проправя пътя за крайната цел на "новото религиозно съзнание" - да проправи пътя за Месията на Новата епоха: "Майтрея - Христос".

Според писанията на Алис Бейли, "ангели" ще се появят с този фалшив Христос, за да убедят хората, че трябва да го следват. Днес виждаме в подготовката за това широко разпространения интерес към "ангелите", свидетелство за тоталната липса на духовна прозорливост.

5. Глобализъм

Движението "Нова епоха" и целите му са само езотеричен аспект от много по-обширно движение, което се разви бързо в двете десетилетия след написването на тази книга. Това е много-

---

74 Вж. Tal Brook, *When the World Will Be As One*, Harvest House Publishers, Eugene, Oregon, 1989, p. 176.

странното движение към глобализация или "глобално съзнание", което се споделя от все повече хора. Без да се идентифицира с "Нова епоха", глобализмът е особено атрактивен за онези, чиито цели може изобщо да не са духовни. В последните години и международните инвестиционни банки и корпорации са направили огромни крачки по посока на своята цел за хегемония над световните финанси. Това може да се види в следните области: 1) напредъка към "общество без пари в брой", чрез банкови карти и др. способи; 2) формирането на Европейска икономическа общност, която свали икономическите бариери между страните от Западна Европа; и 3) зависимостта на Русия и бившите страни от Източния блок от западните кредитори. Някои от тези насоки, разбира се, не са непременно зло сами по себе си. Взети заедно обаче, те спомагат за създаване на общ световен икономически апарат, което ще позволи преминаването в общо световно управление, със своя "религия на бъдещето". Още повече, че с неотдавнашното консолидиране на световната военна мощ под формата на "умиротворителни" сили към ООН може да се види как властта и идеите на това управление могат да бъдат наложени.

Друго събитие, което е стремително усилва "глобалното съзнание", е World Wide Web. Посредством Интернет човек може лесно, незабавно и на много ниска цена да получи всякакъв вид информация от целия свят. Чрез компютърната мрежа различните култури в света се сливат бързо в едно масово съзнание: съзнание - лесно за манипулиране, търсещо не Истина, а думи, данни и информация.

6. Фалшиво единство и безпочвен еклектизъм

В общественото съзнание глобализмът се изразява в непрекъснато усилващият се стремеж към "единство в разнообразието". Последица от това е чувството, че всички религии са едно, всички са еднакви и всички казват едно и също нещо, само че по различни начини. На пръв поглед тази идея е привлекателна, защото изглежда, че дава на всеки еднаква възможност. На по-дълбоко ниво обаче може да се види как самата концепция за единство в различието, така както се поставя в наши дни, всъщност разрушава разнообразието. Ако един последовател на дадена религия, например, вярва, че всички други религии са равностойни на неговата собствена, то - той не може повече истински да се придържа към тази религия; той не може повече да бъде този, който е. Вместо това, макар и придържайки се към някои външни културни особености, той става по същество празен, очакащ да бъде изпълнен от някое ново откровение. Той става толкова празен, колкото и всеки друг, заразен със същия съвременен манталитет. По този начин изобщо не се достига до истинско единство *или* различие, а само до еднаквост, основана на празнотата. Това фалшиво "единство в празнотата" именно ще бъде използвано от сатаната, за да хипнотизира масовото съзна-ние в последните дни.

През изминалите години най-влиятелният идеолог на това ново отношение към религията е бил покойният Джоузеф Кембъл. Религиозен синкретист и авторитет по сравнителна митология, Кембъл свежда религиозните форми до митове, произлезли от колективното подсъзнание, за което говори Юнг. Подобен "без-

почвен еклетицизъм" (ако използваме фразата на отец Серафим) е много атрактивен за онези, които сами са без корени. Мотото на Кембъл "подчини се на удоволствието", презрението му към аскетическия мироглед на традиционното християнство и възхвалата на дионисиевото веселие също са адресирани към обичащото удоволствия западно общество, което днес търси духовно оправдание за своя хедонизъм.

Идеите на Джоузеф Кембъл са оказали огромно въздействие върху днешното младо поколение както в университетите, така и извън тях. Неговата популярност е един симптом на това, което вече е било подготвено от новото религиозно съзнание.

Религиозният манталитет на съвременния човек е станал аморфен и смътен. Човекът днес е в състояние да се рови в книжарниците или да скита из World Wide Web, за да открие някаква религиозна идея или практика, която да привлече вниманието му - от източна до западна, от суфизъм до сатанизъм. Колкото повече данни складира той в главата си обаче, толкова по- смътен и труден за формулиране става неговия мироглед. В повечето случаи той няма да се идентифицира като последовател на "Нова епоха" или на дадена религия. Той има религиозни интереси в различни области, но всъщност вярва, че всичко е относително, т.е. "моите идеи работят за мен, твоите идеи работят за теб". Той вярва във всичко едновременно, но в нищо твърде дълбоко и в нищо, което би изисквало жертва от него. Той не притежава нищо, за което е достойно да се умре. Но антените му са отворени, в очакване да уловят още нещо, което да го впечатли и да задоволи смътното му безпокойство, но без да изисква от него да се вгледа честно в

себе си и да се поромени, и без да обезпокоява постоянното му усилие да задоволи егото си. Неговите религиозни интереси са само още една форма за задоволяване на егоизма, като по този начин той балансира за да получи каквото и да е, от където и да е, - нещо, което би му осигурило удовлетворение. Той е глина в ръцете на духа на антихриста, който, както учи Апостола "и сега е вече в света" (1 Иоан. 4:3). Той е кандидат или по-скоро цел, за "религията на бъдещето", за която пише отец Серафим.

7. Заключение

От всичко казано по-горе може да се види, как през годините след публикуването на книгата на отец Серафим и особено след смъртта му, формирането на една действителна "религия на бъдещето" става все по-реално и правдоподобно. Сега можем да видим още по-ясно как човечеството бива отваряно към "демоничната Петдесетница", за която предупреждава отец Серафим, начинът, чрез който световните маси, включително и добронамерените християни, реално могат да бъдат въведени в царството на демоните.

Само Православното християнство със своя църковен образец за духовен живот и своите напълно пречистени учения за духовното проникновение, може да пресече отведнъж всички илюзии на нашето време. По тази причина Сатаната го има за свой най-голям враг и прави всичко, което е по силите му, за да го дестабилизира отвътре. Но поради същата причина и ние трябва да направим всичко, което можем, за да се придържаме към него така, както отец Серафим ни учи. "Този, който не изпитва царството Божие в себе си, пише св. Игнатий Брянчанинов, няма да е в състояние да

разпознае антихриста, когато той дойде". В Православието ние виждаме Христос неизопачен. Ние можем да знаем Кой е Той и да разпозвнаваме Неговото Царство в нас, без фантазии и истерия, без превъзбудени емоционални състояния и мисловни образи. С това знание, ние няма да бъдем празни и жадуващи за пълнота, защото вече ще бъдем изпълнени с Христос, Който е *всичко и във всичко* (Кол. 3:11). Ако имаме Христовото Царство в нас, ние ще го наследим за вечността.

Иеромонах Серафим (Роуз)
"Православието и религията на бъдещето"
Американска, първо издание

Превод от английски Мая Иванова
Коректор Лили Борисова
Предл. подготовка И. Христов
ISBN 954-9667-01-4

Издава: "ЕТ Кирил Маринов"
1997 година